

ПРОГРАМА

ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

на община Шабла
2021 - 2028 г.

ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ – ШАБЛА № 448/ 28.10.2022 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	4
1.1. Основание и подход за разработване на програмата	5
1.2. Принципи и действащо законодателство	7
1.3. Процедури за преценка необходимостта от ЕО и Оценка за съвместимост с предмета и целите за опазване на ЗЗ в съответствие с изискванията на ЗООС и ЗБР	10
II. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА	10
2.1. Географска характеристика и местоположение	10
2.1.1. Релеф	12
2.1.2. Климат	13
2.1.3. Водни ресурси	15
2.1.4. Почви и полезни изкопаеми	16
2.2. Административно – териториална характеристика	17
2.3. Социално-демографска характеристика	18
2.4. Икономическо развитие	21
2.4.1. Развитие на икономиката – тенденции, процеси, проблеми	21
2.4.2. Промисленост	23
2.4.3. Селско стопанство	23
2.4.4. Горско стопанство	25
2.4.5. Туризъм	26
2.5. Екологична характеристика	29
III. АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО ОТНОСНО ОТПАДЪЦИТЕ	73
3.1. Анализ на отпадъците	73
3.1.1. Генерирани битови отпадъци	74
3.1.2. Строителни отпадъци	88
3.1.3. Производствени и опасни отпадъци	91
3.1.4. Специфични потоци и масово разпространени отпадъци (МРО)	93
3.2. Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъци	100
3.2.1. Съществуващи практики и обхват на системата на събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци	100
3.2.2. Претоварни станции и инсталации за предварително третиране/сепариране, сортиране и други за битови отпадъци	103
3.2.3. Системи за разделно събиране и оползотворяване на отпадъците	107
3.2.4. Обезвреждане на отпадъци	108
3.2.5. Предотвратяване на риска от стари замърсявания	111

3.3. Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъците и стратегическите/програмните документи в контекста на правата и задълженията на общините	112
3.4. Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на местно ниво	125
3.5. Анализ на дейността на Регионалното сдружение за управление на отпадъците	127
3.6. Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща”	133
3.7. Анализ на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците, с акцент върху контролните функции	140
3.8. Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване	143
3.9. Анализ на организационните схеми и финансови потоци за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси за услугите	144
3.10. Анализ за информиране на обществеността по въпросите за управление на отпадъците	148
3.11. Анализ на информационното обезпечаване на дейностите с отпадъците	150
IV. ПРОГНОЗИ	152
V. SWOT АНАЛИЗ	154
VI. ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА	156
VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ С ПОДПРОГРАМИ, МЕРКИ, ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ	158
7.1. Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци	159
7.2. Подпрограма за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци	168
7.3. Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци, в т.ч. отпадъци от опаковки и биоотпадъци	173
7.4. Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради	184
7.5. Подпрограма с мерки за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци /МРО/	189
7.6. Подпрограма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци	194
7.7. Подпрограма за подобряване на административния капацитет за управление на отпадъците	196
VIII. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ	200
IX. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ	202
X. ПРИЛОЖЕНИЯ	204
ПРИЛОЖЕНИЕ 1 Списък на използваните съкращения	204
ПРИЛОЖЕНИЕ 2 Списък на използваните таблици и фигури	205

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Устойчивото управление на непрекъснато нарастващото количество отпадъци е едно от най-значителните предизвикателства пред съвременното общество. Образованите отпадъци от жизнената дейност на човека, производството и търговията изискват незабавни действия за намаляване на общото им количество, повторната им употреба, увеличаване на рециклирането и тяхното оползотворяване. Основната цел е да се предотврати или ограничи неблагоприятното влияние на отпадъците върху човешкото здраве и природната среда. С напредване развитието на технологичните процеси за третиране на отпадъците, все повече се усъвършенстват възможностите за тяхното използване като алтернативен енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

Програмата за управление на отпадъците (ПУО) на община Шабла за периода 2021-2028 г. е продължение на многогодишната целенасочена и последователна местна политика за развитие на системите за управление на различните потоци отпадъци, генерирани на територията ѝ. Изпълнението на Програмата ще окаже съществен принос за ефективното използване на ресурсите и намаляване на вредните въздействия на отпадъците. Основното предназначение на ПУО е да осигури практически инструмент на Община Шабла за планиране и аргументиране на необходимите ресурси, мерки и действия за предоставяне на необходимите качествени услуги по управление на отпадъците за населението и бизнеса, в съответствие с нормативните изисквания и най-добри практики.

С Решение №459/17.06.2021 г. на Министерския съвет е приет Национален план за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г., в който са отразени изискванията на новото европейско законодателство от пакета „Кръгова икономика“. Националният план е съобразен с Директива 2008/98/ЕО за отпадъците, като са отчетени общите принципи за опазване на околната среда като предпазни мерки и устойчивост, техническа осъществимост и икономическа приложимост, опазване на ресурсите, както и въздействие върху човешкото здраве, икономиката и обществото.

Настоящата Програма за управление на отпадъците на територията на община Шабла е разработена за период, който съвпада с действието на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г. и при необходимост ще бъде актуализирана при промяна във фактическите или нормативни условия. Срокът на програмата съвпада с програмния период на европейските структурни и инвестиционни фондове 2021-2027 г.

Приоритет „Отпадъци“ на Оперативна програма „Околна среда“ за периода 2021-2027 г. е насочен към специфична цел „Насърчаване на прехода към кръгова икономика“ и ще се финансират мерки, чрез които отпадъците ще се подготвят за повторна употреба и поправка, ще се рециклират или генерирането им ще бъде предотвратено, както и дейности, свързани с осведомеността на населението и промяна в нагласите му.

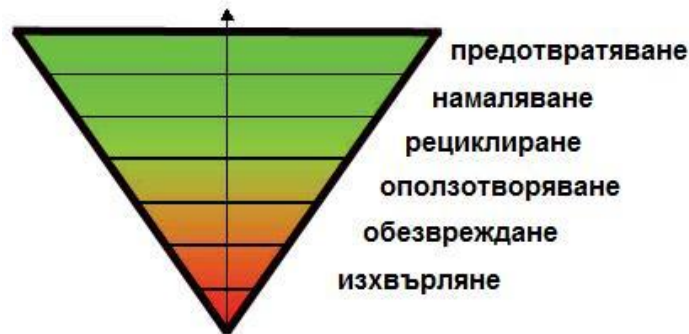
Програмата за управление на отпадъците отразява актуалното състояние и планира мерките и дейностите с отпадъците на територията на община Шабла, в съответствие с действащите нормативни изисквания. Разработването ѝ се базира на наличните данни, резултатите от проведени проучвания на системите за управление на отпадъците в общината, както и на анализ на възможностите за финансиране на планираните дейности. Въз основа на събраните данни са направени експертни предложения и прогнози за развитие на инфраструктурата, системите и практиките за управление на отпадъците за 8 години.

Ключов елемент на програмата е спазването на йерархията за третиране на отпадъците:

- Предотвратяване образуването на отпадъци;
- Рециклиране, повторна употреба или извличане на вторични суровини и енергия;
- Екологосъобразно обезвреждане чрез депониране или изгаряне на тези отпадъци, за които е невъзможно да бъдат предотвратени и/или оползотворени.

Настоящата Програма е насочена към подобряване на организацията за управление и намаляване количеството на образуваните отпадъци в община Шабла и създава необходимите предпоставки за успешна реализация на планираните мерки и дейности.

Политиката за управление на отпадъците

Фиг. 1: Йерархия на отпадъците

Община Шабла е член на Сдружение „Регионално управление на отпадъците – Добрич” /РСУО/. В сдружението участват още общините: Добрич, Добричка, Генерал Тошево, Каварна, Балчик, Крушари, Тервел и Никола Козлево.

Всички членове на РСУО са задължени да постигнат общи цели за рециклиране и общи изисквания по отношение на екологосъобразното обезвреждане на отпадъците.

Основната цел на настоящата програма е насърчаване на ефективното използване на ресурсите и постигането на устойчив растеж, чрез прилагане на мерки за изграждане на интегрирана система за управление на отпадъците в община Шабла като елемент на Регионалната система за управление на отпадъците в регион Добрич.

От изпълнението на програмата се очаква да бъдат постигнати следните **резултати**:

- Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване;
- Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда;
- Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда;
- Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците.

При разработването на Програмата са отразени промените в нормативната уредба и фактическите условия, породени от стремежа на Общинска администрация - Шабла за постигане на устойчиво управление на отпадъците.

1.1. Основание и подход за разработване на програмата

Общинската програма за управление на отпадъците се разработва на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО), във връзка с чл. 15, ал. 1, т. 3, чл. 57 и чл. 59 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Програмата за управление на отпадъците е секторна програма и е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на община Шабла за периода 2021-2028 г.

Програмата обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на Общините и компетенции на Кмета, съгласно разпоредбите на Закона за управление на отпадъците (ЗУО), Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и техните подзаконовите нормативни актове. Обхватът и съдържанието на Програмата са в съответствие и с Методически указания за разработване на общински/регионални програми за управление на

отпадъците за периода 2021-2028 г., утвърдени със Заповед № РД-883 на Министъра на околната среда и водите от 23.09.2021 г.

В обхвата на настоящата Програма попадат дейностите, свързани с формираните на територията на община Шабла отпадъци, изведени и приоритизирани на база идентифицираните проблеми, които общинското ръководство трябва да реши, за да се постигне екологосъобразното им управление.

В хода на разработване на ПУО са приложени различни подходи и методи – сравнителен, статистически, описателен, графичен и табличен метод. Използвани са официални данни, публикувани от Министерството на околната среда и водите, Националния статистически институт и други институции.

По своята същност програмата е стратегически документ и при изготвянето ѝ е приложена методология на стратегическо планиране, която определя и основните подходи и технологични етапи при разработването ѝ:

- **Предварителна подготовка** – създаване на ясна и последователна организация на процеса по разработване, съгласуване и приемане на стратегическия документ; информиране на обществеността;

- **Анализ на настоящото състояние** – идентифициране на заинтересованите страни и изготвяне на схема за консултации; събиране, обработка и анализ на данни;

- **Изготвяне на прогнози;**

- **Изготвяне на подпрограми с мерки и дейности за реализация на Програмата.**

Програмата разглежда процесите от образуването на отпадъците до тяхното крайно обезвреждане, а именно:

- видът на отпадъците и тяхното образуване;
- количества и характеристика на отпадъците;
- начин на събирането и използвани съдове;
- транспортиране и използвана техника;
- рециклиране и оползотворяване;
- обезвреждане на отпадъците.

В рамките на Програмата за управление на отпадъците на територията на община Шабла е изготвен анализ на съществуващото състояние по отношение дейностите, свързани с отпадъците, на база който са идентифицирани проблемите и са формулирани целите за периода 2021-2028 г. Разработен е План за действие, в който са посочени необходимите мерки в близка и в средносрочна перспектива, отговорните институции и необходимите финансови средства за обезпечаване на планираните дейности.

Направен е преглед на организацията за управление на отпадъците, препоръки за бъдещата организация, информационното обезпечаване и провеждането на осведомителните кампании и предоставянето на информация. Програмата е оформена и структурирана съгласно методическите указания за разработването ѝ.

Програмата е отворен документ, който може да бъде допълван и актуализиран при:

- промяна на нормативната уредба;
- промяна на фактическата обстановка;
- по препоръка на компетентните органи;
- при конкретизация на инвестиционните проекти.

Програмата е разработена от външни консултанти съвместно с компетентните служители в Община Шабла, като е взето предвид и мнението на заинтересованите страни. Подходът за разработване на програмата е съобразен и с изискването такъв вид документ да е достъпен за разбиране от страна на неспециалисти и на широката общественост и същевременно да предоставя възможност на тесните специалисти да получат по-подробна информация чрез приложения към основния текст на аналитичната част.

1.2. Принципи и действащо законодателство

При определянето и приоритизирането на мерките, заложените в Програмата, се спазват основните принципи за управление на отпадъците, залегнали в общата европейска и национална политика в тази област, както и основните принципи, на които се основава Националният план за управление на отпадъците.

- „Устойчиво развитие” - използване на природните ресурси по начин, който не ограничава възможността да бъдат използвани от бъдещите поколения.
- „Предотвратяване” - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- „Превантивност” – проблемите с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап за предотвратяване на замърсяването.
- „Йерархия на управлението на отпадъците” - описва предпочитаната последователност на операциите и дейностите с отпадъците в йерархичен ред - предотвратяване; рециклиране, повторна употреба и екологосъобразно обезвреждане.
- „Разширена отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща” – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- „Интегрирано управление на отпадъците” - комплекс от законодателна, институционална и технологична дейност, целяща предотвратяване образуването на отпадъци или тяхното редуциране чрез рационално оползотворяване, изразяващо се в повторната им употреба и увеличаването на рециклирането им.
- „Близост” и „Самодостатъчност” – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване.
- „Участие на обществеността” – заинтересованите страни, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на планове за управление на отпадъците и имат достъп до тях след одобрението им.

Мерките в настоящата програма ще се изпълняват в съответствие с Националният план за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г. и Стратегия и план за действие за преход към кръговата икономика на Република България за периода 2021 – 2028 г.

Мерките в настоящата програма са в съответствие с изискванията на действащото законодателство и изпълнението им следва да се съобрази със следните нормативни актове:

- Закон за управление на отпадъците;
- Закон за опазване на околната среда;
- Закон за устройство на територията;
- Закон за местните данъци и такси;
- Закон за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане;
- Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. (изм. и доп. ДВ. бр.30 от 31 Март 2020 г.) за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.;
- Наредба № 2 от 23.07.2014 г. за класификацията на отпадъците. Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините.
- Наредба № 4 от 5.04.2013 г. за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци;
- Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

- Наредба №7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;
- Наредба №7 от 19.12.2013 год. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.
- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ.. бр.98 от 8 Декември 2017 г.;
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки Обн. ДВ. бр.85 от 6 Ноември 2012г.
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци Обн. ДВ. бр.29 от 30 Март 1999 г.;
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието Обн. ДВ. бр.63 от 12 Август 2016 г., изм. ДВ. бр.55 от 7 Юли 2017 г.;
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти - 08.01.2013 г.;
- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства, Обн. ДВ. бр.7 от 25 Януари 2013 г.;
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване, Обн. ДВ. бр.100 от 19 Ноември 2013 г.;
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори, Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013 г.;
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, Обн. ДВ. бр.73 от 25 Септември 2012 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, Обн. ДВ. бр.25 от 18 Март 2003 г., посл. изм. ДВ. бр.67 от 23 Август 2019 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони Приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г., обн., ДВ, бр. 73 от 11.09.2007 г.
- Наредба за управление на отпадъците на територията на община Шабла;
- Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Шабла;
- Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Шабла;
- Наредба № 1 за осигуряване на обществения ред, осъществяване и поддържане чистотата в личните дворове и обществените места на територията на община Шабла;
- Наредба за определяне обема на животновъдната дейност, местата и реда за отглеждане на селскостопанските животни на територията на община Шабла;
- Наредба за принудително изпълнение на заповеди за поправка, заздравяване или премахване на строежи или части от тях.

Законодателството на ЕС за управление на отпадъците включва три категории законодателни актове:

1. **Рамково законодателство:** Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. за изменение на Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно отпадъците и за отмяна на определени директиви и Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.

Рамкова директива за отпадъците (РДО) с посл. изм. (Директива (ЕС) 2018/851)

Отпадъците, според определението в член 3, параграф 1 от Директива 2008/98/ЕО са „всяко вещество или предмет, от който притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи“. Те представляват огромна загуба на ресурси под

формата както на материали, така и на енергия. Освен това управлението и обезвреждането на отпадъците може да окаже сериозно въздействие върху околната среда. Депата за отпадъци например заемат земни площи и могат да предизвикат замърсяване на въздуха, водата и почвата, докато изгарянето може да доведе до емисии на опасни замърсители на въздуха. Поради това целта на политиките на ЕС в областта на управлението на отпадъците е да се намали въздействието на отпадъците върху околната среда и здравето и да се повиши ефективността при използването на ресурсите в ЕС. Дългосрочната цел на тези политики е да се намали количеството отпадъци, а когато образуването им не може да бъде избегнато, да се насърчава тяхното използване като ресурси и да се постигнат по-високи равнища на рециклиране и безопасно обезвреждане на отпадъците.

РДО, освен посочената йерархията на отпадъците, въвежда и други ключови разпоредби за страните-членки, съответно за техните компетентни национални, регионални и местни власти, отговорни за съответните политики:

- да се постигне повторна употреба и рециклиране на минимум 50% от битовите и приравнените на битовите отпадъци
- да се постигне рециклиране и оползотворяване на най-малко 70% от отпадъците от строителство и от разрушаване на сгради
- да се разработят национални програми за предотвратяване на образуването на отпадъци
- да се въведе разделно събиране минимум за битовите отпадъци и подобни източници от хартия, метал, пластмаса и стъкло
- въвежда процедура за определяне на критерии за край на отпадъка и специфицира в кои случаи вещества или предмети, получени в резултат от производствен процес, представляват странични продукти, а не отпадъци;
- разграничава кога изгарянето на отпадъци е ефективно от енергийна гледна точка и се счита за операция по оползотворяване;
- определя ясно разликата между „оползотворяване“ и „обезвреждане“ на отпадъци
- въвежда „разширена отговорност на производителя“ като едно от средствата за подпомагане на разработването и производството на стоки, при които се отчита и се улеснява ефективното използване на ресурси по време целия им жизнен цикъл.

Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година **относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда**. Една от основните цели на директивата е да се намали количеството на пластмасовите отпадъци. Съгласно новите правила през 2021 г. се забраняват пластмасовите чаши, чинии, прибори, сламки и др. До 2029 г. целта е за 90% разделно събиране на пластмасови бутилки, както и целта за рециклирано съдържание на пластмасовите бутилки от най-малко 25% до 2025 г. и 30% до 2030 г.

2. Законодателство относно операции и съоръжения по третиране на отпадъци: Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС /относно изгаряне на отпадъци и изисквания за комплексни разрешителни за определени инсталации за третиране на отпадъци/ и Директива 1999/31/ЕО на Съвета от 26 април 1999 г. относно депонирането на отпадъци.

3. Законодателство относно специфични потоци отпадъци и включва следните базови директиви: Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 септември 2006 г. относно батерии и акумулатори и отпадъци от батерии и акумулатори и за отмяна на Директива 91/157/ЕИО; Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване; Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 г. относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда; Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно излезлите от употреба моторни превозни средства; Директива 2020/362/ЕС на Комисията от 17 декември

2019 г. за изменение на приложение II към Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства; Директива 96/59/ЕО на Съвета от 16 септември 1996 г. за обезвреждането на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили; Директива 86/278/ЕО на Съвета от 12 юни 1986 г. за опазване на околната среда, и по-специално на почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието и Директива 78/176/ЕО на Съвета от 20 февруари 1978 г. относно отпадъците от производство на титанов диоксид.

1.3. Процедури за преценка необходимостта от Екологична оценка и Оценка за съвместимост с предмета и целите за опазване на защитените зони в съответствие с изискванията на ЗООС и ЗБР

Законът за опазване на околната среда (ЗООС) и Законът за биологичното разнообразие (ЗБР) регламентират изискванията и последователността на провеждане на процедурите и определят рамката за провеждане на съвместени процедури за екологична оценка и оценка за съвместимост на планове и програми и съответните подзаконови актове - Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.67 от 23 Август 2019 г. и Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони, приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г. Компетентен орган за процедурите е РИОСВ - Варна.

Процес на обществени консултации при разработване на програмата:

При разработването на настоящата програма са използвани следните методи за консултации с обществеността:

- Информирание на обществеността, чрез публикуване на сайта на Общината на проект на Програма за управление на отпадъците на Община Шабла 2021-2028 г.;
- Проведено обществено обсъждане, чрез публикуване на интернет страницата на община Шабла на съобщение и проекта на Програмата за управление на отпадъците за споделяне на мнения и предложения;
- Разглеждане в комисии и приемане на програмата на заседание на Общински съвет.

Органи за разработване и одобрение

Програмата е разработена от „Динамик Салюшънс“ ЕООД гр. Шумен, съгласно сключен с Община Шабла Договор №Д-149/27.10.2021 г. Орган за одобрение на Програмата за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г. е Общински съвет – Шабла.

В програмата са включени данните от Доклад за извършен през 2019 г. четириезонен морфологичен анализ на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Шабла.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА

Характеристиката на общината е направена с цел да се установят основните източници и генератори на отпадъци в гр. Шабла и прилежащите села. Основните източници на отпадъци са: населението, домакинствата, селското стопанство, промишлените предприятия и търговските и туристически обекти. Така идентифицираните източници определят формираните количества и потоци отпадъци и са основни целеви групи, които трябва да бъдат привлечени в процеса на управление на отпадъците, с цел предотвратяване на тяхното образуване, минимизиране, управление, рециклиране, повторна употреба и/или друго оползотворяване.

2.1. Географска характеристика и местоположение

Община Шабла е разположена в Североизточна България, в Южна Добруджа и е една от съставните общини на област Добрич. Северната граница на общината е Република Румъния, на северозапад граничи с община Генерал Тошево, на юг и запад с община Каварна, а на изток с Черно море. Община Шабла е най-източната община в Република България, а нос Шабла най-източната точка на страната.

С обща площ от 329,639 кв. км., общината заема 6,97% от територията на областта и 2,23% от общата площ на Североизточен район (СИР, NUTS 2).

Географското положение на общината е благоприятно, тъй като през територията и преминава първокласен път I-9, с европейска категоризация E-87, Румъния/Дуранкулак-Шабла-Варна-Бургас-Малко Търново/Турция, който провежда международния пътнически поток от Европа през ГКПП Дуранкулак към вътрешността на страната и на юг към Азия.

Фиг. 2: Географско положение на община Шабла

Общината е разположена стратегически спрямо главните оси на развитие. Административният център на общината - град Шабла отстои на 70 км. източно от областния център - град Добрич, на 82 км. от град Варна, на 211 км. от град Бургас, на 273 км. от град Русе, на 455 км. от град Пловдив и на 523 км. от столицата на Република България - София. Град Шабла се намира на 64 км. от град Констанца, който е важно пристанище и икономически център в Република Румъния и на 213 км. от град Букурещ – столица на Република Румъния. Това създава добри условия и предпоставки за икономически и културен обмен.

Фиг. 3: Карта на община Шабла

В община Шабла към 31.12.2020 г. живеят 4 337 души или 2,54% от населението на Област Добрич и 0,47% от населението на СИР. Средната гъстота на населението в община Шабла (13,18 души на кв. км. за 2020 г.) е по-ниска от средните стойности за област Добрич (36,08) и под средната гъстота за СИР (62,97) и за страната (63).

По брой населени места (16), община Шабла се нарежда на седмо място в областта.

Таблица 1: Баланс на територията на община Шабла (дка)

Общо	Земеделска	Горска	Населени места	Водни течения и водни площи	За транспорт и инфраструктура
328666	287759	12143	17676	7579	3509

Източник: Национален статистически институт

Най-голям относителен дял в територията на община Шабла заема земеделската земя – 287 759 дка (88% от всички територии). На второ място е територията заемана от населени места – 17 979 (5%). Горските територии са 4% или 12 143 дка. Водните площи заемат 2% (7 579 дка) от територията на общината, а площите за транспорт и инфраструктура са 1% или 3 509 дка.

Графика 1: Разпределение на площта на община Шабла по видове територии

Източник: Национален статистически институт

Според Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.), община Шабла е определена от 5-то йерархично ниво – 140 много малки градове и села, центрове със значение за територията на съответните общини.

2.1.1. Релеф

Релефът на община Шабла е изцяло равнинен, като територията ѝ попада в най-източните части на Добруджанското плато с лек наклон на изток и североизток. На изток завършва със стръмни, на места отвесни склонове към брега на Черно море. Сравнително малката територия на общината не е богата на релефни форми. Средната надморска височина на общината е 48 м., а най-високата точка е 102 м.н.в. и се намира западно от село Горичане.

Дължината на морския бряг е около 40 км., а акумулативните брегове са с обща дължина 13,4 км. Редуват се клифови участъци с обширни плажни ивици. На юг от нос Шабла брегът е скалист и постепенно увеличава височината си. Изграден е от варовици, които са силно окарстени и напукани, на места са образувани пещери и интересни подводни скални образувания. Морските плажове обхващат 22% от всички плажове по Българското Черноморско крайбрежие. От север на юг се редуват обширни плажови ивици: Дуранкулашки (65 дка); Крапецки – север (91 дка); Крапецки – юг (Езерецки) (50 дка); Шабленски (112 дка). Плажовете са от ситен и зърнест пясък образувачи на много места с пясъчни дюни.

Релефът на общината създава предпоставки за развитие на селското стопанство, с възможност за максимална механизация на производствените процеси и предпоставки за благоприятно разположение на техническата инфраструктура.

Геоложка среда

Територията на Община Шабла е изградена от седименти с кватернерна и неогенска възраст. Кватернерът е представен от следните генетични типове: еолично-алувиални, еолични, езерно-блатни и морски образувания.

Към морските образувания спадат временните плажни пясъци. Най-широките плажни ивици се намират в района на къмпинг „Добруджа“ и къмпинг „Карвуна“, северно от Крапец.

Езерно-блатните отложения са представени основно от глини и пясъци. Срещат се в прибрежните части на Шабленското и Дуранкулашкото езеро.

В структурно-тектонското развитие на района най-важна роля играе Шабленско-Българевската грабенова зона, с която се свързва повишената сеизмична активност. Тя е сложно устроена по различните стратиграфски нива, с по-ясно изразен в дълбочина и затихващ по височина характер. Западната част на грабеновата зона е разположена на сушата, а източната - в акваторията на Черно море. Тя е изпълнена с дебели триаски седименти и отчасти пермски скали, без да е достигната подложката им, която вероятно е на дълбочина повече от 4000 м. Чрез разломи тя е разчленена на по-малки блокове. Структурно определящите разломи – Свети Николовски (Тюленски), Раковско-Горунски и Българевски са със субмеридионално направление.

2.1.2. Климат

Климатът в община Шабла е характерен за климатичния пояс на умерените ширини, т.е. територията попада в умерено – континенталната климатична област, но е под влияние и на Черноморско климатично влияние. То се формира под въздействието на два основни фактора – особеностите на атмосферната циркулация в тази част на Балканския полуостров, от една страна, и климатичното влияние на Черноморския басейн от друга. Както в преходно – континенталната област и тук се преплитат две климатични влияния – континентално – европейско от север и северозапад и средиземноморско - от юг.

Под влияние на Черно море тук се формира един по-различен климат, който не може да бъде отнесен нито към преходно-континенталния, нито към преходно-средиземноморския.

Характерни за по-голямата част на Добруджанското плато са сравнително ниските зимни температури, които са сред най-ниските за Черноморската подобласт. Все пак континенталността на климата личи от по-голямото годишно колебание на температурите. Умерено-континенталната област е характерна с не особено високи количества валежи през пролетта и есента и максимум през лятото, като летният максимум е през юни, а зимният минимум – през януари. Според климатичната подялба на България, границата на черноморското климатично влияние, с малки изключения, условно минава на 30 – 40 км. от брега на морето.

Средните годишни температури, които в значителна степен характеризират климата на района, са около средните температури за източната част на територията, което е под влияние на затоплящото действие на морето. Средните годишни максимални и минимални температури за община Шабла са 17°C и 7°C и са малко по-високи от тези във вътрешността на страната. Сравнително високата сума на радиационния баланс се приема като положителен климатичен елемент. Добруджанският район е равнинен и открит на север.

„Среднодневният максимум“ (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец за Шабла. По същия начин „Среднодневният минимум“ (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студените нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната-нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години.

Фиг. 4: Средни годишни температури и валежи в община Шабла

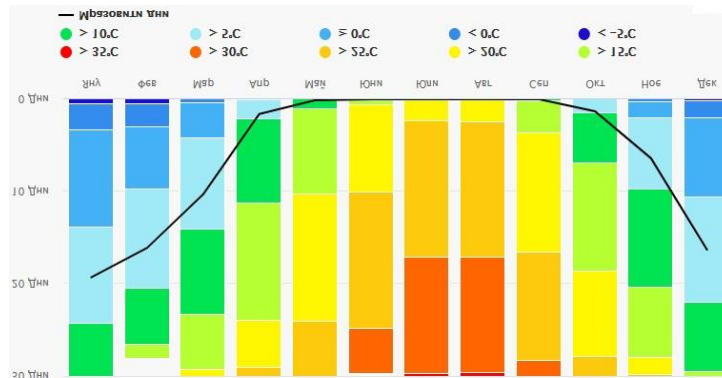

Източник: www.meteoblue.com/bg

Диagramата за „Максимална температура“ за Шабла показва колко са дните на месечна база, в които са достигнати определени температурни стойности. През месеците юли и август средно по 8-10 дни температурите са над 30°C, а 15-20 дни – над 25 °C. Мразовити дни (под 0 °C) се отчитат от декември до февруари и са средно 15 дни в годината. Най-ниски температури – под минус 5°C се отчитат от 3 до 5 дни в годината.

Месечната продължителност на слънчевото греене е друг основен климатичен показател със значение за развитието на определени стопански дейности – земеделие, туризъм и други. Най-голям брой ясни дни се наблюдават през летните месеци – юли и август (15-18 дни) и ранната есен – септември (8 дни). Най-малко слънчеви дни има през зимните и ранните пролетни месеци (3-4) слънчеви дни. Районът се характеризира с добра (2218 часа) годишна продължителност на слънчевото греене. Поради тази причина слънчевата енергия е един от основните възобновяеми източници, който може да бъде използван ефективно в община Шабла.

Фиг. 5: Количество на валежите в община Шабла

Източник: www.meteoblue.com/bg

Общината попада в зоната на не високи количества на валежите, като средно годишните валежи са сравнително ниски - 50 мм./кв. м. Характерен е зимния и летен максимум. Значителни количества на валежите има и през пролетта, докато най- ниски са през есента. Средната относителна влажност на въздуха е 78%. През зимния период влажността достига 85-86%, а през лятото спада до 68-69 %.

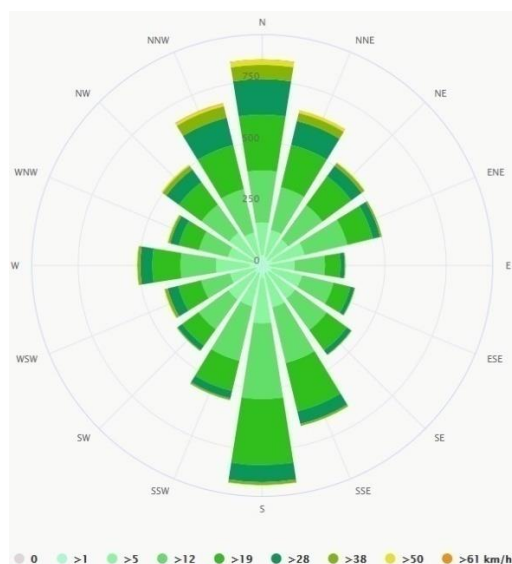
За посоката, скоростта и силата на вятъра в Шабла най-голямо влияние оказва релефът. Тъй като районът е изключително равнинен и открит за нахлуването на континентални въздушни маси от север и североизток, то преобладаващите ветрове са северни и североизточни през зимните, пролетните и летните месеци, като през пролетта и лятото зачестяват и югоизточните ветрове. Есента е характерна със северните ветрове.

Силата на вятъра е почти равномерна от различните посоки с незначително преобладаване на силата на южните ветрове. Преобладаващите ветрове за района през отделните сезони на годината са от север, запад и най – често североизток.

Части от територията на община Шабла попадат в Зона В - Зона на среден ветроенергиен потенциал и в Зона С – Зона на висок ветроенергиен потенциал.

Фиг.6: Роза на ветровете в община Шабла

Източник: www.meteoblue.com/bg

Розата на вятъра за Шабла показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока. Типични за общината са силните северни, североизточни, северозападни и южни ветрове. Ветро-вълновата характеристика на района се базира на ветровата обстановка, съгласно данните за вятъра от станция Калиакра. Характерно за тази станция е, че за зимния период (декември – април) с най-голяма повтораемост е вятърът от посока север (от 33,10% до 23,70%); североизточният вятър е 23,7 % до 19 %, източният - 121,6 %. За периода май-ноември най-голяма повтораемост имат ветровете по посока изток 29,4 %; североизток - 24.8 до 15,2 % и север 25,2 до 18,5 %, като максималните скорости на вятъра достигат до 15 м/сек, а през м. август средните скорости са по-малки от 5 м/сек.

Района представлява интерес за инвеститорите, като към момента функционират 24 вятърни електроцентрали с обща инсталирана мощност 42,7 MW.

Очакваните промени в климата на общината са свързани с отчетената за България обща тенденция към затопляне, както и увеличаване честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като засушавания, проливни валежи, гръмотевични бури и градушки.

Предвижданията са за намаляване на годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната и намалява дебелината на снежната покривка. Това води до изместване на горната граница на широколистните гори към по-голяма надморска височина, увеличаване на недостига на вода в почвата, промяна в ареалите на редица видове и загуба на биоразнообразие.

2.1.3. Водни ресурси

Общината не е богата на повърхностни води. Специфична е хидрогеоложката характеристика. Повърхностно течащи води липсват. Характерна е изиявата на суходолия и дълбоки карстови форми, отвеждащи повърхностните води към по-долните хоризонти. Специфични обекти са двете лиманни езера: Дуранкулашкото и Шабленското, както и някои по-малки и по-плитки езера: Езерецко, Блатнишко, Шабленската тузла. Дуранкулашкото езеро заема площ от 240 ха и е със средна дълбочина от около 4 м; Шабленското е с площ

224,6 ха и е с максимална дълбочина 8 – 9 м. Крайбрежията на езерата са обрасли с обилна блатна растителност. Всички езера са пресноводни, с минимално засоляване от 1 до 3 промила, резултат от периодичните нахлувания при щормове на морска вода.

Хидрографската мрежа е представена от няколко реки, в чиито корита се формира само кратковременен повърхностен отток – обикновено при обилни валежи или интензивно снеготопене и по същество те представляват суходолия.

Към Черно море се насочват и оттичат по естествен път както повърхностните, така и подземните води на една значителна водосборна област. От всички релефни прорязвания, най-голямо е дерето, преминаващо източно от Ваклино.

На територията на общината има три сондажни минерални водоизточника и едно езеро с лечебна кал с обща минерализация 3-5 гр./а, с общ дебит около 200 л/сек, запаси от лечебна кал около 230 хил. тона. Водата от минералните извори, е подходяща за лечение на заболявания на опорно-двигателния апарат, периферната нервна система и др. Тя се препоръчва и за инхалации на дихателните пътища при неспецифични заболявания. Близко до калонаходището при с. Тюленово, при дълбок сондаж е разкрита минерална вода с температура 41°C и дебит 6000 л/мин., която се характеризира като хипертермална, хлоридно-натриева, със съдържание на свободен сероводород и метаборна киселина.

2.1.4. Почви и полезни изкопаеми

Почвите са един от основните ресурси в общината. Територията на общината е заета изцяло с черноземи. Разпространени са и трите подтипа:

- Карбонатни черноземи;
- Типични черноземи;
- Излужени черноземи.

Карбонатните черноземи се срещат основно в северната част на общината и се характеризират със средно мощен хумусен хоризонт, по механичен състав са средно до тежко пясъкливо-глинести, имат рохкав строеж, добър въздушен и топлинен режим. Почвената им реакция е слабо алкална. Те притежават добра водопропускливост и средна водозадържаща способност. Отличават се с добро плодородие. Главно мероприятие за получаване на високи добиви е подобряване на водния им режим.

Значително разпространение на територията на общината имат и типичните черноземи, отново в централната и северна част на общината. По своите морфологични, физични и химични свойства типичните черноземи са сходни с карбонатните черноземи, поради което са обединени в една агропроизводствена група.

Излужените черноземи са разпространени най-много в южната част на общината. Тези почви се характеризират със средно мощен хумусен хоризонт. Механичният им състав е средно до тежко пясъкливо глинен.

Характерните особености на черноземите обезпечават добро естествено плодородие. Освен това за отбелязване е и благоприятното им съчетаване с климатичните особености на района. Независимо от по-ниските валежи, селскостопанските култури се осигуряват добре с влага, благодарение на високата атмосферна влажност и ниската изпаряемост в зоната на Черноморското крайбрежие.

Почвено-климатичните и релефни условия в община Шабла са благоприятни за развитието и продуктивните възможности на основните селскостопански култури в района и могат да се причислят към “добрите земи” със среден бонитет от 71 бала. Най-подходящи са за отглеждане на пшеница, царевица, слънчоглед и люцерна, където бонитетният бал се движи от 80 до 85 бала.

Полезни изкопаеми

Община Шабла не е богата на полезни изкопаеми, установено е наличие на въглища и манганова руда, добива се нефт от находища с ограничени запаси и затихващи функции.

Тюленовското газонефтенно находище се намира в най-североизточната част на България. Открито е на 31.05.1951 г. Прокарани са около 600 сондажа, като в момента работят

400, а редовно около 200. По късно са открити и газови сондажи – в Българево, Крапец, Блатница. С химичния си състав тюленовският нефт се доближава до един естествен мазут. Тюленовското газонепфено находище се намира в изтощителен стадий на експлоатация (месечно се добиват 900 тона нефт).

Близо до границата е разположен Добруджанския въглищен басейн, в карбонските седименти на който са проучени и оценени значителни запаси от черни каменни въглища на дълбочина под 1200-1300 м.

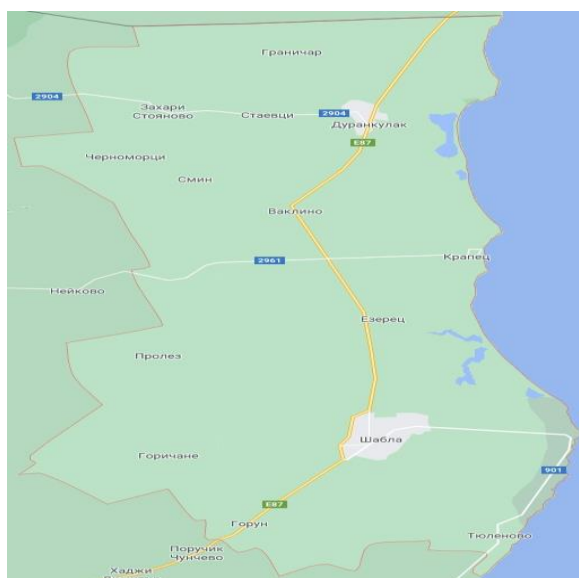
„Шабленската тузла” е с площ на езерото около 240 дка и притежава запаси висококачествена лечебна кал от около 230 хил. тона. Калта се характеризира като утаечна лиманна кал, със силикатно-карбонатен кристален скелет и ниско съдържание на гипс. Тя е гъста, черна, пластична и мазна на пипане, със силна миризма на сероводород.

2.2. Административно-териториална характеристика

Урбанистичната структура на общината се състои от 16 населени места – административния център град Шабла и 15 села.

Съгласно Заповед № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г. година на Министъра на Регионалното развитие и благоустройството, издадена на основание чл. 36, ал. 2 на Закона за административно-териториалното устройство на Република България, населените места са категоризирани както следва: град Шабла е 4-та категория; село Дуранкулак е 6-та категория; селата Ваклино, Граничар, Езерец и Крапец са 7-ма категория; селата Божаново, Горичане, Горун, Захари Стояново, Пролез, Смин, Стаевци, Твърдица, Тюленово и Черноморци са 8-ма категория. По разположение спрямо общинския център, населените места се обособяват в две групи: На юг и на север от град Шабла. Прави впечатление сравнително балансираното разпределение на отделните населени места върху територията на общината и характерното южно местоположение на общинския център от териториалния център.

Фиг.7: Селищна мрежа на община Шабла

Административният център - град Шабла е разположен в южната част на общината. Близо до него са ситуирани селата: Горун, Горичане, Тюленово, Езерец и Пролез. Всички останали населени места са с периферно местоположение спрямо административния център, сравнително равномерно разпределени по границите на общинската територия.

Отстоянието на населените места от град Шабла е от 5 до 24,5 км. Прави впечатление, че по-голямата част от населените места са на разстояние над 10 км. от общинския център. От общо 15 села в общината, само 3 се намират на разстояние до 10 км. от град Шабла.

Таблица 2: Разстояния в км. от гр. Шабла до всички населени места в общината

Населено място	Разстояние км
с. Божаново	12,5
с. Ваблино	13
с. Горичане	6
с. Горун	5
с. Граничар	22,5
с. Дуранкулак	18,7
с. Езерец	7
с. Захари Стояново	24,5
с. Крапец	14
с. Пролез	11,6
с. Смин	16,7
с. Стаевци	21,5
с. Твърдица	14,6
с. Тюленово	12
с. Черноморци	18,6

Източник: <https://www.bgmaps.com/>

Съгласно §1 от Допълнителните разпоредби на Наредба №7/22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, урбанистичната класификация на община Шабла включва следните категории: 1 много малък град – Шабла (до 5 хил. жители); 2 малки села – Дуранкулак и Крапец (от 250 до 1000 жители) и 13 много малки села (до 250 жители). Селищната система на общината е неустойчива. Застрашени от обезлюдяване и изчезване са селата: Божаново, Стаевци и Твърдица.

Развитието на селищната мрежа в общината е довело до съсредоточаване на основните административни, промишлени, обслужващи и културни дейности в гр. Шабла.

В регионален мащаб всички селища от община Шабла са поставени в позицията на периферни и полу-периферни. Транспортната достъпност на населените места от общината се осигурява чрез система от републиканска и общинска пътна мрежа. За да се подобри достъпа до населените места е необходимо подобряване състоянието на пътищата в цялата община.

Периферните територии са най-уязвимите пространства от социално-икономическа гледна точка. Повечето населени места имат характеристики на типично селски райони, но въпреки това със сравнително стабилни демографски характеристики. Основен е проблема с техническа инфраструктура, с липса на заетост и затруднен достъп до обществени услуги.

2.3. Социално-демографска характеристика

Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за местното развитие. Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението на община Шабла (с 9% или с 428 души през 2020 г. спрямо 2014 г.). През 2020 г. в общината живеят 4337 души, 49% от които мъже и 51% жени. Градското население е 69%, а в селата живеят 31% от жителите на общината. През 2020 г. за първи път отчитаме лек ръст на населението с 1,5% спрямо 2019 г. Данните сочат, че се е увеличило само населението в селата на общината със 75 души, а същевременно жителите на града са намалели с 11.

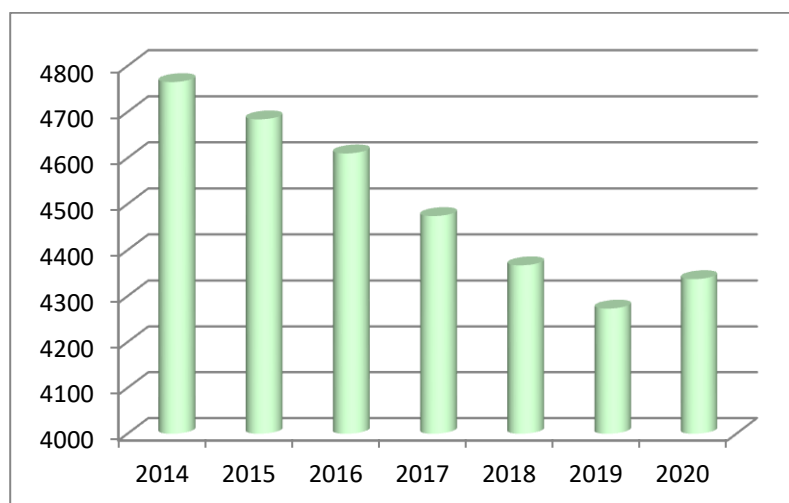
Таблица 3: Население в община Шабла 2015 – 2020 г.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Всичко	4765	4684	4610	4474	4367	4273	4337
Мъже	2333	2318	2280	2213	2151	2109	2144
Жени	2432	2366	2330	2261	2216	2164	2193
В градовете	3270	3229	3214	3129	3079	3014	3003
В селата	1495	1455	1396	1345	1288	1259	1334

Източник: Национален статистически институт

Графика 2: Динамика на населението в община Шабла 2014-2020 г.

Населението на община Шабла застарява, но процентното съотношение на лицата под, в и над трудоспособна възраст се запазва относително постоянно. През 2020 г. под трудоспособна възраст е 11% от населението. Възрастните над трудоспособна възраст са 1485 души или 34%. Около 55% е делът на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години.

Таблица 4: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2018 - 2020 г.

	2018			2019			2020		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	4367	2151	2216	4273	2109	2164	4337	2144	2193
Под трудоспособна ¹	496	280	216	487	279	208	488	270	218
В трудоспособна ²	2383	1310	1073	2333	1278	1055	2364	1307	1057
Над трудоспособна ³	1488	561	927	1453	552	901	1485	567	918

Източник: Национален статистически институт

Към 2020 г. децата до 14 г. са едва 10,65% от жителите на общината, а възрастните над 60 годишна възраст – 39%. В общината се наблюдава задълбочаваща се демографска криза. Илюстрация на процеса на демографско остаряване може да се види и в намаляването на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на дела на населението на 60 и повече години. Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал.

Таблица 5: Население по възрастови групи в община Шабла 2016-2020 г.

Година	Общо	Възраст 0-14 г.	Възраст 15-29 г.	Възраст 30-44 г.	Възраст 45-59 г.	Възраст 60-74 г.	Възраст 75+ г.
2016	4610	485	593	758	1055	1110	609
2017	4474	473	550	725	1046	1077	603
2018	4367	468	522	717	1012	1039	609
2019	4273	461	483	677	1014	1047	591
2020	4337	462	463	692	1031	1057	632

Източник: Национален статистически институт

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

¹ Под трудоспособна възраст - до 15 навършени години.

² В трудоспособна възраст - за 2019 г. тези граници са от 16 до навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месец за мъжете.

³ Над трудоспособна възраст - тези граници са от навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месец за мъжете.

Таблица 6: Естествен прираст на населението на община Шабла 2014-2020 г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2014	24	15	9	121	74	47	-97	-59	-38
2015	28	18	10	109	57	52	-81	-39	-42
2016	38	19	19	94	44	50	-56	-25	-31
2017	27	15	12	117	62	55	-90	-47	-43
2018	18	9	9	114	63	51	-96	-54	-42
2019	19	9	10	101	44	57	-82	-35	-47
2020	26	13	13	93	48	45	-67	-35	-32

Източник: Национален статистически институт

Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 81 души на година, като през 2014 г. е минус 97, а през 2020 г. - минус 67. Средногодишният брой на живородените деца в община Шабла за периода 2014-2020 г. е 26. Средната смъртност за изследваните 7 години е 107 човека годишно. Тенденциите на много ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаващата се демографска криза в общината.

Таблица 7: Заселени, изселени и механичен прираст в община Шабла 2014-2020 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2014	75	38	37	97	43	54	-22	-5	-17
2015	110	66	44	110	42	68	0	24	-24
2016	100	39	61	118	52	66	-18	-13	-5
2017	80	38	42	126	58	68	-46	-20	-26
2018	69	26	43	80	34	46	-11	-8	-3
2019	96	41	55	108	48	60	-12	-7	-5
2020	219	113	106	88	43	45	131	70	61

Източник: Национален статистически институт

Механичният прираст на населението в общината през изследваните 7 години като цяло е отрицателен, като през 2020 г. за първи път е положителен +131 човека. Средногодишно населението на община Шабла за периода 2014-2019 г. намалява от миграция с около 18 души, което също оказва негативно влияние върху демографските процеси.

По данни на ГД ГРАО (www.grao.bg) през 2020 г. спрямо 2014 г. населението на община Шабла по постоянен адрес намалява с 10%, а по настоящ адрес с 8% или съответно с 497 души по постоянен и с 401 души по настоящ адрес.

Таблица 8: Население по постоянен и настоящ адрес в община Шабла към 31.12.2014 и 2020 г.

Постоянен адрес		Настоящ адрес	
2014 г.	2020 г.	2014 г.	2020 г.
4972	4475	5097	4696

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

Домакинствата, живеещи на територията на община Шабла, по данни на НСИ от последното преброяване на населението към 01.02.2011 г. са общо 2187. От тях 723 са едночленни, 700 са двучленни, 371 с трима членове, 240 са четиричленни и едва 7% са многочленните домакинства. Средният брой членове на едно домакинство в община Шабла е 2,3. Броят на домакинствата в общината е намалял с 334 или с 3% през 2011 г. спрямо 2001 г.

Най-много домакинства (63%) живеят в град Шабла – 1370. Средният брой членове на едно домакинство в град Шабла е 2,5.

Домакинствата са основните генератори на битови отпадъци в общината.

Актуални данни за броя на домакинствата ще има през 2022 година, след като бъдат обработени данните от новото преброяване на населението и жилищния фонд от НСИ направено през 2021 г.

2.4. Икономическо развитие

2.4.1. Развитие на икономиката – тенденции, процеси, проблеми

Структуроопределящи отрасли за местната икономика са селското стопанство, търговията и туризма. Структурата на производство и специализацията в земеделието определят характера на цялата територия и облика на населените места. През последните години селското стопанство е един от основните източници на доходи в общината, както и туристическата дейност.

Таблица 9: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности 2014-2019⁴ г.

Номенклатура на икономическите дейности	2014	2016	2017	2018	2019
Общо	323	324	326	315	273
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	64	63	67	61	56
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	-	-	-	-	-
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	8	9	8	10	11
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	15	14	15	15	8
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	-	-	⁵	-	-
СТРОИТЕЛСТВО	8	8	8	7	6
ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	85	74	75	73	67
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	7	8	8	8	..
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	42	49	50	49	49
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	-	-	⁶	..	3
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ ⁷	65	66	66	63	38
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	8	9	8	7	..
ОБРАЗОВАНИЕ	-	-	-	-	-
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	5	5	5	5	4
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	5	7	6
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	10	7	6	8	..

Източник: Национален статистически институт

Броят на предприятията, регистрирани в община Шабла през 2019 г. е с 50 по-малко спрямо 2014 г. Най-много нефинансови предприятия отчитат дейност през 2017 г. – 326, но след това броят им намалява и към 2019 г. са 273 броя.

Най-много предприятия към 2019 г. има в сектор „Търговия“ – 67 броя (24,54%), като за периода 2017-2019 г. са намаляли с 8 броя. В сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ са регистрирани 56 предприятия (20,51%), като за тригодишния период те са намаляли с 11. В сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“ броя на предприятията е 49 (17,95%) и се запазва почти непроменен през последните години. Четвърто място по брой предприятия заема сектор „Операции с недвижими имоти“, в който към 2019 г. са регистрирани 38 предприятия (13,92%), а броят им драстично намалява от 2017 г. когато са били 66 броя. В останалите сектори броят на фирмите се променя в тесни граници. Нарастване в броя на предприятията

⁴ На етапа на изготвяне на Доклада за последваща оценка на ОПР последните актуални данни за икономиката, публикувани от НСИ са за 2019 г.

⁵ "- няма случай

⁶ "..." Конфиденциални данни

⁷ В сектор „Операции с недвижими имоти“ са включени предприятия, които извършват и такива сделки, посочени към основния им предмет на дейност при регистрацията в Търговския регистър.

има единствено в сектор „Преработваща промишленост“, където нараства от 8 на 11 предприятия (4,03%). Най-малко са предприятията в сектор „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти, далекосъобщения“ - 1,10%.

Икономическото развитие на община Шабла през последните години се характеризира с различна динамика, основните показатели бележат известен ръст през 2018 г. спрямо 2017, след което настъпва значителен спад по всички показатели през 2019 г. Негативната тенденция в резултатите на отчетените нефинансови предприятия и икономическата криза се задълбочават през 2020 г. от пандемията от коронавируса.

Таблица 10: Основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия в община Шабла 2014-2019 г.

Икономически дейности	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица	ДМА
	Хил. лева						Брой	Брой	Хил. лева
2014	55061	-	63994	-	-	-	824		141366
2016	59980	85277	69114	76803	9466	2126	794	578	128697
2017	57137	84761	70968	75906	10905	3340	776	569	127350
2018	64105	92020	75005	78050	14573	2050	780	582	123411
2019	42503	74078	59321	69057	7247	2882	756	541	87400

Източник: Национален статистически институт

Произведената продукция в предприятията от община Шабла през периода 2014-2018 г. нараства с около 16% и достига 64 105 хил. лева, но през 2019 г. намалява до 42 503 хил. лева. Приходите от дейността нарастват до 92 020 хил. лева през 2018 г., но през 2019 г. намаляват с почти 18 млн. лева до 74 078 хил. лева. Нетните приходи от продажби (НПП) следват същата тенденция и нарастват за първите 5 години на програмния период със 17%, а след това бележат спад до 59 321 хил. лева. Към 2019 г. в община Шабла са реализирани 1,5% от НПП в област Добрич и едва 0,20% от НПП в Североизточен район.

ДМА в нефинансовите предприятия намаляват с 38% през 2019 г. спрямо базовата 2014 г. Това показва свиване на икономиката, липса на технологично обновяване и растеж.

Таблица 11: Групи предприятия в община Шабла, според заетите в тях лица

Групи предприятия	2014 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Общо	323	324	326	315	273
Микро до 9 заети	305	303	306	295	255
Малки от 10 до 49	15	21	20	20	18
Средни от 50 до 249	1	-	-	-	-
Големи над 250	-	-	-	-	-

Източник: Национален статистически институт

Преобладаваща част от предприятията в община Шабла през 2019 г. са микро с до 9 заети лица – 93,41%. Малките фирми от 10 до 49 човека са 18 или 6,6%, а средни и големи фирми не са регистрирани. Към 2014 г. 94% от фирмите в общината са микро и има 1 средно предприятие.

Таблица 12: Средна брутна годишна работна заплата в Шабла 2017-2019 г.

Средна брутна годишна работна заплата	2017	2018	2019
Общо	9037	9348	10640
Обществен сектор	9014	9339	11242
Частен сектор	9047	9352	10363

Източник: Национален статистически институт

Средната брутна годишна работна заплата в община Шабла за 2019 г. е 10640 лева, което е с около 15% повече спрямо 2017 г. Заплатата в общественния сектор е по-ниска през 2017 спрямо заплатата в частния сектор, но през 2019 г. година вече е с около 8% по-висока. За разгледаните 3 години заплатата в общественния сектор нараства с общо 2228 лева или с почти 20%. Заплатата в частния сектор през 2019 г. е с 1316 лева повече от 2017 г. или нарастване в размер на 13%. Средната годишна работна заплата в община Шабла през 2019 г. е с 800 лева по-ниска от средната годишна работна заплата за област Добрич (11440 лева), но с 4569 лева по-ниска от средната заплата за страната, която е 15209 лева.

Състоянието на местната икономика се определя и влияе от много на брой и различни по естество фактори, които биват както вътрешни, така и външни. В тази връзка е важно да се определи икономическото състояние на заобикалящите общината територии, което детерминира средата за нейното развитие, позицията на общината спрямо съседните ѝ общини, наличните ѝ сравнителни предимства и потенциали за растеж, както и основните ограничители за икономическия подем на общината. Средната брутна годишна работна заплата и доходите на населението в общината са важен показател за определяне размера на такса „Битови отпадъци“.

2.4.2. Промисленост

Промислеността е отрасъл, който на територията на община Шабла не е много развит и се представлява предимно от микро и малки предприятия, развиващи дейност в подотрасъл „хранително-вкусова промисленост“ на основата на селското стопанство.

През периода 2014-2019 г. броя на промислените предприятия се увеличава от 8 на 11. В структурата на местната икономика, предприятията в този сектор заемат едва 4% относителен дял. Промислеността не притежава доминиращ характер над останалите отраслови структури.

Специализиран промислен подотрасъл е електротехническа и електронна дейност, като основният икономически субект в този сектор е „Елпром ЕМЗ“ ООД. На базата на вложените инвестиции от миналото и създадените високо квалифицирани работници и специалисти, дружеството произвежда токови измервателни и напреженови трансформатори. Реализацията им е предимно на вътрешния пазар.

Добиването на нефт и газ, чийто залежи са разкрити преди 70 години край с.Тюленово продължава и днес. Въпреки непрекъснато намаляващите добиви от наличните сондажи предприятието има значение за икономическото и социално развитие на общината. За добива на нефт и газ е предоставена 35-годишна концесия.

В с. Езерец се произвежда натурален сок от ябълки от фирма „Българска Ябълка“ ЕООД.

Колевливите тенденции в развитието на преработващата промисленост говорят за задълбочаващи се проблеми, свързани с ниската конкурентоспособност и липсата на предприемачество. Социалното изражение на тези проблеми е свързано с липсата на работни места и увеличаване на безработицата. От пространствена гледна точка, намалява търсенето на терени за развитие на промислени производства.

За ефективното функциониране на предприятията е необходимо да се осигури подходяща инфраструктура, която да създава условия за екологично и качествено производство.

В община Шабла има традиции в промислеността и най-вече в някои подотрасли, които могат и трябва да се използват с цел развитие на местната икономика, повишаване на заетостта и жизнения стандарт на населението.

2.4.3. Селско стопанство

Селското стопанство е водещ отрасъл на икономиката в община Шабла. То е основен източник на доходи и заетост за населението и ще продължава да играе важна роля за развитието на района в бъдеще. Благоприятното съчетание на природо-климатичните условия и големия процент на земеделските земи на територията на общината, са реална предпоставка

за висока степен на развитие на земеделието. Общината включва значителна част от аграрния потенциал на областта. Установената териториална специализация на селското стопанство отговаря на природния потенциал.

Таблица 13: Земеделски стопани в община Шабла 2015-2020 г.

Показател по години	2015/2016	2018/2019	2019/2020
Брой земеделски стопани	252	294	275

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ /ОДЗ/ – Добрич

Броят на регистрираните земеделски стопани в общината се увеличава от 252 през стопанската 2015/2016 г. на 294 за стопанската 2018/2019 г. След това в края на програмния период земеделските стопани в общината намаляват на 275. Обобщено за анализирания период броят на земеделските производители нараства с близо 10%.

Растениевъдството е основния земеделски отрасъл в Шабла, благоприятствано от плодородните земеделски земи и климатичните условия в района. Общият размер на посевната площ е около 250 хил. дка.

По данни от ОДЗ – Добрич, видовете отглеждани култури за стопанската 2018/2019 г. са следните: пшеница - 121 800 дка, среден добив - 500 кг/дка; ечемик - 3 400 дка, среден добив – 500 кг/дка; рапица - 1200 дка, среден добив няма; царевича - 47 900 дка, среден добив 420 кг/дка; фуражен грах - 1000 дка. среден добив 120 кг/дка; слънчоглед - 65 900 дка. среден добив 220 кг/дка; картофи - 70 дка, среден добив 2100 кг/дка; домати - 60 дка, среден добив 800 кг/дка; пипер - 600 дка, среден добив 1800 кг/дка; дини - 650 дка, среден добив 2100 кг/дка; пъпеши - 360 дка. среден добив 1700 кг/дка; ябълки - 270 дка, среден добив 1220 кг/дка; праскови - 19,8 дка, среден добив 1100 кг/дка; сливи - 5 дка, среден добив 1600 кг/дка; лавандула - 2279 дка. среден добив 580 кг/дка и винени лозя 540 дка, среден добив 520 кг/дка.

Вторият подотрасъл на селското стопанство е животновъдството, което през последните години бележи лек спад, но се запазва като ключов икономически отрасъл в общината. За периода 2016 – 2020 г. броят на всички видове едър рогат добитък намалява. Броят на птиците обаче се увеличава от 4 800 през 2018 г. на 5 200 през 2020 г., което представлява ръст от 8,3%. Броят на овцете, които са традиционни за отглеждане в община Шабла нараства с почти 7% за анализирания период, като през 2020 г. намалява с 647 или почти 25% спрямо 2018 г. Пчелните семейства се увеличават с 1945 през 2019 г. спрямо 2016 г., но след това намаляват минимално с по-малко от 1% през 2020 спрямо 2018 г.

Таблица 14: Брой отглеждани животни в община Шабла 2016 – 2020 г.

Показатели	2016	2017	2018	2019	2020
Говеда и биволи	362	380	418	246	217
Овце	1907	1918	2681	2492	2034
Кози	240	330	329	320	328
Птици	-	-	4800	4500	5200
Пчелни семейства	3317	3383	5068	5262	5023

Източник: ОДБХ – Добрич

Необходимостта от запазване и развитие на сектор животновъдство е много важен приоритет и постигането му може да доведе до подобряване на икономическата ситуация в община Шабла, създаване на много нови работни места и сигурни източници на доходи за местното население. Развитието на животновъдството може да доведе до подобряване на икономическата ситуация в Шабла, създаване на нови работни места и сигурни източници на доходи за местното население. При изграждане на нови животновъдни обекти е необходимо същите да отговарят на съвременните санитарно-хигиенни норми и законови изисквания, включително за управление на генерираните от фермите отпадъци.

Съществен проблем за развитието на животновъдството остават строгите хигиенни и ветеринарномедицински изисквания към животновъдните обекти след присъединяването на

страната към ЕС. Не на последно място сериозна пречка пред реализацията на местна животновъдна продукция се явяват и неизгодните, често прерастващи в нелоялни и монополни, взаимоотношения между продавачи, посредници и купувачи.

Тенденциите в развитието на селското стопанство следват тези в страната, които са свързани с намаляване на производството, ниска рентабилност и ниска конкурентоспособност на сектора. Намаляването на изкупните цени и заливането на пазара с вносни стоки правят сектора все по-малко привлекателен. Възможностите за финансиране, които предлагат европейските фондове са добър начин за подкрепа на сектора и неговото възстановяване.

Необходимостта от запазване и развитие на сектора е много важен приоритет и постигането му може да доведе до подобряване на икономическата ситуация в Шабла, създаване на нови работни места и сигурни източници на доходи за местното население. При изграждане на нови животновъдни обекти е необходимо същите да отговарят на съвременните санитарно-хигиенни норми и законови изисквания, включително за управление на генерираните от фермите отпадъци. Това е съществен проблем за развитието на сектора.

2.4.4. Горско стопанство

Горските територии на община Шабла се стопанисват от Държавно ловно стопанство (ДЛС) – Балчик към ДП „Североизточно държавно предприятие” на Министерство на земеделието и храните. Площта на горските територии в общината е 1 322 ха, или около 4% от общата територия на общината. Общата лесистост на община Шабла е 3,28 %, което е под минималния процент за страната. По данни от ДЛС - Балчик, към 31.12.2020 г. по вид собственост горите в общината са разпределени както следва:

Таблица 15: Разпределение на горските площи на община Шабла по вид собственост

Вид собственост	Площ /хектари/	% от общите горски площи
Държавни горски територии	916	69,3
Общински горски фонд	259	19,6
Физически лица	59	4,5
Юридически лица	88	5,9
Религиозни организации	0	0
ВСИЧКО:	1 322	100

Източник: ДЛС – Балчик

Общият размер на предвиденото ползване на дървесина за периода 2018-2020 г. е 10 504 куб.м. или средно годишно ползване в размер на 3 501 куб.м.

През периода 2018-2020 г. на територията на община Шабла не са извършвани залесявания, извършена е почвоподготовка в землището на с. Горичане. Предвидено е залесяване през 2021 г. в горските територии, стопанисвани от ТП ДЛС Балчик.

Фиг. 8: Карта на РДГ – Добрич

В района на Община Шабла са разпространени следните основни дървесни видове: черен бор, дъб, цер, бряст, ясен, липа, топола, явор, орех, акация, келяв габър и др. От тях са сформирани както чисти насаждения, така и смесени широколистни, широколистно-иглолистни дървостои. Стопанското значение на горите не се ограничава само с дърводобива. Ежегодно се предоставят площи на местното население, осигуряващи паша на голяма част от селскостопанските животни. При благоприятни условия се събират билки, гъби и горски плодове, но тази дейност няма стопанско значение, а е предимно за лични нужди на местното население. От голямо значение за населението в района са и защитно-водоохранните и противоерозионни функции на гората.

Горските територии изпълняват функции по отношение на: поддържане на биологичното разнообразие на горските екосистеми; производство на дървесни и недървесни горски продукти; защита на почвите, водните ресурси и чистотата на въздуха; осигуряване на социални, образователни, научни, ландшафтни и рекреационни ползи; защита на природното и културното наследство; регулиране на климата.

Дървесната растителност, макар и малко в района на общината, има своето място като източник на дървесина, като защита на земеделските земи от ерозия, като производител на кислород и като основен елемент на ландшафта, поради което и в бъдеще е необходимо да се полагат грижи за нейното опазване и обогатяване.

През програмния период 2021-2028 г. е необходимо разработването на програми за залесяване на горските територии, пострадали от бедствия и пожари. Нужно е балансирано използване на горите по начин, който няма да бъде за сметка на устойчивото развитие на туризма. Важно е да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия. Предвид факта, че развитието на общинската икономика до голяма степен зависи от използването на горите, то от важно значение е запазването на ресурсите от горския фонд, за да се запазят неговите екологични и социално-икономически функции.

2.4.5. Туризм

Поради благоприятното си географско положение община Шабла има много голям потенциал за развитие на различни форми на туризъм, които да генерират икономически растеж, доходи и заетост и да стимулират местното развитие. Територията разполага с богати туристически ресурси, чисти и спокойни черноморски плажове, минерални извори, лечебна кал, уникални защитени влажни зони – езера с редки видове птици, исторически и природни дадености за развитие на: Морски, Екологичен, Приключенски, Спортен, Балнеоложки, Спа и Уелнес, Културен, Поклоннически и Селски туризъм.

Уникалните природни дадености, богатата флора и фауна, красивата и чиста природа, минералните извори и лечебната кал от „Шабленска тузла” в комбинация със значимото културно-историческо наследство и гостоприемството на местните хора предполагат активно развитие на туризма във всичките му форми. През последните години туризмът започва да се утвърждава като един от водещите отрасли в местната икономика и източник на доходи за населението. Водещо място в отрасъла продължава да заема морския ваканционен туризъм, концентриран през летния сезон на годината.

Към 31.12.2020 г. на територията на общината съгласно разпоредбите на Закона за туризма са категоризирани 154 места за настаняване и база от 1009 стаи и 1788 легла.

Таблица 16: Леглова база спрямо вида на категоризираните места за настаняване към 31.12.2020 г.

Вид на обекта	Брой категоризирани места	Леглова база Места
Къща за гости	73	531
Стаи за гости	56	433
Бунгала	12	361

Хостел	1	40
Хотел	5	250
Семеен хотел	2	46
Апартаменти за гости	1	4
Къмпинг	3	95
Почивна станция	1	28
	154 места	1788 легла

Източник: Община Шабла

По населени места в общината, местата за настаняване са разпределени както следва:
гр. Шабла /вкл. К-г „Добруджа и СО „Кария“/ - 51 места и леглова база 501 бр.

- с. Горун – 2 места и леглова база 12 бр.
- с. Езерец – 18 места и леглова база 158 бр.
- с. Крапец - 55 места и леглова база 594 бр.
- с. Дуранкулак - 17 места и леглова база 346 бр.
- с. Тюленово - 10 места и леглова база 169 бр.
- с. Граничар - 1 място и леглова база 8 бр.

Като основни курортни селища и туристически зони са се обособили – гр. Шабла, с. Крапец, с. Дуранкулак, с. Езерец и с. Тюленово, където е съсредоточена 98% от легловата база и местата за настаняване и подслон. Къщи за гости и селски туризъм през последните години започва да се развива и в селата Горун и Граничар.

Според вида на категоризация обектите се разпределят по следния начин:

- Къщи за гости – 73;
- Стаи за гости - 56;
- Бунгала - 12;
- Хостел - 1;
- Семеен хотел - 2;
- Апартаменти за гости – 1;
- Хотели – 5;
- Къмпинг – 3;
- Почивна станция - 1

Към 31.12.2020 г. са категоризирани 36 Заведения за хранене и развлечения.

В по-голямата си част заведенията са със сезонен /летен/ режим на работа. С най-голям капацитет на територията на общината е категоризиран един ресторант с 300 места, който предлага национална кухня. Преобладават снек – барове, чийто капацитет не надминава 150 места. Заведенията предлагат национална кухня и местни традиционни ястия от различен тип и за различни вкусови предпочитания. Няма категоризирани дискотеки и нощни заведения.

Таблица 17: Категоризирани заведения за хранене и развлечения по вид и капацитет към 31.12.2020 г.

Вид на обекта	Брой	Капацитет – Закрито и открито - Общо
Снек - бар	15	827
Ресторант	9	1051
Фаст фууд	3	100
Пивница	1	20
Бирария	3	120
Кафе-аперитив	4	180

Бар басейн	1	112
ОБЩО	36	2410

Източник: Община Шабла

Висок относителен дял имат сезонните места за настаняване. Дори една трета от всички категоризирани обекти да са регистрирани целогодишно, те не могат да се похвалят със запълнена леглова база извън летния сезон. По териториален признак туристическите обекти са концентрирани около черноморското крайбрежие, а във вътрешността, където има реална възможност за развитие на алтернативен туризъм, наличните ресурси остават неусвоени. Преобладават места за настаняване и заведения за хранене и развлечения с категория 1 и 2 звезди.

Таблица 18: Преминали туристи и регистрирани нощувки в община Шабла 2016-2020 г.

Година	Преминали туристи			Реализирани нощувки		
	Общо	Българи	Чужденци	Общо	Българи	Чужденци
2016	8738	6904	1834	35134	29089	6045
2017	10529	5413	5116	40689	20560	20129
2018	9682	7498	2184	36900	29731	7169
2019	12018	9056	2962	43795	34770	9025
2020	12825	10931	1894	46932	40243	6689
Общо	34525	27485	7040	127627	104744	22883

Източник: Община Шабла

За периода 2016-2020 година туризмът в община Шабла отчита ръст на броя на посещенията, нощувките и реализираните приходи. Като цяло дестинацията си остава предпочитана за българския туристически пазар – 80% от туристите са българи и 82% от нощувките са регистрирани от тях.

Към Община Шабла е сформирани Консултативен съвет по въпросите на туризма, с включени представители на бизнеса, собственици на места за настаняване и заведения за хранене и развлечения, културни дейци, представители на НПО, ТИЦ, Читалища, и др.

Кризата с пандемията от коронавирус COVID-19 се отразява донякъде положително на развитието на местния туризъм, тъй като туристите започват да търсят по-отдалечени, спокойни и уединени възможности за морски туризъм. Данните сочат, че броят на преминалите през общината туристи през 2020 г. е 12825 или с 47% повече спрямо 2016 г. Реализираните нощувки в местата за настаняване и подслон в общината през 2020 г. са 46932 или с 34% повече от 2016 г. Относителният дял на чуждестранните туристи намалява през 2020 г., вероятно поради международната криза с пандемията от коронавирус. Най-много чужденци са посетили общината през 2017 г. – 5116 гости и 20129 реализирани нощувки от чуждестранни туристи. Спадът в посещенията на чужденци през 2020 г. спрямо 2016 г. е с 63%, а в броя на нощувките намалява с 67%. Спрямо предходната 2019 г. спадът в посещенията на чуждестранни туристи през 2020 г. е с 36%, а в реализираните нощувки с 26%. Статистиката сочи, че най-голям относителен дял от гледна точка на националността имат чуждестранните туристи от Румъния, Украйна и Полша. Туристите от чуждестранни страни, които имат висока покупателна способност, висок интензитет на задгранични пътувания и високи разходи в чужбина, са слабо представени на туристическия пазар в общината. Посетителите в повечето случаи са гостуващи на свои близки и приятели или такива които са привлечени от все още запазената природа и ненатрапчиво строителство по бреговата ивица.

Общите приходи от туристически такси за периода 2016-2020г., генерирани в община Шабла възлизат на 19 400, 50 лева /включва входна такса и приходи от продажба на сувенири на Големия остров - с.Дуранкулак и такса за устройване на Временен бивак, като към 2021 г.

няма функциониращ такъв/. Общите приходи от туристическият данък за периода 2016-2020 г. са в размер на 63 826,76 лева.

Необходимо е да се работи за подобряване на туристическата инфраструктура в общината, материалната база и качеството на обслужване. Остава и проблема с по-слабата натовареност на легловата база през есенно-зимния сезон, който може да се преодолее с разнообразяване на туристическото предлагане, допълнителни атракции и активна реклама.

Изследването на броя на туристите е важно при прогнозиране на количествата генерирани отпадъци, системите за тяхното управление, броя и вида на съдовете за сметосъбиране и графика за сметоизвозване, особено през активния летен туристически сезон.

2.5. Екологична характеристика

Районът на община Шабла е екологично чист, със запазени параметри на околната среда. На територията на общината няма големи промишлени предприятия, които да замърсяват сериозно въздуха, водите и почвите. Съществуващите екологични проблеми са свързани преди всичко със: замърсяване на атмосферния въздух от транспорта и инцидентно възникващи пожари, замърсяване на водите от селското стопанство, комунално-битовия сектор, липсата на изградена канализация и на пречиствателни станции за отпадъчни води в малките населени места и липсата на ефективни системи за рециклиране и оползотворяване на основните потоци отпадъци.

Опазването на околната среда е основен приоритет в политиките за местно развитие, с цел постигане на по-високо качество на живот за жителите и създаването на благоприятни условия за развитие на туризъм, екологично земеделие, отдих и други в община Шабла.

Факторите, влияещи върху екологичните качества на околната среда са: автотранспорт, обществено-битови отоплителни източници и промишлени дейности, които на този етап са незначителни. Елементи на въздействие върху човешкото здраве са газовете, съдържащи серни и азотни окиси, оловни и серно-кисели аерозоли, прах, малки метални частици; отпадъчните промишлени води, съдържащи масла, разтворители, нефтопродукти, ароматични вещества; твърдите битови отпадъци; транспортните шумови нива.

Данните за състоянието на околната среда в общината по компоненти са предоставени от РИОСВ – Варна.

Атмосферен въздух

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите чрез Националната система за наблюдение, контрол и информация. За целта територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ. Екологичният статус на качеството на атмосферния въздух се определя въз основа на основните контролирани показатели, регламентирани в Закона за чистотата на атмосферния въздух. Основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в приземния слой са суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали – кадмий, никел, живак и арсен.

Съгласно дефиницията „Качество на атмосферния въздух” е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените ѝ съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

Община Шабла е с нисък потенциал за замърсяване на атмосферния въздух, няма значими източници на емисии и не спада към зоните, в които са превишени нормите за КАВ или горните оценъчни прагове. Като цяло качеството на атмосферния въздух на територията на общината е добро и не създава риск за здравето хората, тъй като нивата на замърсителите на въздуха /ФПЧ, серен диоксид и азотен диоксид/ не превишават оценъчните прагове.

На територията на община Шабла няма разположен пункт за наблюдение на КАВ.

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя 11 основни показателя за качество на атмосферния въздух.

За контролиране на основните и допълнителни показатели на територията на страната се разполагат пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, като част от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг, подсистема – „Въздух”.

По класификация (съгласно Приложение №1 към чл.10, ал.3 и 4 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) пунктовете за мониторинг биват:

1. Транспортно-ориентирани (Т) пунктове за мониторинг са тези, при които броят на МПС, преминаващи в кръг с радиус 50 м, е не по-малък от 2500 превозни средства на денонощие.
2. Промислено – ориентирани (П) пунктове за мониторинг са тези, при които има преобладаващо влияние на емисии от производствени и други дейности.
3. Градски фонові пунктове за мониторинг (ГФ) са тези, които са разположени в застроената част на град, които не отговарят на критериите по т. 2.
4. Извънградски фонові пунктове за мониторинг (ИФ) са разположените на 3-10 км от град, които не отговарят на критериите по т. 2 и 3.
5. Регионални пунктове за мониторинг (Р) са разположените на 10-50 км от град, които не отговарят на критериите по т. 2 и 3.
6. Отдалечени пунктове за мониторинг (О) са разположените на повече от 50 км от град, които не отговарят на критериите по т. 2 и 3.

Съгласно районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (чл. 30, ал. 1 от Наредба № 7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) Община Шабла попада в „райони, в които нивата на замърсителите не превишават долните оценъчни прагове”.

За тези райони общинските органи, съгласувано със съответните РИОСВ, предприемат мерки за ограничаване на емисиите при условията и по реда на ЗООС и ЗЧАВ, включително чрез издаване на разрешителни за експлоатацията и чрез решенията по ОВОС, с оглед поддържане нивата на замърсителите под оценъчните прагове и запазване на възможно най-добро качество на въздуха в тях, съвместимо с устойчивото им развитие.

Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която гарантира чистотата и доброто качество на въздуха в общината.

Контролът на основните показатели, характеризиращи качеството на приземния слой на атмосферния въздух в региона на РИОСВ-Варна, се осъществява:

- в постоянни пунктове за мониторинг на Министерство на околната среда и водите;
- във временни пунктове, по утвърден от МОСВ график с мобилната автоматична станция;
- в пунктове, определени от РИОСВ - Варна, във връзка с постъпили жалби и сигнали.

На територията на община Шабла не са изградени пунктове като част от Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, няма автоматична измервателна станция, нито ръчен пункт, които да следят качеството на атмосферния въздух (КАВ) в района. В границите на общината няма пункт за контрол на качеството на атмосферния въздух, тъй като територията не е класифицирана като „Гореща екологична точка”.

Община Шабла е разположена средно на около 70 км от АИС в гр. Добрич, но данните от измерванията в този пункт за качество на атмосферния въздух не са представителни за нейната територия.

По информация от РИОСВ – Варна, Община Шабла е класифицирана, като район в който нивата на контролираните замърсители на атмосферния въздух не превишават нормите.

На територията на общината са разположени 4 обекта с източници на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух, подлежащи на собствени периодични измервания /СПИ/:

1. „Норт ист дивелопмент“ ООД, гр. София – бетонов възел, гр. Шабла;

2. „Елпром ЕМЗ“ ООД, гр. Шабла – завод за трансформатори;
3. „Станев Текс“ ООД, гр. Шумен – бетонов възел, с. Дуранкулак;
4. „Кирилови“ ООД, с. Крапец – зърнобаза, с. Крапец.

Операторите извършват собствен периодични измервания на емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух, при които не са констатирани превишения на нормите за допустими емисии на контролираните параметри.

Към 2020 г. на територията на общината се експлоатират 4 бензиностанции - обекти по Наредба № 16/1999 г. за ограничаване емисиите на ЛОС при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини, както следва:

1. „Логос“ ЕООД, гр. Каварна, бензиностанция, с. Горун;
2. „Бенита ойл“ ЕООД, гр. Варна, бензиностанция, с. Дуранкулак;
3. „Хаас България“ ЕООД, гр. Бургас, бензиностанция, гр. Шабла;
4. „Рос-дим ойл“ ЕООД, гр. Шабла, бензиностанция, гр. Шабла;

При тези инсталации спазването на съответните Целеви норми за допустими емисии се гарантира чрез изпълнението на установените технически изисквания към тях. Определянето на емисиите от тях се свежда до определяне на тяхното съответствие с установените технически изисквания за съответната инсталация. След привеждане на инсталациите за товарене и разтоварване на бензини в съответствие с техническите изисквания, посочени в Наредба № 16, се приема, че емисиите изпускани от тях, са сведени до нула. С изтичане на последния преходен период – 31.12.2009 г., всички бензиностанции в община Шабла са приведени в съответствие с изискванията за улавяне на бензинови пари.

Постъпването на емисии от вредни вещества в атмосферата на общината се формира от: битово и административно отопление, производствени фирми, транспорта, селскостопански дейности и дейности върху открити площи с насипни материали (депа, кариери, сметища, строителни площадки и др.), като най-голям дял се пада на битовите отоплителни източници. Прахообразните и газообразните замърсители на атмосферния въздух в населените места са с по-високи стойности през есенно - зимния (отоплителния сезон), когато се използват предимно твърди горива в битовия сектор.

Основните замърсяващи вещества са: прах, серен диоксид, азотен диоксид, сероводород и оловни аерозоли. При изгарянето на горивата в битовия сектор се отделят емисии от въглероден оксид, серен диоксид, полиароматни въглеводороди, диоксини, фурани и прах. Наднормени стойности от тези вещества не са регистрирани.

- Точкови източници

Всички източници на вредни емисии, които имат определени параметри (точни координати, височина, напречно сечение, скорост на газовия поток, дебит, температура на газа и масовия поток на вредни вещества) се характеризират като стационарни точкови източници. Това са димоходите (комини) на горивни инсталации, изпускателни устройства на производствени вентилации и аспирации и др. Потенциални точкови източници на територията на община Шабла се явяват отоплителните инсталации на административните сгради, училища, производствени предприятия и други по-малки точкови източници

На този етап промишлените източници на замърсяване са незначителни. Данните от собствените измервания на предприятията показват, че изчислените концентрации на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух са по-ниски от ПДК или много близки до наложените от нормативната уредба.

- Площни източници

Поради ниското застрояване, характера на терена, вида на отоплителните уреди, като площни източници се разглеждат комините на битовото отопление и отоплението в обществените сгради на територията.

- Линейни източници

Транспортният поток от леки и товарни автомобили допринасят до известна степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделените от двигателите вредни вещества

(азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, оловни оксиди) са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в населените места на територията.

- Неорганизираните източници

Създаването на нерегламентирани сметища за отпадъци са едни от източниците на емисии на парниковия газ метан (CH₄).

Община Шабла е с нисък потенциал за замърсяване на атмосферния въздух – няма значими източници на емисии. Като цяло качеството на атмосферния въздух не създава риск за здравето хората, тъй като нивата на замърсителите на въздуха /ФПЧ, серен диоксид и азотен диоксид/ не превишават оценъчните прагове.

Основните източници на замърсявания на атмосферния въздух на територията на общината са: селскостопанските дейности (главно еолов пренос на прах), транспортния поток по републиканската пътна мрежа и градската улична мрежа; битовото отопление през студените месеци; откритите площи с насипни материали (кариери, сметища и др.).

В общината няма производствени замърсители, които директно да емитират в атмосферата вредни газове (SO_x, NO_x, тежки метали, прахови частици и др.), освен автомобилния транспорт. Необходимо е да се отбележи праховото замърсяване през летния сезон (засушаване от естествен характер) предизвикано от лошото качество на пътната настилка. През зимния отоплителен сезон замърсяването на въздуха е основно от бита, за отопление на жилища и административни сгради, транспорта. През топлата част на годината източници на замърсяване са транспорта (замърсяване на атмосферния въздух с въглероден оксид, бензо(а)пирен, НМЛОС и азотни оксиди), неподдържаната пътна и прилежаща инфраструктура (ФПЧ10), строителни обекти или при възникване на пожари.

Емисии от земеделските земи – за района са характерни суховеите и прашните бури. Тяхната честота, проявление и степен на въздействие се обуславя от съпадението на условия, водещи до интензивно отделяне на прах от повърхността на земеделските площи във времето, през което повърхността им не е затревена в период на засушаване. По-съществени емисии на прах са възможни при извършване на есенна оран, преди настъпването на дъждовния период. В този случай замърсяването с прах обикновено е локално и се ограничава в зоната на разораване.

Емисии от открити градски терени – проявяват се при условие, че не се извършва почистване и миене на уличната мрежа в населените места.

Трафик на МПС – автомобилния транспорт е с най-голямо участие в замърсяване на атмосферния въздух на общината. От съществено значение за въздействието на трафика на МПС върху атмосферния въздух е обстоятелството, че той има подчертано сезонен характер, обусловен от рекреативната привлекателност на черноморското крайбрежие. При тези условия, въздействието на МПС върху качествата на атмосферния въздух на територията на общината се разглежда в два аспекта – топло и студено полугодие или т.н. сезонно или извън-сезонно натоварване. При първият случай, изходната база за определяне на въздействието е мобилността на населението, а във втория – броят превозни средства на временно пребиваващите в курортните места на общината.

Замърсяването на атмосферния въздух от транспорта е свързано с лошото състояние на моторните превозни средства, качеството на използваните горива, организацията на движението, състоянието на улиците и пътищата. Този вид замърсяване на въздуха заема все по-голямо място в общото замърсяване, поради увеличението на броя на автомобилите, дългия срок на експлоатацията им, лошата материално – техническа база за поддържането им.

Съгласно разпоредбите на Закона за чистотата на атмосферния въздух, нормирането на вредни вещества в отпадъчните газове от двигатели с вътрешно горене се извършва по показатели димност, въглероден оксид, азотни оксиди и въглеводороди. Измерване на емисиите от моторните превозни средства се извършва в рамките на годишния технически преглед.

Замърсяването на въздуха от строителни дейности е главно от прах и твърди частици. Практически то не оказва съществено влияние за състоянието на атмосферния въздух в община Шабла.

В общината няма регистрирани:

- големи горивни инсталации (ГГИ) по смисъла на Директива 2001/80/ ЕС;
- големи неподвижни източници (ГНИ), емисиите от които подлежат на ежегоден отчет чрез инвентаризационни карти;
- обекти с разрешителни за търговия с квоти за емисии от парникови газове (по Директива 2003/87/ЕС);
- обекти с издадени комплексни разрешителни по чл.117 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС).

Обобщено, по отношение качеството на приземния слой на атмосферния въздух, територията на община Шабла се характеризира като цяло с благоприятни характеристики на атмосферния въздух и се причислява към категорията на екологично съхранените райони по отношение качествата на приземния слой на атмосферния въздух. Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която в известна степен гарантира чистотата и доброто качество на въздуха.

В общината не са констатирани превишения на нормите за КАВ, поради което не се предвиждат чести планови контролни измервания с мобилна станция. Няма установено превишаване на ПДК, климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой.

В община Шабла качеството на атмосферният въздух е добро, промишлените предприятия и строителните дейности са ограничени, а замърсяването от транспорта е незначително, което води до запазване на качеството на въздуха. Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво – газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сярата.

Води

Съгласно Закона за водите, чл. 155, ал. 1, т. 4, буква „б“, директорът на съответната басейнова дирекция планира и участва в провеждането на мониторинга на водите, обобщава и анализира данните от проведения мониторинг, в това число за химичното и екологичното състояние на повърхностните води. Контролът върху състоянието на подземните и повърхностни води на територията на община Шабла се осъществява от Басейнова дирекция „Черноморски район“ (БДЧР) - гр. Варна. Състоянието на питейните води и водоизточниците на общината се контролират системно от РЗИ – Добрич, а източниците на производствени отпадъчни води от РИОСВ – Варна.

• Повърхностни води

Територията на община Шабла е бедна на повърхностни водни ресурси, единствено когато има силни дъждове или се топят снеговете, има водни течения по суходолията, които пресъхват през лятото.

Според хидроложкото райониране на България, територията на община Шабла попада в североизточната безотточна част на Добруджанския район, което се дължи на специфичните природно-географски характеристики като:

- равнинен релеф и плитка овражна мрежа с малък надлъжен наклон към крайбрежието;
- малки валежни количества, като сумарния годишен валеж се оценява на 480 mm и е значително по-нисък от средния за страната (620-670 mm);
- силно окарстена литоложка подложка, попиваща бързо валежите в дълбочина и подхранваща подземните води, чиято дълбочина е по-голяма от дъната на овражната мрежа, т.е. условно наречената „речна мрежа“ остава „висяща“;

- липсата на изворно подхранване, поддържащо перманентен речен отток в овражната мрежа.

Предвид описаните предпоставки, на територията на община Шабла не се идентифицират представители на най-разпространения в България тип водни тела, този на перманентните речни течения. Липсват води от типа „изкуствени водни тела” и „силно модифицирани” водни тела.

По информацията от БДЧР на територията на Община Шабла са налични следните повърхностни водни тела:

Таблица 19: Повърхностни водни тела на територията на община Шабла

№	Поречие	Код на повърхностното водно тяло	Име на повърхностното водно тяло	Обща оценка на екологичното състояние / потенциал	Елементи за качество, по които не е постигнато добро състояние
1.	Черноморски Добруджански реки	BG2DO700L017	Дуранкулашко езеро	мн.лошо	МЗБ, Риби, ФП, БПК, Електропроводимо
2.	Черноморски Добруджански реки	BG2DO700L018	I участък: Шабленско езеро	добро	
			II участък: Езерецко езеро	добро	

Източник: Басейнова дирекция „Черноморски район“

Краткотрайни (периодични) водни течения

Представени са от голям брой суходолия и дерета, в които се появява краткотраен речен отток само при значителни, продължителни интензивни валежи и интензивно снеготопене.

Общата дължина на овражната мрежа се оценява на около 60 km, а водосборната им площ – на 160 km². Най-значим представител на този тип водни тела е условно наречената „река” Шабленска, която води началото си от с. Могилище, преминава през селата Раковски, Хаджи Димитър и Поручик Чунчево в съседната община Каварна, навлиза на територията на община Шабла при с. Горун, като прихваща води от селата Тюленово, Горичане, гр. Шабла и зауства в Шабленското езеро. Други представители на този тип са условно наречените „реки” Езерецка и Ваклинска, както и други дерета и суходолия, например по осите с. Черноморци - с. Захари Стояново - Дуранкулак; Граничар – Дуранкулак; Божаново – Ваклино; Твърдица – Божаново – Езерец и др. Характерно е, че цялата овражната мрежа дренира в подземните води и езерата, като влияе върху тяхното качество.

Липсват наблюдения на оттока на този тип водни тела, но косвената оценка показва, че по същество те представляват суходолия, с краткотраен и незначителен отток, чиято средна многогодишна стойност се оценява на 0.0041 m³/s за р. Шабленска и на 0.0040 m³/s за р. Езерецка. В същото време, при неблагоприятни съчетания на определени условия (висока овлажненост на водосборите, водонаситеност на подземните водоносни хоризонти и интензивни валежи) могат да се появят високи води, което е характерно за суходолията въобще. Има данни за наводнения в гр. Шабла – през 1994, 1997 и 2005 г.; в с. Крапец – през 1994 г.; в селата Граничар и Дуранкулак – през 1998 г. Няма изградени диги с височина над околния терен. Процесът на поява на високи води е рисков и от гледна точка появата на свлачищни процеси.

Езера (преходни води)

Представени са от богатата езерна мрежа на територията на общината, като основни представители са езерата Дуранкулак, Езерец, Шабла и Шабленска тузла. Тази група водни тела има много голямо екологично значение (над общинско и трансгранично), тъй като

тукашните езера са важни птичи стоянки и значим фактор по прелетния път на птиците – Via Pontica.

➤ **Дуранкулашко езеро (код водно тяло BG2DO700L017)**

Състои се от три свързани помежду си части - същинско езеро; северно разширение (Карталийско блато), включващо потопените устия на суходолията, идващи от селата Ваклино, Било – Смин и Граничар – Дуранкулак и отделено от същинското езеро чрез тясна плитчина с дълбочина 1-2 m; южно естествено разширение (Югоизточно блато), отделено от езерото с тясна пясъчна коса, част от която се залива при водни стоежи (по-високи от 0.30m).

Езерният комплекс се намира в Приморска Добруджа, недалеч от българо-румънската граница, източно от с. Дуранкулак. Представлява естествено, лиманно, крайморско, полу-солено, безотточно езеро. Разположено е в стара речна долина, лежаща върху сарматски варовици, които около водоема излизат на повърхността и формират обширни карни полета. Изключение прави източната страна, представляваща крайморски пясъчен вал (оформен върху неголямо преградно съоръжение в долната си част), широк до 150 m и висок до 3.6 m. При щормови явления морската вода преодолява вала. В югозападната част на езерото са запазени два естествени острова „Голямата Ада” и „Малката Ада” с височини съответно 12.4 и 4.3 m. На големия остров има стара селищна могила, паметник на културата с национално значение.

Основните параметри на езерото са: надморска височина - около 0.5 m; обща площ – 350 ha, от която открита водна площ 250 ha; средна дълбочина 1.4 m и максимална до 6 m; воден обем около 2 500 000 m³. Подхранването на езерото е 90% от подземни води, които имат доминиращо влияние върху количеството и качеството на езерните води. Площта на водосборната област на подземния водоносен хоризонт се оценява на 542 km² и надхвърля териториалния обхват на общината. Същото се отнася и за притока от повърхностни води, чиито 10% се събират от водосбор с площ 220 km². Езерото има хидравлична връзка с крайбрежните води и може да повлияе върху тяхното качество.

Природозащитният статус на езерото датира от 1980 г., когато то е обявено за природна забележителност (защитена площ 4465.4 дка) с акцент върху ландшафтния компонент. Обособена е крайбрежна буферна зона с ширина 500 m, изключваща лова и ползването на пестициди. През 1984 г. е включено в списъка на влажните зони с международно значение, а през 2002 г. е утвърден план за управление и е включено в Натура 2000. От 2007 г. се изпълнява програма за мониторинг.

По отношение състоянието на качеството на водите в езерото следва да се отбележи, че по същество то представлява стагнантен бракичен водоем. В Плана за управление на ЗМ „Дуранкулашко езеро” е регистрирана висока степен на еутрофикация, дължаща се на увеличено съдържание на биогенни елементи (амоний и нитритен азот). Счита се, че влошеното екологично състояние е обусловено от постоянното и продължително замърсяване на подземните води, главно от неточкови източници, разположени в подземния и повърхностния водосбор на езерото, като животновъдните ферми и торохранилищата към тях, битови източници като септични и попивни ями, нерегламентирани сметища, изкуствено торене и др. При топло и тихо време (юли-септември), са възможни процеси на еутрофикация, които могат да бъдат повлияни чрез почистване на езерото и увеличаване на откритата водна площ. Прекомерното водочерпене за напояване също влошава състоянието на езерото. В ПУРБ 2016-2020 екологичното състояние на езерото се оценява като много лошо, с показатели, влошаващи състоянието МЗБ, Риби, ФП, БПК, Електропроводимост.

➤ **Шабленски езерен комплекс (код водно тяло BG2DO700L018)**

Състои се от езерата Шабленско и Езерецко, взаимно свързани посредством постоянно залята с вода плитчина. В плитчината има прокопан канал с дължина 250 m, ширина 4-5 m и дълбочина 1.5 m. Намира се на около 18 km южно от българо-румънската граница, на около 5 km СИ от гр. Шабла и достига до с. Езерец. Заема крайбрежните ниски части на дълбоките суходолия на реките Шабленска и Езерецка. Представлява закрити лимани, отделени от морето с пясъчна ивица (плаж), със широчина до 50 m, която при щормове се преодолява от

морето. Основните параметри на езерото са: надморска височина – средно около 0.8 m; открита водна площ около 150 ha; средна дълбочина 3.5-4.6 m и максимална до 9-9.5 m; воден обем около 6 100 000 m³. Подхранването на езерото е предимно от подземни води (карстови извори), които имат доминиращо влияние върху количеството и качеството на езерните води. Площта на водосборната област на подземния водоносен хоризонт се оценява на 266 km² и надхвърля териториалния обхват на общината. Същото се отнася и за притока от повърхностни води, които се събират от водосбор с площ 180 km², част от който се намира на територията на община Каварна. Счита се, че езерото има хидравлична връзка с морето и може да повлияе върху качеството на крайбрежните води.

Природозащитният статус на езерото датира от 1979 г., когато то е обявено за защитена местност с обща защитена площ 5312.367 дка (вкл. 500 m буферна ивица) в които са забранени лова и риболова и са препоръчани мерки за агротехника без употреба на пестициди, химически вещества и торове. През 2004 г. е разработен и утвърден План за управление и ЗМ е включена в Натура 2000. От 2007 г. се изпълнява програма за мониторинг.

Въздействия върху количественото състояние на водите в езерото оказва отнемането на част от тях за напояване /на около 12 хил. дка/ в поливния сезон. Максималният капацитет на помпите за подаване на вода в напоителните полета - Езерецко, Шабленско и Тюленовско, е около 1600 l/s. Резултатът от водочерпенето е увеличаване на амплитудата на колебание на водното ниво от максимум 77 cm в периода до 1961 г. до 169 cm в последващия период. Това предизвиква просмукване на морски води и обуславя бракичния характер на езерото. Друг негативен процес от водочерпенето е свързан с нарушаване състоянието на влажните зони и водните екосистеми поради ликвидиране на крайбрежните плитчини.

По отношение качеството на водите следва да се отбележи, че езерния комплекс представлява стагнантен бракичен водоем. В Плана за управление на ЗМ "Шабленски езерен комплекс", поради наличието на биогенни елементи, той е определен като еутрофен до хипертрофен. Счита се, че причините за развитие на еутрификационните процеси са свързани с прекъснатата връзка с морето и интензивното водочерпене, които са намалили водообменът в езерата, както и със замърсяването на повърхностните и подземните води с биогени от точкови и неточкови източници, разположени в двата водосбора (на подземните и на повърхностните води) и излизаци извън териториалния обхват на общината. Като единствен точков източник на замърсяване се посочва заустването на отпадъчни води от съществуващата ПСОВ гр. Шабла /ПУРБ/. По информация на БДЧР, ПСОВ зауства в напоителен канал, в който пречистените отпадъчни води се събират и използват за напояване в поливния сезон. Останалите източници на замърсяване са дифузни, като отпадъчните води от животновъдните ферми и торохранилищата към тях, от битови източници като септични и попивни ями и нерегламентирани сметища, изкуствено торене и др. Предвид природозащитния статус на езерото и влошеното му състояние, заустването на отпадъчни води от съществуващата ПСОВ гр. Шабла е недопустимо, още повече че степента на пречистване е неудовлетворителна за чувствителна зона поради остаряла технология. В годишния доклад за състоянието на водите в ЧБР от 2010 г., езерният комплекс е оценен като намиращ се в „много добро екологично и добро химично състояние”. Същото се потвърждава от ПУРБ съгласно който екологичният статус на езерото е оценен като добър, вероятно в риск поради инвазия на мида „зебра”. През 2015 г. състоянието на комплекса се оценява като „добро и много добро“, а 2016 г. данните от мониторинговия пункт показват влошаване по нитритен азот.

➤ **Шабленска Тузла**

Шабленската Тузла е разположена на около 4 km източно от гр. Шабла и е отделена от морето с пясъчна коса. Представлява калолечебна, свръхсолена лагуна, малка по размери (максимална дълбочина 0.6 m) и площ (0.19 km²). Средната му соленост се оценява на 40% и може да достигне до 150%. Подхранва се от морски и изворни води. През лятото почти пресъхва. Дъното е покрито със сероводородна тиня, която се използва за калолечение. Запасите от високо качествена лечебна кал се оценяват на около 230 000 тона..

➤ Крайбрежни води

За целите на ОУПО оценката е представена за контактната зона на крайбрежната ивица с морето, която е с дължина 34 km, има предимно източна експозиция и нисък коефициент на разчлененост. В нея липсват големи заливи, поради което контакта ѝ с морето е фронтален, директен и зависи основно от морските течения. Друга характерна особеност е преминаването на основното Черноморско течение покрай брега, в посока север-юг, което е свързано с трансграничен пренос на замърсяващи вещества, нанаси и пресни води от вливащите се реки /основно р. Дунав/.

Общата характеристика на крайбрежните води на община Шабла отразява режимът на морското ниво, рискът от щормови явления, циркулацията на морските течения, абразивните и акумулативни процеси по морския бряг и качеството на водите.

Режимът на морското ниво се обуславя от полузатворения характер на Черно море и може да се характеризира като практически безприливен. Средната температура на най-горния квазихомогенен слой е 12.500С и е най-ниска през февруари /3.70С/ и най-висока през август /21.90С/. Замръзване на морето се наблюдава няколко пъти на 100 години, като е най-голямо през зимата на 1928-1929 г. През януари 1932 и 1972 г. са наблюдавани голямо количество ледени късове, отнасяни от силния вятър в открито море. Средната соленост на повърхностния слой на морската вода в района е 16.38‰ и нараства в дълбочина и в посока север-юг. По-ниската соленост при н. Шабла и високата амплитуда на сезонните ѝ изменения /от 13.8‰ през пролетта до 18.6 ‰ през есента/ се обуславят от сезонния характер на водите на р. Дунав, т.е. влияе се от основното морско течение и трансграничния пренос на пресни речни води. Щормовите явления са характерни за края на есента и началото на зимата и оказват влияние върху динамиката на водния баланс. Описано е щормово явление през 1927 г, което отнася преградната пясъчна коса и превръща Шабленското езеро в морски залив. Върху уязвимостта на крайбрежната ивица и езерния комплекс от щормови въздействия, влияние оказват водоземанията и техногенните добиви на инертни материали, които предизвикват дефицит на плажообразуващите пясъчни фракции.

Почти всички описани характеристики се обуславят от циркулацията на повърхностните морските течения в посока север-юг. Това предизвиква абразивни и акумулативни процеси в крайбрежната ивица и трансграничен пренос на замърсяващи вещества, като по-засегнати от тези процеси са крайбрежните води северно от н. Шабла.

Качеството на крайбрежните води се наблюдава на два мониторингови пункта – при с. Крапец и при нос Шабла. Биологичното и екологично състояние на водите се оценява като „умерено, вероятно в риск” и показва тенденции на подобряване в южна посока. Счита се, че влошеното качество се дължи най-вече на трансграничен пренос на замърсяващи вещества от основното морско течение с посока север-юг.

От българска страна са взети мерки за опазване на крайбрежните води от замърсяване от източници в тила, като със заповед на МОСВ № РД-930/25.10.2010 г. територията на община Шабла се третира като „чувствителна зона” към насищане с биогенни елементи и е обявена за „уязвима зона”, което поставя по-високи изисквания към намаляване и прекратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници. Потенциален риск от замърсяване може да възникне от 16 бр. точкови източници, представляващи зауствания на пречистени отпадъчни води от ПДНГ АД.

Съобразно геолого-литоложките особености, облика на релефа, интензивността на бреговите процеси, сладководните източници и водни площи, крайбрежната акватория се разделя на два специфични района: от нос Сиври бурун (Българо-Румънската граница) до нос Шабла с код на водно тяло BG2BS000C001 и от нос Шабла до с. Камен бряг с код на водно тяло BG2BS000C002.

Предвид разположението на плажовете изцяло в този район са взети мерки за опазване и подобряване качеството на „водите за къпане”, като са определени 4 зони /включени в Natura 2000/ за съществуващо и перспективно водоползване, както следва:

- Дуранкулак – север 1, Дуранкулак – север 2, Крапец (включващ плажовете: къмпинг Космос;
- Дуранкулак-езеро, Крапец-север и Крапец-централен 1) и къмпинг Добруджа (включващ

плажовете Крапец-централен 2, къмпинг Добруджа и Шабленска тузла) със съответните им пояси на санитарна охрана.

Част от плажовете са охранявани със осигурено водно спасяване. Тези, които са неохранявани, се почистват редовно от общината и не създават предпоставки за замърсяване на крайбрежните води. Режимите на земеползване в санитарно-охранните зони са с пренебрежимо малко влияние /практически нулев индекс LUSI=0/. Взети са мерки за недопускане заустване на отпадъчни води или пряко замърсяване на крайбрежните води от източници в съответните зони (на плажовете няма душеве, тоалетни с течаща вода, конни бази и др. подобни). Няма вливания на други повърхностни води. Поради наличната хидравлична връзка с езерата (за къмп. Добруджа с Шабленското езеро, а за останалите зони с Дуранкулашкото) е възможно негативно въздействие върху качеството на крайбрежните морски води, но при сегашното състояние на езерата то следва да е незначително. В близост до южния край на санитарната зона на къмпинг „Добруджа” е разположен нефтен сондаж, от който тече топла минерална вода с високо съдържание на сяра.

Таблица 20: Състояние на повърхностни водни тела на територията на община Шабла към 2019 г.

№ по ред	Код на ВТ	Име на пункт	Код на пункт	2019 г.								Състояние
				O2, мг/л	БПК5, мг/л	NH4-N, мг/л	NO2-N, мг/л	NO3-N, мг/л	N общ, мг/л	P-PO4, мг/л	P общ, мг/л	
1	BG2DO700L017	Дуранкулашко благо	BG2DO10000MS006	7,33	1,99	0,103	0,012	0,1273	0,518	0,019	0,053	подобрява се по фосфор
2	BG2DO700L018	Шабленско езеро	BG2DO10000MS007	7,36	1,19	0,062	0,043	1,643	1,407	0,0095	0,0275	не показва отклонение от характерните стойности
3	BG2DO700L018	Езерецко езеро	BG2DO10000MS482	7,87	1,33	0,145	0,027	2,05	1,63	0,026	0,05	подобрява се по P-PO4, влошава се по NO3-N,

Легенда

Състояние

	много добро
	добро
	умерено

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2019 г. – РИОСВ – Варна и БДЧР

Системата за мониторинг на водите има за цел оценка на качествените характеристики на водите, своевременно установяване на негативните процеси, прогнозиране на тяхното развитие, предотвратяване и ограничаване на вредните последици и определяне на степента на ефективност на осъществяваните мероприятия за използване и опазване на водите.

Води за къпане – в община Шабла има определени 4 пункта за пробонабиране на морски води в съответните зони за къпане – Дуранкулак-Север 1, Дуранкулак-Север 2, Крапец-Север и Къмпинг „Добруджа“.

Мониторинг на водите за къпане се извършва от РЗИ-Добрич, съгласно изискванията на Наредба №5/30.05.2008 г., транспонираща Директива 2006/7/ЕС. Наблюденията се извършват в периода юни-август, като се вземат проби два пъти месечно. Ежегодно за периода 2016 – 2020 г. са вземани и изследвани по микробиологични показатели Чревни ентерококи и Ешерихия коли по 3 проби вода от всеки пункт (общо 12 проби за година). За

посочения период не са установени нестандартни резултати, както и видими замърсявания на морската вода. Извършената класификация на база резултатите от провеждания мониторинг за качеството на водата в зоните за къпане в периода 2016 – 2019 г., съгласно изискванията на европейското законодателство и Наредба № 5/2008 г. за управление качеството на водите за къпане, ги определя като зони с отлично качество на водата за къпане, с изключение на зона Дуранкулак-Север 2, за която качеството е определено като добро.

На територията на община Шабла са регистрирани 5 открити плувни басейна, като ежегодно е проследявано качеството на водата за къпане в тях. През 2017 г. са установени несъответствия по микробиологични показатели: Микробно число и Ентерококов титър съгласно изискванията на чл. 18, ал. 4 от Инструкция № 34 за хигиената на спортните обекти и екипировка (обн. ДВ бр. 82/75 г. изм. ДВ бр. 25/02 г.) в един от басейните в гр. Шабла. През 2019 г. са установени отклонения по микробиологични показатели: Микробно число и Ешерихия коли-титър в един басейн в с. Езерец. Предприети са административно-наказателни мерки спрямо отговорните лица, както и коригиращи такива от фирмите, експлоатиращи обектите за незабавно отстраняване на несъответствията и привеждане качеството на водите за къпане съгласно нормативните изисквания, удостоверено с протоколи от лабораторен контрол.

Минерални води – на територията на община Шабла няма регистрирани и включени в мониторинга на РЗИ-Добрич минерални водоизточници. Във връзка с получени указания на МЗ, през 2016 г. е извършена проверка на самоизлив от минерален водоизточник Р-118 „Фара Шабла”, изграден в ПИ №83017.505.6 по плана СО „Кария” - землище на гр. Шабла, община Шабла, съвместно с представители на община Шабла. Проверката е придружена с лабораторен контрол - взета проба вода за анализ по микробиологичните показатели, съгласно Приложение № 5 от Наредба № 14/87 г. Резултатите не са показали отклонение от здравните норми. При проверката е установено, че около мястото на самоизлива (тръба с височина 2 м, с две разклонения) от минерален водоизточник Р-118 „Фара Шабла” е обособено място със свободен достъп за населението. Установено е също, че за водата от сондаж Р-118 „Фара Шабла” няма издадена балнеологична оценка от МЗ, удостоверяваща нейните качества, цели, начина и ограниченията при ползването ѝ, което крие риск за здравето на населението. С цел информиране на потребителите и опазване здравето на населението е издадено предписание до община Шабла за поставяне на трайна маркировка непосредствено до самоизлива с надпис: „Използването на минералната вода от водоизточник Р-118 „Фара Шабла” не е безопасно, тъй като за същата няма издадена балнеологична оценка от МЗ, удостоверяваща нейните качества, цели, начина и ограниченията при ползването ѝ”.

Санитарно – охранителни зони /СОЗ/

Учредени санитарно-охранителни зони (СОЗ) на територията на Община Шабла:

1. Пояси I, II и III на СОЗ около тръбни кладенци ТК-1, ТК-2 - с. Смин, учредена със Заповед № 7/25.5.2009г. на Директора на БДЧР;
2. Пояси I, II и III на СОЗ около тръбен кладенец ТК-1 с. Дуранкулак, учредена със Заповед № 21/26.09.2013г. на Директора на БДЧР;
3. Пояси I, II и III на СОЗ около тръбен кладенец ТК-2 с. Дуранкулак, учредена със Заповед № 20/26.09.2013г. на Директора на БДЧР;
4. Пояси I, II и III на СОЗ около тръбен кладенец ТК-1- с. Крапец, учредена със Заповед № 17/19.09.2013 г. на Директора на БДЧР;
5. Пояси II и III на СОЗ около минерални сондажи: Р-179х, Р-54х и Р-6х, Вн-35х, Тх-15х, С-29 и 17 бр. минерални водоизточници: Р-12х, Р-13х, Р-149х, Р-11х, Р-134х, Р-83х, Р-119х, Р-106х, Вн-39х, Р- 68х, Р-107х, С-2Бх, Р-155х, Р-39х, Р-82х, Р-177х и Р-178х, учредени със заповед на Министъра на околната среда и водите.

Водни обекти, получили разрешение за аквакултури в община Шабла:

За периода 2016-2020 г. на територията на Община Шабла има издадени 2 броя разрешителни, с цел: „аквакултури и свързаните с тях дейности“, за изграждане на рибни ферми в Черно море. Към настоящият момент има едно действащо разрешително № 2236

0031/15.03.2017 г., с титуляр „Бон-Визия и Развитие“ ООД, гр. Варна, за изграждане на мидена ферма в района на с. Крапец, община Шабла, с краен срок на действие 15.03.2032 г.

Напоиване

Състоянието на напоителната система на територията на община Шабла е лошо, повечето помпени станции не работят, а в част от тях няма помпени агрегати. По-голяма част от напоителните канали са разрушени или се намират в лошо техническо състояние. Собственик на напоителните съоръжения е Регионалната дирекция по хидромелиорации в гр. Варна, която ги е отдала за управление и стопанисване на регистрирани по Закона за водните сдружения за напоиване 4 сдружения, съответно Шабла-Тюленово, с годни за напоиване площи с размер 9714 дка и 1 водоем с обем 8000 m³; Чайка, обхващащо 3254 дка годни за напоиване площи в с. Крапец и 1 водоем с обем 12 000 m³; Ваклино, с годни за напоиване площи 629 дка и Дуранкулак, с годна за напоиване площ 864 дка.

Според информация на БДЧР, за напоиване и други стопански цели се ползват и подземни води чрез 101 броя регистрирани водоземни съоръжения. Липсва представителна информация за изземваните и ползваните води за тези цели.

В личните дворове на населението има около 275 кладенеца, от които 54 броя в гр. Шабла. Състоянието на 234 кладенеца е добро, 215 от тях са оборудвани с помпа, останалите – с въже и кофа.

- *Подземни води*

Качеството на подземните води се определя от антропогенното въздействие, което се изразява в различен тип замърсявания от точкови и дифузионни източници.

Таблица 21: Подземни водни тела на територията на община Шабла

№	Код на подземно водно тяло	Име на подземно водно тяло	Количествен о състояние на ПВТ по ПУРБ 2016-2021г.	Химично състояние на ПВТ по ПУРБ 2016-2021г.	Категория натиск	
					Точкови източници	Дифузни източници
1.	BG2G000000N044	Порови води в неоген - сармат Североизточна и Средна Добруджа	добро	лошо	депа за отпадъци, селско стопанство, населени места без канализации, ИРРС с КПКЗ, ББ кубове.	инфраструктура без канализации, земеделски земи обработваеми, смесени земеделски площи, дренажи от градове, замърсени почви с.Слънчево, с. Климентово, мини, кариери, ферми.
2.	BG2G000000PG026	Порови води в палеоген - еоцен Варна - Шабла	добро	лошо	ГПСОВ, Депа за отпадъци, Кариери,	селско стопанство, населени места без канализация

3.	BG2G000J3K1040	Карстови води в малм-валанж	добро	добро	Депа, ИРРС индустрия с КПКЗ,	селско стопанство, населени места без канализации, дренажи от градове
4.	BG2G000J3K1041	Карстови води в малм-валанж	добро	добро	Депа	селско стопанство, населени места без канализации, дренажи от градове

Източник: Басейнова дирекция „Черноморски район“

Като точкови източници се разглеждат нерегламентирани (селски) сметища, общински сметища, складове за пестициди, течове от замърсени площадки, депа на производствени и опасни отпадъци, местоположения на стари замърсители, стари сметища, затворени индустриални терени, Б-Б кубове за събиране, депониране, дезактивиране и безопасно съхраняване на наличните в страната количества забранени, залежали и негодни за употреба пестициди. Дифузни източници на замърсяване са земеползването (орна земя и трайни насаждения), селища без изградена канализационна система, урбанизирани територии.

Значимите проблеми от този вид въздействие върху подземните води са увеличаване съдържанието на нитрати, фосфати, сулфати, хром, желязо и манган. Съдържанието на нитрати е водещ параметър за дифузионните внасяния при подземните води.

Подземните води в община Шабла са представени от порови и карстови води, както следва:

Хидрогеоложките условия на територията на община Шабла и района около нея, по информация от „План за управление на речните басейни в Черноморски район 2016-2021 г.“ и писмо № 08-00-336/13.12.2016 г. на Басейнова дирекция „Черноморски район“, се характеризират с порови и карстови подземни води, обособени в следните подземните водни тела:

- „Карстови води в малм-валанж“ с код BG2G000J3K1040 и код BG2G000J3K1041;
- „Порови води в палеоген-еоцен Варна-Шабла“ с код BG2G00000Pg026;
- „Порови води в неоген-сармат Североизточна и Средна Добруджа“ с код BG2G000000N044.

Подземно водно тяло „Карстовите води в малм-валанж“ с код BG2G000J3K1040 и код BG2G000J3K1041 е формирано в едноименният „малм-валанжски карбонатен комплекс“ с дебелина 600÷800 m, който се разкрива на повърхността в пределите на Северобългарския свод и затъва на изток и юг от него във Варненската моноклинала. Към морския бряг заляга на дълбочина от 600÷800 m до 1200÷1400 m. Водоносният колектор представлява неравномерно напукана и кавернозна до силно окарстена среда от варовици, доломити и доломитизирани варовици. Подхранването на подземното водно тяло основно се осъществява в обсега на Северобългарския свод, където част от реките губят водите си в карбонатните афлорименти, отчасти – от атмосферните валежи и от подземните води в по-горе лежащите хоризонти. Дренажа се на територията на Румъния, от Девненските и Златинските извори по Южномизийския разлом и Венелин-Аксаковската дислокация, в акваторията на Черно море и от експлоатирания дълбоки сондажни кладенци, изградени в границите на Добруджанския въглищен басейн и по Черноморското крайбрежие. Подземното водно тяло е безнапорно в афлориментната зона, където статичните нива се установяват на кота 100÷110 m, и придобива нарастващ напор на изток и юг до 400÷600 m спрямо горнището му. Пиезометричните нива в напорната му част намаляват до коти 10÷20 m около Черноморското

крайбрежие. Неравномерната напуканост и окаerstenост обуславя твърде широк диапазон на филтрационните свойства на водоносния колектор. По данни от изследванията в Добруджанския въглищен басейн проводимостта достига до повече от 5000 m²/d с преобладаващи стойности в диапазона 1500÷2000 m²/d. При това отделни интервали, опробвани чрез разходометрия, се характеризират с коефициенти на филтрация от 20÷60 до 4900 m/d. Твърде ниски са филтрационните свойства в долната част на водоносния хоризонт, изградена от глинести варовици и мергели. Качествените показатели характеризират водата като хидрокарбонатно-калциева и хидрокарбонатно-натриева с минерализация най-често 400÷700 mg/l. Температурата на водата е от 15°C в зоната на подхранване до 53°C на дълбочина под 1200 m. Химичното състояние на подземното водно тяло е добро, количественото - също. По споразумение с Румъния подземните води в малм-валанжския карбонатен комплекс, част от които формират подземно водно тяло „Карстовите води в малм-валанж” с код *BG2G000J3K1040*, са определени като трансгранични води.

Подземно водно тяло „Порови води в палеоген-еоцен Варна-Шабла” с код BG2G00000Pg026 е формирано в пясъци и пясъчници, прослоени от нумулитни варовици. Подхранването му се осъществява от инфилтрация на атмосферни валежи западно от община Шабла и от ПВТ *BG2G000000N044* в зоните на изклиняване на олигоценските и горноеоценските седименти. Дренира се от хидрографската мрежа чрез извори, в акваторията на Черно море и от водоземни съоръжения. Подземното водно тяло е безнапорно в областта на подхранване и придобива значителен напор в северна, източна и южна посока, където водоносния колектор затъва на дълбочина до 300÷400 m. Пиезометричното ниво в напорната му част се установява на коти +(20÷35) m, а основното направление на подземния поток е към Черно море със среден градиент 0,0025. Филтрационната характеристика на водоносния колектор е твърде разнообразна – коефициентът на филтрация варира от 0,23÷0,25 m/d до 4,2÷5,0 m/d, като преобладават стойности 0,5÷1,3 m/d, проводимостта от 20÷30 m²/d достига до 380 m²/d. Химичното състояние на подземното водно тяло е добро. В наблюдателен пункт в с. Църква не са констатирани отклонения от стандарта за качеството. По данни на БДЧР, писмо с изх. № 08-00-336/13.12.2016 г., това подземно водно тяло е определено в добро количествено и лошо химическо състояние по съдържание на нитрати. За него е поставена цел – постигане на добро състояние. Съгласно вертикалната позиция, представлява в района втори водоносен хоризонт.

Подземно водно тяло „Порови води в неоген-сармат Североизточна и Средна Добруджа” с код BG2G000000N044 е формирано във варовиците, пясъците и пясъчниците на сарматските седименти в неогена, които се разкриват на повърхността или са покрити от кватернерни еолични образувания. Режимът им е напорен до безнапорен в най-горната част на разреза. Подхранва се от атмосферни валежи, повърхностни и поливни води, които се инфилтрират през кватернерното еолично покритие и зоната на аерация на карбонатните и пясъчливи седименти на Одърската и Карвунската свита в неогена. Дренирането се осъществява в Шабленското и Дуранкулашкото езеро, по крайбрежен склон на Добруджанското плато или в дълбоко врязани дерета около селата Езерец, Ваклино, Дуранкулак и от множество съоръжения. Статичното ниво на водата в общи линии повтаря релефа на терена. Дълбочината му зависи предимно от хипсометрията на релефа. В района на община Шабла варира в широки граници – от 25 m до 0÷12 m в крайбрежната зона. Филтрационната характеристика на водоносния колектор е изключително разнообразна. Коефициентът на филтрация от 1÷15 m/d достига до 140÷160 m/d. Средната му стойност е около 75 m/d. Проводимостта варира от 5÷10 m²/d до около 2700 m²/d, най-често е в диапазона 200÷600 m²/d. Подземният поток е насочен на изток и юг към морския бряг със среден хидравличен градиент 0,012 (БДЧР, 2010). Водата е преимуществено прясна с минерализация до около 1000 mg/l, но на места е с по-висока минерализация поради замърсяване на подземното водно тяло. Замърсяването е предимно с нитрати от земеделски и животновъдни източници, отчасти с хлор и натрий вследствие на интрузия на солена морска вода при интензивно водочерпене. През периода 2010÷2012 г. съдържанието на нитрати, по

данни от мониторинга, достига $117 \div 293 \text{ mg/l}$ при допустима стандартна стойност 50 mg/l , съдържанието на хлор - $252 \div 370 \text{ mg/l}$ при допустима стандартна стойност 250 mg/l .

Химичното състояние на подземното водно тяло е лошо, поради което е определено в риск за непостигане на целите на подземните води. По данни на БДЧР, писмо с изх. № 08-00-336/13.12.2016 г, това подземно водно тяло е определено в добро количествено и лошо химическо състояние по съдържание на нитрати и желязо. Това е първото, плитко залягащо от повърхността подземно водно тяло и съгласно вертикалната позиция в района е първи водоносен хоризонт. По споразумение с Румъния подземните води в сармата, част от които формират подземно водно тяло „Порови води в неоген-сармат Североизточна и Средна Добруджа” с код BG2G000000N044, са определени като трансгранични води.

По информация от Годишния доклад за състоянието на околната среда на РИОСВ – Варна за 2020 г., констатираните превишения по показатели електропроводимост, сулфати, хлориди, желязо, натрий при подземно водно тяло с код BG2G000000N044 са характерни за района на Крапец-Шабла-Тюленово, поради наличието на морска интрузия, най - вече през летните месеци, в резултат от интензивно водочерпене на подземни води за напояване. Превишенията по показател нитрати също са наблюдавани в предходни периоди. Подземното водно тяло е определено в лошо състояние по показател нитрати. Констатираното превишение по показател манган е еднократно. Подлежи на потвърждаване.

Подземно водно тяло BG2G000J3K1040 и код BG2G000J3K1041 е определено в добро химично и количествено състояние. Подземно водно тяло BG2G00000Pg026 е определено в лошо химично състояние по съдържание на нитрати и в добро количествено състояние, но е със значим натиск от водовземане, тъй като експлоатационният му индекс надвишава 40 %. На територията на община Шабла обаче, от това подземно водно тяло не се осъществява водовземане. Подземно водно тяло BG2G000000N044 е определено в лошо химично състояние по съдържание на нитрати и желязо и в добро количествено състояние, но на територията на общината има участък от ПВТ със значимо водочерпене, което предизвиква промяна на водното ниво и съответно промяна на посоката на потока на подземните води, установена с морска интрузия, илюстрирани на долната фигура. Според „План за управление на речните басейни в Черноморски район 2016-2021 г.“ замърсяване на подземните води от точкови източници е установено от ББ кубове в гр. Шабла върху 6,63%, ПСОВ „Шабла“ върху 6,63% и Депо за отпадъци „Шабла“ върху 8,86% от разкритата площ на ПВТ BG2G000000N044. Този натиск не е значителен, тъй като съотношението на засегнатата площ, спрямо общата разкрита площ на ПВТ е по - малко от 33%.

Замърсяването от дифузни източници на територията на община Шабла е съсредоточено основно в незащитеното подземно водно тяло „Поровите води в неоген-сармат Североизточна и Средна Добруджа” с код BG2G000000N044. С най-голямо значение сред тях са селскостопанските дейности (земеделие и животновъдство) и населените места без канализация. Те емитират предимно нитрати и амоний. Значим източник на замърсяване са и селищните депа за отпадъци, които не отговарят на съвременните санитарно-хигиенни норми. Специфичен дифузен източник на замърсяване в община Шабла е и добивът на нефт и газ от находище „Тюленово“, замърсяването от което обхваща което 58,16% от разкритата площ на ПВТ BG2G000000N044.

За ПВТ с код BG2G000000N044, на база резултатите от проведения мониторинг количествен и химичен за периода 2010-2014 г. е очертан представения участък на морска интрузия Крапец-Шабла-Тюленово. Установено е, че при водочерпене с максимален дебит през активния сезон, надморската височина на динамичните водни нива са под морското равнище и се извършва привличане на солени води от Черно море. Доказателство за това са и химичните анализи, които доказват превишения, предимно на хлориди. През 2017 г. е изпълнена поръчка на тема „Провеждане на проучвателен мониторинг за установяване източниците на натиск при установено влошаване на състоянието на водното тяло в участъка Крапец-Шабла-Тюленово на морска интрузия”. Въз основа на получените актуални резултати и по архивни данни са разработени хидрохимични критерии за бърза оценка на степента на

интрузия. Преочертани са границите на района на потенциална интрузия на морски води. Определена е площта на разпространение на интрузията и нейната значимост.

Фиг. 9: Морска интрузия на ПВТ с код BG2G000000N044

По програмата за мониторинг е предвидено наблюдение в 15 пункта на ПВТ Подземно водно тяло с код BG2G000000N044. Установени са превишения над ПС по следните показатели:

- Електропроводимост в пунктове: "ТК Крапец", Венелин Иванов Вълчев и ТК- Шабла-Стефанов;
- Нитрати в пунктове: - 143 а "Римска чешма", Каварна, СК "Било, Каварна, Сондажен кладенец, Крупен, ПС- "ПБВ -ш.к и дренаж", Каварна и С-1х "ЗК Приморец", Тюленово;
- Желязо в пунктове: С-1х "ЗК Приморец",Тюленово, ТК М.Михайлов-Крапец ТК С-1х "Йордан Илиев-Крапец", Крапец и С-1х " Хад.Димитър-Димитров" Живот";
- Хлорни йони в пунктове: С-1х "ЗК Приморец" ,Тюленово, "ТК Крапец", Венелин Иванов Вълчев и ТК- Шабла-Стефанов, Шабла;
- Натрий в пунктове: Крапец, ПС-ПБВ N1S,Крапец, СК2-Дуранкулак, Тръбни кладенци,Смин, ТК-Крапец, ЗП Венелин Иванов Вълчев и ТК- Шабла- Стефанов Шабла.

Пунктове за мониторинг на химичното състояние на подземите води в Дунавския РБУ в обхвата на РИОСВ Варна: Подземно водно тяло с код BG1G000000N049 и име „Карстово-порови води в Неоген - Сармат Добруджа” - наблюдавано с общо осем пункта за мониторинг / МР 191; МР 292; МР 295; МР 296; МР 298; МР 416; МР417 МР461, като седем от тях попадат в обхвата на РИОСВ-Варна: Мониторингов пункт с код BG1G000000NMP292 и име Сондажен кладенец 1 при с. Дуранкулак, община Шабла. Наблюдаваното в предходните години отклонение на СК за показател „Атразин“ се наблюдава и получените резултати от проведените изпитвания през 2020 г. Измерената концентрация за показателя е 0,116 µg/l, тоест минимално надвишава нормата от 0,1 µg/l. Получените резултати от анализ на другите вещества от групата на пестицидите не превишават СК и дори са под границата на отриване на метода на анализ от 0,005 µg/l. Сумата от концентрациите на всички изпитвани пестициди - показател № 37 „Пестициди общи“ от Приложение № 1 на Наредба № 1/10.10.2007 г. не превишава СК от 0,5 µg/l. Наблюдава се тенденция към намаляване на концентрацията на Атразин в последните четири години. По всички останали анализирани показатели водата в пункта отговаря на нормите за добро състояние.

Целите за опазване на околната среда на описаните подземни водни тела на територията на общината са посочени в долната таблица.

Таблица 22: Цели за опазване на околната среда на подземните водни тела

№	Код на подземното водно тяло	Цел 2021 г.	Цел 2027 г.
1	BG2G000J3K1040 BG2G000J3K1041	Запазване на добро химично и количествено състояние.	Запазване на добро химично и количествено състояние.
2	BG2G00000Pg026	Запазване на добро количествено състояние. Естествените условия не позволяват подобрието в химичното състояние да бъде направено в срок.	Запазване на добро количествено състояние. Естествените условия не позволяват подобрието в химичното състояние да бъде направено в срок.
3	BG2G000000N044	Предотвратяване влошаването на химичното състояние по показател NO3 и намаляване под ПС, обръщане на посоката на възходящата тенденция. Предотвратяване влошаване на химичното състояние на ПВТ по показателите SO4, CL, Ел. проводимост в участъка Тюленово-Крапец с морска интрузия. Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро химично състояние. Ограничаване на разпространението на установената интрузия на солени води. Постигане на добро количествено състояние с намаляване на водовземането в системи със значим натиск на черпене. Опазване на добро състояние в зоните за защита на водите около питейно-битовите водоизточници чрез спазване на забраните и ограниченията в Наредба № 3/16.10.2000 г. Зони за извличане на вода за човешка консумация-недопускане постъпването на замърсители във водоизточниците.	Предотвратяване влошаването на химичното състояние по показателя NO3 и намаляване под ПС, обръщане на посоката на възходящата тенденция. Предотвратяване влошаване на химичното състояние на ПВТ по показателите SO4, CL, Ел. проводимост в участъка Тюленово-Крапец с морска интрузия. Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро химично състояние. Ограничаване на разпространението на установената интрузия на солени води. Постигане на добро количествено състояние с намаляване на водовземането в системи със значим натиск на черпене. Опазване на добро състояние в зоните за защита на водите околопитейно-битовите водоизточници чрез спазване на забраните и ограниченията в Наредба № 3/16.10.2000 г.

Източник: ПУРБ 2016-2021 на БДЧР - Варна

Информация за отклонения в качеството на водите се предоставя на ежемесечно на МОСВ и се публикува ежемесечно на страницата на БДЧР в раздел „Състояние на водите“, подраздел „Отклонения в качеството на водите“. Още информация за оценката на екологичното и химично състояние на повърхностните водни тела и количествени и химично състояние на подземни водни тела е налична на интернет страницата на БДЧР в секция ПУРБ

2016-2021 „Раздел 1. Описание на характеристиките на черноморски район за басейново управление“ https://www.bsbd.org/v2/bg/purb_razdel_1.html.

● *Питейни води*

Доставчик на вода за питейно-битови нужди на територията на Шабла са: „Водоснабдяване и канализация – Добрич“ АД с 20 водоизточника за 16 населени места. Всички населени места в общината са водоснабдени и няма режим на водоснабдяване.

Общата дължина на водоснабдителните мрежи на територията на община Шабла се оценява на над 57 km, като 4 km от нея е магистрален водопровод Ø1000 за гр. Добрич. Останалите водопроводи свързват водоизточниците с населените места като дължините и диаметрите им се изменят от 2.4 km (Ø546) до 15.5 km (Ø125). Голяма част от водопроводите са амортизирани, на което се дължат големите загуби на вода и миграцията на замърсяващи вещества от неточковите и дифузни източници на замърсяване.

Дължината на селищната водопроводна мрежа е 79.7 km, при дължина на уличната мрежа 91.8 km диаметърът на уличната водопроводна мрежа се изменя от Ø60 до Ø250. Изградена е от азбестоциментови и полиетиленови тръби, като преобладаваща част са от първия вид и са амортизирани и остарели. На територията на общината са изградени 8 бр. помпени станции, намиращи се в сравнително добро състояние. В района са изградени 9 броя резервоари с общ обем от 4910 куб.м., от който само един от 50 куб.м. е кула-водоем.

Поддаваните питейни води за населените места на общината се оценяват на около 2000 хил. m³ средногодишно, като само 30÷50% от тях се използват, а останалите формират загуби, дължащи се на лошо състояние на водоснабдителната мрежа. Тя аварира често и създава предпоставки за нарушаване на водоснабдяването, влошаване качеството на подаваните води и налага дезинфекция при консуматора. Поетапното подновяване на водопроводната мрежа с нови тръби от подходящи материали е един от ключовите фактори за подобряване на качеството на питейна вода и ключов приоритет в периода 2021-2027 г.

Таблица 23: Състояние на водата за питейно-битови цели в община Шабла 2016-2020 г.

Година	Извършен контрол от РЗИ-Добрич на вода за питейно-битови цели, подавана от „ВиК Добрич“ АД		Извършен контрол от „ВиК Добрич“ АД на вода за питейно-битови цели, подавана от „ВиК Добрич“ АД	
	Общ брой проби	Брой нестандартни проби	Общ брой проби	Брой нестандартни проби
2016 г.	20	2 /от тях: 1 -нитрати, 1-Колиформи и Ешерихия коли/	36	5 /от тях: 4 –нитрати и 1 - остатъчен свободен хлор /
2017 г.	20	4 /от тях: 2-нитрати и 2-Колиформи и Ешерихия коли/	35	4 - нитрати
2018 г.	14	5 /от тях: 4 Колиформи и Ешерихия коли и 1 - нитрати/	30	1 - нитрати
2019 г.	14	2 – нитрати	33	3 /от тях: 2 –нитрати и 1 – бор /
2020 г.	19	1 – нитрати 1 – обща алфа активност	23	6 /от тях: 3 -нитрати, 2 – хром и 1 – мътност и остатъчен свободен хлор /

Източник: РЗИ – Добрич

Състояние на водата, подавана от „ВиК Добрич“ АД за питейно битови цели в община Шабла: от изготвените многогодишни анализи на качеството на питейните води е установено, че в селата Горун и Тюленово, попадащи в зона Горун, проблемът с качеството на водата по показател „нитрати“ се запазва във времето.

От изследваните общо 56 броя проби води в община Шабла през 2016 г., регистрираните нестандартни проби са 7 бр. или 12,5% несъответствие, от 4 населени места на територията на общината. Отклоненията от Наредба № 9 от 2001 г. са както следва:

- по физикохимични показатели – общо 6 проби: 5 проби с трайни отклонения по показател нитрати в питейните води, регистрирани в селата: Тюленово – 65 мг/л и 83,8 мг/л и с. Горун – 84,1 мг/л, 82,9 мг/л и 74,9 мг/л и 1 нестандартна проба от с. Дуранкулак по показател остатъчен свободен хлор 0,62 мг/л;

- по микробиологични показатели – 1 проба нестандартна по показатели Колиформи 20 КОЕ/100 мл. и Ешерихия коли 9 КОЕ/100 мл. в с. Горичане.

От изследваните общо 55 броя проби води в община Шабла през 2017 г., регистрираните нестандартни проби са 8 бр. или 14,5% несъответствие, от 3 населени места на територията на общината. Отклоненията от Наредба № 9 от 2001 г. са както следва:

- по физикохимични показатели – общо 6 с трайни отклонения по показател нитрати в питейните води, регистрирани в селата: Тюленово – 75 мг/л, 82,5 мг/л и 76,5 мг/л и с. Горун – 73,0 мг/л, 79,0 мг/л и 83,0 мг/л;

- по микробиологични показатели – 2 проби от гр. Шабла - Колиформи 68 КОЕ/100 мл, Ешерихия коли 42 КОЕ/100 мл и Колиформи 125 КОЕ/100 мл, Ешерихия коли 103 КОЕ/100 мл.

От изследваните общо 44 броя проби води в община Шабла през 2018 г., регистрираните нестандартни проби са 6 бр. или 13,6% несъответствие, от 6 населени места на територията на общината. Отклоненията от Наредба № 9 от 2001 г. са както следва:

- по физикохимични показатели – 2 проби с трайни отклонения по показател нитрати в питейните води, регистрирани в селата: Тюленово – 74,4 мг/л и с. Горун – 74,5 мг/л;

- по микробиологични показатели – общо 4 проби: 1 проба от с. Пролез - Колиформи 148 КОЕ/100 мл, Ешерихия коли 148 КОЕ/100 мл, 1 проба от с. Ваклино - Колиформи 144 КОЕ/100 мл, Ешерихия коли 144 КОЕ/100 мл, 1 проба от с. Дуранкулак - Колиформи 38 КОЕ/100 мл, Ешерихия коли 33 КОЕ/100 мл и 1 проба от с. Смин - Колиформи 51 КОЕ/100 мл, Ешерихия коли 51 КОЕ/100 мл.

От изследваните общо 47 броя проби води в община Шабла през 2019 г., регистрираните нестандартни проби са 5 бр. или 10,6% несъответствие, от 3 населени места на територията на общината. Отклоненията от Наредба № 9 от 2001 г. са както следва:

- по физикохимични показатели – общо 5 проби: 4 проби с трайни отклонения по показател нитрати в питейните води, регистрирани в селата: Тюленово – 75,2 мг/л и 76,4 мг/л и с. Горун – 79,8 мг/л и 72,0 мг/л и 1 проба от гр. Шабла с бор 1,31 мг/л.

От изследваните общо 42 броя проби води в община Шабла през 2020 г., регистрираните нестандартни проби са 8 бр. или 19% несъответствие, от 5 населени места на територията на общината. Отклоненията от Наредба № 9 от 2001 г. са по следните физикохимични показатели – 4 проби с трайни отклонения по показател нитрати в питейните води, регистрирани в селата: Тюленово – 68,2 мг/л и 78,0 мг/л, с. Горун – 78,0 мг/л и с. Езерец – 63,6 мг/л, 2 проби с показател хром – с. Крапец 100 мг/л и с. Дуранкулак 70 мг/л, 1 проба от с. Граничар с мътност неприемлива и остатъчен свободен хлор 0,63 мг/л и 1 проба от с. Горун с обща алфа активност над контролното ниво.

През 2018 г. и 2019 г. е извършено пробонабиране на вода от помпена станция Дуранкулак, при подаване на вода от двата сондажни кладенци, охраняващи зоната. Получените резултати за съдържание на атразин и в двете изследвани проби вода отговарят на Наредба №9/2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели - атразин <0,01 µg/l (при норма 0,10 µg/l).

По повод постъпил през 2019 г. сигнал относно нерегламентирано водоснабдяване за питейно-битови цели от водоизточник, находящ се на територията на с. Крапец, община Шабла е извършена насочена проверка от служители на РЗИ-Добрич, при която е установено, че в публичния регистър на обектите с обществено предназначение в РЗИ-Добрич не е вписан обект: сондажен кладенец, използван за питейно-битово водоснабдяване на къща за гости в населеното място. За същия не е подадено уведомление за регистрация като обект с обществено предназначение към датата на извършената проверка. Не са представени актуални лабораторни данни за качеството на водата, съответстващи на Наредба № 9/2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно – битови цели, от което следва, че водата от цитирания водоизточник е с неизяснени качества. Във връзка с установените несъответствия са предприети мерки за административна принуда - издадено е предписание за спиране консумацията на вода, подавана от водоизточник - сондаж, находящ се в с. Крапец (в двора на къща за гости) за питейно-битови цели, потвърдено със заповед на Директора на РЗИ-Добрич. Извършеният лабораторен контрол на проба вода, пробонабрана от сондажния кладенец е показала несъответствия с изискванията на Наредба №9/2001 г. Съставен е акт на отговорното за нарушението лице.

При извършен през 2019 г. предварителен здравен контрол по процедурата за регистрация на обект за временно настаняване, е установено ползването за питейно-битови цели на водоизточник - сондаж, находящ се в с. Езерец, община Шабла (в двора на къща за гости), който не е регистриран в БДЧР-Варна и не е вписан в регистъра на обектите с обществено предназначение на РЗИ-Добрич. Не са представени лабораторни данни за качеството на водата от сондажа. Във връзка с неизяснените качества на използваната вода и установените несъответствия са предприети мерки за административна принуда - издадено е предписание за спиране консумацията на вода, подавана от сондажа за питейно-битови цели, потвърдено със заповед на Директора на РЗИ-Добрич.

● *Отпадъчни води*

Риосв – Варна осъществява контрол над управлението на формираните отпадъчни води, включително емитери на отпадъчни води, заустващи към водни обекти. Формираните отпадъчни води, вследствие на човешкия фактор, въздействат пряко върху качеството на водните обекти и състоянието на почвите, поради което се изграждат и поддържат канализационни системи в селищните образувания и съоръжения за пречистване на отпадъчните води.

В община Шабла липсва цялостно изградена канализационна мрежа, както в града, така и в селата. Канализационна мрежа е частично изградена само в гр. Шабла, като в нея са обхванати административни сгради и около 300 домакинства. Отпадъчните води се отвеждат към ПСОВ чрез канализационен колектор с дължина около 5 km и диаметър Ø300÷400 mm, преминаващ по градското дере. Целостта на колектора е нарушена на няколко места, поради което част от отпадъчните води попадат във водоносни хоризонти и влошават качеството на водите в тях.

В останалите населени места няма изградена канализация и се ползват попивни и септични ями, които са източник на замърсяване на подземните води, а чрез тях и на останалите водни тела. В бившите къмпинги „Добруджа” и „Космос” също няма изградена канализация, което води до замърсяване на крайбрежните води.

Ниската степен на изграденост на канализационните мрежи в комбинация с лошото състояние на водопроводната мрежа създава значим риск за здравето на населението. На територията на общината е изградена една пречиствателна станция за пречистване на част от отпадъчните води на гр. Шабла. Проектният капацитет на ПСОВ е максимално водно количество 4 l/s (средноденоношно 120 m³ и средногодишно 45 000 m³). Фактическото количество на обработените отпадъчни води е по-малко от проектния капацитет, което вероятно се дължи и на нарушената цялост на канализационния колектор. Съществуващата

ПСОВ на гр. Шабла е технически остаряла, неотговаряща на изискванията за чувствителна и уязвима зона, с недостатъчен ефект на пречистване.

Има изградена нова ГПСОВ „Шабла 2” с биологично стъпало и дълбоководно заустване на пречистените води. Не са изградени довеждащите и отвеждащия колектор, поради което станцията не е въведена в експлоатация и не функционира.

Източници на емисии, заустващи в повърхностни водни течения и резултати от последните контролни измервания:

- канализационна система на град Шабла, заустваща в Шабленско езеро чрез отводнителен канал;
- канализационна система на петролно находище „Тюленово“, в село Тюленово, община Шабла, заустваща в Черно море.

Основен промишлен източник на замърсяване на водите на територията на община Шабла е заустването на отпадъчните води от „Проучване и добив на нефт и газ” АД, гр. София, което е концесионер на находище „Тюленово”. Дружеството извършва добив на нефт, при който се формира поток отпадъчна вода. За обекта има издадени две разрешителни по реда и условията на Закона за водите: за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти, с което се разрешава заустване в Черно море в 9 точки, попадащи в „пояс на санитарна охрана“ и за ползване на подземен воден обект за реинжектиране на води в девет сондажа, посредством три събирателно-нагнетателни пункта.

На територията на община Шабла, РИОСВ-Варна, извършва контрол по отношение на заустването на отпадъчните води в повърхностни водни тела, на следните обекти:

ПСОВ „Шабла” - отвеждат се за пречистване отпадъчните води от канализационната мрежа на гр. Шабла, като пречистените отпадъчни води се заустват, чрез дренажен канал в Шабленско езеро. ПСОВ работи със съоръжения за механично и биологично пречистване на водите, без възможност за отделяне на общ фосфор и общ азот.

От резултатите от извършвания собствен и контролен мониторинг през 2019 г. са установени превишения на индивидуалните емисионни ограничения по показатели неразтворени вещества общ азот и общ фосфор, регламентирани в издаденото от БДЧР разрешително № 23740010/27.10.2017 г.

В ПСОВ „Шабла” се отвеждат за пречистване отпадъчните води от канализационната мрежа на гр. Шабла, като пречистените отпадъчни води се заустват в дренажен канал към Шабленско езеро. ПСОВ работи със съоръжения за механично и биологично пречистване на водите без възможност за отделяне на общ фосфор и общ азот. По резултатите от собствен и контролен мониторинг през 2020 г. се констатира превишения на ИЕО по показатели общ азот и общ фосфор.

На „Водоснабдяване и канализация - Добрич“ АД е наложена текуща санкция за допуснатото замърсяване.

Има изградена ПСОВ до фара на нос „Шабла“, но няма изграден довеждащ и заустващ колектор. Изграждането на ПСОВ е финансирано от ПУДОС, но при проектирането не са предвидени двата колектора.

„Проучване и добив на нефт и газ” АД, гр. София - формираните попълни отпадъчни води в резултат на операциите по добив на нефт се заустват в Черно море, чрез 9 пункта за заустване. Местата на заустване се намират в северната и централна част на находище „Тюленово“, разположено по протежение на 12 км. от нос „Шабла“ до с. Тюленово.

От резултатите от извършвания собствен и контролен мониторинг са установени превишения на индивидуалните емисионни ограничения по показател нефтопродукти. На дружеството е наложена ежемесечна санкция за допуснатото замърсяване.

Почви

Почвата играе роля за кръговрата на веществата в природата и минерализиране на органичните отпадъци от живота, осигурява плодородието и изхранването на човека, влияе върху състава на въздуха, водата и хранителните продукти, представлява среда за съхраняване

и предаване на болестотворни причинители, влияе върху климата на местността и др. Замърсяването на почвата се проявява в две форми:

- Физическо изменение на почвените структури. Най-големи поражения върху почвите се нанасят от антропогенно натоварените екосистеми. Отклоненията в почвените параметри се отнасят преди всичко до структурата на почвата, нейната порьозност и плътност. Измененията им водят до рязко влошаване на вентилацията и дренажа в почвата, вследствие на което настъпва рязко снижаване на активността и количеството на микроорганизмите, разлагащи органичните вещества.

- Химическо замърсяване на почвата. Химическите замърсявания на почвите от антропогенен произход превъзхождат многократно в количествено и качествено отношение всички видове физически изменения. Те са следствие от много причини, които условно можем да разделим в следните групи:

- Газове - промишлени отходи съдържащи сяра, а също така съдържащи и тежки метали, халогениди, азотни оксиди;

- Прах - дим от промишлени димоотводи, транспортен прах и др.;

- Соли - особено тези в резултат на обработване с луги и химикали на пътищата през зимата, рудодобивната промишленост, кариери и др.;

- Агрохимикали от растителната защита;

- Органични газове и течности - продукти от ТЕЦ, автотранспорта и др.;

- Радиоактивни замърсявания - АЕЦ, промишленост, аварии и др.

Територията на община Шабла е единствената крайморска община, чиито поземлен ресурс, в качеството му на плодородни почви, опира до морския бряг. Характерно за общината е наличието на разновидностите на черноземите - типични, слабо излужени и излужени черноземи, предимно средномощни, дълбокомицелирани типични черноземи. За северната и централна част от територията на общината са характерни предимно средномощни и дълбокомицелираните черноземи, а за южната – предимно излужени черноземи. Ерозираните почви са рядко явление за общината. Развиват се предимно в землищата на с. Твърдица, Божаново и Ваклино. По отношение на бонитетните категории, преобладаващи са земите от III категория, около 75% от поземления фонд на общината.

На територията на община Шабла са формирани 1 основен тип зонални почви и 4 типа азонални почви.

Зонални почви: Почвената характеристика на общинската територия се определя от преобладаващия дял на зоналните черноземни почви. Те са представени от своите разновидности, запазващи общите черти на основния тип. о Черноземи (Chernozems) представени са с 4 подтипа – типични, излужени, —карасулуци и карбонатни. Най-разпространени са излужени и типичните черноземни, докато карбонатни и т. нар. —карасулуци се срещат по-малко. Всички тези почвени разновидности са изключително подходящи за отглеждане на голямо разнообразие от агро-култури (зеленчукови, зърнени, технически и т.н.) и това определя стопанската им значимост за община Шабла.

Азонални почви: Азоналните почви, срещащи се в почвената покривка на община Шабла, са много слабо развити и нямат обособени хоризонти, резултат от педогенетични процеси. Съществуването на тези почви не е в равновесие с условията на средата. Образуват се на младите алувиални и делувиални почвообразуващи материали или след ерозия или в следствие на антропогенно въздействие. Към тях се отнасят: о Делувиални (Colluviosols) с подтип делувиално-ливадни (Gleyic) о Алувиални/ наносни (Fluvisols) – с подтип в зависимост от преобладаващият почвообразуващ процес - алувиално-ливадни о Блатни (Gleysols) - с подтип Ливадно-блатни (Eutric) о Антропогенни (Anthrosols) – с подтип окултурени пясъци. От всички типове почви най-разпространени са черноземите при следния низходящ ред на подтипове: излужени > типични > карбонатни.

Черноземите спадат към почви със забележима повърхностна акумулация на наситена с бази органична материя, съобразно "Легендата на почвите" на FAO (1988, 1990). Образувани са върху лъос, лъосовидни седименти, глини, мергели и варовици при наличието на

ливадостепна и горскостепна растителност. Тези материали съдържат от 45 % до 60 % глина, имат карбонати и умерена водопропускливост, което благоприятства образуването на черноземите. Благоприятните условия за тяхното развитие и формиране при наличието на разнотревно-житни треви, както и редуването на влажни и сухи периоди през годината подпомагат хумификацията, насищането на хумуса с калций и излужването на карбонатите. Карбонатите се натрупват на различна дълбочина в профила и варират от 0 до 20 %, във връзка с което черноземите се разделят на четири подтипа: типични, карбонатни, излужени, оподзолени. В зависимост от мощността на хумусния хоризонт или според хумусното съдържание черноземите се подразделят на следните видове: слабо мощни (с хумусен хоризонт до 40 cm), средно мощни (40-80 cm) и мощни (над 80 cm).

Излужените черноземи

Този вид почви са най-широко разпространени. Заемат основно южната част на общината – землищата на селата Тюленово, Горун, Горичане, Пролез, Езерец, Черноморци, гр. Шабла, като в северната и централната част отстъпват на типичните черноземи. В равнинните части имат мощно развит хумусен хоризонт до 80 см., а на ерозираните терени – 30-35 см. Отличават се с благоприятни физически и хидрологични свойства. Механичният им състав е в широк диапазон от глинесто-песъчлив до тежко песъчливо-глинест, като в района на община Шабла по склоновете със северно, западно или северозападно изложение върху червенокафяви глини са разположени най-тежките черноземи в страната – карасулуци. Агротехнологичните качества на излужените черноземи са много добри.

Типични черноземи

Срещат се главно в североизточната и централната част на община в землищата на с. Граничар, Дуранкулак, Стаевци, Захари Стояново, Смин, Ваклино, Крапец, Божаново, Твърдица и по-слабо разпространени са в землищата на селата Пролез, Езерец, Горун, Горичане, Черноморци и гр. Шабла. Намират се обикновено в комплекс с карбонатните черноземи и са с аналогични на тях качества. Отличават се от тях с по-тежкия си механичен състав, с добрата си водозадържаща способност и по-високото хумусно съдържание.

Карбонатни

Това са най-слабо разпространения подтип черноземни почви на територията на общината, обикновено съпътстващи типичните черноземи. В повечето случаи тези почви са ерозиранни, което обуславя наличието на средно-мощен хумусен хоризонт. Хумусният хоризонт е с рехав строеж, добър термичен и аероционен режим. Реакцията на повърхностния хоризонт е слабо алкална. Отличават се с висока въздухопропускливост, но с недобра водозадържаща способност, поради което бързо изсъхват, без да се спичат. Тези им свойства им предопределят благоприятни агротехнически качества. Карбонатните и типичните черноземи от т.нар. Дуранкулашки район заемат площ от 190 кв. км. и не притежават съществени особености, които да ги отличават от същите почви, разпространени в другите райони на Южна Добруджа (Генералтошевския и др.). Все пак се наблюдава макар и слабо отежняване на почвообразуващата скала. Почвите имат също тежко песъчливо-глинест механичен състав, но количеството на физичната глина е с 3-4% по-високо. Във връзка с това и с особеностите на климата, тези почви имат по-добър воден и хранителен режим. Върху последния твърде много влияе и големия запас на органично вещество (в повърхностния хоризонт съдържа от 3 до 5% хумус). При тях почти няма процеси на "изхабяване", което е характерно за същите почви от Ломско-Свищовския район. Пригодността на карбонатните и типичните черноземи за селскостопанско производство се определя не само от свойствата им, но в значителна степен и от климатичните условия на провинцията. Благоприятният хранителен режим и високата атмосферна влажност правят възможно отглеждането на редица култури, взискателни към тези условия. Те са особено подходящи за тревно-фуражни (люцерна, грах, фий, еспартеза) и зърнено-хлебни и фуражни култури (царевица, пшеница, ечемик). Добивите от пшеница са едни от най-високите в страната и същевременно стабилни по години.

На втора позиция по разпространение след черноземните подтипове са наносните почви със следните подтипове: алувиални/алувиално-ливадни, делувиални/делувиално-ливадни и ливадно-блатни като последните са преобладаващи.

Наименованието на делувиалните идва от произхода на почвообразуващите материали – делувий. Те са формирани от наносите на пороищата, на временно течащите реки и потоци, които при изхода си в равнините образуват наносни конуси или т. нар. ветрила от конуси. Делувиалните почви се състоят преди всичко от слабо обработени и несортирани чакълища, от които ситноземът е отмит или отложен в периферните части на пороините конуси. Тези почви са бедни на хранителни вещества, но имат благоприятни физически и топлинни свойства, както и добър дренаж. Реакцията им също е благоприятна. Делувиално-ливадните почви се срещат в землищата на селата Пролез (централна и северна), Езерец (западна), Твърдица (централна и северна), Божаново (централна и северна), Крапец (централна), Ваклино (централна).

Алувиалните почви са млади почви, които се образуват от съвременните речни наноси. Решаващо значение при формирането им оказват повишеното ниво (от 1 до 3 cm дълбочина) на почвените води, както и различното им обрастване с растителност. Наносни почви има покрай всяка река. Характеризират се със следните общи особености: формират се винаги на заливната и първата надзаливна тераса на реките; подложени са на периодично (може да не е ежегодно) заливане и натлачване на нови наноси; при естествени условия върху тях расте водолюбива растителност – дървесна (елша, върба, топола, бряст, полски ясен) и тревно-ливадна (власатка и др.). Поради периодичното отлагане на нови материали наносните почви имат само един слабо или по-добре изразен хумусен хоризонт, под който в дълбочина се редуват различни по песъчливост и химичен състав пластове наслоявания на речните наноси. Въпреки голямото вариране на стойностните им показатели, наносните почви попадат най-вече от 3-та до 5-та категория по продуктивност (добри и средно добри земи) и в 3-ти клас по устойчивост на химическо замърсяване. Алувиално-ливадните почви се срещат в югоизточната част на землището на село Езерец в съседство на ливадно-блатните почви. Използваните за земеделски цели почви от тази почвена разновидност са с много добри физически, агрохимически и хидрологически показатели.

Ливадно-блатните почви са резултат от въздействието на ливадната растителност при високо ниво на подпочвените води, които обуславят развитие на мощен хумусен хоризонт, под който се формира добре изразен глеев хоризонт. Преовлажняването създава анаеробни условия, които предизвикват редуccionни процеси и оглеяване на минералната част на почвата, а мъртвите растителни остатъци, поради бавното им минерализиране, обуславят натрупването на повече хумус. Ето защо в резултат на блатния процес се образува хумусен хоризонт, свързан с глеева подпочва. Тези почви имат близка генетична връзка със заблатените алувиално-ливадни почви. Заемат периферните части на блатата или самите блатата, а наличието им се свързва със заприщени от пясъчни коси и дюни речни долини.

Ливадно-блатните почви притежават голямо потенциално плодородие, което се дължи на високото им съдържание на органични и хранителни вещества, благоприятната реакция, високите сорбционен капацитет и степен на наситеност с бази. Ливадно-блатните почви са разпространени от двете страни на Шабленско и Езерецко езеро, разпръснато около Дуранкулашкото езеро и прилежащите му дерета. За да се използват пълноценно тези почви, необходимо е преди всичко да се дренират, за да може да се отстрани излишната влага и да се подобри аерацията. Отводнителни мероприятия не се поддържат правилно и не се провеждат рационално, повечето са затлачени и не изпълняват пълноценно предназначението си. Очаквана последица е отново повишаване на подпочвените води, вторично засоляване или повече ли по-малко възстановяване на първичните блатни почви. Поради факта, че ливадно-блатните почви много често крият потенциални възможности за засоляване, във връзка с повисоката минерализация на подпочвените им води, за селскостопански цели е необходимо да се дренират винаги на по-голяма дълбочина (2.5-3.0m), за да се предпазят от засоляване.

Антропогенните почви са образувани при решаващото влияние на производствената дейност на човека, независимо от това дали измененията са положителни или отрицателни. Разнообразните антропогенни въздействия върху естествените почви във връзка със селскостопанското използване, под влияние на строителството и промишлеността в съвременната селищна среда може косвено да причини изменения без външно нарушаване на почвения профил (уплътняване на почвите от тежки машини, неправилното поливане), както и пряко, нарушавайки нормалния строеж на почвения профил, физикохимичните, биологичните и други почвени характеристики.

Състояние на почвите

Почвеният мониторинг в България, съгласно утвърдената от Министъра на околната среда и водите Програма, е организиран на три нива. Програмата за мониторинг е изцяло съобразена с последните изисквания на ЕК и ЕАОС, с добрите практики в редица европейски страни, както и с националното законодателство, прието по - късно през 2007-2009г. (Закон за почвите и Наредба за мониторинг на почвите). Програмата за мониторинг е организирана на 3 нива, както следва:

- Наблюденията по I ниво (широкомашабен мониторинг) се извършва в равномерна мрежа 16x16 км, и предоставят данни за оценка състоянието на почвите по следните показатели - 9 тежки метали и металоиди, общ азот, фосфор, органичен въглерод, активна реакция на почвата (рН) електропроводимост, нитратен азот, общ въглерод и устойчиви органични замърсители -16 РАН, 6 РСВ, 15-хлор органични замърсители, обемна плътност. Периодичността на наблюдение - 5 години.

- Наблюденията по II ниво са ориентирани към регионални проявления на деградационни процеси – вкисляване и засоляване. Процеси на ерозия – водоплощна и ветрова се наблюдават чрез специално разработени математически модели за оценка и прогноза. Почвеното запечатване се оценява на база статистически данни и картиране на земното покритие (проект Корин Земно покритие).

- Наблюденията на III ниво се идентифицират с т.н. локални почвени замърсявания, в рамките на който следва да се извършва инвентаризация на площи със замърсена почва.

Периодичността на наблюденията е различна в зависимост от процесите. Изпитванията на почвените проби се извършва от РЛ - Варна към ИАОС, която е акредитирана.

На територията на община Шабла попадат два пункта за почвен мониторинг по I-во ниво (широкомашабен мониторинг) – в с. Пролез и с. Захари Стояново.

Съгласно Регионалните доклади за състоянието на околната среда през 2019 и 2020 г. на РИОСВ-Варна, в границите на община Шабла няма данни за замърсяване на почвите с продукти за растителна защита. Препаратите за растителна защита с изтекъл срок на годност са обработени и събрани в 38 контейнера „Б-Б куб“.

Не е констатирано засоляване и вкисляване на почвите на територията на общината.

Не са регистрирани почви, замърсени с тежки метали.

От извършеният от РИОСВ мониторинг на почвите следва заключението, че съдържанието на вредни вещества в почвите е под допустимия минимум.

РИОСВ констатира, че в последните години се наблюдава тенденция на намаляване замърсяването на земите и почвите и поради факта, че се извършва поетапно закриване и рекултивация на нерегламентирани сметища.

Ежегодно се полагат усилия за премахване на нерегламентираните сметища и локални замърсявания в общината. Предприемат се мерки за рекултивация на нарушени терени и действия за контрол върху употребата на изкуствени торове.

При използване на почвите за земеделие, горният слой бързо обеднява на азот, фосфор, калий и микроелементи, за внасянето на които под формата на торове са необходими значителни средства.

Няма данни за замърсявания на почвите в община Шабла или наличие на значителни проблеми, които да застрашават тяхното състояние.

Ерозията на почвата остава най-широко разпространения почвено-деградационен процес както на територията на община Шабла така и на цялата страна, като пространственото вариране и силата на проявление на почвената ерозия зависи от климатичните, топографските, хидроложките и почвените характеристики на всеки отделен район. Наред с природно обусловените фактори, степента на проявление на почвената ерозия зависи и от човешката дейност. Неправилната обработка на почвата, обезлесяването, горските пожари, паленето на стърнищата са само част от факторите, които причиняват деградация на почвата, намаляват почвеното плодородие и замърсяват реките. Ерозията води до намаляване на: дълбочината на коренообитаемия слой, количеството на хранителните елементи, запасите на почвена влага, изчерпване на филтриращия капацитет на почвата, намаляване на съдържанието на почвено органично вещество, загуба на биоразнообразие, деградация на почвената структура, образуване на почвена кора, разпространение и акумулация на замърсители във водните течения и в зоните на акумулация на наноси. Климатичните фактори, релефа, типа и начина на земеползване, състоянието на растителната покривка и времето, през което почвата е защитена от растителност, определят степента на риск и почвените загуби, причинени от ерозия.

Почвите от района на община Шабла са със слаба до умерена податливост към водна ерозия. Територията на общината попада като цяло във втори клас - слаб риск от ветрова ерозия.

Горите предпазват почвата от ерозия и масовото им изсичане може да доведе до редица проблеми и нарушаване на екосистемите. Ерозията на почвите не е от процесите с ограничаващо действие за земеделието в територията на община Шабла.

Сериозни проблеми за почвеното плодородие са паленето на стърнища и образуването на нерегламентирани замърсявания с отпадъци върху почвите около населените места. Тенденцията е към намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. Потенциални източници, причиняващи замърсяване на почвите са: промишлеността; транспорта; отпадъците; химическите средства, „пренесени“ чрез праха и аерозолите по въздушен път; инфилтрацията на замърсени с вредности води; химизацията на селското стопанство (растителната защита – използването на пестициди и минерални торове), строителни и други дейности в самите населени места.

Шум

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В градска територия се различават промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно. Основният аспект на вредното въздействие на шума, разгледан в настояща програма, е свързан с влиянието му върху човешкия организъм и здраве. Високите шумови нива влияят върху слуховия апарат на човека, психическото и нервно състояние на личността, имунната система, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система и др. Подлежащите на контрол обекти са източниците на шум, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Приоритетни са тези, които се намират в жилищни зони, с цел да се предотврати дискомфорта през различните части на денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението.

Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явяват както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

Съгласно Закона за защита от шума в околната среда, РИОСВ – Варна контролира единствено промишлени източници на шум в околната среда, с цел спазване на нормите за нива на шум в съответните зони и територии, както и в най-близките места за въздействие. Задължение за провеждане на собствен мониторинг на шум в околната среда и представяне в РИОСВ на резултатите от тях, имат единствено предприятията с издадени комплексни разрешителни по смисъла на Закона за опазване на околната среда.

Шумът е комплекс от звуци, които действат неблагоприятно върху човешкия организъм. Минималната звукова енергия, която при човека е в състояние да предизвика слухово възприятие, се нарича долен слухов праг и се означава с 0 децибела. Най-горната граница, при която човек възприема звука като болка, се нарича горен слухов праг или праг на болката и отговаря на сила на звука от 130 децибела при 1000 херца честота. Освен сила звукът се характеризира и с височина /честота/. Човешкото ухо може да възприема звуци с честота от 16 до 20 хиляди херца. Едно трептене в секунда е 1 херц. Съгласно Закона за защита от шума в околната среда той е нежелан или вреден външен звук, причинен от човешка дейност, в това число шумът, излъчван от транспортните средства от автомобилния, железопътния, водния и въздушния транспорт, от инсталации и съоръжения на промишлеността, и от локални източници на шум. Шумът и вибрациите, по своето хигиенно значение, са на едно от първите места сред неблагоприятно действащите фактори в работната и околна среда. Граничните стойности на нивата на шум за различните територии и урбанизирани зони в зависимост от предназначението им за дневен, вечерен и нощен период, са регламентирани в Наредба № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите по показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето.

В община Шабла понастоящем няма въведена система за контрол на акустичната обстановка и източниците на наднормени шумови нива на територията ѝ.

В компетенциите на РИОСВ-Варна е управлението и контрола на шума, излъчван в околната среда от промишлени инсталации и съоръжения, включително за категории промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда. Съгласно чл. 22 от Закона за защита от шума в околната среда, общините упражняват контрол по отношение нивата на шума, излъчван в околната среда от строителни дейности, автомобилния транспорт в населените места и др.

За агломерациите, основните пътища, основните железопътни линии и основните летища на територията на страната, се разработват и одобряват стратегически карти за шум в околната среда. Съгласно чл. 5, ал. 1, т. 1 от Закона за защита от шума в околната среда, стратегическите карти за шум се възлагат за разработване от кметовете на общини – за агломерациите. Община Шабла не попада в изискванията за изготвяне на стратегически карти.

Източник на шум, излъчван в околната среда, на територията на община Шабла, подлежащ на контрол от РИОСВ-Варна, е дружеството „Кирилови“ ООД, с. Крапец – зърнобаза, с. Крапец.

Основните източници на шум на територията на община Шабла са транспортните средства по пътната мрежа и неголеми локални обекти – производствени, комунално-битови, спортни и туристически и др.

За местните общински пътища шумовите характеристика на транспортните потоци по тях са под 60,0 dBA за дневния период в зависимост от конкретната натовареност и скорост на движение. Уличната мрежа в населените места в общината отговаря на изискванията за съответния клас улици по габарит, но в голямата си част е в лошо експлоатационно състояние. Град Шабла е общински център и има 4 входни артерии, които се насочват към централната градска част.

Актуални данни за интензивността на потоците и нивата на шума няма. Като основни рискови зони по отношение възможното негативно въздействие на шума, могат да се определят:

- жилищните обекти в непосредствена близост до трите главни артерии на гр. Шабла;
- жилищните обекти в с. Ваклино, разположени в непосредствена близост до път I-9;
- жилищните обекти в с. Дуранкулак, разположени в непосредствена близост до път I-

9.

Нивата на транспортния шум за жилищните терени до път I-9 превишават регламентираните хигиенни норми за жилищни територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик с $6 \div 7$ dBA за дневен и нощен период, а до пътищата от III клас са около хигиенните норми.

Като цяло, съществуващия шумов режим на ниво община се формира основно от транспортните автомобилни потоци по пътната мрежа с подчертан сезонен характер, обусловен основно от активната туристическата дейност.

Общината не се обслужва от ж.п. транспорт.

На територията на общината има три летища за селскостопанска авиация. Дейността им не е постоянен източник на шум в околната среда.

В крайбрежната ивица няма изградени пристанища, няма развит морски транспорт.

В западната част на общината основната дейност е селскостопанска, без съществени източници на шум в околната среда. В източната част на общината, основната дейност е курортно-туристическа, с типични за нея източници на шум – търговски обекти, заведения за хранене и развлечения с използване на озвучителна техника, паркинги и др. Като правило те са източник на шум, но на този етап няма данни за измерени нива на шум около такива обекти.

В личните стопанства жителите на общината използват малобааритна селскостопанска техника и механизация като мото- култиватори, помпи, мелещи, режещи и пробивни машини. Използват се също и ръчни ударни (чукове, брадви) и режещи (циркуляри, ъглошлийфи) универсални инструменти при индивидуално извършване на ремонти и строителство в домакинства. Характерно за жилищните райони е движението на МПС по локални улици и маневрирането при влизане и излизане от гаражи и др. Шумът, генериран от тези дейности, е с различен характер - тонален, импулсен, а понякога и смесен с широк спектър на честота. Най-често не е постоянен или с кратък период и повтаряемост - проявява се главно през светлата част на деня, при работа на външни източници.

Съвременното селско стопанство широко прилага механизирани дейности. Специализираните машини и инструменти в обработката на почвата и отглеждането на растенията се задвижват основно от двигатели с вътрешно горение. Високите мощности на тези машини са причина за значителните нива на шумовите емисии. Излъчваният шум е широкополосен, с променливо ниво, разпространяващ се сред голяма територия, дълготраен по действие в рамките на деня, но непостоянен, с малка повтаряемост в годишен мащаб.

Структурата на промишлеността в общината понастоящем няма доминиращ характер над другите отраслови структури. Отрасълът е слабо представен от единични производствени предприятия. На територията на общината има съоръжения на ВиК, „Напоителни системи”, „Нефт и газ” – Тюленово. Те не са значим източник на шум за околната им среда.

Акустичната обстановка в община Шабла като цяло е неравномерно натоварена, утежнена по главната комуникационно-транспортна мрежа през туристическия сезон, а в останалата част е нормална.

Радиация

Слънчевата радиация е природен източник на радиация, към която човек се е приспособил и не е прието да се счита като опасна за неговото здраве.

Сумарната слънчева радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности. От значение на прихода и разхода на слънчевата

радиация е и прозрачността на атмосферата. Продължителността на слънчевото греене има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греене зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта.

Познаването на светлинния режим е тясно свързано с хигиената на труда, експлоатацията на различни технически съоръжения и др.

Данните за мощността на дозата гама-лъчение за страната се получават в реално време от 27 постоянни мониторингови станции на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон (НАСНКРГФ), администрирана от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС).

Автоматизираната система осигурява оперативна информация в случай на инцидентно повишаване на радиационния фон, както при ядрена авария на територията на страната ни, така и при трансграничен пренос на радиоактивно замърсяване. Системата обезпечава с данни в реално време Аварийния център на Агенцията за ядрено регулиране и Главна Дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” към Министерството на вътрешните работи, с което се осигурява възможност, в случай на радиационна авария, да се приложат своевременно подходящи мерки за защита на населението и околната среда.

На територията на община Шабла няма постоянни и/или временни пунктове за следене на радиационния фон.

Обекти, излъчващи йонизиращи лъчения на територията на община Шабла не са регистрирани. Няма отклонения от действащите норми и характерните за региона стойности на гама-фон. Няма данни за йонизиращи лъчения и влияние върху хората и околната среда.

Биоразнообразие, защитени територии и зони

На територията на община Шабла попадат следните защитени зони или части от тях, включени в екологичната мрежа НАТУРА 2000 по смисъла на Закона за биологичното разнообразие:

Защитена зона за опазване на дивите птици BG0002050 „Дуранкулашко езеро”, обявена със Заповед № РД-258/16.03.2010 г., изм. и доп. Заповед № РД-695/25.08.2020 г. на министъра на околната среда и водите. В обхвата на защитената зона влизат Дуранкулашкото езеро и прилежащите му територии и акватория. Общата площ на зоната е 3 355.98 ха, от които 971.00 ха морски пространства. Обхваща части от землищата на с. Ваклино, с. Дуранкулак, с. Крапец, с. Смин и с. Стаевци, община Шабла.

Описание

Крайморско лиманно сладководно до бракично езеро с естествен произход и значителни обраствания от водолюбива растителност. Разположено е в Североизточна България, в район със сарматски варовици, на 6 km от границата с Румъния, източно от едноименното село. Езерото е заобиколено с обработваеми земи и степни територии. Пясъчни дюни и плажна ивица го отделят от морето на изток. Сред югозападната открита езерна акватория са разположени 2 острова, единият от които е археологически обект. Водният баланс на езерото се определя главно от подземните води и валежите. При силно вълнение през пясъчната коса е възможно навлизане на морска вода в езерото. Основни местообитания са откритите водни площи и обширните масиви от висша водолюбива растителност, покриващи предимно северната (Орловото блато) и югозападната (Ваклинския ръкав) части на езерото, както и блатото от югоизточната му страна. Сред тях доминират обикновената тръстика /*Phragmites australis*/, теснолистният /*Typha angustifolia*/, широколистният папур /*Typha latifolia*/ и триръбестият камъш /*Shoenoplectus triquetet*/. Около югозападната част на езерото са обособени храстови асоциации от драка /*Paliurus spina-christi*/, обикновен глог /*Crataegus monogyna*/, шипка /*Rosa canina*/ и изкуствено създадени насаждения от топола /*Populus sp.*/, полски ясен /*Fraxinus oxycarpa*/, мъждрян /*Fraxinus ornus*/, махалебка /*Prunus machaleb*/. Сред водолюбивата растителност във Ваклинския ръкав на езерото има естествено появили се групи от бяла върба /*Salix alba*/.

Орнитологична стойност

В Дуранкулашкото езеро и прилежащите му територии са установени 260 вида. Мястото обхваща подходящи местообитания за 91 вида, включени в приложение I на Директива 79/409/ЕИО. Дуранкулашкото езеро е място от световно значение за водолубивите птици през зимата. Заедно с голямата белочела гъска /*Anser albifrons*/, тук в значителни количества зимува световно застрашената червеногуша гъска /*Branta ruficollis*/, като почти цялата ѝ световна популация през януари и февруари пребивава в Дуранкулашкото и Шабленското езера, което несъмнено ги прави едни от най-значимите влажни зони в света. Сред многобройните ята гъски редовно се среща и световно застрашената малка белочела гъска /*Anser erythropus*/.

Езерото е едно от местата в страната с големи струпвания на зеленоглава патица /*Anas platyrhynchos*/ през зимата и едно от няколко места в България, където през последните години са наблюдавани червеногушият гмуркач /*Gavia stellata*/, моминия жерав /*Antropoides virgo*/ и стрепета /*Tetrax tetrax*/.

Тъй като мястото се намира на миграционния път *Via Pontica* и в близост до Дунавската делта, то е една от най-важните станции при прелета на птиците по българското Черноморие. Особено многобройни са щъркелоподобните /*Ciconiiformes*/, гъскоподобните /*Anseriformes*/ и дъждосвирицоподобните /*Charadriiformes*/ птици. Използва се като място за почивка по време на прелет от розовия пеликан /*Pelecanus onocrotalus*/, малкия корморан /*Phalacrocorax pygmaeus*/, както и от единични екземпляри голям креслив орел /*Aquila clanga*/.

По време на миграция е установено и водното шаварче /*Acrocephalus paludicola*/, което е застрашено от изчезване в света. В по-малки количества, както през зимата, така и по време на миграция са отбелязани тръноопашатата потапница /*Oxyura leucoserphala*/ и къдроглавият пеликан /*Pelecanus crispus*/.

Средиземноморският буревестник /*Puffinus yelkouan*/ се храни в крайбрежните морски води пред езерото. Дуранкулашко езеро е едно от най-важните в страната места за гнезденето на червената чапла /*Ardea purpurea*/, морския дъждосвирец /*Charadrius alexandrinus*/, тръстиковия блатар /*Circus aeruginosus*/, кафявокрилия огърличник /*Glareola pratincola*/, средната пъструшка /*Porzana parva*/, белочелата рибарка /*Sterna albifrons*/ и вечерната ветрушка /*Falco vespertinus*/.

Езерото е основното гнездовище по нашето Черноморие на световно застрашената белоока потапница /*Aythya nyroca*/.

Макар и в по-малки количества тук гнездят и някои други редки и застрашени от изчезване видове птици, като големия воден бик /*Botaurus stellaris*/, совоокия дъждосвирец /*Burchinus oedicnemus*/ и полската бъбрица /*Anthus campestris*/.

Цели на опазване

ЗЗ „Дуранкулашко езеро” се създава с цел:

Опазване и поддържане на местообитанията на гореописаните застрашени видове птици съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 от Закона за биологичното разнообразие, по време на гнездене, миграция и зимуване за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;

Опазване и поддържане на местообитанията на гореописаните мигриращи видове птици съгласно чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие, по време на гнездене, миграция и зимуване за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;

Подобряване условията за пренощуване, хранене, почивка и стационариране по време на миграция и зимуване на струпващите се гореописани водолубиви видове птици, съгласно чл. 6, ал.1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие, за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;

Осигуряване на безопасни въздушни коридори и места за пренощуване за безпрепятствено придвижване на мигриращи грабливи птици, щъркели, пеликани и жерави, съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие, по време на ежегодните им есенни и пролетни прелети, за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;

Осигуряване на безопасни въздушни коридори за безпрепятствено придвижване на водолубивите птици в Крайморска Добруджа по време на ежедневните им прелети за търсене на храна и места за почивка;

Подобряване на местообитанията и условията за гнездене на вечерната ветрушка за възстановяване на популацията ѝ в района;

Трайно запазване на разнообразието и качеството на местообитанията;

Възстановяване и запазване на естествения баланс във водните екосистеми на влажната зона.

Защитена зона за опазване на дивите птици BG0000156 „Шабленски езерен комплекс”, обявена със Заповед № РД-259/16.03.2010 г., изм. и доп. Заповед № РД-698/25.08.2020 г. на министъра на околната среда и водите. В обхвата на защитената зона влизат Шабленско езеро, Шабленска тузла и прилежащите им територии и акватория. Общата площ на зоната е 3174.93 ха, от които 644.80 ха морски пространства. Обхваща части от землищата на гр. Шабла, с. Езерец и с. Крапец, община Шабла.

Описание

Комплексът включва Шабленското езеро и Шабленската тузла, разположени върху сарматски варовици в Североизточна България, на 5 km североизточно от град Шабла. С името Шабленско езеро се обединяват две близкостоящи крайбрежни лиманни езера - Шабленско и Езерецко, свързани помежду си с изкуствено прокопан канал. На изток езерото е отделено от морето с широка 30-50 m пясъчна ивица. Езерото е в границите на правителствена резиденция. Шабленската тузла е полусолена лагуна, разположена на 1,5 km югоизточно от езерото и отделена от морето с високи дюни. Бреговете на езерото са обрасли с обширни масиви главно от тръстика /*Phragmites australis*/ с участие на теснолистен /*Typha angustifolia*/ и широколистен папур /*Typha latifolia*/, брегова острица /*Carex riparia*/ и др. Тръстиковите масиви представляват основното местообитание в комплекса. Значителни по размери са и откритите водни площи. Захранването на езерото става изключително от подземни води. В Шабленската тузла преобладава откритата водна площ, като водолюбивата растителност заема сравнително тясна ивица покрай брега. Важно местообитание са и обраслите с псамофитна растителност дюни и пясъчен плаж.

Орнитологична стойност

На територията на Шабленския езерен комплекс са установени 259 вида птици. Мястото обхваща подходящи местообитания за 86 вида, включени в приложение I на Директива 79/409/ЕИО. Комплексът има стратегическо значение за световно застрашената червеногуша гъска /*Branta ruficollis*/ през зимата, като заедно с Дуранкулашкото езеро приемат почти цялата ѝ световна популация. През този сезон тук се наблюдават също големи концентрации на голямата белочела гъска /*Anser albifrons*/ и единични екземпляри от световно застрашената малка белочела гъска /*A. erythropus*/. Този факт определя мястото като едно от най-важните зимовища на тези видове гъски в света. Езерото е едно от местата в страната със значителни струпвания през зимата на поен лебед /*Cygnus cygnus*/ и зеленоглава патица /*Anas platyrhynchos*/. Езерният комплекс е важна миграционна станция за щъркелоподобните /*Ciconiiformes*/, гъскоподобните /*Anseriformes*/ и дъждосвирцоподобните /*Charadriiformes*/ птици. През есенно-зимния сезон тук се наблюдават редица световно застрашени видове, като къдроглавия пеликан /*Pelecanus crispus*/, малкия корморан /*Phalacrocorax pygmaeus*/, малката белочела гъска, белооката /*A. nyroca*/, тръноопашатата /*Oxyura leucoserphala*/ потапница и големия креслив орел /*Aquila clanga*/. Малкият корморан образува значителни струпвания както по време на миграция, така и през зимата. В комплекса гнездят два световно застрашени вида - белооката потапница /*Aythya nyroca*/ и ливадният дърдавец /*Crex crex*/. В значителни количества се размножават редица други редки и застрашени от изчезване птици, като морският дъждосвирец /*Charadrius alexandrinus*/ и черночелата сврачка /*Lanius minor*/. Езерото е едно от най-важните места у нас за опазването на гнездящите тук морски дъждосвирец, кафявокрил огърличник /*Glareola pratincola*/, кокилобегач /*Himantopus himantopus*/, белочела рибарка /*Sterna albifrons*/ и вечерна ветрушка /*Falco vespertinus*/.

Цели на опазване

ЗЗ „Шабленски езерен комплекс“ се създава с цел:

Опазване и поддържане на местообитанията на гореописаните застрашени видове птици, съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 от Закона за биологичното разнообразие, по време на гнездене, миграция и зимуване за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;

Опазване и поддържане на местообитанията на гореописаните мигриращи видове птици съгласно чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие, по време на гнездене, миграция и зимуване за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;

Подобряване условията за пренощуване, хранене, почивка и стационариране по време на миграция и зимуване на струпващите се гореописани водолюбиви видове птици, съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие, за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;

Осигуряване на безопасни въздушни коридори и места за пренощуване за безпрепятствено придвижване на мигриращи грабливи птици, щъркели, пеликани и жерави, съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие, по време на ежегодните им есенни и пролетни прелети за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;

Осигуряване на безопасни въздушни коридори за безпрепятствено придвижване на водолюбивите птици в Крайморска Добруджа по време на ежедневните им прелети за търсене на храна и места за почивка;

Подобряване на местообитанията и условията за гнездене на вечерната ветрушка за възстановяване на популацията ѝ в района;

Трайно запазване на разнообразието и качеството на местообитанията;

Възстановяване и запазване на естествения баланс във водните екосистеми на влажната зона.

Част от защитена зона за опазване на дивите птици BG0002051 „Калиакра”, обявена със Заповед № РД-559/21.08.2009 г., изм. и доп. Заповед № РД-97/06.02.2014 г. и Заповед № РД-818/12.12.2017 г. на министъра на околната среда и водите. Разпростира се в териториалния обхват на 2 общини – Шабла и Каварна. В община Шабла попада най-северната ѝ част. Общата площ на зоната е 161 717,788 дка, от които 55,434 кв. км морски пространства. Обхваща части от землищата на гр. Шабла и с. Тюленово, община Шабла, като и гр. Каварна, с. Българево, с. Камен бряг и с. Свети Никола, община Каварна. Шабленският участък от защитената зона включва части от бреговата ивица, морска акватория и прилежащи до брега територии.

Описание

Мястото е разположено в Североизточна България и носи името на едноименния нос, който се намира в границите му. Обхваща най-източната част от Добруджанското плато и е с надморска височина от 0 до 150 m. На запад граничи с гр. Каварна, на север със селата Раковски, Хаджи Димитър и Свети Никола. На североизток следва пътя с. Свети Никола – с. Камен бряг – с. Тюленово до нос Шабла и обхваща бреговата ивица с прилежащата плитка морска акватория от нос Шабла до пристана на гр. Каварна. В границите на ОВМ Калиакра попадат също и с. Българево и курорта Русалка. Бреговата ивица се характеризира с отвесни скални масиви на височина до 100 m с пещери и скални ниши. Преобладават главно тревните фитоценози с оскъдно участие на дървесни и храстови видове. Растителността се развива върху плитка почва и почти разкрита основна варовикова скала. В района между с. Българево, нос Калиакра и местността Ени кулак се намират последните и най-добре запазени степни местообитания в България. Те са резултат от съчетанието на специфичен релеф, почви и климатични условия и е особено важно да бъдат запазени, тъй като поддържат характерни видове от степния биом. Повечето от растенията принадлежат към ксеротермния тип формации. Четиридесет вида редки, застрашени и ендемични видове и подвидове растения се срещат на територията на Калиакра, 8 от които са застрашени или редки в Европа, а 20 са включени в Червената книга на България (под печат), 10 от които със статут на застрашени от изчезване.

Орнитологична стойност

Калиакра е единственото орнитологично важно място в България, където са съхранени остатъци от добруджанската степ, както и най-големите крайбрежни скални масиви по българското Черноморие. На територията на Калиакра са установени общо 237 вида птици, за 96 от които се изискват специални мерки за опазване на техните местообитания по ЗБР. От значение за Европейския съюз са 79 вида, включени в приложение 1 на Директива 79/409/ЕИО, както и голям брой мигриращи видове птици. От срещаните се видове 102 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004), 8 от които са включени в категория SPEC1 като световно застрашени видове, 30 - в категория SPEC2 и 64 - в SPEC3 като видове с неблагоприятен природозащитен статус в Европа. В Калиакра се намира последното голямо и сравнително добре запазено степно местообитание в Добруджа. Тук обитават характерни степни видове – сивоок дъждосвирец /*Burhinus oedipnemus*/, късопръста /*Calandrella brachidactyla*/ и дебелоклюна чучулига /*Melanocorypha calandra*/, 4 вида каменарчета, розов скорец /*Sturnus roseus*/, като първите три вида са с най-високи числености в страната. Почти цялата гнездова популация на черногърбото каменарче /*Oenanthe pleschanka*/ е концентрирана на територията на ОВМ Калиакра. Скалистите морски брегове се обитават от единствената в България колония на средния корморан /*Phalacrocorax aristotelis*/. С откритите биотопи са свързани и редица хищни птици, като белоопашатия мишелов /*Buteo rufinus*/, обикновената ветрушка /*Falco tinunculus*/, сокола орко /*Falco subbuteo*/, късопръстия ястреб /*Accipiter brevipes*/, бухала /*Bubo bubo*/ и др. Изключително е значението на района по време на миграция, тъй като е разположен на втория по големина прелетен път в Европа – Via Pontica. Над Калиакра всяка есен от август до октомври преминават значителни количества реещи се птици – повече от 29 000 щъркели, пеликани и жерави, както и над 3 000 грабливи птици, включително световно застрашените видове степен блатар /*Circus macrourus*/, ловен сокол /*Falco cherrug*/ и царски орел /*Aquila heliaca*/. Калиакра е най-вдадената в морето част от сухоземната територия на България. Поради тази специфична особеност, както и поради постоянните ветрове, при срещата на птиците с морето по пътя им на юг, те се задържат дълго време в района с цел да преодолеят въздушните течения, да избягнат морето и да се върнат над сушата, както и за да набират височина. Над 60% от птиците летят на височина до 150 m. Поради силните ветрове често мигриращите птици (основно щъркели и блатари) кацат и през деня, а грабливите птици се задържат, за да ловуват. Щъркелови ята редовно нощуват в земите между Каварна и Тюленово. На територията на ОВМ Калиакра спират за почивка и хранене и многобройни ята прелетни пойни птици, пьдпъдци и световно застрашения ливаден дърдавец /*Crex crex*/. Тези птици са основно нощни мигранти. Над 50 000 пойни птици са регистрирани по време на есенна миграция само през светлата част на деня. В района на Калиакра зимуват значителни количества водолюбивы птици, основно гъски, които се задържат от декември до март. Те нощуват в морето и ежедневно прелитат над района, за да се хранят в нивите във вътрешността, като често спират и се хранят в нивите на територията на ОВМ. Макар и в малки количества редовно се среща и световно застрашената червеногуша гъска /*Branta ruficollis*/.

Цели на опазване

Опазване и поддържане на местообитанията на гореописаните застрашени видове птици съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 от Закона за биологичното разнообразие, по време на гнездене, миграция и зимуване за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;

Опазване и поддържане на местообитанията на гореописаните мигриращи видове птици съгласно чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие, по време на миграция и зимуване за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;

Осигуряване на безопасни въздушни коридори и места за пренощуване за безпрепятствено предвижване на мигриращи грабливи птици, щъркели, пеликани и жерави, съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие, по време на ежегодните им есенни и пролетни прелети за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;

Осигуряване на безопасни въздушни коридори за безпрепятствено придвижване на водолюбивите птици в Крайморска Добруджа по време на ежедневните им прелети за търсене на храна и места за почивка;

Подобряване на местообитанията и условията за гнездене на вечерната ветрушка за възстановяване на популацията ѝ в района;

Приоритетно запазване и подобряване състоянието на степните местообитания; Трайно запазване на разнообразието и качеството на местообитанията; Локализиране и защита на гнездовищата на средиземноморския буревестник;

Осигуряване на защита на уязвимите места от ключово значение за видовете, обект на опазване;

Опазване и поддържане на биологичното разнообразие в района, като предпоставка за стабилността на екосистемите, осигуряващи благоприятния природозащитен статус и жизнеспособността на популациите на видовете, обект на опазване;

Природосъобразно ползване на природните ресурси и устойчиво развитие на общностите, гарантиращо благоприятния природозащитен статус на видовете, обект на опазване.

Част от защитена зона за опазване на дивите птици BG0002115 „Било”, обявена със Заповед № РД-330/28.04.2014 г., изм. и доп. Заповед № РД-817/12.12.2017 г. на министъра на околната среда и водите. Разпростира се в териториалния обхват на 3 общини – Шабла, Каварна и Генерал Тошево. В община Шабла попада най-източната ѝ част. Общата площ на зоната е 86206,115 дка. Обхваща части от землищата на с. Сърнино, с. Александър Стамболийски, община Генерал Тошево, с. Черноморци, с. Смин, с. Ваклино, с. Твърдица, община Шабла, с. Било, с. Белгун, с. Септемврийци и с. Нейково, община Каварна.

Описание

Комплекс от големи блокове обработваеми земи (използвани предимно за житни култури), по повечето граници на които има полезащитни пояси, засадени през 50-те години на ХХ в. Между някои от блоковете има понижения на терена, които не се обработват. На цялата територия на обекта има само едно населено място – село Било (около 100 жители), със затихващи функции. Поради наличието на големи площи със зимни житни култури и близостта на Шабленското и Дуранкулашкото езеро (едни от най-значимите места за нощуване на гъски в България и Европа), мястото се използва за хранене на няколко вида зимуващи гъски и лебеди, между които световно застрашените малка белочела гъска (*Anser erythropus*) и червеногушата гъска (*Branta ruficollis*).

Орнитологична стойност

Зоната е едно от най-значимите места за хранене на зимуващите в съседните черноморски езера (Дуранкулашко и Шабленско) птици. Заедно с голямата белочела гъска (*Anser albifrons*) тук в значителни количества зимува световно застрашената червеногуша гъска (*Branta ruficollis*). Сред многобройните ята от гъски редовно се среща и световно застрашената малка белочела гъска (*Anser erythropus*), пойният лебед (*Cygnus cygnus*) и други водолюбивы птици. Мястото е разположено на втория по големина миграционен път в Европа *Via Pontica*, по който два пъти в годината преминават водолюбивы, грабливи и пойни видове птици от местата за гнездене в Източна Европа към зимовищата в Африка.

Цели на опазване

Запазване на площта на природните местообитания и местообитания на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;

Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;

Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитанията на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000154 „Езеро Дуранкулак”, обявена със Заповед № РД-357/ 31.03.2021 г. на Министъра на околната среда и водите. В обхвата на защитената зона влизат Дуранкулашкото езеро и прилежащите му територии и акватория. Общата площ на зоната е 5050.79 ха, от които 3764.03 ха морски пространства. Обхваща части от землищата на с. Ваклино, с. Дуранкулак, с. Крапец, с. Смин и с. Стаевци, община Шабла.

Цели на опазване

Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Черноморския биогеографски регион;

Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 1410, 3150, 6110 * и 62C0 *;

Подобряване на местообитанията на видовете Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);

При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1 от заповедта, местообитания на посочени в т. 2.2 от заповедта видове и техни популации.

Целите на защитената зона са определени съобразно важността на защитената зона за постигане и поддържане на благоприятното природозащитно състояние на типовете природни местообитания и видовете по т. 2 от заповедта в Черноморския биогеографски регион, както и за свързаността и целостта на мрежата от защитени зони в страната като част от Европейската екологична мрежа Натура 2000. Те определят и приоритетите при планиране и прилагане на мерки в защитената зона.

Природни местообитания – предмет на опазване в зоната и процентно покритие в зоната:

1140 Тинесто-песъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити с морска вода – 0,172% от площта на зоната. Това са крайбрежните плитчини, които са практически лишени от растителност или се срещат съобщества на макрофитни водорасли. Заемат цялата крайбрежна ивица на защитената зона.

1210 Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси 0.0125% от площта на зоната – най-северното находище на този тип местообитание. Само тук и в съседната зона „Езеро Шабла – Езерец“ се наблюдава формирането на основата на льосови наноси.

1410 Средиземноморски солени ливади 0.09% от площта на зоната - най-северното находище на този тип местообитание в България. Едно от няколко находища в България

2110 Зараждащи се подвижни дюни 1.63 % от площта на зоната – широко разпространено по крайбрежието на морето местообитания, но зоната има основно значение за опазването му в неговия сравнително запазена и слабо антропогенно повлияна структура.

2120 Подвижни дюни с *Ammophila arenaria* по крайбрежната ивица (бели дюни) – 0.165% от площта на зоната. Зоната има първостепенна роля за опазването на този тип местообитание в страната, поради това, че тук се намира най-голямото му находище в страната.

2130* Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни) 0.049% от площта на зоната. Зоната има уникална роля да опазва специфичен подтип (северен) подтип на това местообитание, който е разпространен само на север от България и зоната попада в най-южната част на ареала му.

2190 Влажни понижения между дюните 0.9% от площта на зоната. – зоната е от съществена важност за опазването на това местообитание за Северното Черноморие, доколкото то е разпространено предимно по южното Черноморие и много рядко на север.

3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition* 4.9% от площта на зоната. Дуранкулашкото езеро е най-големият водоем от

този тип по цялото Черноморие, който е сравнително слабо засегнат от антропогенна дейност – замърсяване, промени в хидрологичния режим и др.

6110 Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi* 0.11% от площта на зоната. Това местообитание е разпространено основно по каровите полета, по брега на Ваклинския ръкав (южно от езерото).

62C0* Понто-Сарматски степи 0.5% от площта на зоната. В зоната се опазва една сравнително голяма площ от това приоритетно местообитание, и е втората значителна зона – след зона „Калиакра“, която попада в Черноморския биогеографски регион.

Защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000621 „Езеро Шабла - Езерец“, обявена със Заповед № РД-1044/ 17.12.2020 г. В обхвата на защитената зона влизат Шабленско езеро, Шабленска тузла и прилежащите им територии и акватория. Общата площ на зоната е 2623.59 ха, от които 1704.83 ха морски пространства. Обхваща части от землищата на гр. Шабла, с. Езерец и с. Крапец, община Шабла.

Цели на опазване.

Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1 от заповедта, местообитанията на посочените в т. 2.2 от заповедта видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Черноморския биогеографски регион;

Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 1150*, 2120, 3150, 6110* и 62C0*;

Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природно местообитание с код 62C0*;

Подобряване на местообитанията на видовете Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*);

При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1 от заповедта, местообитания на посочени в т. 2.2 от заповедта видове и техни популации.

Целите на защитената зона са определени съобразно важността на защитената зона за постигане и поддържане на благоприятното природозащитно състояние на типовете природни местообитания и видовете по т. 2 от заповедта в Черноморския биогеографски регион, както и за свързаността и целостта на мрежата от защитени зони в страната като част от Европейската екологична мрежа Natura 2000. Те определят и приоритетите при планиране и прилагане на мерки в защитената зона.

Природни местообитания – предмет на опазване в зоната и процентно покритие в зоната:

1140 Тинесто-песъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити с морска вода – 0.225% от площта на зоната. Това са крайбрежните плитчини, които са практически лишени от растителност или се срещат съобщества на макрофитни водорасли. Заемат цялата крайбрежна ивица на защитената зона.

1150 Крайбрежни лагуни* - 1.3572% от площта на зоната. Това местообитание се представлява в зоната от Шабленската Тузла. Водата в лагуната варира, в зависимост от нивото на подпочвените води, което се поддържа от нивото на подпочвените води вкл. и в съседното Шабленско езеро. Солеността е висока. По-голяма част от Тузлата е без водна растителност и само в периферията има ивици от ценози на *Phragmites australis*, *Volboschoenus maritimus* и др.

1210 Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси 0.0036% от площта на зоната. Само тук и в съседната зона „Дурнакулашко езеро“ се наблюдава формирането на основата на льосови наноси.

2110 Зараждащи се подвижни дюни 0.1% от площта на зоната. – широко разпространено по крайбрежието на морето местообитания, но зоната има основно значение за опазването му в неговия сравнително запазена и слабо антропогенно повлияна структура.

2120 Подвижни дюни с *Ammophila arenaria* по крайбрежната ивица (бели дюни) – 0.115% от площта на зоната. Зоната има много важна роля за опазването на този тип местообитание в страната, поради това, че тук се намира най-голямото му находище, доколкото в района, особено между Тузлата и морето, се намират едни от най-представителните и запазени бели дюни.

6110 Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi* – 0.0212% от площта на зоната. Това местообитание се представя основно от тревните съобщества на юг от с. Езерец и Езерецкото блато.

Част от защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000573 „Комплекс Калиакра“, обявена със Заповед № РД-815/12.12.2017 г.

Местоположение на защитената зона: Защитена зона BG0000573 „Комплекс Калиакра“ обхваща част от крайбрежна Добруджа и прилежащата акватория от Черно море. Дължината на крайбрежната линия е около 34 км. Крайбрежието от с. Тюленово до нос Калиакра се отличава с преобладаващо клифов бряг със средна височина 40 м (максимална височина 65 м при н. Калиакра). ЗЗ BG0000573 „Комплекс Калиакра“ е защитена зона по Директива за местообитанията, която се припокрива частично от защитени зони по Директива за птиците BG0002051 „Калиакра“ и BG0002097 „Белите скали“. Съгласно административното делене на България, територията ѝ попада в три общини – община Балчик, община Каварна и община Шабла, област Добрич.

Зоната включва соленото езеро Тузлата, което е разделено на две части от изкуствена дига и е отделено от морето с ниска каменна стена, през която минава канал. Площта на езерото е 9 ха. Пясъчната ивица се използва като плаж през лятото. Районът на морския бряг се използва като място за риболов, както за любителски така и за професионален (в малки размери). Друго много солено езеро е Наневска тузла, което се състои от две части и е заобиколено с широколистни гори и континентални степи и скали. Районът е с най-добра представителност на степни хабитати от липа, крайбрежни клифови хабитати и крайбрежни пещерни хабитати в цялата страна. Във варовиковите скали от н. Калиакра до н. Шабла са установени най-дългите полуподводни пещери. По данни на ИАРА-Добрич акваторията източно от н. Калиакра - Тюленово е местообитание на карагъзовите риби, включващо миграционен коридор към местата за размножаване в р. Дунав и район за отхранване и нарастване на младите риби и на размножителния запас, след приключване на размножаването. Като местообитание за китоподобните акваторията е от найвисок клас по отношение на обилната трофична база, относително запазените екосистеми и близост до морския район пред дунавската делта, който е важен за популациите на китоподобните в Западната част на Черно море.

Цели на опазване

Опазване на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1 от заповедта, местообитанията на посочените в т. 2.2 от заповедта видове, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние;

Подобряване при необходимост на състоянието на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, и на местообитания на видовете, посочени в т. 2.2 от заповедта;

Възстановяване при необходимост на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 от заповедта видове и техните популации;

Възстановяване на приоритетен тип природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи като площ, структура и функции до постигане на благоприятното природозащитно състояние.

Предмет на опазване в защитена зона BG0000573 „Комплекс Калиакра“, са следните типове природни местообитания: 1110 „Постоянно покрити от морска вода пясъчни и тинести плитчини“; - 1140 „Тинесто-песъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити с морска вода“; - 1150* „Крайбрежни лагуни“; - 1160 „Обширни плитки заливи“; 21 - 1170 „Съобщества с кафяви, червени и зелени водорасли по скалисти морски дъна (Рифове)“; - 1210 „Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси“; - 1240 „Стръмни морски скали, обрасли с ендемични видове *Limonium*“; - 1310 „*Salicornia* и други едногодишни растения, колонизиращи тинести и пясъчни терени“; - 2110 „Зараждащи се подвижни дюни“; - 3150 „Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*“; - 6110* „Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*“; - 8310 „Неблагоустроени пещери“; - 8330 „Подводни или частично подводни морски пещери“; - 40A0* „Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества“; - 62C0* „Понто-Сарматски степи“; - 91H0* „Панонски гори с *Quercus pubescens*“; - 91I0* „Евро-сибирски степни гори с *Quercus spp.*“; - 91M0 „Балкано-панонски церово-горунови гори“. Видове животни и растения от Приложение II на Директива за местообитанията (92/43/ЕЕС), предмет на опазване в ЗЗ „Комплекс Калиакра“ (BG0000573) Бозайници: видра (*Lutra lutra*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersi*), степен пор (*Mustela eversmannii*), дългоух нощник (*Myotis bechsteini*), остроух нощник (*Myotis blythii*), дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), голям нощник (*Myotis myotis*), средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), лалугер (*Spermophilus citellus*), пъстър пор (*Vormela peregusna*), афала (*Tursiops truncatus*), муткур (морска свиня) (*Phocoena phocoena*); Земноводни и влечуги: червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), ивичест смок (*Elaphe quatuorlineata*), обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), карагъоз (дунавска скумрия) (*Alosa immaculata*), харип (*Alosa tanaica*), средиземноморска финта (*Alosa fallax*). Безгръбначни животни: *Catopta thrips*, обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), лицена (*Lycaena dispar*), буков сечко (*Morimus funereus*), вертиго (*Vertigo moulinsiana*), вертиго (*Vertigo angustior*), *Probaticus subrugosus*, алпийска розалия (*Rosalia alpina*). Растения: татарско диво зеле (*Crambe tataria*), обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

Част от защитена зона BG0000130 „Крайморска Добруджа“, обявена със Заповед № РД-793/20.12.2018 г. на министъра на околната среда и водите. Обхваща част от землищата на населени места в обхвата на общините Балчик, Каврна, Шабла и Генерал Тошево. В териториалния обхват на община Шабла зоната се простира в землищата на гр. Шабла, с. Божаново, с. Ваклино, с. Горун и с. Твърдица. Общата площ на зоната е 66 577,029 дка.

Предмет на опазване в защитена зона BG0000130 „Крайморска Добруджа“ са:

1. Следните типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от ЗБР:

– 40A0 * Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества;

– 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*;

– 62C0 * Понто-Сарматски степи (Ponto-Sarmatic steppes);

– 8310 Неблагоустроени пещери; – 91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;

– 91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*;

– 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори.

2. Местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: Бозайници – Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Степенпор (*Mustela eversmannii*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Широкоух прилеп (*Barbastella*

barbastellus), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Южен под ковонос (*Rhinolophus eurys*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*); Влечуги – пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*); Безгръбначни – Лицена (*Lucycaena dispar*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Буков сечко (*Morimus funereus*); Растения – Емилипопово прозорче (*Potentilla emilii-popii*).

Цели на опазване

Опазване на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1 от заповедта, местообитанията на посочените в т. 2.2 от заповедта, видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние;

Подобряване при необходимост на състоянието на типове природни местообитания посочени в т. 2.1, и на местообитания на видовете, посочени в т. 2.2 от заповедта;

Възстановяване при необходимост на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1 от заповедта, местообитания на посочените в т. 2.2 от заповедта видове и техните популации.

Защитени територии

На територията на община Шабла попадат следните защитени територии или части от тях по смисъла на Закона за защитените територии:

Защитена местност „Дуранкулашко езеро“, обявена със Заповед № РД-123/21.02.1980 г. на КОПС, прекатегоризирана със Заповед № РД-786/15.08.2002 г. на министъра на околната среда и водите, с приет план за управление със Заповед № РД-1225/11.12.2002 г. на министъра на околната среда и водите.

Защитена местност “Дуранкулашко езеро” /4465,4 дка/ е разположена в най-североизточната част на България, на около 6 km от Българо-Румънската граница и на 15 km северно от град Шабла. Обявена е със Заповед № 123/21.02.1980 г. на Комитета по опазване на природната среда, прекатегоризирана със Заповед №РД-786/15.08.2002г. на МОСВ. За нея има разработен План за управление, утвърден от МОСВ през 2002 г. Езерото е включено в списъка на Рамсарската конвенция като местообитание на водолюбиви птици с международно значение. Цялата територия е включена в списъка на BirdLife International - Орнитологично важните места в Европа, под наименование „Дуранкулашко езеро”. Територията е част от Корине сайт според европейската програма CORINE Biotopes с код F00008800.

Защитената местност заедно с прилежащи земеделски земи и морска акватория е обект от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000 под наименование „Дуранкулашко езеро” /по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици/ и „Езеро Дуранкулак” /по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна/.

Дуранкулашкото езеро представлява плитък, закрит лиман, заемащ брежните ниски части на дълбоките суходолия /реките Вақлинска, с. Било – с. Смин и с. Граничар – с. Дуранкулак/. Формирало се е в началото на холоцена /преди около 10 000 години/, когато настъпва период на епигено понижение и нахлуване на морска вода в речните долини. В резултат на това се оформят заливи, откъснати по-късно от морето чрез пясъчна коса и превърнати в езеро. В приустиевите части на суходолията са образувани лъчеобразни врязвания на езерото в сушата, по-характерни от които са Вақлински ръкав, Дуранкулашки ръкав, Южна опашка. Най-голямото разширение на езерото е в северна посока. Нарича се Карталийско /Орлово/ блато и по естествен път е отделено от езерото с тясна, почти изцяло обрасла с водолюбива растителност плитчина. Друго характерно разширение на езерото, чието образуване също не е свързано с 4удавянето” на суходолия, е Югоизточно блато. Отделено е от езерото с тясна пясъчна коса, част от която се залива при високи водни стоежи. В югозападната част на езерото се намират два острова – „Голямата ада” с надморска височина 12.4 m и „Малката ада” с надморска височина 4.3 m. Те са позитивни палеорелефни форми, запазили останки от най-стария некропол по нашите земи.

Дуранкулашко езеро е сред най-значимите и най-добре запазените крайбрежни влажни зони в България, с международно значение за опазването на повече от 260 вида ендемични, редки и застрашени от изчезване растения и животни. То е представителен образец на естествените крайбрежни езера от лиманен тип по Западното Черноморие. В Дуранкулашкото езеро и прилежащите му територии са установени 244 вида птици, от които 67 са включени в Червената книга на България /1985/. От срещащите се птици 123 са видове с европейско природозащитно значение.

Езерото е едно от петте най-важни в страната места за гнезденето на малкия воден бик, морския дъждосвирец и черночелата сврачка. Макар и в по-малки количества в езерото гнездят още световнозастрашената белоока потапница (*Aythya nyroca*), както и някои други редки и застрашени от изчезване видове птици като големия воден бик (*Botaurus stellaris*) и кафявокрилия огърличник (*Glareola pratincola*).

Тъй като езерото се намира на миграционния път *Via Pontica* и в близост до Дунавската делта, то е една от най-важните станции при прелета на птиците по Българското Черноморие. Особено многобройни са щъркелоподобните, гъскоподобните, и дъждосвирецоподобните птици. Използва се като място за почивка по време на прелет от розовия пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), малкия корморан (*Phalacrocorax rugosus*), както и единични екземпляри голям креслив орел (*Aquila clanga*). В по-малки количества, както през зимата, така и по време на миграция са отбелязани тръноопашатата потапница (*Oxyura leucoscephala*) и къдроглавият пеликан (*Pelecanus crispus*).

Дуранкулашкото езеро е място от световно значение за водолубивите птици през зимата, главно поради големите струпвания на гъски. Заедно с голямата белочела гъска (*Anser albifrons*), тук зимува червеногушата гъска (*Branta ruficollis*), като почти цялата ѝ световна популация през януари и февруари пребивава в Дуранкулашкото и Шабленското езера, което ги прави едни от най-значимите влажни зони в света. Езерото е едно от местата в страната с големи струпвания на зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*) през зимата.

Обектът е с международно значение за 3 гнездящи вида птици - малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), морски дъждосвирец (*Charadrius alexandrinus*) и черночела сврачка (*Lanius minor*), както и от особена важност в национален мащаб за гнезденето на белооката потапница (*Aythya nyroca*), немия лебед (*Cygnus olor*), тръстиковия блатар (*Circus aeruginosus*), турилика (*Burhinus oedicnemus*), дебелоклюнатата чучулига (*Melanocorypha calandra*) и индийското шаварче (*Acrocephalus agricola*). Езерото има сериозен потенциал за съхраняването на дивия шаран (*Cyprinus carpio*), а пясъчните дюни са убежище на многочислена и стабилна популация на сирийската чесновница (*Pelobates syriacus*).

Степните местообитания около езерото са важни за опазването на пъстрия пор (*Vormela peregusna*), нютоновия хомяк (*Mesocricetus newtoni*) и лалугера.

Езерото се обитава от 17 вида риби, като 4 от тях са световно застрашени видове, включени в Червената книга на България – кавказко попче (*Knipowitschia caucasica*), триигла бодливка (*Gasterosteus aculeatus*) и др. Дуранкулашкото езеро е единственото съвременно находище на дивия шаран (*Cyprinus carpio*) в България, доказано по научен път.

На територията на езерото се срещат редки и застрашени от изчезване растения като българския лен (*Linum tauricum* ssp. *bulgaricum*), който е балкански ендемит.

Защитена местност „Шабленско езеро“, обявена със Заповед № 31/24.01.1995 г., с приет план за управление със Заповед № РД-167/26.02.2004 г. и двете на министъра на околната среда и водите, в землищата на селата Езерец, Шабла и Крапец с обща площ 510,77 ha. Част от ЗМ без обработваемите земи, с площ от 4037.4 дка, е включена в списъка на Рамсарската конвенция като местообитание на водолубиви птици с международно значение, под наименование "Шабленско езеро". Цялата територия е включена в списъка на BirdLife International - Орнитологично важните места в Европа, под наименование „Шабленски езерен комплекс“. Територията е част от Корине сайт според европейската програма CORINE Biotopes с код F00008700.

Защитената местност, заедно с прилежащи земеделски земи, езеро Шабленска тузла и морска акватория е обект от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000 под наименование „Шабленски езерен комплекс“ /обявена по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици/ и „Езеро Шабла–Езерец“ /обявена по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна/.

ЗМ „Шабленско езеро“ е влажна зона, включваща два крайбрежни лимана - Шабленско езеро и Езерецко езеро, свързани помежду си с канал, прилежащи пясъчни дюни, тревни съобщества, горско-дървесни и храстови насаждения и обработваеми земеделски земи. Те представляват закрити лимани, заемащи прибрежните ниски части на дълбоки суходолия /реките Шабленска и Езерецка/. На практика езерата са едно цяло, свързани помежду си с плитчина, която е постоянно залята, на фронт от около 300-400 m. В днешно време тази плитчина е плътно обрасла с тръстикови масиви, през които е прокопан канал, с дължина 250 m, широк 4-5 m и дълбок около 1,5 m.

Шабленско–Езерецко езеро е сред най-значимите влажни зони на България. То е представителен образец на естествените крайбрежни езера от лиманен тип по Западното Черноморие. На територията на Шабленския езерен комплекс са установени 247 вида птици, от които 69 са включени в Червената книга на България /1985/. От срещащите се птици 137 са видове с европейско природозащитно значение.

В комплекса гнездят два световно застрашени вида – белоока потапница (*Aythya nyroca*) и ливаден дърдавец (*Sorex sorex*). В значителни количества се размножават редица други редки и застрашени от изчезване птици като морския дъждосвирец (*Charadrius alexandrinus*) и черночелата сврачка (*Lanius minor*).

Езерният комплекс е важна миграционна станция за щъркелоподобните, гъскоподобните и дъждосвирецоподобните птици. През есенно-зимния сезон тук се наблюдават редица световнозастрашени видове като къдроглавия пеликан (*Pelecanus crispus*), малкия корморан (*Phalacrocorax pygmaeus*), белооката потапница (*Aythya nyroca*), тръноопашатата потапница (*Oxyura leucoscephala*) и големия креслив орел (*Aquila clanga*).

Комплексът има стратегическо значение за червеногушата гъска (*Branta ruficollis*) през зимата, като заедно с Дуранкулашкото езеро приема почти цялата ѝ световна популация. През този сезон тук се наблюдават също големи концентрации на голямата белочела гъска (*Anser albifrons*) и единични екземпляри малка белочела гъска (*Anser erythropus*). Този факт определя мястото като едно от най-важните зимовища на тези видове гъски в света. Езерото е едно от местата в страната с големи струпвания на поен лебед (*Cygnus cygnus*) и зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*) през зимата. В Шабленското езеро се срещат 23 вида риби, като 7 са включени в Червената книга на България. Тук е единственото находище дългоопашато попче (*Knipowitschia longicaudata*).

Установени са и други редки и застрашени представители на фауната – балканската чесновница (*Syrische schaufelkröte*) и видрата (*Lutra lutra*).

На територията на езерото се срещат около 10 вида редки и застрашени растения, включени в червената книга на България като понтийския пелин (*Artemisia pontica*) и др. На места покрай тръстиката има неголеми групи от бяла водна лилия (*Nymphaea alba*) и жълта водна роза (*Nuphar lutea*).

Природна забележителност „Скалният мост“, обявен със Заповед № 974/30.12.2019 г. (ДВ, бр. 10/2020 г.) на министъра на околната среда и водите. Намира се в землището на с. Тюленово, община Шабла. Целта на обявяването е опазване на скален феномен, наподобяващ скална арка между морето и сушата. Обхваща площ от 2,424 дка. На територията на природната забележителност се забранява строителството с изключение при изпълнение на дейности, които са свързани с укрепване и възстановяване на природната забележителност; търсене, проучване и добив на подземни богатства; нарушаване целостта и естествения облик на скалните образувания; писане, драскане, рисуване, поставяне на трайни надписи по скалите с изключение за целите на маркиране на защитената територия; разпъване

на палатки; поставяне на фургони и кемпери; поставяне на преместваеми обекти, палене на огън; скално катерене; замърсяване с отпадъци.

Биологично разнообразие

Биологичното разнообразие по своята същност представлява многообразието от всички живи организми във всички форми на тяхната естествена организация, техните съобщества и местообитания, на екосистемите и процесите, които протичат в тях.

Макар и сравнително малка по площ, България е страна с богато биологично разнообразие, представено от ценни растителни и животински съобщества, и съдържа примери за почти всички основни типове местообитания и биотопи, известни в Европа.

Биоразнообразието включва цялата жива природа на планетата в три основни нива на организация: 1) генетично – обхваща огромното разнообразие от генни комбинации във всички живи организми, 2) видово – включва видовете и разновидностите от всички групи живи организми и 3) екосистемно – обхваща не само разнообразието от живите организми в природата, но и сложните им взаимоотношения и разнообразни връзки помежду им и със заобикалящата ги природа. Съгласно националното законодателство, в България биоразнообразието се опазва главно чрез Закона за биологичното разнообразие, съгласно който биологичното разнообразие е неразделна част от националното богатство и опазването му е приоритет и задължение за държавните и общинските органи и гражданите. Биологичното разнообразие е част от националното богатство и опазването му е задължение с приоритетна значимост. Същността на приоритетите по опазване на биологичното разнообразие могат да се систематизират главно в следните няколко аспекта: опазване на местообитания по типова характеристика и местообитания на застрашени, редки и ендемични растителни и животински видове, представителни за Република България и Европа, нормативно уредено в Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и Закона за лечебните растения (ЗЛР), подзаконовите нормативни документи – Наредби и Заповеди към него на МОСВ уреждат опазването и регулират ползването на редица лечебни, редки и застрашени растения за добиване на билки както изкупуване и търговия с тях.

Растителност

Според геоботаническото райониране на страната /Ив. Бондев/, България е обхваната от три растителни области – Европейска широколистна горска област, Евроазиатска степна и лесостепна област и Средиземноморска склерофилна горска област. Към тези три области се отнасят разпространените пет растително-географски провинции – Евксинска, Илирийска, Македоно-Тракийска, Долнодунавска и Източносредиземноморска. Територията на страната се разделя на 28 окръга и 80 геоботанически района. Община Шабла попада в следните области:

Европейска широколистна горска област

Областта се характеризира с растителност на умерената зона, с основна коренна растителност от широколистни, лятнозелени, листопадни гори, предимно от европейски и европейско-азиатски произход.

Евксинска провинция

В изграждането на растителната покривка участват европейски и евроазиатски флорни елементи. Характерни са евксинските флорни елементи /около 40 вида/, степни елементи /около 20 вида/, средиземноморски /9 вида/ и илирийски елементи /8 вида/. От всички елементи 33 вида са ендемични за Балканския полуостров, от които 27 са от групата на македоно-тракийските, 6 вида са от илирийските флорни елементи, 12 вида са ендемични за българската флора, от които 10 вида са от македоно-тракийската и 2 са от илирийската група.

Западнокрайбрежен Черноморски окръг

Обхваща крайбрежната ивица на Черно море. Растителността и флорните елементи тук са разнообразни, поради различните микро- и мезоклиматични условия и характерни за тях екологични типове растения – псамофити, халофити, хазмофити, както и различни по отношение на режима на овлажняване – ксерофити, мезофити, хигрофити, хидрофити. Освен характерните за окръга евксински видове, тук са налице и множество степни елементи. По-

значителни евксински флорни елементи са източен бук, източен горун, полски ясен и др. В този окръг има доста голямо влияние на степни флорни елементи, проникващи главно от североизток. Растителната покривка също е разнообразна. Преобладават ксеротермни дъбови гори с едификатори цер, благун, космат и вергилиев дъб, примесени с келяв габър, мъждрян и сребролистна липа.

Район Северно крайбрежие

Заема тясна крайбрежна ивица от нос Емине до границата с Румъния. Характеризира се с горска ксеротермна растителност, с доминиране на цер, космат и вергилиев дъб, най-често с примес на келяв габър, мъждрян и сребролистна липа. В крайбрежията на долните части на реките и техните устия са разпространени лонгозни гори с доминиране на полски ясен, на места с полски бряст, бяла топола, дръжкоцветен дъб, по-рядко черна елша. На мястото на ксеротермните горски екосистеми след унищожаването им се е настанила ксеротермна тревна растителност с доминиране в нея на степни флорни видове, някои от които се срещат само в този район на България. Такива са уникалната ароматна матиола (*Mattiola odoratissima*), бесерова змийска трева (*Goniolimon besseranum*), миска (*Jurinea stoechadifolia*), калиакренски игловръх (*Alyssum caliacrae*), дребноцветна коча билка (*Nepeta parviflora*), ефедра (*Ephedra distachya*), лерхианов пелин (*Artemisia lerchiana*) и др. По стръмните бели сипеи над морето дъбилният шмак (*Rhus coryaria*) образува уникални съобщества, без аналог в България.

Евроазиатска степна и лесостепна област

Включва част от Северна и Североизточна България, където липсва същинска степна растителност, а само ксеротермни главно дъбови гори. Под влияние на човека горите са унищожени и на тяхно място се е настанила вторична тревна растителност.

Долнодунавска провинция

Характеризира се с остатъчни ксеротермни гори от космат и вергилиев дъб, цер и отчасти благун. Почти навсякъде в изграждането на горските екосистеми участва и келяв габър, мъждрян, драка, смрадлика и тревни съобщества с доминиране на садина, белизма, луковична ливадина и други ксеротермни тревни видове, включително и степни елементи.

Добруджански окръг

Заема крайграничната зона от Тутракан почти до брега на Черно море. В окръга се срещат български и балкански ендемити, най-вече македоно-тракийските флорни елементи /17 вида/ и 2 вида илирийски балкански ендемити. Най-голяма е групата на степните флорни елементи /20 вида/ - добруджанско коило (*Stipa lessingiana*), волжки горицвет (*Adonis wolgensis*), поповото прозорче (*Potentilla emili-popii*), синьосинкавото сграбиче (*Astragalus glaucus*), *Onobrychis tanaitica*, драка (*Paliurus spina-christi*), висока превара (*Scutellaria altissima*), източна превара (*S. orientalis*), бодлива руница (*Phlomis herba-ventis ssp. pungens*), лежащо еньовче (*Galium humifusum*), пясъчна метличина (*Centaurea arenaria*), разклонена раkitовица (*Tamarix ramosissima*), пясъчна самодивска трева (*Peucedanum arenarium*) и др. От македоно-тракийските флорни елементи балкански ендемити са *Allium trachypus*, източната ведрица (*Fritillaria pontica*), хаарбахиевото сграбиче (*Astragalus haarbachii*), кинжаловидно сграбиче (*A. giadiatus*), спрунерово клинавче (*A. spruneri*), тъполистна калугерка (*Nonea obtusifolia*), *N. atra*, родопски скален копър (*Seseli rhodopaeum*), лопен яйцевиднолистен (*Verbascum ovalifolium*), диекиановия лопен (*V. dieckianum*, *V. humile*), македонска какула (*Salvia ringens*), византийския балдаран (*Chaerophyllum byzantinum*), както и 4 български ендемита - нежна метличина (*Centaurea gracilentia*), хилядолистен воден морач (*Oenanthe millefolia*), влакнеста самодивска трева (*Peucedanum vitijugum*), тракийско омразниче (*Onosma thracica*). Илирийските балкански ендемити са само 2 вида – жълт зановец (*Chamaecytisus jankaе*) и антериковидно варниче (*Asyneuma anthericoides*). Два вида са евксински - полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*) и коленчатото диво жито (*Aegilops geniculata*).

Добрички район

Наред с посочените степни растения, тук се срещат и уникалната ароматна матиола (*Mattiola odoratissima*), бесерова змийска трева (*Goniolimon besseranum*), миска (*Jurinea stoechadifolia*), калиакренски игловръх (*Alyssum caliacrae*), дребноцветна коча билка (*Nepeta*

parviflora), ефедра (*Ephedra distachya*), лерхианов пелин (*Artemisia lerchiana*) и др. По стръмните белисипей над морето дъбилният шмак (*Rhus coryaria*) образува уникални съобщества, практически без аналог в България.

Животински свят

Фауната в разглеждания район попада в два зоогеографски района – Добруджански фаунистичен район и Крайчерноморски фаунистичен район Добруджански фаунистичен район В него преобладават степните фаунистични видове /лалугер, хомяк, заек, степен орел/, едри хищници /вълк, лисица/ и дребни хищници /пъстрият и степният пор/, както и типични степни елементи (многоножки, скакалци). Гнездящите птици имат най-голямо сходство с тези от Черноморското крайбрежие.

Крайчерноморски фаунистичен район

Обхваща крайбрежната ивица. Фауната на района е невероятно богата. Срещат се много костенурки (*Testudo graeca*), жълтокоремник (*Ophisaurus apodus*), редки насекоми и десетки видове птици, както следва:

- Видове по чл. 6, ал. 1, т. 3 от Закона за биологичното разнообразие:

Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Обикновен буреветник (*Puffinus yelkouan*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Среден корморан (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Червена каня (*Milvus milvus*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстикова блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteorufinus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Средиземноморски сокол (*Falco eleonora*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сив жерав (*Grus grus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Турилик (*Burhinus oedipnemus*), Малка черноглава чайка (*Larus melanocephalus*), Гривеста рибарка (*Sterna sandvicensis*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бъбрица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Голям маслинов присмехулник (*Hippolais olivetorum*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

- Видове по чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие: Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Северен мишелов (*Buteo lagopus*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

На територията на община Шабла биоразнообразието е изключително богато. Срещат се основни европейски типове местообитания. Към тях се прибавят значителен брой уникални и представителни съобщества и екосистеми. От изключителен интерес е високото ниво на ендемизъм - видове, намиращи се само тук и никъде другаде по света, както и множеството редки видове, голяма част от които са включени в световния списък за глобално застрашените от изчезване видове. Сериозна заплаха за биоразнообразието представляват пожарите, неконтролираното събиране на ядливи гъби и билки, браконьерството и изсичането на горите. Опазването на биологичното разнообразие е един от приоритетите на Община Шабла.

Отпадъци

Един от основните екологични проблеми на общината е свързан с отпадъците. Той включва периодичното образуване на нерегламентирани замърсявания, липсата на депо за строителни отпадъци, неоползотворяването на органичния и биоотпадък, смесването на рециклируемите отпадъци с ТБО и ниските приходи от такса „Битови отпадъци”, които не покриват разходите, свързани с управлението на битовите отпадъци.

По отношение на замърсяване на почвата с битови, строителни, растителни отпадъци и оборски тор е характерно, че замърсяването е с локален характер и засяга главно мери и пасища. На територията на община Шабла не се допускат нерегламентирани замърсявания, а при възникване на такива, същите се почистват и ликвидират.

Общинското депо за отпадъци, използвано до 2016 г. от общината, е с приключила и приета от компетентните органи техническа рекултивация. Към момента община Шабла изпълнява проект за биологичната му рекултивация, който е 3-годишен и следва да приключи през 2023 година.

Отпадъците не само повърхностно замърсяват околната среда, но и ограничават използваемостта на земята, създават хигиенни проблеми и дразнят естетическите възприятия на хората. В резултат на протичащите в периода на натрупването им физични, химични и биологични процеси, те се превръщат в многофакторен замърсител на околната среда, оказващ силно негативно въздействие върху повърхностните и подземни води, въздуха и почвите, с което създават сериозен здравен риск за населението. От друга страна отпадъците са ценен енергиен и суровинен източник и тяхното минимизиране и повторната употреба води до съхранение на природни ресурси. Ето защо управлението им е сложен и многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база и висока обществена отговорност.

Новата и ефективна стратегия за управление на твърдите битови отпадъци ще:

- намали и предотврати риска за здравето на хората;
- подобри състоянието на околната среда и нейната привлекателност;
- намали замърсяването на водите и почви;
- намали потреблението на природни ресурси за сметка на преработка на отпадъци;
- подобри условията за икономическо развитие и чистотата в населените места;
- подобри условията за развитие на селското стопанство в общината, например чрез производство на компост от органични отпадъци;
- подобри качеството и разшири обхвата на услугите по третиране на отпадъците.

За подобряване на екологичните характеристики и съхраняване на природните дадености е необходимо да се прилагат инициативи за повишаване екологичната култура на населението, включително ограничаване на образуването и оползотворяване на различните потоци отпадъци от бита и стопанската дейност.

III. АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО ОТНОСНО ОТПАДЪЦИТЕ

3.1. Анализ на отпадъците

Анализът на битовите отпадъци е ключов анализ за разработването на общинската програма за управление на отпадъците и дава отговор на следните въпроси:

- Какви са количествата образувани отпадъци в общината и каква е нормата на натрупване?
- Какви са количествата и тенденциите на различните потоци отпадъци за анализирания период?
 - Какъв е морфологичният състав на образуваните битови отпадъци в общината?
 - Какви са количествата повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци за разглеждания период и какви са тенденциите в третирането им?
- Каква е степента на изпълнение на целите, които са поставени пред общината в съответствие с националното и европейското законодателство?

Информацията за количествата и състава на отпадъците е от много голяма важност за вземане на правилни решения за управлението им и оразмеряването на системите, инсталациите и съоръженията за третиране. Непрекъснато нарастващото количество отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията, налага предприемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и

увеличаване рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването на отпадъците като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

3.1.1. Генерирани битови отпадъци

Генерираните битови отпадъци от една страна се образуват от използването на ресурси или продукти, а от друга страна имат негативни ефекти върху околната среда в резултат от тяхното преработване или обезвреждане. Прекъсването на връзката между икономическия растеж и нарастващото използване на ресурсите, което води до негативно влияние върху човека и природата, е основна цел в областта на политиката по околната среда. Необходимо е да се предприемат мерки за количествено и качествено намаляване на генерираните битови отпадъци. Докато намаляването на количествата образувани отпадъци се нарича количествено предотвратяване, то намаляването на съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите се нарича качествено предотвратяване на отпадъците. Двата аспекта са тясно свързани и не трябва да се разглеждат като независими, а по-скоро като взаимно допълващи се. Неправилно е да се смята, че ако отпадъкът или неговото третиране само по себе си няма вредно въздействие, то този отпадък не трябва да се предотвратява. Самото третиране е свързано с разходи на енергия и вода, заема се определено пространство. Само в случай, че даден продукт не бъде произведен, то той не би се превърнал в отпадък, т.е. в случая на 100% количествено предотвратяване няма да има нужда от качествено предотвратяване. Това обаче е нереалистично и е ясно, че за всеки продукт трябва да се прилагат и двата аспекта за ограничаване образуването на отпадъци.

Жителите на дадена административна единица образуват различно количество отпадъци с различен състав. Тези показатели зависят от социалния статус, битовите особености на средата, изградената култура на потребление и други фактори.

Непрекъснато нарастващото количество смесени отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията в община Шабла, налага предприемането на мерки за тяхното намаляване, повторната им употреба и увеличаване на рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването им като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

ЗУО разделя отпадъците по видове, както следва:

- битови;
- производствени;
- опасни;
- строителни;
- биоразградими;
- масово разпространени.

Общинските власти играят важна роля в изпълнението на политиката по отношение опазване на околната среда, подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци, чрез сключването на договори и в това отношение основните им функции включват:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци;
- събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистване на уличните платна, тротоарите, площадките, алеите и поддържане на зелените площи и други територии предназначени за обществено ползване;
- избора на площадки, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или

съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци, чрез включването в регионална система;

- разделно събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки, чрез организация по оползотворяване;
- организирането и прилагане на системата за разделно събиране и съхранение на излезли от употреба моторни превозни средства с фирми получили разрешение от МОСВ;
- предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаване на незаконни сметища, чрез контрол от длъжностни лица;
- определяне на места за поставяне на негодни за употреба батерии.

Битови отпадъци

Битовите отпадъци произхождат основно от домакинствата, а също така и от административните сгради, търговски обекти, училища и други обществени места.

Количеството образувани битови отпадъци се състои от отпадъци, събрани чрез общинските системи за организирано сметосъбиране (смесени битови отпадъци) и отпадъци, събрани директно от частния сектор чрез системи за разделно събиране, вторични суровини и други с цел оползотворяване и рециклиране. Предадените за предварително третиране, за рециклиране и директно за депониране битови отпадъци са отпадъците на входа на съответната инсталация за третиране. За да се избегне повторното броене на количества отпадъци, директно депонираните битови отпадъци не включват отпадъците, предадени за депониране след предварително третиране. Директно депонираните битови отпадъци включват и статистическата оценка на образуваните отпадъци от домакинствата, необслужвани от системи за организирано сметосъбиране и сметоизвозване.

Нормата на натрупване на битовите отпадъци представлява количеството образувани битови отпадъци на дадена административно-териториална единица или национално ниво разделено на средно годишното население за съответната година.

Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Трябва да бъде направена разлика и не трябва да се приема количеството генерирани битови отпадъци, като идентично на количеството събрани и извозени битови отпадъци, тъй като това е грешно като подход. Под внимание трябва да се вземат и да се отчитат, като генерирани, всички потоци битови отпадъци, независимо дали събирането им е организирано или възложено от общината или не е от общината. Дори и да липсва достоверна и статистически отчетена информация е необходимо под внимание да се вземат всички потоци битови отпадъци, генерирани на територията на общината – организациите по оползотворяване на отпадъците от опаковки, площадките за вторични суровини, производствени и търговски обекти, генериращи отпадъци, които предават на организации по оползотворяване или директно на преработвателни предприятия, производствени и търговски обекти, свързани с изискванията за разширена отговорност на производителя.

Съгласно Допълнителните разпоредби на ЗУО **битови отпадъци** са „отпадъците от домакинствата” и „подобни на отпадъците от домакинствата” (това са отпадъците, образувани от домакинствата, и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство).

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкият живот. Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- Мястото на образуване;
- Стандарта на живот на населението и неговата култура;

- Степен на благоустроеност на населените места;
- Начин на отопление;
- Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Шабла, основните източници на ТБО се явяват:

- Домакинствата;
- Промислените предприятия;
- Търговски и обслужващи обекти.

В община Шабла има добре изградена и успешно функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване, която обхваща 100% от населението на града и селата.

Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 20.03.01.

Община Шабла член на Сдружение „Регионално управление на отпадъците – Добрич” /PCYO/. В сдружението участват още общините: Добрич, Добричка, Никола Козлево, Крушари, Генерал Тошево, Тервел, Каварна и Балчик. Всички членове на PCYO са задължени да постигнат общи цели за рециклиране и общи изисквания по отношение на екологосъобразното обезвреждане на отпадъците, генерирани на тяхната територия.

Регионалното депо за отпадъци при с. Стожер започва да функционира от 01.03.2015 г., т.е. от тази дата започва приемане на отпадъци от територията на общините, включени в обхвата на регион Добрич. Консорциум „PCYO – Добрич“ изпълнява дейностите по експлоатация на „Регионално депо за отпадъци за общини град Добрич, Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари и Никола Козлево”. Депото включва съоръжения, инсталации, площадки за третиране, рециклиране и обезвреждане на неопасни отпадъци. Строителството на регионалното депо при с. Стожер е инфраструктурен обект, изпълняван по Договор за безвъзмездна финансова помощ № DIR – 51112122-C011 за проект № DIR – 51112122-13-81 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Добрич” по приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци” по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.”. Бенефициент по проекта е Община град Добрич в партньорство с общините: Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари, Никола Козлево и Сдружение „Регионално управление на отпадъците –Добрич”.

Общата стойност на проекта е 38 877 375,67 лева. Сумата на безвъзмездната финансова помощ възлиза на 36 933 506,89 лева, от които 85% в размер на 31 393 480,85 лева от Европейския фонд за регионално развитие и 5 540 026,04 лева национално съфинансиране от Държавния бюджет на Република България. Собственото участие на деветте общини партньори по проекта, които ползват регионалното депо е 1 943 868,78 лева.

На територията на община Шабла няма действащи депа, съоръжения и инсталации за отпадъци. Общинското депо за отпадъци, използвано до 2016 г. от общината, е с приключила и приета от компетентните органи техническа рекултивация. Към момента община Шабла изпълнява проект за биологичната му рекултивация, който е 3-годишен и следва да приключи през 2023 година.

Система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци е въведена във всички населени места и курортни зони на територията на община Шабла. Услугите по осигуряване на чистотата се изпълняват от работниците към Общинско предприятие „БКСТРО” и заетите по програмите за временна заетост.

В общината функционира добре изградена система за сметосъбиране, чрез разполагане на контейнери и съдове за смет във всички населени места.

Честотата на сметосъбиране и сметоизвозване се определя съобразно прогнозните количества отпадъци, генерирани по сезони и по месеци в населените места, чрез заповед, която се публикува ежегодно във в. „Изгрев“ и на официалната Интернет страница на община Шабла. В задълженията на общината влизат и дейностите по поддръжка на териториите за обществено ползване – метене, почистване на декоративните кошчета за смет, косене на

зелени площи, подрязване на храсти и клони, зацветяване, засаждане на дръвчета, поливане и т.н. Тези дейности също се изпълняват от работниците към Общинско предприятие БКСТРО и лицата по програмите за временна заетост.

Всички отпадъци, събрани от въведената общинска система, се извозват и предават на Претоварна станция – Балчик. Там те се подлагат на сепариране, като отделените чисти фракции – опаковки от пластмаса, хартия, метал и стъкло, в количество до 8 % от общата извозена маса, остават на територията на станцията и се предават за последващо рециклиране, а останалата част се извозва за депониране до Регионално депо – с. Стожер, община Добричка. При механичното сепариране се отделя и биофракция, която също се предава на РД – Стожер, за нестандартен компост.

Таблица 24: Количества генерирани смесени битови отпадъци 2017-2020 г. в тона

2017	2018	2019	2020
1642,64	1266,60	1530,50	1734,20

Източник: Община Шабла

Количеството генерирани смесени битови отпадъци от територията на община Шабла намалява значително през 2018 г., но след това се увеличава и през 2020 г. е 1734,20 тона или с около 37% повече спрямо 2018 г. За периода 2017-2020 г. населението на общината е намаляло с 3%, а генерираните отпадъци се увеличават с 5%. Цитираните количества ТБО са образувани не само в домакинствата, но също и в обществените сгради, търговски обекти, предприятия и други генератори.

Увеличаването на събраните отпадъци от всички населени места на Община Шабла в последните години, може да се обясни с няколко причини:

- Продължаваща тенденция за увеличаване на дела на биоотпадъци (растителните отпадъци, животински отпадъци, градински, слама сено и др.), които се изхвърлят предимно в селата на общината. За съжаление тенденцията за увеличаване на отпадъците от селскостопанска дейност, които попадат в контейнерите за битови отпадъци се увеличава, въпреки възможностите за повторната употреба на тези отпадъци чрез разделно събиране, домашно компостиране, преработване във фуражи и др.

- Увеличава се и дела на инертните отпадъци, попадащи в съдовете за битови отпадъци. Това са отпадъци от пепел, сгур, дребни строителни отпадъци, пясъци и др. Тези отпадъци, заедно с пластмасата и биоотпадъците се характеризират с най-голяма относително тегло спрямо останалите отпадъци.

Таблица 25: Справка за количествата отпадъци от община Шабла през 2020 г. в тона

Месец	Смесени битови отпадъци, извозени до ПС - Балчик	Разделно събрани биоотпадъци, извозени до ПС - Балчик	Отпадъци, извозени до РД - Добрич, за депониране	ПСФ, извозена до РД - Добрич за оползотворяване	Общо отпадъци, извозени до РД - Добрич	Отпадъци, сепарирани на ПС - Балчик, подлежащи на рециклиране	Общо оползотворени отпадъци на ПС - Балчик и РД - Добрич
Януари	7.380	0.000	6.790	0.000	6.790	0.000	0.000
Февруари	82.360	0.000	73.410	0.000	73.410	8.950	8.950
Март	132.760	0.000	116.270	0.000	116.270	16.490	16.490
Април	121.020	0.000	101.120	7.100	108.220	12.800	19.900
Май	104.780	7.480	85.760	4.500	90.260	14.520	26.500
Юни	181.980	0.000	153.820	6.530	160.350	21.630	28.160
Юли	247.620	13.540	215.010	6.930	221.940	25.680	46.150
Август	276.640	14.300	244.560	8.270	252.830	23.810	46.380
Септември	198.100	13.420	175.350	8.030	183.380	14.720	36.170
Октомври	154.940	5.340	135.350	8.580	143.930	11.010	24.930
Ноември	114.280	12.300	92.830	3.490	96.320	17.960	33.750
Декември	112.340	0.000	96.610	0.000	96.610	15.730	15.730
Общо 2020 г.	1734.200	66.380	1496.880	53.430	1550.310	183.300	303.110

Източник: Община Шабла

Важен показател за управление на отпадъците е **нормата на натрупване на отпадъците**, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението. Образуваните битови отпадъци на човек от населението в България за 2019 г. е 407 кг/човек/година, за Североизточен район – 411 кг/човек на година, за област Добрич 418 кг/човек/година, а за община Шабла – 358 кг/човек/година, тоест по-ниска от средната норма за областта и за страната.⁸

Прави впечатление, че нормата на натрупване на отпадъците в община Шабла през последните години нараства значително от 290 кг/жител/год. през 2018 г. на 400 кг/жител/год. за 2020 г. Отчетеният ръст за две години е от 110 кг/човек/на година.

Съгласно референтната норма на натрупване на отпадъци за населени места от 3 000 до 25 000 жители, определена с Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци на МОСВ от 2012 г., препоръчителната средногодишна норма за човек от населението е 295,5 кг., следователно нормата за община Шабла е значително по-висока от допустимите стойности. Това означава, че Общинската администрация трябва да предприеме допълнителни мерки за ефективно управление на различните потоци отпадъци и за ограничаване на образуването им.

В Доклада от извършения морфологичен анализ на образуваните смесени битови отпадъци в община Шабла за периода март - септември 2019 г., на база данните на НСИ за населението на общината към 2017 г. – 4474 жители е определена норма на натрупване на отпадъците – 375 кг./чов./г. Тази норма на натрупване е близка до реалната, изчислена за календарната 2019 г. (358 кг./чов./г.), въпреки че обхваща различен период, който не съвпада с пълната календарна година. Тенденцията е към нарастване на количеството генерирани отпадъци и на нормата на натрупване на отпадъци на човек от населението в общината.

ИЗВОДИ:

Количеството на генерираните битови отпадъци в община Шабла през последните години се увеличава. Нормата на натрупване на отпадъци на човек от населението също нараства и е над допустимите референтни стойности, но под средните нива за област Добрич и за страната. Населението на общината от 2017 г. до 2020 г. намалява с 3%, генерираните отпадъци се увеличават с 5%, а годишната норма на натрупване на отпадъци на човек за същия период нараства с 9%. Това се дължи на увеличаване на туристическия поток, на дейността на промишлени предприятия и земеделски производители, на търговски обекти и на променящите се потребителски навици на домакинствата. За намаляване обема на депонираните битови отпадъци е препоръчително увеличаване дела на разделно събраните рециклируеми отпадъци, компостиране на зелените и биоразградими отпадъци, осигуряване на възможности за отделно събиране и извозване на отпадъците от твърдо гориво през отоплителния сезон, оползотворяване на строителните отпадъци и други мерки.

Показателят морфологичен състав характеризира количеството на отделните компоненти спрямо общото количество на отпадъците (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали, опасни отпадъци и др.). Данните за морфологичния състав са необходими при избор на системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива. Има важно значение при определяне на метода за предварително третиране и обезвреждане на отпадъците, включително вида и капацитета на съоръженията. Морфологичният състав е характеристика, изразяваща количеството на отделните фракции (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали и др.), изразено в процент, спрямо общото количество на отпадъците. Консуматорските и потребителските навици на населението в различните сезони на годината влияят върху състава на генерираните отпадъци и резултатите от анализите зависят от годишния сезон. Поради

⁸ При изготвяне на настоящата програма НСИ не е публикувал официални данни за битовите отпадъци и нормата на натрупване за 2019 г.

това, изследванията при определяне на морфологичния състав на отпадъците се извършват така, че да бъдат обхванати 4-те годишни сезона (зима, пролет, лято и есен). Целта е да се отчете сезонната неравномерност и колебанията в състава на отпадъците.

Характеристика на отделните фракции общо за четирите сезона:

- Хартия - вестници, списания, учебници, листи, амбалажна хартия, санитарна хартия и др.

- Картони - кашони, опаковки от сокове, кутии и др.

- Метали - опаковки от безалкохолни и алкохолни напитки, консервени кутии, капачки и др.

- Гума - гумени изделия, играчки и др.

- Текстил - дрехи, парцали, трикотаж, завивки и др.

- Пластмаса - опаковки, кутии, бутилки, фолио, пластмасови изделия, торбички и др.

- Градински и растителни - растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.

- Инертни - пепел, сгур и пръст и др.

Данните за морфологичния състав са необходими при избор на съоръжения за предварително третиране и обезвреждане и системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива.

Последният актуален анализ на морфологичния състав на отпадъците, генерирани на територията на община Шабла е извършен през 2019 г. в рамките на проект: „Определяне на морфологичния състав на отпадъците в България“, финансиран от Българо-Швейцарската програма за сътрудничество, чрез ПУДООС.

Пробите за община Шабла са направени в периода от месец март до месец септември 2019 г., а за изчисляване на количествата смесен отпадък за календарна година и норма на натрупване на отпадъците на човек от населението са използвани официалните данни за депонираните отпадъци и броя на населението към 2017 г. Това е причината в доклада от морфологичния анализ да е посочен прогнозен смесен битов отпадък 1667,82 т., а реално депонирания битов отпадък, по данни от сметосъбиращата фирма за цялата календарна 2019 г. е 1530,50 т.

Данните от Доклада за морфологичния анализ за състава на събраните, извозени и депонираните от територията на община Шабла на Регионално депо – Стожер смесени битови отпадъци са представени в следващите таблици.

Таблица 26: Морфологичен състав на смесените битови отпадъци към 2019 г.

Вид отпадък	Относителен дял в %
Хранителни отпадъци	4,07
Хартия	3,89
Картон	1,33
Пластмаса	7,48
Текстил	2,43
Гума	0,05
Кожа	1,10
Градински отпадъци	32,55
Дървесни отпадъци	0,76
Съкло	1,96
Метали	0,57
Инертни по-големи от 4 см	2,17
Опасни	0,96
Други	1,33
Ситна фракция по-малки от 4 см	39,35
Контролна сума	100

Източник: Доклад от извършено през 2019 г. четириезонно проучване по проект на ПУДООС „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“

Приблизителният състав на генерираните отпадъци в тегловни проценти е: хартия – 3,89%; картон – 1,33%; текстил – 2,43%; пластмаси – 7,48%; стъкло – 1,96%; метали – 0,57%; хранителни – 4,07%; градински – 32,55%; кожа – 1,10%; гума – 0,05%; инертни (сгурия, пепел, инертни строителни отпадъци, пръст, пясък и други, в това число неидентифицирани) – 39,35% и опасни отпадъци от бита – 0,96%. Инертните отпадъци по-големи от 4 см. са 2,17%, а фракция „други“ или неидентифицирани видове отпадъци е 1,33%.

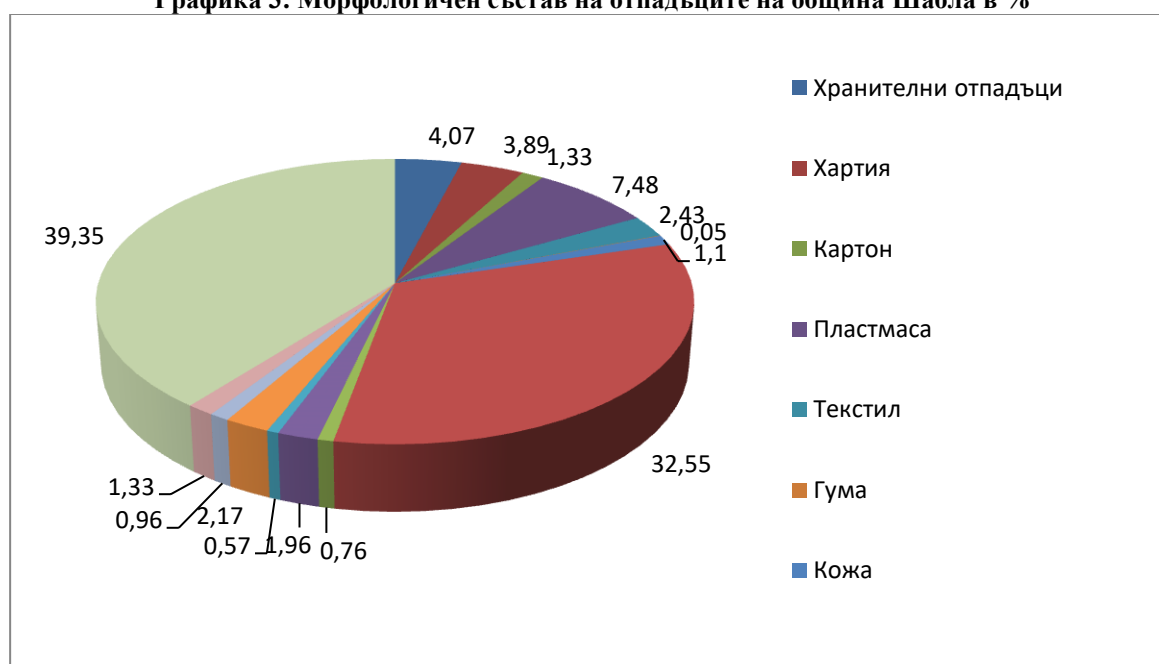
Таблица 27: Референтни стойности на морфологичния състав на отпадъците

Видове отпадъци	Населени места от 3 до 25 хиляди жители
Хранителни	23.20%
Хартия	8.50%
Картон	5.50%
Пластмаса	10.10%
Текстил	3.70%
Гума	0.90%
Кожа	0.90%
Градински	21.70%
Дървесни	2.00%
Стъкло	6.10%
Метали	2.00%
Инертни	14.80%
Опасни	0.60%
Общо	100.00%

Източник: НПУО 2014-2020 г.

Сравнявайки състава на генерираните отпадъци в община Шабла с референтните стойности, съгласно Методиката от НПУО 2014-2020 г. можем да направим извода, че четири вида отпадъци превишават допустимите норми – градински, инертни (ситна фракция), кожа и опасни. Най-голямо е отклонението при градинските – 10,85 пункта и инертните – 24,55 пункта, при кожата е 0,2 пункта, а при опасните - 0,36 пункта. Пластмасовите отпадъци са с 2,62 пункта по-малко от референтните стойности, а хранителните с 19,13 пункта. Останалите видове фракции отпадъци в морфологичния състав са със стойности близки до препоръчителните.

Графика 3: Морфологичен състав на отпадъците на община Шабла в %

Източник: Доклад от извършено през 2019 г. четириезонно проучване по проект на ПУДООС „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“

Най-голям относителен дял в морфологичния състав на генерираните в община Шабла смесени битови отпадъци имат фракциите: градински, ситна фракция и пластмаса – общо 79,38%. Проблемът може да бъде решен с въвеждане на компостиране на градинските отпадъци, оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки и повишаване на екологичната култура на населението.

Таблица 28: Изводи от проведеното проучване на морфологичния състав на смесено събраните битови отпадъци от община Шабла

Фракции с най-висок средногодишен процент	Ситна Фракция<4см	Градински	Пластмаса	Хранителни
Фракции с най-нисък средногодишен процент	Гума	Метали	Дървесни	Опасни
Фракции с най-изразена сезонна флукутация	Градински	Ситна Фракция<4см	Пластмаса	Инертни>4 см
Фракции с най-слаба сезонна флукутация	Гума	Текстил	Кожа	Опасни

Източник: Доклад от извършено през 2019 г. четириезонно проучване по проект на ПУДООС „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“

Във връзка с изчисленията, които общините ще правят и ще трябва да доказват пред МОСВ за изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, заложи в НПУО 2021-2028 г., те са задължени на определена периодичност да извършват морфологичен анализ на състава на битовите си отпадъци. Препоръчителният срок за изготвяне на следващ морфологичен анализ на отпадъците, образувани на територията на община Шабла е през 2024 година.

ИЗВОДИ:

➤ **Най-голям относителен дял в битовите отпадъци на община Шабла (83,45%) имат фракциите – „инертни“ (ситна фракция по-малки от 4 см) – 39,35%, „градински отпадъци“ – 32,55%, в това число растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др., „пластмаси“ – 7,48% и „хранителни“ – 4,07%.**

➤ **Рециклируемите отпадъци са около 15,23%, в това число - хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмаса – 7,48 %, следвано от хартия – 3,89%, стъкло – 1,96%, метали – 0,57%, и картон – 1,33%.**

➤ **В община Шабла е въведена система за разделно събиране на отпадъците от опаковки и това води до намаляване на депонираните на регионалното депо рециклируеми отпадъци. Системата обхваща гр. Шабла и селата Горун, Дуранкулак и Езерец.**

➤ **Процентът на отпадъците от фракция „други“ или неидентифицирани видове отпадъци е 1,33%, което показва, че в контейнерите за битова смет се изхвърлят и неопределими отпадъци, които допринасят за „омърсяване и омокряне“ на пробите и довеждат до невъзможност да се идентифицира произхода и вида на отпадъка.**

Количества повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци

За анализа на количествата повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци в община Шабла е необходимо е да се идентифицират:

- количествата разделно събрани и рециклирани отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали чрез системите за разделно събиране;

- количествата депонирани биоразградими битови отпадъци;
- количествата разделно събирани и оползотворени битови биоотпадъци.

Отпадъци от опаковки

С разделното събиране на отпадъци с цел рециклиране, както и други форми на оползотворяване може да се постигне значително намаляване на количеството на депонираните отпадъци, което ще доведе до удължаване на полезния живот на регионалното депо за отпадъци и до съкращаване на разходите за събиране и обезвреждане на отпадъците. Освен това през последните години със синхронизиране на националното законодателство с европейското законодателство все повече се засилват законодателния и обществената натиск за въвеждане на системи за разделно събиране с нормативно регламентирани количества отпадъци, които трябва да бъдат рециклирани и оползотворени.

На територията на община Шабла е въведена система за разделно събиране на отпадъците от стъкло, пластмаса, картон, хартия и метал. Система за разделно събиране на отпадъците от хартиени, пластмасови, метални и стъклени опаковки е въведена от община Шабла посредством договор за съвместно сътрудничество с „Булекопак“ АД. Тя се състои от 24 броя жълти контейнери, тип „Ракла“, 1100 л., за отпадъци от хартия, картон, пластмаса и метал и 12 броя зелени контейнери тип „Иглу“, 1180 л., за стъклени отпадъци.

Осигуреният общ обем съдове в община Шабла, е 40560 л., при минимално изискуем такъв 31623 л., определен според броя на населението, съобразно разпоредбата на чл. 24, ал. 1, т. 1, буква „а“ от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки.

Съдовете са разположени в гр. Шабла, с. Дуранкулак, с. Езерец и с. Горун и се обслужват при следния годишен график: жълти контейнери – два пъти месечно, зелени контейнери – веднъж на шест месеца или по-рано, след заявка, при запълването им. През летния сезон кратността на извозване на жълтите контейнери се увеличава на три пъти месечно.

До 31.12.2020 г. системата за разделно събиране на отпадъците от хартиени, пластмасови, метални и стъклени опаковки в община Шабла, се обслужва от „Екоколект“ АД. Тя се състои от 19 броя жълти контейнери, тип „Ракла“, 1100 л., за отпадъци от хартия, картон, пластмаса и метал и 12 броя зелени контейнери тип „Иглу“, 1180 л., за стъклени отпадъци. Съдовете са разположени в гр. Шабла и с. Горун и се обслужват при следния годишен график: жълти контейнери – два пъти месечно, зелени контейнери – веднъж на шест месеца или по-рано, след заявка, при запълването им. През летния сезон кратността на извозване на жълтите контейнери се увеличава на три пъти месечно.

От 01.01.2021 г. община Шабла сключва договор за обслужване на системата за разделно сметосъбиране на отпадъци от опаковки с „Булекопак“ АД, като включва в системата също с. Дуранкулак с 2 жълти контейнера тип „Ракла“ и 1 зелен контейнер тип „Иглу“ и с. Езерец с 2 жълти контейнера. Честотата на сметоизвозване се запазва както в предходните години.

Таблица 29: Количествата разделно събирани отпадъци от опаковки в община Шабла 2017-2020 г.

Година	Хартия и картон, т.	Пластмаса, т.	Метал, т.	Стъкло, т.
2017	1,530	0,580	0,020	0,322
2018	1,750	0,515	0,015	1,510
2019	2,010	0,595	0,015	1,100
2020	2,360	0,580	0,000	0,560

Източник: Община Шабла

Данните от ежемесечните и годишните отчети на „Екоколект“ АД през последните три години сочат нарастване на съдържанието на рециклируемите отпадъци в цветните

контейнери от 10% на 14 - 15%, което е показател за повишаване нивото на обществена осъзнатост по отношение на екологосъобразното управление на отпадъците.

За част от тези отпадъци националното законодателство изисква прилагането на принципът „замърсителят плаща“, при който разходите се поемат от производителите на продукта, от който се образуват отпадъците, но за останалата част липсват нормативно установени механизми на финансиране. За редица отпадъци съществуват забрани за депониране, което налага тяхното отделяне от общия отпадъчен поток и намиране на алтернатива за оползотворяването или обезвреждането им.

Биоразградими отпадъци

В съответствие с Националния стратегически план Община Шабла следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци, с оглед намаляване количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията за събиране и третиране на биоразградими отпадъци са регламентирани в Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021 г.

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични“ или естествени материали. Тези материали след време се разграждат („биоразградими“) по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третират в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин.

Количеството на растителните отпадъци, образувани от растениевъдството в дворните пространства на жилищните имоти са определени експертно и тяхното количество варира от 25% до 40% от общото количество битов отпадък, отделен от домакинствата. Този отпадък понастоящем е основна съставка, замърсяваща териториите в покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворните места. В процеса на компостиране растителните отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста. В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поэтапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Често срещани практики в общината е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по следните начини:

- *използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни ;*
- *закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата (задния двор или градината без последващо използване);*
- *натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето (купчините не се обръщат, но след около три години са годни (вече компостирани) за използване като подобрител на почвата);*
- *натрупване на смесени купчини с оборска тор (купчините не се обръщат след това, но след това компостираната оборска тор се използва като подобрител на почвата).;*
- *изгаряне на градински отпадъци и листа.*

В Националната стратегия за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци са заложили конкретни мерки, които трябва да се предприемат по отношение на този вид отпадък.

От 2020 година в гр. Шабла е започнало поетапно въвеждане на система за разделно събиране на зелените отпадъци посредством мрежа от 27 кафяви пластмасови водоустойчиви контейнери с обем 1,1 куб. м., разположени на обществено достъпни места и 152 кафяви пластмасови кофи с обем 120 л. за индивидуално ползване от домакинствата. През 2021 година, със средства от възстановени отчисления, в размер на 24000 лв. с ДДС, са закупени и предоставени за индивидуално ползване още 535 кафяви пластмасови кофи с обем 120 л. за индивидуално ползване от домакинствата. Съдовете се обслужват от общинската система за сметосъбиране и сметоизвозване, в изпълнение на разпоредбите за поетапно въвеждане на разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците. Графикът за обслужването им се определя ежегодно със заповед, публикувана до 31 октомври на предходната година, за следващата календарна, на официалната Интернет страница на община Шабла. Обслужването на кафявите кофи и контейнери се осъществява с налична сметосъбираща техника за ТБО. През 2020 г. са събрани и предадени за компостиране 66,380 тона зелени отпадъци.

През 2021 година, предвид че допълнително закупените със средства от възстановени отчисления 535 броя кафяви кофи са раздадени в края на м. ноември, поради технически проблеми със сметоизвозващата техника и нередовно сметосъбиране и сметоизвозване, към 31 октомври са събрани и предадени за компостиране едва 25,320 тона. Необходимо е през следващата година община Шабла да търси възможности за осигуряване на системата с допълнителна техника за сметоизвозване на събраните растителни отпадъци за компостиране.

Община Шабла предава разделно събраните биоразградими отпадъци на Претоварна станция – Балчик, на чиято територия функционира компостираща инсталация за зелени отпадъци.

Предвид специфичния характер на отпадъците, образувани на територията на община Шабла и значителното участие на зелените, градински и селскостопански отпадъци в определени периоди е необходимо да се предприемат действия за разширяване на система за разделно събиране и извозване на биоразградимите отпадъци от общината.

Обхващането на все по-голям брой семейства в системи за домашно компостиране е възможно чрез постоянно информиране на населението за възможностите за оползотворяване на биоразградимите отпадъци и предоставяне на контейнери за компостиране на семействата, които желаят да компостират биоразградимите си отпадъци. За отчитане на ефекта от тази мярка е необходимо предоставянето на компостери на отделните домакинства да бъде обвързано с изискване за своевременно представяне на информация от общините за постигнатите нива на намаление на биоразградимите отпадъци, постъпващи за депониране.

Един от подходящите методи на биологично третиране, подходящи за условията на общината е анаеробното разграждане, при което се отделя биогаз за производство на енергия и компостирането (домашно и/или полево), при което произведения компост има възможност да се използва за рекултивация на нарушени терени, в земеделието, при озеленителни и възстановителни дейности при строителни проекти и др.

В съответствие с Националния стратегически план общината следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци с оглед намаляване количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията към съоръженията и инсталациите за биологично третиране на биоразградимите отпадъци са регламентирани в Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г., изм. и доп. ДВ. бр.36 от 1 Май 2021 г.) за

условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

Изискванията към площадките, на които могат да се разполагат съоръжения за биологично третиране на биоразградими отпадъци са посочени в Наредба 7 от 24 август 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци.

Източници на растителни отпадъци са имотите със земеделско ползване извън регулация и дворните пространства на жилищните имоти. Задължение на всеки производител на земеделска продукция е да организира оползотворяването на растителните отпадъци. До настоящия момент не са изградени съоръжения и инсталации за биологично третиране на растителните отпадъци на територията на общината. Съществува практика за биоразграждане на място в почвата, където попадат растителните отпадъци вследствие на обработка на земеделската земя. Често се прилага и изгаряне на изсъхнали растителни отпадъци от земеделците, срещу което се води борба - дейността противоречи на добрите земеделски практики за използване на различни методи за оползотворяване на органичните отпадъци.

В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поетапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Целесъобразно е да се прилага метода на открито компостиране чрез разстилане на биоразградимите отпадъци на редове (по метода windrow). Предлагаият метод на третиране на биоразградимите отпадъци използва процеса био-деградация, който в естествени условия протича бавно, на повърхността на земята, при температурата на околната среда и предимно анаеробно. Естественото разлагане на органиката се ускорява като преработваният субстрат се събира на редове (т.нар. windrow), което позволява да се съхрани част от топлината отделяна от дейността на микроорганизмите, при което температурата нараства. Този ускорен процес именно е компостирането. Компостиране се разделя на 4 стадия: 1) мезофилен; 2) термофилен; 3) изстиване; 4) съзряване. В процеса на био-деградацията органичният субстрат претърпява физично и химично превръщане с образуването на стабилен хумифициран краен продукт. Този продукт е ценен за селското стопанство като органичен тор и като средство за подобряване структурата на почвата. Важни параметри на процеса са отношението C/N и мултидисперсността на субстрата, необходима за нормалната аерация.

При ефективно извършване на процеса на обръщане активната фаза може да приключи до 1 месец, след което са необходими още около два месеца за изстиване и съзряване. Оборската тор и някои растителни отпадъци имат ниско съотношение C/N, висока влажност и лошо се подават на аерация. Те трябва да се смесват с твърд материал (пълнител) сорбиращ влагата, който обезпечава допълнителен въглерод и нужната за аерирането структура на сместа. Най-добрият пълнител се явява сламата, но може да се добавят листа, стърготини, трески, хартиени изрезки и др.

Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на регионалното депо.

Биоразградимите отпадъци могат да бъдат доставяни от домакинствата, срещу което те да получават готов компост. Очаква се, че безплатното предоставяне на компост е достатъчен стимул за населението от селата за да отделят биоразградимите отпадъци от общия отпадъчен поток и по такъв начин да допринесат за намаляване на разходите за извозването на битовите отпадъци до регионалното депо.

Освен за безвъзмездно ползване от жителите, които доставят биоразградими отпадъци за компостиране, за готовия компост ще се търси пазарна реализация в селското и горското стопанство и озеленяването или ще се ползва за наторяване и подобряване на почвата в общински паркове и градини, спортни площадки, нарушени терени и др.

Съгласно Националната програма за прилагане на Директива 99/31/ЕС:

• 100% биоразградими са хранителните, хартиените, картонените, дървесните и градинските отпадъци;

• 20% от текстилните отпадъци;

• 25% от отпадъците от кожи

В съответствие със Закона за управление на отпадъците чл. 31, ал. 1, т. 2 – целта е най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г. Същата правна норма на ЗУО поставя следните актуални цели, в сила от 05.03.2021 г.:

- най-късно до 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

- най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

- най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

- най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани отпадъци (по тегло).

Целите по чл. 31, ал. 1, т. 3 - 6 се постигат поетапно, съгласно сроковете определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби. Във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 на ЗУО, целите по чл. 31, ал. 1 се изпълняват съвместно от всички общини в региона, в съответствие с решението по чл. 26, ал. 1, т. 6.

Таблица 30: Материали, попадащи в обхвата на определението за био-отпадъци

Описание	Код от Европейския списък на отпадъците	Бележки
<i>Отпадъци от кухни и заведения за обществено хранене (хранителни отпадъци)</i>	20 01 08	<i>От домакинства, ресторанти, столове, барове, кафе-магазини, болници и училищни столове и т.н.</i>
<i>Отпадъци от обществени пазари</i>	20 03 02	<i>Само биоразградими материали, еквивалентни на кодове 200108 и 200201</i>
<i>Отпадъци от паркове и градини (зелени отпадъци)</i>	20 02 01	<i>От частни градини и обществени паркове и зони, и т.н.</i>
<i>Дървесни материали</i>	20 01 38	<i>Не съдържащи опасни вещества, без мебели и едрогабаритни битови отпадъци</i>

Изпълнението на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци се осигурява чрез прилагане на домашно компостиране и/или разделно събиране и компостиране на изградените за целта общински или регионални площадки с компостиращи инсталации.

Таблица 31: Основни методи за третиране на зелени и биоразградими отпадъци

Метод за третиране	Характеристики
За разделен при източника и събран отпадък (био-отпадъци)	
Компостиране	Отворен или затворен тип, централизирано или домашно компостиране
Анаеробно разграждане	Със или без разграждащо компостиране, ефективност на оползотворяването на енергия
Пиролиза и газификация	Основно се използва за сухи потоци с цел изгаряне за оползотворяване на енергия
За фиксирано събиране на отпадъците	

Механично биологично третиране	Предварително третиране, за да се отделят биоразградимите отпадъци, последвано от третиране подобно на „отпадък разделен при източника”. Разделянето се основава на механични свойства. Възможни видове третиране са: компостиране (стабилизиране), анаеробно разграждане и/ или оползотворяване на енергия и/ или използване като уплътняващ/ покриващ материал
Изгаряне	Със и без оползотворяване на енергия, ефективност на оползотворяването на енергия
Депониране	Със или без оползотворяване на метан, регламентирано и нерегламентирано депониране (трябва да се отбележи и ефективността на оползотворяването на енергия тъй като тя се отнася и за други

В резултат на третиране на биоотпадъците често се получават рециклирани продукти и оползотворяване на енергия. В таблица 32 е представен списък на продуктите, получени от рециклиране и оползотворяване на енергия, както и материалите, които могат да се избегнат. Различните видове остатъчни материали също са изброени.

Таблица 32: Оползотворени продукти, избягвани продукти и остатъчни отпадъчни потоци

Метод за третиране	Оползотворени продукти	Продукти	Остатъчни отпадъци
За разделен при източника и събран отпадък (био-отпадъци)			
Компостиране	Компост	Растителна среда, торове, подобрители	Остатъци, замърсители
Анаеробно разграждане	Биогаз Компост	Електричество, топлина, растителна среда, торове, подобрители	Остатъци, замърсители
За фиксирано събиране на отпадъците			
Механично биологично третиране	Енергия	Електричество, топлина, почвен стабилизатор	Стабилизира-ни остатъчни отпадъци, замърсители
Изгаряне	Биогаз	Електричество, топлина, шлака използвана като вторичен строителен материал.	Остатъци
Депониране	Със или без оползотворяване на метан, регламентирано и нерегламентирано депониране		Остатъци

Относителният дял на „биоразградимите отпадъци“⁹ за община Шабла е значителен – 42,6% от образуваните битови отпадъци, в това число - хранителни – 4,07%, градински – 32,55%, дървесни отпадъци – 0,76%, хартия – 3,89% и картон – 1,33%.

Съгласно целите на национално ниво за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци до 2020 г. допустимите минимални стандарти на този вид отпадък за

⁹ Съгласно ДР на ЗУО § 1. т.3. „Биоразградими отпадъци“ са всички отпадъци, които имат способността да се разградят анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

жител на година са 109 кг/ж./г. Според данните от извършения през 2019 г. морфологичен анализ на отпадъците в община Шабла са депонирани 100 кг/ж./г. биоразградими отпадъци. Следователно стойностите са по-ниски от допустимите минимални стандарти.

Предвид разпоредбите на чл. 34, ал. 1 от ЗУО: „Биоотпадъците от поддържане на обществени площи, паркове и градини се събират разделно“.

Кметът отговаря за разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци и биоотпадъците от поддържането на зелените площи, паркове и градини, в това число определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на биоотпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане.

При изчислението на количествата образувани отпадъци от косене и поддържане на обществени зелени площи следва да се спазват указанията за норма на образувани отпадъци съгласно Инструкциите за прилагане на нормативните изисквания, свързани с управлението на биоотпадъците (насоки за прилагане на Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС №275 от 06.12.2013 г., Обн. ДВ, бр.107 от 13.12.2013 г.), одобрени със Заповед № РД-687/05.09.2014 г. на Министъра на околната среда и водите. Приетата норма е 6 кг./м2/ година окосена трева, листа, клони от резитба на дървета и храсти и др.

Анализът показва, че в община Шабла има много добри предпоставки за въвеждане и разширяване на системата за разделно събиране на зелени и отпадъци с биологичен произход и съответното им оползотворяване, чрез компостиране. Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на Регионалното депо. Предвижда се и въвеждане на система за домашно компостиране.

ИЗВОДИ:

Количествата на ТБО, които постъпват за депониране от територията на община Шабла, могат значително да се намалят:

- **чрез отделяне на количествата рециклируеми компоненти от отпадъчния поток, които се предават за рециклиране;**
- **чрез разширяване на системата за разделно събиране на рециклируеми отпадъци;**
- **чрез отделяне на органичната фракция биоразградими и зелени отпадъци, които да се оползотворява чрез инсталации за компостиране или други методи.**

3.1.2. Строителни отпадъци

Община Шабла има пряк ангажимент към строителните отпадъци в малки количества, генерирани от ремонтните дейности на домакинствата. В този смисъл анализът и прогнозите са фокусирани върху този поток строителни отпадъци. На територията на общината няма изградена инфраструктура за третиране на отпадъци от строителство и разрушаване или площадка за депониране на строителни отпадъци и не съществува система за организирано събиране и последваща повторна употреба на този вид отпадък. По тази причина липсват и точни данни за вида и количеството на образуваните строителни отпадъци през последните години.

Ниската тенденция в прираста на населението в общината не стимулира активни дейности в жилищното строителство. Строителни отпадъци се образуват най-вече от малки обекти с локално значение, от реконструкции и ремонти на стопански и жилищни сгради. Отпадъците се извозват от собствениците им, без да се води отчетност. Този отпадък понастоящем е основна съставка на нерегламентирани сметища или попада в съдове за битови отпадъци. Част от генерираните СО попадат в общия поток със смесените битови отпадъци, които се извозват до регионалното депо. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането

и функционирането на надеждна система и съоръжения за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци в община Шабла.

Извършването на дейностите по третиране и транспортиране на строителните отпадъци (вкл. строителните отпадъци от вътрешни преустройства и текущи ремонти на сгради и съоръжения) и излишните земни маси е задължение на собственика, инвеститора или изпълнителя на дейността, от която са формирани. Когато дейностите по третиране и транспортиране на строителните отпадъци и излишните земни маси касаят обекти, за които се издава разрешение за строеж и се открива строителна линия, и/или обекти от които общото количество на строителните отпадъци и излишните земни маси надвишава 1 куб. м., отговорните лица подават в община Шабла заявление по образец с приложен към него документ за платена такса за депониране, въз основа на които Кметът на общината издава разрешение за третиране и транспортиране. Транспортирането на отпадъците се осъществява въз основа на договор с лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО) за съответната дейност. Всички строителни отпадъци, образувани на територията на общината, се предават на Регионално депо – Стожер.

През 2020 г. на Регионално депо – Стожер са предадени 47,380 т. строителни отпадъци от територията на община Шабла.

Данните за количеството на строителните отпадъци се отразяват както от лицата, извършващи дейности по събиране и транспортиране на строителни отпадъци, така и от оператора на регионалното депо, приел отпадъците. Те отчитат количествата строителни отпадъци в съответствие с изискванията на Наредба № 1 за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (ДВ, бр. 51/ 2014 г.).

Ниският жизнен стандарт на населението на общината определят слабо развитие на строителния бизнес. Строителството на територията на общината е в ограничен мащаб. Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност се отделят регулярно при текущи и основни ремонти в домакинствата, но конкретни данни за количествата и състава им няма. Прилага се процедура, при която строителните фирми и гражданите да се обръщат към Общината за посочване на място и условия за депонирането на строителните отпадъци.

Понастоящем строителните отпадъци остават основна съставка на новообразуваните нерегламентирани сметища или попадат в съдовете за битови отпадъци и се извозват до регионалното депо. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането и функционирането на надеждна система и съоръжения за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци.

С Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр. 98 от 8 Декември 2017 г. се регламентира предотвратяване и ограничаване на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаване риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци. С Наредбата се насърчава рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от ЗУО.

Целта е:

- Да се предотврати и минимизира образуването на строителни отпадъци (СО);
- Да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО;
- Да се увеличи употребата на рециклирани строителни материали;
- Да се намали количеството за депониране на СО.

Член 6 от Наредбата забранява нерегламентираното изхвърляне, изгаряне, както и всяка друга форма на нерегламентирано третиране на СО, в т.ч. изхвърлянето им в контейнерите за битови отпадъци или разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Строителните отпадъци са получени вследствие на строително-монтажни работи и премахване, включващи минерални отпадъци, пластмаси, метал, хартия, изолационни

материали, дърво, азбест и други опасни отпадъци, и други съответстващи на кодовете на отпадъци от група 17 на Приложение 1 от Наредба № 3 за класификация на отпадъците.

Минералните отпадъци се образуват в резултат на строителство или събаряне на сгради и съоръжения, които основно се състоят от минерални материали като тухли, бетон, строителни разтвори, естествен камък, пясък, керамични строителни материали, бетонови блокчета и/или газобетонови блокчета и др.

„Строително-монтажни” са работите, чрез които строежите се изграждат, ремонтират, реконструират, преустройват, поддържат или възстановяват, а „Премахване” е дейността по отстраняване на строежите чрез селективно отделяне на оползотворимите отпадъци в процеса на премахването.

Дейностите по събиране, транспортиране, подготовка преди оползотворяване и/или обезвреждане, материално оползотворяване, както и по обезвреждане на СО се извършват от лица, притежаващи документ по чл. 35 от Закона за управление на отпадъците.

Възложителите на СМР и/или на премахването на строежи отговарят за изготвянето на план за управление на строителните отпадъци (ПУСО).

Контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от кмета на общината, на чиято територия се извършват СМР/премахването на строеж, или от оправомощено от него длъжностно лице. За строежи, чийто възложител е кметът на общината, контролът по ПУСО се осъществява от директора на РИОСВ, на чиято територия е строежът.

Кметът на общината изпраща информацията до директора на РИОСВ, на чиято територия ще се извършват СМР или премахване на строежи, за издадените през предходния месец разрешения за строеж или заповеди за премахване на строеж. Кметът на общината отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране на строителни отпадъци, получени в резултат на принудително премахване на строеж, са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на общината подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение на събиране на вземането от задължените лица по реда на чл. 417, т. 2 от Гражданския процесуален кодекс.

В случаите, когато кмета на общината е възложител на строителни и монтажни работи, с изключение на текущи ремонти, и възложител на премахване на строежи, следва да изготви план за управление на строителните отпадъци. Съдържанието и изискванията към плана се определят в Наредбата за управление на строителните отпадъци.

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност се отделят регулярно. Прилага се процедура, при която строителните фирми да се обръщат към община за посочване на място и условия за депонирането на строителните отпадъци.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на неразрешени места – главно на входовете и изходите на населените места, както и замърсява зелените площи в самите населени места. За строителните отпадъци, от обичайните ремонти на жилищата, няма форма, по която да бъдат контролирани.

Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежината им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

За експлоатацията на регионалните депа са издадени съответните комплексни разрешителни (КР), по реда на Глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда. В издадените КР на Регионалните депа за отпадъци в страната е разрешено приемането за

депонирани на битови, производствени и строителни отпадъци. Допълнително в КР е разрешено на операторите на депата да приемат следните отпадъци (основно строителни) за извършване на дейности по тяхното оползотворяване: 27 - 17 01 01 Бетон; - 17 01 02 Тухли; - 17 01 03 Керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия; - 17 01 07 Смеси от бетон, тухли, керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия, различни от упоменатите в 17 01 06; - 17 05 04 Почва и камъни, различни от упоменатите в 17 05 03; - 17 05 06 Изкопани земни маси, различни от упоменатите в 17 05 05; - 20 02 02 Почва и камъни.

Оползотворяването на подходящи фракции от посочените отпадъци включват основно дейности, свързани с подравняване и запръстяване на отделните пластове натрупани отпадъци (дневните работни участъци) в клетките за неопасни отпадъци при експлоатацията на съответното регионално депо. В повечето случаи, при постъпване на ОСР на депата, същите се използват за уплътняване и запръстяване на отпадъчното тяло, формирано от битовите отпадъци. Част от ОСР, постъпващи от строителни фирми и инвеститори могат да се използват от операторите като материали за укрепване на вътрешните обслужващи пътища на територията на депата. С използването на инертни ОСР като бетон, тухли, керемиди, плочки, керамични изделия, почва и камъни за запръстяване на натрупаните в депото битови отпадъци се допринася за ограничаване на: - емисиите от миризми и прах от депото; - разнасяните от вятъра отпадъци; - запалванията на отпадъците в депото.

Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със ЗУО, Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, съответно с общинска наредба за управление на отпадъците. В бъдеще Общината ще може да получава надеждни данни, когато извършва процедури за одобрение на плановете за управление на строителните отпадъци и инвестиционните проекти, както и при проверката на документите, с които възложителите на строителството доказват изпълнението на целите за рециклиране на строителни отпадъци.

ИЗВОДИ:

Образуваните строителни отпадъци на територията на община Шабла са предимно от ремонтни дейности на частни жилища и обществени сгради. Много често населението събира смесено строителните отпадъци с битовите. Отчитайки факта, че голяма част от сградният фонд в населените места е амортизиран, някой пътни и улични мрежи се нуждаят от ремонти, можем да предположим, че новото строителство и обновяването неминуемо ще доведе до генериране на по-големи количества земни маси и строителни отпадъци. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането и функционирането на съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци, с цел тяхното оползотворяване.

3.1.3. Производствени и опасни отпадъци

„Опасни“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС № 53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в наредбите за масово разпространените отпадъци. Количествата на образуваните опасни отпадъци по групи, съгласно Класификация на отпадъците по Наредба № 2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ, бр.46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците, се водят на отчет в РИОСВ - Варна.

Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение № 2 към § 1, т. 13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код D15 по смисъла на приложение № 1 към § 1, т. 11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/ или обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват разделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица, притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товарополучателя.

Необходими са мерки за информиране на населението за опасностите за околната среда и повишаване на обществената заинтересованост за по-широко участие в организирани мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

В изпълнение на чл. 19, ал. 3, т. 9 от Закона за управление на отпадъците, Община Шабла, в рамките на ежегодно провежданите кампании „Да изчистим България“, приема от гражданите разделно събрани опасни отпадъци от бита, извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 от същия закон. Основните групи опасни отпадъци, образувани в домакинствата са: живак и живаксъдържащи уреди; лакове и бояджийски материали; домакински препарати и химикали; мастила и замърсени опаковки; фармацевтични продукти (лекарства с изтекъл срок на годност); пестициди с изтекъл срок на годност. Приемането на опасните отпадъци от бита става след заявка, подадена до три работни дни преди провеждането на кампанията, на тел. 05743/ 5037 или ел. адрес: eco@ob-shabla.org.

По информация от РИОСВ – Варна към настоящия момент на територията на община Шабла няма налични предприятия и/или съоръжения, класифицирани с „нисък рисков потенциал“ или „висок рисков потенциал“ по реда на глава седма, раздел I на *Закона за опазване на околната среда – ЗООС*.

В РИОСВ-Варна, не е постъпвала информация за изграждане на нови предприятия и/или съоръжения на територията на общината, които да попадат в обхвата на глава седма, раздел I на *ЗООС*.

Обектът, разположен на територията на община Шабла и подлежащ на контрол по *Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси – ЗВВХВС (ДВ, бр. 10/2000 г. с изм. и доп.)*, както и подзаконовите му нормативни актове е „Проучване и добив на нефт и газ“ АД, гр. София.

Извършеният контрол по фактор „опасни химични вещества и смеси“, през периода 2016 г. – 2020 г. на гореописаният обект е, както следва:

- През 2016 г. и 2017 г. на дружеството не е извършвана проверка;
- През 2018 г. на дружеството е извършена 1 бр. проверка;
- През 2019 г. и 2020 г. на дружеството не е извършвана проверка.

При извършената проверка не са установени нарушения, застрашаващи околната среда. На дружеството са дадени предписания относно документацията, изискваща се съгласно екологичното законодателство в областта на химикалите. През периода 2016 г. – 2020 г. на „Проучване и добив на нефт и газ“ АД, гр. София не са съставени актове за установяване на административно нарушение в областта на химикалите.

На територията на община Шабла не са налични обекти, притежаващи издадени разрешителни по реда на чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда – *ЗООС*.

Съгласно Регионалните доклади за състоянието на околната среда през 2019 г. и 2020 г. на РИОСВ-Варна, в границите на община Шабла няма данни за замърсяване на почвите с продукти за растителна защита. Препаратите за растителна защита с изтекъл срок на годност са обработени и събрани в 38 контейнера „Б-Б куб“, разположени върху специално изградена площадка в ПИ 83017.34.20.

Замърсявания на почвите в общината се предизвиква от изхвърлянето на твърди битови отпадъци (отпадъци от различен характер). Непрекъснатото усъвършенстване на системите и контрола по сметосъбирането ще елиминира изцяло съществуващите локални замърсявания от микросметища и нерегламентирано изхвърляне на отпадъците. В местата с високи подпочвени води, съществува тенденция за вкисляване и засоляване на почвите.

ИЗВОДИ:

В община Шабла в голяма степен са решени проблемите с управлението на производствените и опасни отпадъци. РИОСВ – Варна извършва системни проверки за спазване изискванията на ЗУО за управление на производствените и опасни отпадъци. Необходима е добра комуникация с контролните органи при необходимост за предотвратяване рисковете за човешкото здраве и околната среда.

3.1.4. Специфични потоци и масово разпространени отпадъци (МРО)

Отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми, текстил и обувки

Редица европейски директиви регулират специфичните потоци от отпадъци - например, отпадъци от титаниев диоксид, опаковки и отпадъци от опаковки, полихлорирани бифенили (ПХБ) и полихлорирани терфенили (ПХТ), отпадъчни батерии и акумулатори, канализационен шлам, излезли от употреба превозни средства (ИУПС), отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО) и ТОЗ (трайни органични замърсители).

Друга група от директиви регулира операциите по третиране на отпадъците: изгаряне, съвместно изгаряне на отпадъци и депониране на отпадъци чрез заравяне. Регламент (ЕО) №1013/2006 покрива трансграничните превози на отпадъци.

„Негодна за употреба батерия или акумулатор” е батерия или акумулатор, която не може да бъде използвана повторно и е предназначена за преработване или обезвреждане.

За ефективно функциониране на системата за събиране на отпадъците от негодни батерии и акумулатори е необходимо предприемане на следните действия:

- редовно информирание на обществеността за рисковете, свързани с тяхното неконтролирано обезвреждане. Необходимо е хората да бъдат запознати със значението на символите, използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.
- прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба;
- осигуряване и поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори, като се спазва нормативните изисквания;
- предаване на отпадъците от батерии и акумулатори на фирма, притежаваща разрешително, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

Управлението на отпадъците от батерии и акумулатори има две главни цели:

- *Екологична* – защита на въздуха, водата, почвата и здравето на хората чрез предотвратяване на изхвърлянето на вредни и опасни вещества в околната среда;
- *Икономическа* – оползотворяване материалите, заложи в конструкцията на отпадъците от батерии и акумулатори.

В съответствие с разпоредбите на екологичното законодателство, община Шабла е въвела системи за разделно събиране на редица излезли от употреба масово разпространени отпадъци – батерии, акумулатори, електрическо и електронно оборудване. За изпълнение на тези изисквания са сключени договори за сътрудничество между общината и организации по оползотворяване, които изпълняват задълженията на колективни системи от производители/

вносители на съответния вид стоки, за постигане на целите за рециклирането и оползотворяването им, след излизането им от употреба.

Събирането на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) се изпълнява от „Елтехресурс“ АД, минимум два пъти годишно, след проведени информационни кампании, посредством мобилни екипи, които обикалят домове и офиси, по заявки. През 2017 и 2018 година в община Шабла са проведени по три кампании за събиране на ИУЕЕО, при които са предадени съответно 9,833 и 19,920 тона електроуреди. През 2019 г. проведените кампании са пет, при събрани общо 12,333 тона ИУЕЕО, а през 2020 г. са проведени 2 кампании при събрано общо 36,192 тона ИУЕЕО.

Негодните за употреба батерии и акумулатори (НУБА) се събират от „Екобатери“ АД. Системата за разделно събиране на НУБА представлява мрежа от 27 съда, разположени на обществено достъпни места на територията на община Шабла – административни сгради, кметства, училища и търговски обекти. Периодично батериите от тези съдове се събират и се извозват до рециклираща инсталация за оползотворяване. Количествата разделно събрани от съдовете НУБА, през последните четири години са, както следва: 2017 г. – 0,620 т., 2018 г. – 0,426 т., 2019 г. – 0,138 т. и 2020 г. 0,402 т.

Предаването за разкомплектоване на излязло от употреба моторно превозно средство (ИУМПС) на оторизирано лице, е задължение на неговия собственик. Община Шабла има сключен договор, „Българска рециклираща компания“ АД за предаване на ИУМПС и отпадъци от МПС в случаите по чл. 167, ал. 2, т. 3 от Закона за движение по пътищата – при установяване на изоставени или снети от отчет моторни превозни средства върху общински и държавни територии., с която има сключен договор за сътрудничество.

При извършване на смяна на автомобилни гуми, лицата, които пускат на пазара такъв продукт, са длъжни да осигурят възможност за приемане на излезли от употреба гуми (ИУГ) в местата на продажбата и на смяната им, без крайните потребители да дължат заплащане. Това означава, че гражданите имат възможността, при закупуване на нови гуми или при сезонната им смяна, напълно безплатно да оставят старите при съответния търговец или сервиз. Забранено е изоставянето, нерегламентираното изхвърляне или друга форма на неконтролирано обезвреждане на ИУГ, тъй като те са източник на сериозно замърсяване на околната среда.

Отработени масла

Задълженията на общината в това отношение се определят от „Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти“, приета с ПМС №352/27.12.2012 г., ДВ бр.2/08.01.2013 г.

Лицата, които извършват продажба на масла на крайните потребители, предназначени за употреба в моторни превозни средства, са длъжни да осигурят безплатно на крайния потребител информация, поставена на видно място на територията на обекта, относно местата за смяна на маслата след употребата им и възможните опасности за здравето и риска за околната среда при неправилно манипулиране. Лицата, които пускат на пазара масла, са отговорни за разделното събиране, съхраняването, транспортирането и оползотворяването на отработените масла, както и за екологосъобразното обезвреждане на отработените масла, които не могат да бъдат оползотворени.

Съгласно чл. 39 ал. 1 от Наредбата, кметът на общината съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване и обезвреждане, като определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината и информира обществеността за местоположението и условията за приемане на отработените масла.

Възможно е в рамките на периода на прилагане на настоящата програма, организация по оползотворяване да не прояви интерес, тъй като количеството масла за чието оползотворяване е отговорна Общината нараства незначително и е твърде вероятно целите заложи в *Наредбата за изискванията за третиране и транспортиране на отработени*

масла и отпадъчни нефтопродукти да бъдат постигнати чрез събиране на отработени масла от източници, различни от бита или общини с по-голяма гъстота на населението.

Независимо дали ще се сключи договор с организация по оползотворяване, следва да бъдат предприети следните мерки за осигуряване прилагането на законодателството за управление на отработени масла:

- идентифициране на обектите, в които се извършва смяна на отработени масла и обектите, в които се изкупуват отработени масла;
- определяне на разрешените места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- въвеждане на санкции и упражняване на контрол над изхвърлянето на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти в повърхностните води и в канализационните системи.

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

Задълженията на Общината се определят от „Наредба за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване”, приета с ПМС №355/28.12.2012 г. с последни изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.

Съгласно чл. 27, ал. 1 от Наредбата, Кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаване на ИУЕЕО.

Изпълнение на задълженията за участие в системите за разделно събиране се осъществява, като се сключат договори с организации по оползотворяване на ИУЕЕО, лица, които изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи документи по чл. 35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината.

Информацията за управлението на отпадъците от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), отработени масла, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) се набира чрез допълнителни годишни отчети, регламентирани в съответните наредби за управление на специфичните отпадъчни потоци. На етапа на изготвяне на настоящата общинска Програма за управление на отпадъците няма данни за количествата на разделно събирани други масово разпространени отпадъци - отработени моторни масла, както и за излезли от употреба автомобилни гуми.

Събирането на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) в община Шабла се изпълнява от „Елтехресурс“ АД, минимум два пъти годишно, след проведени информационни кампании, посредством мобилни екипи, които обикалят домове и офиси, по заявки. Негодните за употреба батерии и акумулатори (НУБА) се събират от „Екобатери“ АД.

На територията на общината няма инсталации за оползотворяване на сметищен газ.

Отпадъци от текстил и кожа (обувки)

Милиони тонове облекла се изхвърлят на сметищата в Европа всяка година. Тези количества стават все по-големи и по-големи, заради водещия бизнес модел на „бързата мода“ и свръх консумацията на дрехи. Нараства значително проблема с местата за депониране на отпадъци. Някои видове дрехи в сметищата имат нужда от повече от 50 години, за да се разградят. Те остават там за десетилетия и отделят вредни газове, които са сред основните парични за глобалното затопляне. Токсични вещества се просмукват в почвата и подземните води и вредят на околната среда в продължение на години. Губят се ценни ресурси, които биха могли да се оползотворят. Отклоняването на този отпадък от сметищата ще има огромен положителен ефект върху околната среда

Схемата за разширена отговорност на производителя (РОП) се прилага успешно по отношение на 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО): опаковки (от 2004 г.); ИУМПС (от 2005 г.); ИУЕЕО (от 2006 г.); отпадъчни масла и нефтопродукти (от 2006 г.); батерии и акумулатори (от 2006 г.); и гуми (от 2011 г.). При тази схема, лицата, пускащи на

пазара продукти, които се превръщат в МРО, са задължени по силата на ЗУО и специфичните наредби за постигане на количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО, определени в Наредбите за всеки вид МРО. Създадени са и се поддържат съответните публични регистри на задължените по схемата лица. Анализът на отпадъците показва, че най-добри постижения от гледна точка на йерархията на управление на отпадъците са постигнати за МРО. Това дава основание добрите резултати от прилагане на схемата за 6-те групи МРО схемата да се разшири и за други продукти. С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата да бъдат включен и този отпадъчен поток.

С развитието на модела т.нар. „бърза мода (fast fashion)“, което води до големи щети на околната среда както от гледна точка на производството, така от гледна точка на третирането на образуваните текстилни отпадъци, увеличаването броя на контейнери/пунктове за отпадъци от текстил с цел повторната им употреба е адекватна добра практика.

Всяка година на сметищата се изхвърлят милиони тонове облекла. Тези количества стават все по-големи и по-големи, заради водещия бизнес модел на „бързата мода“ и свръх консумацията на дрехи. Нараства значително проблема с местата за депониране на отпадъци. Някои видове дрехи имат нужда от повече от 50 години, за да се разградят. Те остават в земята за десетилетия и отделят вредни газове, които са сред основните причини за глобалното затопляне. Токсични вещества се просмукват в почвата и подземните води и вредят на околната среда в продължение на години. Отклоняването на този отпадък от сметищата има огромен положителен ефект върху природата. Употребяваните дрехи и други текстилни изделия са ценен материал, който може да се използва повторно. Разделното събиране на текстилните отпадъци и рециклирането им осигурява лесен, сигурен и удобен алтернативен начин за изхвърляне на излишните дрехи, като така успяваме да предотвратим тонове текстилен отпадък да стигнат до сметищата.

С промените в ЗУО, Общините са длъжни да започнат да събират разделно отпадъците от обувки и текстил. Кметът на общината сключва договор само с една организация по оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил.

По данни от последния морфологичен анализ на отпадъците в община Шабла се генерират средногодишно 77 тона отпадъци от текстил и кожа или около 3,53% от общия битов отпадък.

От 1 април 2021 година, в гр. Шабла е поставен специализиран контейнер за разделно събиране на отпадъци от облекла и текстилни материали с местоположение – ул. „Оборище“, до контейнерите за битови отпадъци на паркинга зад читалище „Зора 1894“. Той се обслужва ежеседмично от „Евротекс“ ЕООД, по договор с община Шабла.

В контейнера гражданите могат да изхвърлят непотребни дрехи, обувки, чанти, аксесоари (шапки, шалове, ръкавици), домашен текстил (пердета, спално бельо) и др. Условието е те да бъдат чисти и опаковани в торби. След изпразването на контейнера, текстилните материали се превозват до складовете на обслужващата фирма, където се сортират в специални съоръжения в зависимост от предполагаемата им бъдеща употреба. Всяка отделна дреха се преценява според йерархията в политиката за предотвратяване и управление на отпадъците, а именно – повторна употреба като дрехи или парцали за почистване, за получаване на рециклирани влакна или различни текстилни пълнежи или за оползотворяване чрез получаване на енергия.

Контейнерът за текстилни отпадъци е лесно разпознаваем, в свежи цветове, със съответните надписи и указания за употреба. Създаден е така, че да предпазва събраните изделия от атмосферните влияния и да ги защитава от кражби. Произведени е от галванизирани стомана с дебелина 1,2 мм. с цинково покритие Z250. Размери: 115 x 120 x 220 см.

Община Шабла има и предварителен договор с ООп „Текстилно рециклиране“ АД – колективна организация по оползотворяване, която е в процедура за получаване на разрешение за извършване на дейност като организация по оползотворяване

(ООп/“Организация“) на отпадъци от обувки и текстил (ООТ) на основание чл. 81 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО). Съгласно клаузите на договора, Общината предоставя правото, а ООп приема да организира за своя сметка на територията на Общината система за разделно събиране, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил на нейна територия, от датата на влизане в сила на разрешението по чл. 81 ЗУО да извършва дейност като организация по оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил.

С въвеждането на разделно събиране на текстилните отпадъци община Шабла дава своя принос към общия, така че да живеем в една по-чиста и здравословна околна среда и призова гражданите да се възползват максимално от новата придобивка.

Болнични отпадъци/Отпадъци от хуманното здравеопазване

Медицинските отпадъци имат някои по специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др.

В община Шабла не се събират данни за болничните отпадъци поради незначително малкото им количество. В общината няма болници. Медицинските отпадъци имат някои по специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др.

Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на медицинските заведения, в които се образуват. Болничните и здравни заведения и кабинети имат въведени задължения за сключване на самостоятелни договори за обезвреждане на опасните си отпадъци от дейността си в инсинератори.

Утайки от ПСОВ

Утайките от ПСОВ са източник на енергия при оползотворяването им чрез методите на изгаряне и извличане на фосфора. Най-масово все още се прилагат методите за оползотворяване в земеделието и за възстановяване на нарушени терени. В България за съжаление все още най-често срещания метод е депонирането на утайките след изсушаване.

Очакваното количество утайки крие риск за околната среда и за здравето на хората, в случай че не бъдат намерени и приложени съответните решения за тяхното стабилизиране, съхранение и/или оползотворяване. Законът за водите предвижда в канализационните мрежи и пречиствателните станции за отпадъчни води в населените места да бъдат включвани отпадъчни води съобразено с технологията за третиране на утайките предвид по-нататъшното им оползотворяване или крайно обезвреждане. По отношение на съществуващата йерархия на възможностите, когато става въпрос за устойчиво развитие в дългосрочен план, рециклирането и материалното оползотворяване на отпадъците са за предпочитане пред изгарянето или обезвреждането им чрез депониране. В случая с утайките от отпадъчни води вариантите следва да се разглеждат, в зависимост от различните нива на замърсителите, патогенните организми и въздействието им върху хората и околната среда.

Съществуващите в момента възможни варианти за оползотворяване или окончателно обезвреждане на утайки от отпадъчни води могат да бъдат обобщени по следния начин: материално оползотворяване върху земеделска земя; рециклиране на фосфора; енергийно оползотворяване в термични процеси; обезвреждане/наземно депониране.

При директното оползотворяване на утайки в земеделието е възможно възникването на някои неудобства (емисии на миризми, възможни рискове за околната среда или нещо друго). От друга страна не бива да се забравя, че тази употреба зависи от земеделските стопани, които не са длъжни да приемат утайки, а и техните изисквания към качеството се променят според сезона. Очаква се нарастващите нужди от съвременен третиране на утайките, което да

гарантира премахването на патогенните организми и контрола върху замърсителите, да доведат до използването на утайките върху земеделска земя само след тяхното предварително третиране, например компостиране и производство на висококачествен компост. Всички основни методи за третиране трябва да бъдат подробно разгледани по отношение на това дали са подходящи за предоставянето на устойчиво решение за управлението на утайките.

Канализационната мрежа в община Шабла е слабо изградена. Към настоящия момент степента на изграденост на канализацията в град Шабла е около 25% от територията на общинския център. Функционира ПСОВ, която използва съоръжения за пречистване с механично и биологично стъпало.

ПСОВ "Шабла" отвежда за пречистване отпадъчните води от канализационната мрежа на гр. Шабла, като пречистените отпадъчни води се заустват, чрез дренажен канал в Шабленско езеро. ПСОВ работи със съоръжения за механично и биологично пречистване на водите, без възможност за отделяне на общ фосфор и общ азот.

От резултатите от извършвания собствен и контролен мониторинг са установени превишения на индивидуалните емисионни ограничения по показатели общ азот и общ фосфор, регламентирани в издаденото от БДЧР разрешително № 23740010/ 27.10.2017 г.

По резултатите от собствен и контролен мониторинг през 2020 г. се констатира превишения на ИЕО по показатели общ азот и общ фосфор. На „Водоснабдяване и канализация - Добрич“ АД е наложена текуща санкция за допуснатото замърсяване.

Има изградена ПСОВ до „Фара“ на Шабла, но няма изграден довеждащ и заустващ колектор. (Изграждането на ПСОВ е финансирано от ПУДОС, но при проектирането не са предвидени двата колектора).

Формираните от дейността на ПСОВ - Шабла отпадъци от решетки и сита и утайки, чието количество съгласно варира от 4 до 40 т/г., се обслужват от ВиК ЕООД, гр. Добрич.

Съгласно договор между ВиК-дружеството и Община град Добрич, утайките от ПСОВ се предават на РД – Стожер, където се използват за запръстяване.

ИЗВОДИ: Община Шабла е сключила договори с лицензирани фирми за организиране на дейностите по управление на специфичните потоци отпадъци и отделянето им от общия битов отпадък. В това направление е необходима допълнителна работа с местните общности за повишаване на тяхната екологична култура и съзнание за изхвърляне на специфичните отпадъци на регламентираните за целта площадки и места.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ОТПАДЪЦИТЕ

➤ Основен източник на битови отпадъци в община Шабла са домакинствата, туристите през летния сезон, земеделските производители и предприятията. Системите за организирано събиране и извозване на битовите отпадъци обхващат 100% от населението, като на територията на общината и няма необслужвани населени места и курортни зони.

➤ Количеството генерирани смесени битови отпадъци от територията на община Шабла намалява значително през 2018 г., но след това се увеличава и през 2020 г. е 1734,20 тона или с около 37% повече спрямо 2018 г. За периода 2017-2020 г. населението на общината е намаляло с 3%, а генерираните отпадъци се увеличават с 5%.

➤ Нормата на натрупване на отпадъците в община Шабла през последните години нараства значително от 290 кг/жител/год. през 2018 г. на 400 кг/жител/год. за 2020 г. Отчетеният ръст за две години е от 110 кг/човек/на година. Съгласно референтната норма на натрупване на отпадъци за населени места от 3 000 до 25 000 жители, определена с Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци на МОСВ, препоръчителната средногодишна норма за човек от населението е 295,5 кг., следователно нормата за община Шабла е по-висока от допустимите стойности.

➤ На територията на община Шабла няма действащи депа, съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци. Общината е член на сдружение „Регионално управление на

отпадъците – регион Добрич“ и предава всички неопасни отпадъци, събрани от територията си на Претоварна станция – Балчик и на Регионално депо – Стожер.

➤ Най-голям относителен дял в битовите отпадъци на община Шабла (83,45%) имат фракциите – „инертни“ (ситна фракция по-малки от 4 см) – 39,35%, „градински отпадъци“ – 32,55%, в това число растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др., „пластмаси“ – 7,48% и „хранителни“ – 4,07%.

➤ Рециклируемите отпадъци са около 15,23%, в това число - хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмаса – 7,48 %, следвано от хартия – 3,89%, стъкло – 1,96%, метали – 0,57%, и картон – 1,33%.

➤ В община Шабла е въведена система за разделно събиране на отпадъците от опаковки и това води до намаляване на депонираните на регионалното депо рециклируеми отпадъци. Системата обхваща гр. Шабла и селата Горун, Дуранкулак и Езерец.

➤ Процентът на отпадъците от фракция „други“ или неидентифицирани видове отпадъци е 1,33%, което показва, че в контейнерите за битова смет се изхвърлят и неопределими отпадъци, които допринасят за „омърсяване и омокряне“ на пробите и довеждат до невъзможност да се идентифицира произхода и вида на отпадъка.

➤ Относителният дял на „биоразградимите отпадъци“¹⁰ за община Шабла е значителен – 42,6% от образуваните битови отпадъци, в това число - хранителни – 4,07%, градински – 32,55%, дървесни отпадъци – 0,76%, хартия – 3,89% и картон – 1,33%.

➤ Съгласно целите на национално ниво за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци до 2020 г. допустимите минимални стандарти на този вид отпадък за жител на година са 109 кг/ж./г. Според данните от извършения през 2019 г. морфологичен анализ на отпадъците в община Шабла са депонирани 100 кг/ж./г. биоразградими отпадъци. Следователно стойностите са по-ниски от допустимите минимални стандарти.

➤ Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците от строителство на мястото на образуване и изграждането и функционирането на съоръжения за временно съхранение и/или рециклиране на строителни отпадъци.

➤ На територията на общината складовете за съхраняване на стари пестициди с изтекъл срок на годност са обработени и залежалите препарати са събрани, обработени и съхранени в 38 броя контейнери “Б-Б куб”, разположени върху специално изградена площадка в ПИ 83017.34.20.

➤ Необходимо е разширяване на система за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метал и стъкло (включително от опаковки), в административни сгради, търговски обекти и в повече населени места на общината.

➤ Разширяването на информационните кампании за обществеността и бизнеса относно ползите от разделното събиране на отпадъци, координирани с информационните кампании на организациите по оползотворяване, ще допринесе за подобряване на ефективността на системата.

➤ Икономически инструмент, който би могъл да доведе до ефективно разделно събиране, е въвеждане на стимули/отстъпки от такса битови отпадъци за граждани и фирми, които се включват в системите за разделно събиране на отпадъците, в т.ч. от опаковки от хартия и картон, пластмаса и стъкло.

¹⁰ Съгласно ДР на ЗУО § 1. т.3. „Биоразградими отпадъци“ са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

3.2. Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъци

3.2.1. Съществуващи практики и обхват на системата на събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци

Ключова предпоставка за успешното управление на отпадъците е наличието на подходяща инфраструктура, отговаряща на съвременните екологични стандарти и технологии за обезвреждане. В тази част на анализа са представени данни за съществуващата инфраструктура за управление на отпадъците в община Шабла и тази, за която има готовност или е необходимо да се изгради.

Анализът на инфраструктурата по управление на отпадъците дава отговори на следните въпроси:

- Какви са тенденциите и настоящата ситуация по отношение на осигуряване от общината на инфраструктура за отпадъци, чието управление е от компетенциите на местните власти?
- Осигурената, изградената и в процес на планиране, осигуряване и изграждане инфраструктура достатъчна ли е за третиране на отпадъците на територията на общината и за постигане на количествените цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, поставени пред местните власти?
- Необходима ли е допълнителна инфраструктура за подобряване на услугите и постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците?
- Какви са основните изводи и препоръки за бъдещи действия?

Управлението на отпадъците е сложен и многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база и висока обществена отговорност. Основните компоненти на инфраструктурата за управление на битовите отпадъци са два:

- Съдове и техника за събиране и транспортиране на битовите отпадъци.
- Площадки, съоръжения и инсталации за третиране на битовите отпадъци.

В община Шабла има добре изградена система за събиране, транспортиране и депониране на отпадъците. Системата за събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци обхваща 100% от населението на общината или 4337 души към 31.12.2020 г., по официални данни на НСИ.

Дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на община Шабла се извършват от Общинско предприятие БКСТРО, на основание Регистрационен документ № 03-РД-680-02/26.03.2020 г., издаден от РИОСВ – Варна.

Всички отпадъци, събрани от въведената общинска система, се извозват и предават на Претоварна станция – Балчик. Там те се подлагат на сепариране, като отделените чисти фракции – опаковки от пластмаса, хартия, метал и стъкло, в количество до 8% от общата извозена маса, остават на територията на станцията и се предават за последващо рециклиране, а останалата част се извозва за депониране до Регионално депо – с. Стожер, община Добричка. При механичното сепариране се отделя и биофракция, която също се предава на РД – Стожер, за нестандартен компост.

За осигуряване на услугите по сметосъбиране и сметоизвозване община Шабла разполага с 2 сметосъбиращи автомобила, 3 трактора, 1 камион, 2 лекотоварни автомобила, 22 броя хросторези, моторни коси, тракторни косачки и триони.

Честотата на сметосъбиране и сметоизвозване се определя съобразно прогнозните количества отпадъци, генерирани по сезони и по месеци в населените места, чрез заповед, която се публикува ежегодно във в. „Изгрев“ и на официалната Интернет страница на община Шабла.

За събирането на отпадъците от жизнената дейност на населението общината осигурява

необходимия брой и вид съдове, чрез които всеки притежател на битови отпадъци се обслужва от оторизирани за целта лица.

Металните контейнери за събиране на битови отпадъци, с вместимост 1,1 куб. м., са общо 535 броя и са разпределени по всички населени места в общината, както следва: Тюленово – 25, Граничар – 26, Черноморци – 11, Горун – 14, Пролез – 8, Горичане – 14, Божаново – 5, Твърдица – 3, Смин – 10, Захари Стояново – 13, Езерец – 27, Ваклино – 25, Дуранкулак – 71, Стаевци – 4, Крапец – 86, Шабла – 193. В гр. Шабла освен контейнерите, на собствениците на имоти са предоставени 1400 броя метални кофи - 0,11 куб. м., за индивидуално ползване.

Услугите по осигуряване на чистотата се изпълняват от работниците към Общинско предприятие БКСТРО и заетите по програмите за временна заетост.

ОП „БКСТРО“ отговаря за:

- Събиране и транспортиране на битови отпадъци от гр. Шабла и останалите населени места и курортни зони в общината и транспортиране до Претоварна станция – Балчик и Регионално депо - Стожер;
- Събиране на нерегламентирано изхвърлени битови и други отпадъци около съдовете за смет и в жилищните райони и транспортирането им до депото.
- Почистване на контейнерните площадки, след обработка на контейнерите и съдовете за отпадъци;
- Почистване и извозване на отпадъци от локални (нерегламентирани) замърсявания с битови, или растителни отпадъци, както и отпадъци от пролетно почистване по заявка;
- Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в общината.

Границите на районите и вида на предлаганите услуги по събирането, извозването и обезвреждането на битови отпадъци в депа или други съоръжения, поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване и честотата на сметосъбиране и сметоизвозване за 2021 година в община Шабла, са определени със Заповед на кмета № РД-04-477/26 октомври 2020 година, както следва:

I район – гр. Шабла.

1.1. Събиране и извозване на битовите отпадъци до Претоварна станция – гр. Балчик, община Балчик и Регионално депо – с. Стожер, община Добричка с честота:

3 пъти месечно в периода 01.01.2021 г. – 30.04.2021 г.;

4 пъти месечно в периода 01.05.2021 г. – 31.05.2021 г.;

6 пъти месечно в периода 01.06.2021 г. – 31.08.2021 г.;

4 пъти месечно в периода 01.09.2021 г. – 30.09.2021 г.;

3 пъти месечно в периода 01.10.2021 г. – 31.12.2021 г.

1.2. Събиране и извозване на битовите биоразградими отпадъци до Претоварна станция – гр. Балчик, община Балчик с честота:

3 пъти месечно в периода 01.03.2021 г. – 31.03.2021 г.;

4 пъти месечно в периода 01.04.2021 г. – 31.10.2021 г.;

3 пъти месечно в периода 01.11.2021 г. – 30.11.2021 г.

1.3. Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване.

II район – с. Крапец и с. Дуранкулак.

2.1. Събиране и извозване на битовите отпадъци до Претоварна станция – гр. Балчик, община Балчик и Регионално депо – с. Стожер, община Добричка с честота:

2 пъти месечно в периода 01.01.2021 г. – 30.04.2021 г.;

4 пъти месечно в периода 01.05.2021 г. – 31.05.2021 г.;

6 пъти месечно в периода 01.06.2021 г. – 31.08.2021 г.;

4 пъти месечно в периода 01.09.2021 г. – 30.09.2021 г.;

3 пъти месечно в периода 01.10.2021 г. – 31.10.2021 г.;

2 пъти месечно в периода 01.11.2021 г. – 31.12.2021 г.

2.2. Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване.

III район – с. Граничар, с. Ваклино, с. Езерец и с. Тюленово.

3.1. Събиране и извозване на битовите отпадъци до Претоварна станция – гр. Балчик, община Балчик и Регионално депо – с. Стожер, община Добричка с честота:

2 пъти месечно в периода 01.01.2021 г. – 30.04.2021 г.;

3 пъти месечно в периода 01.05.2021 г. – 31.05.2021 г.;

5 пъти месечно в периода 01.06.2021 г. – 31.08.2021 г.;

3 пъти месечно в периода 01.09.2021 г. – 30.09.2021 г.;

2 пъти месечно в периода 01.10.2021 г. – 31.12.2021 г.

3.2. Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване.

IV район – с. Горун, с. Горичане, с. Пролез, с. Смин, с. Черноморци, с. Захари Стояново, с. Стаевци, с. Божаново и с. Твърдица.

4.1. Събиране и извозване на битовите отпадъци до Претоварна станция – гр. Балчик, община Балчик и Регионално депо – с. Стожер, община Добричка с честота:

1 път месечно в периода 01.01.2021 г. – 31.03.2021 г.;

2 пъти месечно в периода 01.04.2021 г. – 31.05.2021 г.;

3 пъти месечно в периода 01.06.2021 г. – 31.08.2021 г.;

2 пъти месечно в периода 01.09.2021 г. – 30.11.2021 г.;

1 път месечно в периода 01.12.2021 г. – 31.12.2021 г.

4.2. Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване.

V район – курортни зони – СО „Кария”, СО „Къмпинг Добруджа”, къмпинг „Космос”, къмпинг „Карвуна”.

5.1. Събиране и извозване на битовите отпадъци до Претоварна станция – гр. Балчик, община Балчик и Регионално депо – с. Стожер, община Добричка с честота:

1 път месечно в периода 01.01.2021 г. – 30.04.2021 г.;

3 пъти месечно в периода 01.05.2021 г. – 31.05.2021 г.;

8 пъти месечно в периода 01.06.2021 г. – 30.06.2021 г.;

15 пъти месечно в периода 01.07.2021 г. – 31.07.2021 г.;

20 пъти месечно в периода 01.08.2021 г. – 31.08.2021 г.;

5 пъти месечно в периода 01.09.2021 г. – 30.09.2021 г.;

1 път месечно в периода 01.10.2021 г. – 31.12.2021 г.

5.2. Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване.

Образуваните отпадъци се събират смесено. Основният поток отпадък, генериран на територията на общината е смесения битов отпадък с код 20 03 01.

Общината е намерила различни решения за събиране на отпадъците от обществените места, улиците, паркове и т.н., чрез поставяне на кошчета на подходящи обществени места.

На територията на общината не са налични площадки за предаване на разделно събрани битови отпадъци.

На този етап отпадъците, генерирани на територията на община Шабла се подлагат на предварително третиране в съоръжение преди депонирането им. Събраните битови отпадъци от съдовете за събиране на смесени битови отпадъци се транспортират до Претоварна станция – Балчик и след предварителното им третиране се предават за обезвреждане на съществуващото регионалното съоръжение за неопасни отпадъци при с. Стожер.

Община Шабла не разполага със съдове за фамилно компостиране на градински отпадъци и специализирани съдове за отпадъци от сгурия и пепел.

Малките количества строителни отпадъци, генерирани от ремонти на частни жилища и търговски обекти в общината се събират и извозват заедно със смесения битов отпадък от ОП „БКСТРО”.

Образуване на нерегламентирани сметища не се допуска, тъй като се прави периодичен мониторинг за замърсявания на територията на общината и същите се премахват своевременно от специализираното общинско предприятие.

ИЗВОДИ:

Изградената система за събиране, транспортиране и депониране на битовите отпадъци в община Шабла обхваща 100% от населението и осигурява достатъчно на брой съдове и оптималното им обслужване.

Чрез въведената системи за разделно събиране се очаква да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се увеличи процентът на рециклираните и подготвени за повторна употреба, но е необходимо тази система да бъде разширена и в други населени места на общината, обществени сгради, търговски обекти и заведения.

Очакванията са да се промени и морфологичния състав на образуваните отпадъци в резултат на:

- Разширяване и въвеждане на системи за разделно събиране и компостиране на растителните и биоразградими отпадъци и за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци;
- Излизането от употреба през 2021 г. на масово използваните в бита пластмасови и комбинирани опаковки за еднократна употреба;
- Провеждане на разяснителни и обучителни кампании за информиране на населението, че отпадъка събран разделно, е ценен ресурс.

3.2.2. Претоварни станции и инсталации за предварително третиране/сепариране, сортиране и други за битови отпадъци

Съгласно изискванията на чл. 38, ал. 1 от Наредба № 6/27.08.2013 г. с посл. изм. и доп. ДВ. бр. 13 от 7 Февруари 2017 г., отпадъците, предназначени за обезвреждане, чрез депониране следва да се подлагат на предварително третиране. Министърът на околната среда и водите утвърждава със заповед Ръководство за предварително третиране преди депониране на отпадъци в Република България.

По смисъла на Наредба № 6/27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци под „Предварително третиране” разбираме - всички физични, термични, химични или биологични процеси, включително сортирането, които променят характеристиките на отпадъците, с цел да се намали обема им или опасните им свойства, за да се улесни по-нататъшното им третиране или да се повиши оползотворяемостта им.

Съгласно дефиницията за „предварително третиране” (в наредбата и в директивата) изпълнението на поне една от целите на изискването за промяна на характеристиките на отпадъците е достатъчно за да се счита, че операцията представлява предварително третиране. Предварителното третиране на битовите отпадъци, следва да бъде разглеждано едновременно с прилагането на изискванията за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране.

Като основни методи за предварително третиране на смесените битови отпадъци могат да се разглеждат:

- разделно събиране при източника на образуване;
- сепариране (разделяне) по фракции на битовите отпадъци;
- биологични методи за третиране на биоразградимата фракция от общия поток на битовите отпадъци;
- смесени методи на механично и биологично третиране на битовите отпадъци.

От съществуващата система за управление на отпадъците в община Шабла може да се приеме, че се осъществява предварително третиране на битовите отпадъци в процеса на събирането им и основните методи за обезвреждане са сепариране и депониране.

Всички отпадъци, събрани от въведената общинска система в Шабла, се извозват и предават на Претоварна станция – Балчик. Там те се подлагат на сепариране, като отделените чисти фракции – опаковки от пластмаса, хартия, метал и стъкло, в количество до 8% от общата извозена маса, остават на територията на станцията и се предават за последващо

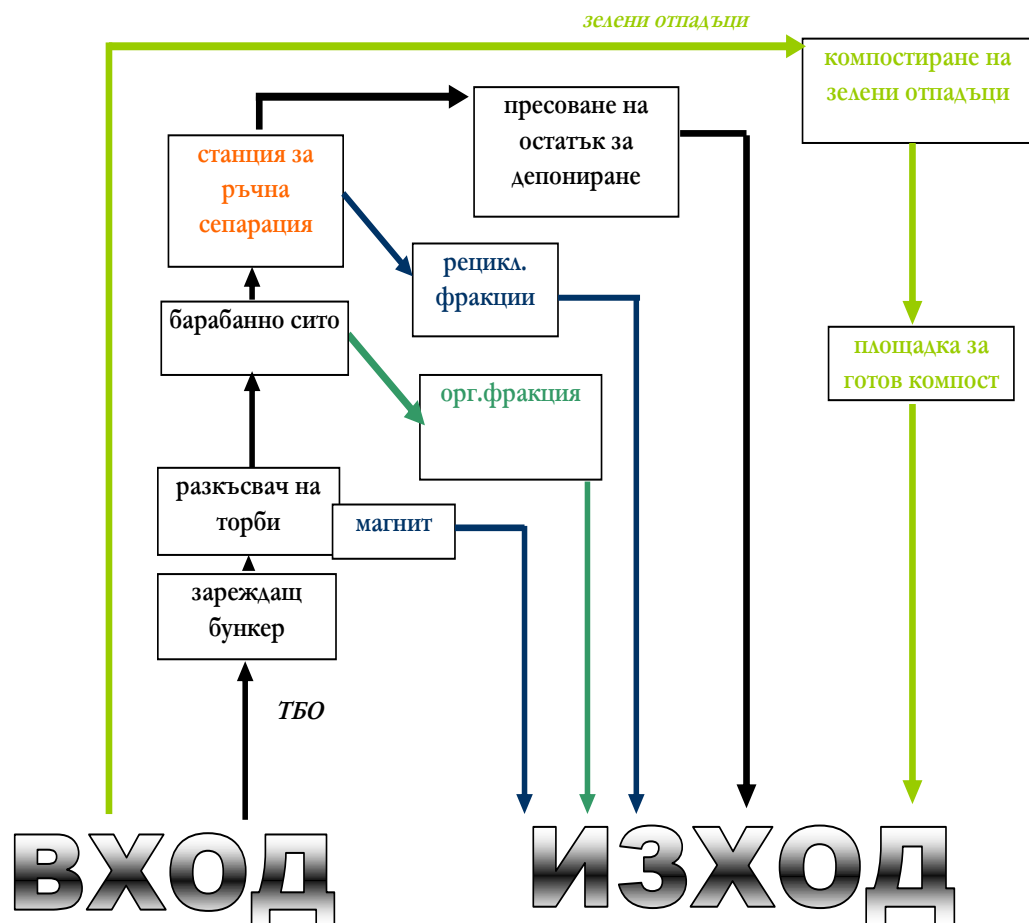
рециклиране, а останалата част се извозва за депониране до Регионално депо – с. Стожер, община Добричка. При механичното сепариране се отделя и биофракция, която също се предава на РД – Стожер, за нестандартен компост.

Претоварна станция за отпадъци (ПСО) – Балчик обслужва общините Балчик, Каварна и Шабла в рамките на регионалната система за управление на отпадъците в регион Добрич. Теренът на площадката с площ 15 дка е в близост до местност Момчил, на около 8 км от град Балчик, южно от пътя Дуранкулак - Варна. Заобиколен е от земеделски земи и кариери. Претоварната станция е с капацитет 12 351 тона отпадъци на година.

ПСО – Балчик е въведена в експлоатация съгласно решение за ползване № СТ-05-1917/19.12.2014 г.

След извършване на входящ контрол на отпадъците, разделно събраните зелени отпадъци се подават директно на площадка за компостиране на място, а смесените отпадъци постъпват за механично третиране в производственото хале. В производственото хале е разположена сортираща линия. Отпадъците се разтоварват в/пред зареждащ бункер, премиват през разкъсвач на торби, барабанно сито за отделяне на органичната фракция за компостиране, станция за ръчна сепарация на рециклируемите фракции, пресоване за транспортиране.

Фиг. 10: Структурна схема на третирането в ПСО - Балчик

Обособени са следните функционални зони:

- Входна зона, в която са разположени: КПП с кантари, помещения за регистрация, охрана и съоръжение за измиване и обеззаразяване на автомобилни гуми;
- Административно-битова сграда с лаборатория;
- Паркинг за автомобили на персонала;

- Производствено хале за механично третиране на отпадъците;
- Площадка за зелено компостиране;
- Площадка за готов компост;
- ЛПОСВ;
- Гаражи с автомивка и ремонтно-механична работилница;
- БКТП;
- Зелена зона.

Довеждащата инфраструктура се състои от външно кабелно трасе с дължина 70 м, довеждащ водопровод с дължина 197 м и отвеждаща дъждовна канализация с дължина 895 м.

Механична обработка на отпадъците – сортиране

Механичната обработка включва следните основни стъпки при обработката на отпадъците:

- Визуален контрол и ръчно отделяне на едрогабаритни и вредни/опасни отпадъци на входа на инсталацията

Това става на разтоварната площадка в халето, като за целта преди подаването в хранящия бункер, отпадъците се разстилат на пода в плосък слой с помощта на челния товарач, за да се осигури възможността за визуалния контрол и за ръчното отделяне на неспецифични за инсталацията отпадъци.

- Захранване на технологичната линия

След постъпване на отпадъците в ПСО и отделяне ръчно на такива, които не подлежат на обработка, те се подават с челен товарач в питателен бункер, след което чрез оребрена наклонена лента се отвеждат до разкъсвач на торби с дозиращо устройство. По този начин на входа на линията за обработка се формира поток, чиито дебит може да бъде управляван.

- Отсяване на фината фракция за компостиране

Предполага се, че фината фракция е с предимно органичен характер и след отсяването и отделянето на черни метали с магнитен сепаратор тя се подава директно за компостиране на РД Стожер. Пресяването се извършва в барабанно сито с размер на отворите 80 мм (може да се пренастройва). След пресоване фракцията ще бъде извозвана с контейнери.

- Сепарация на рециклируеми материали

Сепарацията на рециклируемите материали след барабанното сито включва магнитна сепарация на черните метали, ръчно сепариране на хартия, картон, пластмаса (РЕ/РТЕ), стъкло (цветно и бяло). Остатъчният поток, богат на органична фракция се подава в преса и след компактиране се извозва към РД Стожер за депониране с прес-контейнери.

Материалните потоци на изхода на ПСО след механичното им третиране са, както следва:

Остатък след пресяване и сортиране за директно депониране в РД Стожер – 13 000 тона/година (пресован в контейнери);

Рециклируеми материали, извлечени от инсталацията за сепариране – 3 200 тона/година (пресовани на бали или разположени в подходящи опаковки/съдове за транспортиране)

Подситова (органична) фракция за компостиране на РД Стожер – 3 000 тона/година (в контейнери).

Разстоянието между РД Стожер и ПСО Балчик е приблизително 60 км. Вземайки предвид времето за натоварване и разтоварване на контейнерите, би следвало да се планира един курс в двете посоки за не по-малко от 2 часа, което означава средно 3 курса на ден на камион (при условие, че работят три камиона).

За транспортирането на фракцията за компостиране и третиране в инсталацията за отпадъци е необходим 1 автомобил за превоз на контейнери.

Вътрешния транспорт на ПСО Балчик се състои от транспорт на готовия компост от компостната площадка до площадката за съхранение. Транспортирането ще се извършва от челен товарач или трактор с ремарке.

Площадка за зелено компостиране

На ПСО е предвидена площадка за зелено компостиране, като общините, както и курортните комплекси следва да въведат разделно събиране на биоразградими отпадъци от паркови зони, междублокови пространства, дървета и храсти, разположени по уличната мрежа.

В проекта се предвижда разделно събраните зелени отпадъци да бъдат компостирани, с което се цели стабилизиране на биогенната фракция.

От постъпилите отпадъци за 2019 г. /от трите общини Шабла, Каварна и Балчик по данни от оператора на ПС – Балчик/ са приети 37,5 т. зелени отпадъци за компостиране.

Предвидената по проекта бетонова площадка за компостиране е с размери 27x86 м. Това позволява да се разположат на площадката 12 трапецовидни лехи със средна дължина 27 м., височина 2,9 м. и сечение 10,5 м².

Площадката е разположена в западната част на парцела. Достъпът до нея е по асфалтов път, който преминава по дължината на едната страна на площадката.

Площ – 2 384 кв. м.

Генерирането на зелени отпадъци е основно през периода м. април – м. октомври, а необходимото време за узряване на компоста – 6 месеца. Поради тази причина капацитетът на площадката е достатъчен за третиране на зелените отпадъци. Очаква се годишно на ПСО – Балчик да се произвежда 802 т компост.

Преди употреба на компоста в селското стопанство или за други цели, същият се изследва за наличие на вредни вещества, в съответствие с изискванията на Наредба № 3 за норми относно допустимо съдържание на вредни вещества в почвата.

В южната част на ПСО Балчик е предвидена бетонова площадка за готов компост, която да служи и за доузряване на част от компоста. През фазата „узряване“ компостът почти не губи маса и топлина и в него не протичат анаеробни процеси.

Достъпът до площадката е по два пътя с възможност да се обхожда от всички страни.

Площ – 832 кв.м.

За премахване на опасността от замърсяване на околната среда от отпадни води от инфилтратата от площадката за зелено компостиране и водите от сградите и машините на ПСО е предвидена технологична схема на пречистване на водите с използване на модулна пречиствателна станция, работеща на принципа на процеса „биологично пречистване с активна утайка“. Станцията е съставена от компактни модули, съдържащи технологичните съоръжения и цялото оборудване в общ контейнер.

Оперативните проблеми и проблемите с излишната утайка са сведени до минимум. Тези съоръжения са способни да редуцират неразтворените вещества и БПК с 90-99%, и ХПК с 90- 95%.

Модулът съдържа съоръжения за аерация, утаяване, дезинфекция, аеробна стабилизация и помещение за машини и управление.

Пред съоръжението се изгражда помпена шахта - изравнител. В тази помпена шахта ще се обособи специална зона за отделяне на азота и фосфора – N сепаратор. Отпадъчната вода, като характеристики и дебит, се променя по време на денонощието. Изравнителят намалява отрицателния ефект от тази флокулация към пречиствателното съоръжение.

Чрез предварителното третиране на смесените битови отпадъци, генерирани на територията на община Шабла ще се достигнат целите за рециклиране на отпадъчни материали от хартия, картон, пластмаса и метал, заложиени в ЗУО.

За изпълнение на нормативното изискване относно предварително третиране на отпадъците и с цел намаляване на количествата, подлежащи на депониране Община Шабла предвижда в бъдеще:

- Отделяне на биоразградимите от общия поток битови отпадъци, чрез специални съдове и извозването им до регионална компостираща инсталация на ПС - Балчик.
- Въвеждане и поэтапно разширяване на система за фамилно/домашно компостиране.

- Отделяне на опасните отпадъци от бита от общия отпадъчен поток, чрез събирането им от фирми, притежаващи разрешително за оползотворяване по реда на ЗУО.
- Отделяне на рециклируемите отпадъци, чрез разширяване на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки в населените места и сепариране, след изграждане на регионалната сепарираща инсталация.
- Отделяне на строителните отпадъци, въвеждане на система за разделното им събиране и извозване за рециклиране и подготовката им за повторна употреба.

3.2.3. Системи за разделно събиране и оползотворяване на отпадъците

Въвеждането на устойчива общинска колективна система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, включваща контейнери за разделно събиране с последващо сортиране по видове материали в сепарираща инсталация, и обезпечена със специализирана техника за отпадъци и транспортно обслужваща техника, е един процес, който е икономически приемлив и води до висока ефективност.

Ефективните системи за разделно събиране и последващо оползотворяване на отделните потоци отпадъци са ключът към успешното им управление. Основната концепция на организацията за разделно събиране на отпадъци се състои в това, че всеки отделен продукт се превръща в отпадък, като се смеси в кофата за общо събиране на отпадъци. Разделно събраните хартиени, пластмасови, метални и стъклени опаковки вече не са боклук, а търговски продукт – ценна суровина за промишлеността. Изхождайки от актуалната в момента законова рамка, се определя какъв/или какви именно компоненти от състава на ТБО ще се събират разделно от общия поток генерирани отпадъци.

Изборът и въвеждането на система за разделно събиране, подпомага икономиката чрез спестяване на ценни суровини, материали и ресурси, увеличава експлоатационния срок на депата за битови отпадъци.

Системата за разделно събиране на отпадъците от хартиени, пластмасови, метални и стъклени опаковки е въведена от община Шабла посредством договор за съвместно сътрудничество с „Булекопак“ АД. Тя се състои от 24 броя жълти контейнери, тип „Ракла“, 1100 л., за отпадъци от хартия, картон, пластмаса и метал и 12 броя зелени контейнери тип „Иглу“, 1180 л., за стъклени отпадъци. Осигуреният общ обем съдове в община Шабла, е 40560 л., при минимално изискуем такъв 31623 л., определен според броя на населението, съобразно разпоредбата на чл. 24, ал. 1, т. 1, буква „а“ от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки. Съдовете са разположени в гр. Шабла, с. Дуранкулак, с. Езерец и с. Горун и се обслужват при следния годишен график: жълти контейнери – два пъти месечно, зелени контейнери – веднъж на шест месеца или по-рано, след заявка, при запълването им. През летния сезон кратността на извозване на жълтите контейнери се увеличава на три пъти месечно. Данните от ежемесечните и годишните отчети на за разделно събраните отпадъци от опаковки през последните три години сочат нарастване на съдържанието на рециклируемите отпадъци в цветните контейнери от 10% на 13 - 14%, което е показател за повишаване нивото на обществена осъзнатост по отношение на екологосъобразното управление на отпадъците.

От 2020 година в гр. Шабла започна поетапно въвеждане на система за разделно събиране на зелените отпадъци посредством мрежа от 27 кафяви пластмасови водоустойчиви контейнери с обем 1,1 куб. м., разположени на обществено достъпни места и 152 кафяви пластмасови кофи с обем 120 л. за индивидуално ползване от домакинствата. През 2021 година, със средства от възстановени отчисления, в размер на 24000 лв. с ДДС, са закупени и предоставени за индивидуално ползване още 535 кафяви пластмасови кофи с обем 120 л. за индивидуално ползване от домакинствата. Съдовете се обслужват от общинската система за сметосъбиране и сметоизвозване, в изпълнение на разпоредбите за поетапно въвеждане на разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците. Графикът за обслужването им се определя ежегодно със заповед, публикувана до 31 октомври на предходната година, за следващата календарна, на официалната Интернет страница на община Шабла. Обслужването на кафявите кофи и контейнери се осъществява с налична сметосъбираща техника за ТБО.

През 2020 г. са събрани и предадени за компостиране 66,380 т. зелени отпадъци.

Необходимо е разширяване на система за разделно събиране на биоразградимите отпадъци, при източника.

Необходимо е създаване на организация за разделно събиране, извозване и самостоятелно третиране и на строителните отпадъци, съхранението им на временна площадка или рециклиране в териториално близки съоръжения, с цел повторната им употреба.

Разпоредбите на чл. 31, ал. 1, т. 2 ЗУО изискват до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на биоразградими отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Изпълнението на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биотпадъци се осигурява чрез прилагане на домашно компостиране и разделно събиране и компостиране в общинска или регионална инсталация.

Що се отнася до строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради, системата за тяхното управление, рециклиране и повторна употреба също е нормативно обоснована. Според Рамковата Директива за отпадъци до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване следва да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло, като се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние.

С цел намаляване на количествата отпадъци, подлежащи за депониране от територията на общината се препоръчва на населението всички отпадъци, подлежащи на рециклиране да се изхвърлят в контейнери за разделно събиране или да се предават в пунковете, отговарящи на изискванията на Закона за управление на отпадъците. Особено внимание се обръща на лицата, извършващи търговска дейност.

3.2.4. Обезвреждане на отпадъци

Обезвреждането на отпадъците, както и предотвратяване на образуването им цели да допринесе за намаляване на негативното влияние върху компонентите на околната среда от отделянето на газове и инфилтрат от протичащите процеси на гниене при депонирането им. Като цяло тази цел се изпълнява на национално ниво, тъй като тези мерки основно са насочени към производителите на продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци. Въпреки това мерките на местно ниво за обезвреждане на отпадъците също са с голямо значение за постигане на целите.

Депониране

Екологосъобразното обезвреждане на отпадъците е заложено в нормативните документи и международни Директиви за отпадъците, отразени изцяло в българското законодателство. За да се намали въздействието върху околната среда от депонирането на биоразградими общински отпадъци, Директива 1999/31/ЕС за състава на депонираните отпадъци, съдържа клауза за поетапно намаляване на количествата на депонираните биоразградими отпадъци.

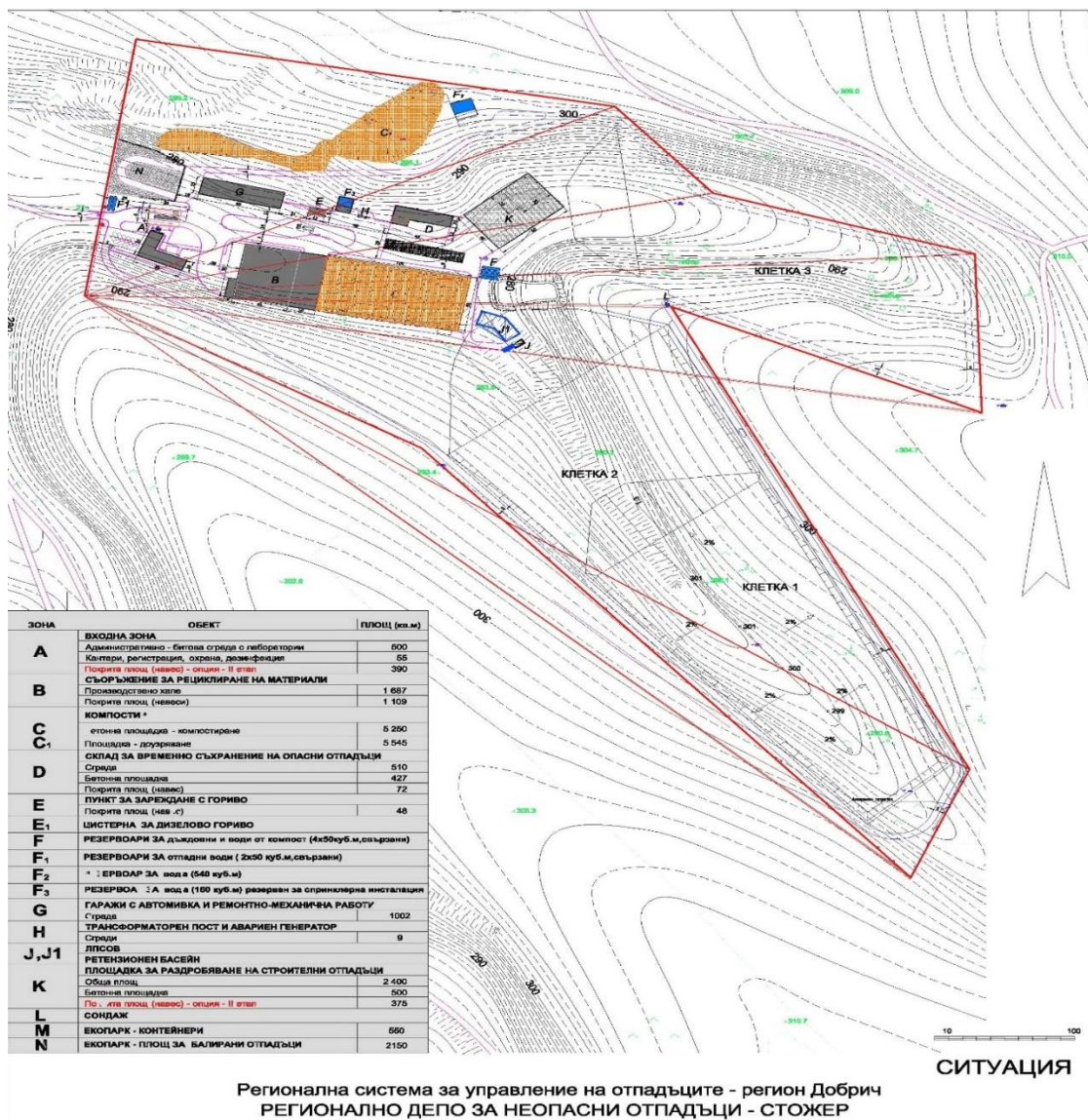
Дейности за екологосъобразно обезвреждане на отпадъците:

- Закриване и рекултивация на съществуващото депо за ТБО;
- Засилване прилагането на контрола върху неконтролирано изхвърляне и неконтролирано изгаряне на отпадъци и други неконтролирани методи за обезвреждане на отпадъци;
- Поетапно редуциране на количествата на биоразградимите отпадъци от общото количество на биоразградимите отпадъци, депонирани на депото;
- Въвеждане на разделно събиране и третиране на зелените отпадъци;
- Изграждане на площадка за компостиране на регионалното депо;
- Редуциране на обема на депонираните рециклируеми отпадъци чрез предварително сепариране;

- Осигуряване прием на широк спектър отпадъци, различни от обикновените домакински отпадъци, като например: опасни домакински отпадъци, отпадъци от електронно и електрическо оборудване, едрогабаритни отпадъци, градински отпадъци, строителни отпадъци от частни домове, рециклируеми материали и др. на регионалното депо;
- Всички други фракции домакински отпадъци, като опасни отпадъци, ОЕЕО и СО от домакинствата, които не се приемат от общинската система за сметосъбиране, ще бъдат приемани и сортирани в центъра за рециклиране, за да се гарантира, че отпадъците ще бъдат третирани в съответствие с целите на НПУО.

Фиг. 11: Регионално депо Стожер – Ситуация

Прилаганият метод за обезвреждане на отпадъците в община Шабла е чрез депониране на Регионално депо за неопасни отпадъци - Стожер, като това е най-често използвания метод при обезвреждане на отпадъци в цялата страна.

Към момента на изготвяне на настоящата програма, генерираните отпадъци от територията на общината се извозват и предават на Претоварна станция – Балчик. Там те се подлагат на сепариране, като отделените чисти фракции – опаковки от пластмаса, хартия, метал и стъкло, в количество до 8 % от общата извозена маса, остават на територията на станцията и се предават за последващо рециклиране, а останалата част се извозва за депониране до Регионално депо – с. Стожер, община Добричка. При механичното сепариране се отделя и биофракция, която също се предава на РД – Стожер, за нестандартен компост.

Регионалното депо за отпадъци започва да функционира от 01.03.2015 г., т.е. от тази дата приема отпадъци от територията на общините, включени в обхвата на регион Добрич. Депото включва съоръжения, инсталации, площадки за третиране, рециклиране и обезвреждане на неопасни отпадъци. Строителството на регионалното депо при с. Стожер е инфраструктурен обект, изпълняван по Договор за безвъзмездна финансова помощ № DIR – 51112122-C011 за проект № DIR – 51112122-13-81 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Добрич” по приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци” по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.”. Бенефициент по проекта е Община град Добрич в партньорство с останалите общини в сдружението. Общата стойност на проекта е 38 877 375,67 лева. Сумата на безвъзмездната финансова помощ възлиза на 36 933 506,89 лева, от които 85% в размер на 31 393 480,85 лева от Европейския фонд за регионално развитие и 5 540 026,04 лева национално съфинансиране от Държавния бюджет на Република България. Собственото участие на деветте общини партньори по проекта, които ползват регионалното депо е 1 943 868,78 лева.

Генерираните битови отпадъци на територията на община Шабла се събират и извозват от Общинско предприятие БКСТРО и се предават за третиране на Претоварна станция – Балчик, след което остатъците се депонират на регионалното депо при с. Стожер.

Депото е разположено на 90 км. от гр. Шабла. Площадката му, с обща площ 217,86 дка, е разположена на 2,5 км ЮЗ от с. Стожер, община Добричка, област Добрич, на границата със землището на с. Крумово, община Аксаково, област Варненска и представлява ПИ № 000056 в землището на с. Стожер. Площадката и околните терени са заети от естествени ливади с отделни групи широколистна и храстова растителност. В съседство има основно земеделски земи.

На площадката се извършват няколко основни дейности по третиране на отпадъците. Съоръженията за механично третиране (сепариране), за компостиране и спомагателните съоръжения и машини, са разположени в западната част на площадката на площ приблизително 32 декара, а клетките за депониране – в двата ръкава на деретата в източната част.

Обособени са следните функционални зони:

- Зона „А” – Входна зона.

В зона „А” са разположени: КПП с кантари, помещения за регистрация, охрана и съоръжение за измиване и дезинфекция на автомобилни гуми; административно-битова сграда с лаборатории; паркинг.

- Зона „В” – Съоръжение за рециклиране на материали - механично сепариране на отпадъците
- Зона „С” – Площадка за компостиране
- Зона „D” – Склад за временно съхранение на опасни отпадъци от бита
- Зона „Е” – Пункт за зареждане с гориво
- Зона „Е1” – Цистерна за дизелово гориво
- Зона „F” – Резервоари за дъждовни води
- Зона „F₁” – Резервоари за отпадни води
- Зона „F₂” – Резервоар за вода -540 куб.м
- Зона „F₃” – Резервоар за вода -160 куб.м-противопожарни нужди
- Зона „G” – Гаражи с автомивка и ремонтно-механична работилница
- Зона „H” – Трансформаторен пост и аварийен генератор
- Зона „I” – Клетки за отпадъци
- Зона „J” – ЛПСОВ
- Зона „K” – Площадка за раздробяване на строителни отпадъци
- Зона „L” – Сондаж
- Зона „M” – Екопарк - контейнери за отпадъци
- Зона „N” – Екопарк - площ за съхранение на балирани отпадъци

Съгласно издаденото Комплексно разрешително № 433-Н0-И0-А0/2012 г. разрешеният дневен капацитет на РД Стожер е 130 тона/24 часа и общ капацитет за депониране 685 000 тона.

Биологично третиране

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични“ или естествени материали. Тези материали след време се разграждат (“биоразградими”) по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третират в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин.

Често срещани практики за третиране на биоразградимите отпадъци са: използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни; закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата (задния двор или градината без последващо използване); натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето (купчините не се обръщат, но след около три години са годни (вече компостирани) за използване като подобрител на почвата); изгаряне на градински отпадъци и листа.

Един от подходящите методи на биологично третиране, подходящи за условията на общината е анаеробното разграждане, при което се отделя биогаз за производство на енергия и компостирането (домашно и/или полево), при което произведения компост има възможност да се използва за рекултивация на нарушени терени, в земеделието, при озеленителни и възстановителни дейности при строителни проекти и др.

Община Шабла е въвела система за разделно събиране на биоразградимите отпадъци посредством мрежа от 27 кафяви пластмасови водоустойчиви контейнери с обем 1,1 куб. м., разположени на обществено достъпни места и 152 кафяви пластмасови кофи с обем 120 л. за индивидуално ползване от домакинствата. През 2021 година, със средства от възстановени отчисления, в размер на 24000 лв. с ДДС, са закупени и предоставени за индивидуално ползване още 535 кафяви пластмасови кофи с обем 120 л. за индивидуално ползване от домакинствата. Общината предава разделно събраните зелени отпадъци на ПС – Балчик, на чиято територия функционира компостираща инсталация за зелени отпадъци.

3.2.5. Предотвратяване на риска от стари замърсявания

Общинско депо за неопасни отпадъци, гр. Шабла, находящо се на територията на община Шабла, местност “Кованлъюк“, ПИ № 83017.88.65, с площ 20 дка, е с преустановена експлоатация от м. юли 2016 година.

Депото е с приключила и приета от компетентните органи техническа рекултивация. Към момента Община Шабла изпълнява проект за биологичната му рекултивация, който е 3-годишен и следва да приключи през 2023 година.

На територията на общината няма терен, на който да се осъществява депониране на отпадъци. Сметищата по населени места също са с преустановена експлоатация. Същите са запръстени. Осъществява се периодичен контрол за недопускане на нерегламентирано изхвърляне на отпадъци. Необходимо е да се предвидят и заложат мерки по рекултивационни мероприятия на бившите сметища по населени места и при необходимост да се извърши промяна предназначението на земята.

Всички нерегламентирани сметища на територията на община Шабла са почистени и закрити, в изпълнение на задълженията на кметовете на общини, съгласно чл. 19, ал. 3, т. 15 от ЗУО за организиране почистването на нерегламентирани сметища.

Въпреки това продължава да е актуален проблемът с периодичното образуване на нерегламентирани замърсявания от неконтролирано изхвърляне на битови, градински и животински отпадъци, наблюдавани предимно в периферията на населените места и дерета.

Нерегламентираните замърсявания нарушават ландшафта, замърсяват почвите, повърхностните и подземните води и представляват източник на зарази и неприятни миризми. Нерегламентирани струпвания на отпадъци се образуват най-често в покрайнините на

населените места и в деретата. Общинската администрация провежда регулярен контрол и критични струпувания на отпадъци не се допускат.

Общината предприема необходимите мерки и всички нерегламентирани сметища се ликвидират и почистват своевременно. На всички почиствени терени е необходимо да се поставят забранителни табели с размера на санкциите за нарушителите.

При установяване на нови локални нерегламентирани замърсявания се предприемат незабавни мерки по отстраняването им. Добре организираната система за сметосъбиране и сметоизвозване и ефективния контрол от страна на общинската администрация водят до значително намаляване на броя на инцидентните локални замърсявания с отпадъци на територията на община Шабла.

В част от случаите се наблюдават повторно замърсяване на терените с локализирано нерегламентирано изхвърляне на отпадъци, но същите се почистват отново.

ИЗВОДИ:

Основният метод за обезвреждане на битовите отпадъци в община Шабла е сепарирането, като негодните за рециклиране и повторна употреба количества се депонират на регионално депо в с. Стожер.

Въведената система за разделно събиране на отпадъците от опаковки дава добри резултати и трябва да бъде оптимизирана и разширена и да се повиши екологичната култура на населението за правилното ѝ използване и разделно събиране още в домакинствата.

В община Шабла има частично изградена система за разделно събиране на биоразградимите отпадъци, която следва да бъде разширена. Отпадъците се компостират на регионална инсталация на Претоварна станция – Балчик.

Необходимо е да се предвиди въвеждане на системи за разделно събиране и оползотворяване на строителните отпадъци в общината.

Старото общинско депо е закрито с приключила техническа рекултивация и в процес на изпълнение биологична рекултивация. Всички нерегламентирани сметища са ликвидирани, а при възникване на нови локални замърсявания същите се почистват своевременно.

3.3. Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъците и стратегическите/програмните документи в контекста на правата и задълженията на общините

Настоящият анализ съдържа основен преглед на нормативните документи в областта на управление на отпадъците на национално ниво, като основа за разработване на стратегически документи и определяне на приоритетите за следващия програмен период до 2028 г.

Целта на анализа е да се посочат:

- Какви са основните принципи на националното законодателство по управление на отпадъците и кои са основните ангажименти, които поставя към местните власти;
- Систематизиране на основните компетенции и правомощия на общините (в частност Община Шабла) в областта на управление на отпадъците и възможни подходи за тяхното изпълнение, с акцент върху най-новото законодателство;

За осигуряване на необходимата информация за анализа са проучени националните нормативни документи, регламентиращи отговорностите на общината, свързани с управлението на отпадъците.

НАЦИОНАЛНА НОРМАТИВНА РАМКА

Националната нормативна уредба се основава на основните принципи, на които стъпва европейското екологично право в сектор „Отпадъци”. Националното ни законодателство е хармонизирано с европейското право и въвежда петстепенната йерархия на управление на

отпадъците. Аналогично на европейското право, българската нормативна уредба, съдържа един рамков Закон за управление на отпадъците и редица специфични подзаконовни актове.

Националното законодателство и политика в областта на управление на отпадъците се основават на следните основни принципи при управление на отпадъците:

✓ „Предотвратяване” - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.

✓ „Разширена отговорност на производителя” и „замърсителят плаща” – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.

✓ „Превантивност” – потенциалните проблеми с отпадъците, трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.

✓ „Близост” и „Самодостатъчност” – отпадъците, трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близо до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на Съюза.

✓ „Участие на обществеността“ – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на плановете за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

Йерархия на управление на отпадъците

Йерархията на отпадъците описва международно признат подход за устойчивото управление на отпадъци, който е отразен и в Европейската Рамкова директива за отпадъците 2008/98/ЕС с посл. изм. с Директива (ЕС) 2018/851. Този подход е възприет в България посредством Закона за управление на отпадъците. Йерархията при управление на отпадъците определя приоритетния ред на това какво представлява най-добрата възможност за околната среда в законодателството и в политиката относно отпадъците.

Спазването на йерархията за управление на отпадъците осигурява ефективно използване на ресурсите, поради което следва да се насърчава по всякакъв начин.

Йерархията задава пет възможни начина на правителствените институции, местните власти и бизнеса за справяне с отпадъците и дава приоритет на мерките в следната последователност:

- Предотвратяване на образуването на отпадъци;
- Подготовка за повторна употреба;
- Рециклиране;
- Друго оползотворяване, напр. оползотворяване за получаване на енергия;
- Обезвреждане (депониране, изгаряне без оползотворяване на енергията и др.).

Действащи закони и подзаконовни актове на национално ниво

Основният законодателен инструмент в областта на управлението на отпадъците в България е Законът за управление на отпадъците (ЗУО), в сила от 13.07.2012г. (обн.ДВ, бр.53/2012, последно доп. ДВ. бр.19 от 5 Март 2021г.). В ЗУО и подзаконовите нормативни актове към него подробно са описани задълженията на органите на местно самоуправление и местна администрация за управление на отпадъците.

Закон за управление на отпадъците (ЗУО)

Законът и подзаконовите актове към него се отнасят до следните видове отпадъци:

- битови отпадъци;
- производствени отпадъци;
- строителни отпадъци;
- опасни отпадъци.

С последното изменение и допълнение на Закон за управление на отпадъците (Обн. ДВ. бр.53 от 13 Юли 2012г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.19 от 5 Март 2021 г.) се въведоха изискванията на приетия на ниво ЕС през 2018 г. законодателен пакет „Отпадъци“, и по

специално Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците и частично да транспонира Директива (ЕС) 2018/850 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци.

Пакет „Отпадъци“ въведе следните основни промени в европейското законодателство, които следва да бъдат изпълнявани от всички държави-членки:

- Целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци е завишена до 65% през 2035 г., за да се извлекат съществени екологични, икономически и социални ползи и да се ускори преходът към кръгова икономика. Въведени са междинни цели от 55% и 60% съответно за 2025 г. и 2030 г.;

- С цел допълнително стимулиране на прехода към кръгова икономика е въведена цел за намаляване до 10 % на депонираните битови отпадъци до 2035 г.

Законът за управление на отпадъците е нормативния акт, който регламентира всички основни ангажименти на общини, производители и оператори на дейности с отпадъци, както и изискванията за разделно събиране и за постигане на целите по рециклиране на отпадъци. Респективно тези изисквания налагат промени в ЗУО, които са приети с последното изменение и допълнение на закона и са в сила от 05.03.2021 г.

Действащите подзаконовни нормативни актове, които детайлизират изискванията на ЗУО, могат да се обособят в четири групи:

- Подзаконовни нормативни актове, определящи изисквания към съоръжения и инсталации:
 - Наредба № 7 от 24 август 2007г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (обн., ДВ, бр.81 от 17.09.2004г.).
 - Наредба № 6 от 27 август 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (в сила от 13.09.2013г.).
- Подзаконовни нормативни актове с хоризонтални разпоредби спрямо всички видове отпадъци, инсталации и съоръжения за отпадъци в обхвата на ЗУО:
 - Наредба № 2 от 23.07.2014 г. за класификацията на отпадъците (Обн., ДВ, бр.66 от 08.08.2014г.).
 - Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн., ДВ, бр.51 от 20.06.2014г.).
- Подзаконовни нормативни актове, съдържащи регулации по управлението на отпадъци чрез икономически инструменти:
 - Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 111 от 27.12.2013 г.).
 - Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса (Приета с ПМС № 76 от 12.04.2016 г., в сила от 16.06.2016 г.).
 - Наредба за реда и начина за изчисляване на размера на финансовата гаранция или еквивалентна застраховка и за предоставяне на годишни справки-декларации при трансграничен превоз на отпадъци (Приета с ПМС № 195 от 10.07.2014 г., обн., ДВ, бр. 59 от 18.07.2014 г.).
- Подзаконовни нормативни актове, регулиращи управлението на специфични отпадъчни потоци:
 - Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци (Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017г., обн. ДВ бр.11 от 31.01.2017г.).
 - Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали (Приета с ПМС 267 от 05.12.2017г, обн., ДВ, бр. 98 от 08.12.2017г.).

– Наредба №3 от 05.08.2014г. за изискванията за реда и начина за инвентаризация на оборудване, съдържащо полихлорирани бифенили, маркирането и почистването му, както и за третирането и транспортирането на отпадъци, съдържащи полихлорирани бифенили (обн., ДВ, бр.70 от 22.08.2014г.).

– Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (Приета с ПМС №201 от 04.08.2016г., обн., ДВ, бр.63 от 12.08.2016г.).

– Наредба за опаковки и отпадъци от опаковки (в сила от 06.11.2012 г., Приета с ПМС № 271 от 30.10.2012 г., обн., ДВ, бр.85 от 06.11.2012г.).

– Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (Приета с ПМС №351 от 27.12.2012г., обн., ДВ, бр.2 от 8.01.2013г., в сила от 08.01.2013г.).

– Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (Приета с ПМС №352 от 27.12.2012г., обн. ДВ, бр.2 от 08.01.2013г.).

– Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (Приета с ПМС №256 от 13.11.2013г., обн. ДВ, бр.100 от 19.11.2013г., в сила от 01.01.2014г.).

– Наредба за излезли от употреба моторни превозни средства (Приета с ПМС №11 от 15.01.2013г., обн., ДВ, бр.7 от 25.01.2013г., в сила от 25.01.2013г.).

– Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (Приета с ПМС № 221 от 14.09.2012 г., обн. ДВ. бр.73 от 25.09.2012 г.).

Основни ангажименти на общините, произтичащи от ЗУО и подзаконовите нормативни актове

ЗУО и наредбите към него регламентират детайлно редица ангажименти на общините, свързани с управлението на отпадъците.

Съгласно нормативната уредба, кметът на общината отговаря за:

1. осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;

2. събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им. Следва да се подчертае, че кметът на общината е длъжен да осигури условия, при които всеки притежател на битови отпадъци да се обслужва от лицата/фирмите, на които общината е възложила тези дейности, като тези лица трябва да притежават съответните разрешителни или регистрационни документи, изисквани от ЗУО;

3. почистването на уличните платна, площади, алеи, паркове и другите територии в населените места, предназначени за обществено ползване;

4. избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци;

5. организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община. Управлението на строителните отпадъци е регламентирано по-подробно в Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г. Кметът на общината отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. С ЗУО от 2012 г. отпада задължението на общините да осигуряват депа за депониране на строителни отпадъци и от разрушаване на сгради, извън отпадъците от ремонтна дейност на жилищата на домакинствата, като се въвеждат цели за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради, включително при насипни дейности чрез заместване на други материали с отпадъци (строителни отпадъци, с изключение на почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние), несъдържащи опасни вещества;

6. разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло. С чл. 33 от ЗУО се въвеждат изисквания към търговските обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места над 5000 жители и курортните населени места да събират разделно отпадъците от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и да ги предават на лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 от ЗУО и/или на организация по оползотворяване;

7. организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци (отпадъци от опаковки, излезли от употреба моторни превозни средства, електронно и електрическо оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми). Кметът организира контрола за изпълнението на договори с организации по оползотворяване или с други лица, притежаващи разрешения по ЗУО, свързани със системите за разделно събиране на масово разпространените отпадъци;

8. изпълнението на решенията на общото събрание на регионалното сдружение, в което участва дадена община, в т.ч. относно инвестиционната програма на сдружението, провеждане на обществените поръчки и др.;

9. организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци от бита и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане, като напр. опаковки от и негодни препарати за растителна защита, използвани за градините на домакинствата, опаковки от химикали и препарати и стари такива и др.;

10. осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. С това се цели подобряване на услугите за разделно събиране на отпадъците за потребителите и подпомагане на общините за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците. Следва да се подчертае, че нормата на ЗУО е достатъчно гъвкава и предоставя на общините възможност както да осигурят площадки общинска собственост за някои или за всички видове отпадъци, които домакинствата и фирмите могат да оставят безвъзмездно, така и да сключат договори с лица, които разполагат с площадки за един или няколко вида отпадъци;

11. поддържането на регистър на пунктовете за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община и на площадките, осигурени от общините за безвъзмездно предаване на битови отпадъци;

12. предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища, и организиране на почистването им;

13. съдействие за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;

14. осигуряване на информация на обществеността по всички ангажименти на общините, чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин и провеждане на информационни кампании за населението и бизнеса, свързани с разделното събиране на отпадъците.

15. разработва общинска наредба за управление на отпадъците, като постоянно контролира изпълнението ѝ;

16. организира внасянето на отчисленията за следексплоатационни грижи за депата за битови отпадъци и за депониране на отпадъци в необходимия размер и срок, съгласно Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;

17. предлага за одобряване от общинския съвет такси за заплащане на услугите, предоставяни от общината, свързани с отпадъци;

18. определя изискванията към площадките за пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките (отнася се до пунктовете за предаване на посочените отпадъци в рамките на населените места, известни сред населението и като пунктове за вторични суровини).

19. предприема действия по възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за изграждане на ново/и съоръжение/я за третиране на битовите отпадъци най-малко три години преди изчерпване обема на депото за битови отпадъци или изтичането на експлоатационния срок на инсталацията, за което уведомява съответната РИОСВ. Тези действия се извършват съвместно с другите кметове на общините, включени в Регионалното сдружение или самостоятелно в случай, че общината не участва в сдружение.

ЗУО регламентира и обхваща на контролните правомощия на общините, като кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира:

1. дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;

2. дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;

3. площадките за дейностите с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ);

4. спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл. 22;

5. изоставянето на битови отпадъци и нерегламентираното им изхвърляне (в сила от 01.01.2019 г.);

6. организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на съответната община.

Съгласно чл. 118 от ЗУО кметът на общината по местонахождение на площадката за дейности с отпадъци от черни и цветни метали упражнява контрол за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности, съобразно своите компетенции. За констатираните нарушения при проверките за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности кметът на общината уведомява в 14-дневен срок директора на съответната РИОСВ, като му изпраща всички документи.

ЗУО регламентира също видове контрол, минимална честота на контролните проверки и актовете, които се съставят от контролните органи в т.ч. от общините, съобразно техните компетенции по закона, както и размера на глобите, които кметовете или оправомощени от тях лица могат да налагат.

Изисквания относно управлението на строителните отпадъци

ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали въвеждат специфични изисквания и ангажименти на общините, по отношение на строителните отпадъци, свързани с организиране на събирането, оползотворяване и обезвреждане на тези отпадъци, образувани при ремонтната дейност на домакинствата. Общината има ангажимент и в случаите, когато самата тя е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи, както и в случаите, когато местната администрация е компетентна да одобрява и разрешава инвестиционните проекти, и по-конкретно – одобрението на плановете за управление на отпадъците.

Тези компетенции са свързани със следните текстове на ЗУО:

➤ третирането и транспортирането на отпадъците от строителни площадки и от премахването на строежите се извършват от възложителя на строежа или от собственика на строителните отпадъци;

➤ предаването и приемането на строителните отпадъци се извършва само въз основа на писмен договор с лица, притежаващи разрешение или регистрация по ЗУО.

➤ считано от 14.07.2014 г. възложителят на строителни и монтажни работи (включително общините, когато са възложители на строителни дейности), с изключение на текущи ремонти, и възложителят на премахване на строежи отговарят за изготвянето на план за управление на строителни отпадъци в обхват и съдържание, определени Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г.

Изискването не се прилага за:

1. премахване на сгради с разгъната застроена площ (РЗП), по-малка от 300 кв. м;
2. премахване на сгради с паянтова конструкция;
3. реконструкция и основен ремонт на строежи с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
4. промяна на предназначението на строежи с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
5. строеж на сгради с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
6. изграждане, реконструкция, основен ремонт и премахване на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 1500 линейни метра в урбанизираните територии;
7. изграждане, реконструкция и основен ремонт на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 5000 линейни метра извън урбанизираните територии;
8. премахване на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 1000 линейни метра извън урбанизираните територии;
9. изграждане, рехабилитация, основен ремонт, реконструкция и премахване на пътища с дължина до 500 линейни метра;
10. премахване на негодни за ползване или застрашаващи безопасността строежи, когато е наредено по спешност от компетентен орган, с РЗП, по-малка от 300 кв. м;
11. изграждане и премахване на строежи от шеста категория;
12. всички текущи ремонти.

При строителство, разрушаване на законни строежи и доброволно премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи, възложителят носи отговорност за изпълнението на целите, свързани с подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от строителни отпадъци.

Принудителното премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи се извършва от собственика или изпълнителя на разрушаването селективно по материали. Кметът на съответната община отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Тези разходи са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на съответната община подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение за събиране на вземането от задължените лица по реда на Граждански Процесуален кодекс (ГПК).

С наредбата за управление на отпадъците по чл. 22 от ЗУО общините следва да регламентират реда и начина за организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата, например:

- забрана за изхвърляне на строителни отпадъци от ремонтната дейност на домакинствата в контейнерите за битови отпадъци;
- възможността гражданите да предават безвъзмездно определени количества строителни отпадъци от ремонтната дейност;
- задължението на гражданите и фирмите да предават отпадъците от ремонтни дейности на депа или други съоръжения за третиране на строителни отпадъци и условията за това.

Изискванията относно системите за разделно събиране на отпадъци

Съгласно ЗУО системата за разделно събиране се организира в съответствие с принципа „разширена отговорност на производителя“ - чрез сключване на договори с организации по оползотворяване. На национално ниво са приети шест отделни наредби за управление на масово разпространените отпадъци (МРО):

- Наредба за опаковки и отпадъци от опаковки
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване
- Наредба за излезли от употреба моторни превозни средства
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми

С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата „разширена отговорност на производителя“ да бъде включен и този отпадъчен поток.

Наредбите поставят изисквания към производителите и вносителите на съответните продукти, които след тяхната употреба се превръщат в отпадъци, и определят възможните начини за прилагане на принципа „разширена отговорност на производителя“. В наредбите са посочени и ангажименти на кметовете на общините с оглед изграждане на системите за разделно събиране на МРО и намаляване на количествата депонирани отпадъци.

Ползите за общините от сътрудничеството с организациите по оползотворяването са свързани с намаляване на количествата битови отпадъци, които общините иначе трябва да събират и третират, и с намаляване на финансовите средства за това третиране.

В системата за разделно събиране на опасните битови отпадъци, които не попадат в обхвата на наредбите по управление на масово разпространените отпадъци се включват – кутии от бои и лакове от ремонтната дейност и остатъци в тях, градински химикали, вкл. пестициди, продукти от грижи за домашни животни, химически вещества и препарати, използвани в домакинствата вкл. дезинфектанти. Те могат да се събират както чрез мобилни пунктове (специално оборудвани автомобили) и предварително оповестяване на графици за населението, така и да се предават на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, които общините трябва да осигурят.

Изискванията по отношение на видовете рециклируеми отпадъци, целят подобряване на услугите за разделно събиране на отпадъците за потребителите и подпомагане на регионите за управление на отпадъците за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците. Следва да се подчертае, че нормата на ЗУО е достатъчно гъвкава и предоставя на общините възможност както да осигурят площадки общинска собственост за някои или за всички видове отпадъци, които домакинствата и фирмите могат да оставят безвъзмездно, така и да сключат договори с лица, които разполагат с площадки за един или няколко вида отпадъци. Осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други е задължение за всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общините, и при необходимост в други населени места, съгласно чл. 19, ал.3, т.11 от ЗУО. В случай, че не са осигурени, отчисленията за обезвреждане на отпадъците на депа се увеличават с 15 на сто за периода до осигуряването им.

Финансови последици и стимули за общините, произтичащи от ЗУО

Съгласно Закона за управление на отпадъците, размерът на отчисленията за битови отпадъци по чл. 64 от ЗУО намалява, когато целите в съответния регион за управление на отпадъците са изпълнени от общините, в съответствие с решението на общото събрание на регионалното сдружение за разпределение на задълженията между общините за изпълнение на целите, както следва:

- с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 1;
- с 50 на сто за целите за ограничаване на количествата депонирани битови биоразградими отпадъци, определени с наредбата по чл. 43, ал. 2;
- с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 3 - 6 съгласно сроковете в § 15, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби;
- с 50 на сто за целите за намаляване на депонираните битови отпадъци, съгласно сроковете в § 15, ал. 5 от преходните и заключителните разпоредби.

Намаленията в размера на отчисленията се прилагат независимо едно от друго. При неизпълнение на изискванията за осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци таксите за депониране се увеличават с 15%. Освобождаването от отчисленията за депониране представлява много съществен стимул за достигане на целите от общините. С изменения през 2017 г. в Наредба № 7 от 19 декември 2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци. Размерът на отчисленията за всеки тон депониран отпадък на депата до 2022 г. и всяка следваща година е както следва:

- за депата, които отговарят на нормативните изисквания:

Таблица 33: Размер на отчисленията за всеки тон депониран отпадък до 2022 г. и всяка следваща година

2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г. и всяка следваща година
15 лв./т.	22 лв./т.	28 лв./т.	36 лв./т.	40 лв./т.	45 лв./т.	57 лв./т.	69 лв./т.	82 лв./т.	95 лв./т.

- за депата, които не отговарят на нормативните изисквания, които общините следваше да достигнат до средата на 2009 г., отчисленията се заплащат в двоен размер за съответната година, освен ако не отговарят на едно от двете условия, посочени в §4 от допълнителните разпоредби на Наредба № 7 от 19 декември 2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци.

Въвеждането на икономически инструменти, които да стимулират общините и другите задължени за постигане на рециклиране и оползотворяване юридически лица, е препоръка на ЕК и предварително условие за проектите, финансирани от европейските фондове за всички страни членки на ЕС. Ето защо общините трябва внимателно ежегодно да планират изразходването на приходите от отчисленията за депониране. Тези приходи могат да се използват от общините за финансиране на инвестиционни проекти в областта на отпадъците, включително за съфинансиране от страна на общините на проектите, финансирани от ОПОС, както и за финансиране на експлоатационни разходи, свързани със системите за разделно събиране на битовите отпадъци, за транспортиране на разделно събраните отпадъци, тяхното последващо сепариране, рециклиране или друг вид оползотворяване, както и за информационни кампании за населението и бизнеса относно управление на отпадъците, както и за изготвяне на програми за управление на отпадъците.

СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

Стратегически документи, свързани с управлението на отпадъците на национално ниво с нов програмен период

Пети Национален план за управление на отпадъците в Република България за периода 2021–2028 г.

Изпълнявайки ангажиментите по постигане на заложените в Европейското законодателство цели, България предприема стъпки за трансформиране на икономиката си от линейна към кръгова. Промяната в рамковото законодателство по отпадъци е една от най-важните и първостепенни крачки в прехода към кръгова икономика на ЕС. Страната е разработила нов пети *Национален план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г.* и проект на *Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България, за периода 2021–2027 г.*, с които се поставят нови цели и изисквания. НПУО е основния стратегически документ в сектора „Отпадъци“ и е изработен от Министъра на околната среда и водите. Документът дефинира трите основни цели и за тяхното постигане са разработени 5 програми (с 2 подпрограми).

Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО)

Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО) е в съответствие с изискванията на РДО и на чл. 50 от ЗУО и е неразделна част от НПУО. Тя определя мерки за прилагане на най-високото ниво в йерархията на управление на отпадъците. НПУО 2021-2028 г. и НППОО са одобрени с Решение № 459 на МС от 17.06.2021 г.

Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България, за периода 2021-2027 г.

Изготвянето на Стратегията и плана на действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021-2027 г. е в изпълнение на мярка 589 „Изготвяне на Национална стратегия във връзка с пакета за кръгова икономика“ от Програма за управление на правителството на Република България за периода 2017 – 2021 г., като една от поставените цели (Цел 147) за постигане на ресурсна ефективност чрез прилагане на йерархията при управление на отпадъците, предотвратяване на образуването им, насърчаване на повторната употреба и оползотворяването им чрез рециклиране, намаляване на депонирането и ограничаване на вредното им въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

Разработването на стратегията и план за действие за периода 2021-2027 г. е част от мерките от пакета за преход към кръгова икономика на национално ниво. Планът за действие обхваща действия в следните области:

- Производство, в т.ч. пакетиране на продуктите и производствени процеси;
- Потребление;
- Управление на отпадъците, което заема централно място в кръговата икономика, чрез прилагане на практика на йерархията на ЕС за отпадъците;
- Преход от отпадъци към ресурси – насърчаване на пазара на вторични суровини, в т.ч. суровини от изключителна важност. Действия в областта на приоритетни области като рециклиране на пластмаси, управление на хранителните отпадъци, основни суровини, отпадъци от строителство и събаряне, биомаса и продукти на биологична основа, иновации, инвестиции и други хоризонтални мерки.

Целта е да се изготви стратегически документ и конкретен план за действие, чрез които да се формулират националните цели в областта на кръговата икономика. На базата на задълбочен анализ на ситуацията, следва да се очертаят приоритетните области на стратегията и плана за действие, да се предложат подходящи механизми за партньорство между публичния и частния сектор и механизми за мониторинг на изпълнението.

Специфичните цели са свързани с:

- Предпоставки за постигане на устойчива, нисковъглеродна и конкурентоспособна икономика с ефективно използване на ресурсите;
- Насърчаване на бизнес инициативи, иновации и трансфер на технологии за постигане на целите на кръговата икономика на национално и европейско ниво;

- Формулиране на необходимите политически действия на национално и местно ниво, както и изменения на регулаторната рамка;
- Създаване на партньорски механизъм за изпълнение на плана за действие, с участие на публичния сектор на национално и местно ниво, бизнеса и неправителствения сектор;
- Постигане на възможно най-добро управление на отпадъците, съдържащи значително количество суровини от изключителна важност, като вземат предвид осъществимостта от икономическа и технологична гледна точка и ползите за околната среда и здравето. Включване на целесъобразни мерки на национално ниво относно събирането, разделянето и оползотворяването на отпадъци, съдържащи значително количество от суровини от изключителна важност.

Поради естеството си, *Стратегията за действия за преход към кръговата икономика* се явява междусекторна стратегия. Тя стъпва върху и надгражда мерките, заложи в проектите на нови секторни стратегии и програми, основни сред които са в областта на икономиката, опазване на околната среда и регионалното развитие. *Стратегията и планът за действие за прехода към кръгова икономика* не попадат в йерархична зависимост с други планове и програми на национално и местно ниво, но съобразяват и не противоречат на действащи планове, програми и други стратегически документи на европейско и национално ниво, като например: *Европейската зелена сделка*, *Новия план за действие към кръговата икономика от 2020 г.* на Европейската комисия, *Стратегията за пластмасите в кръговата икономика от 2018 г.*, *Национална програма за развитие България 2030*.

Нов план за действие относно кръговата икономика (приет на 11.03.2020 г.)

Новият план за действие за кръговата икономика е един от основните градивни елементи на Европейския зелен пакт, новата европейска програма за устойчив растеж. Предлагайки мерки по отношение на целия жизнен цикъл на продуктите, новият план за действие има за цел да подготви икономиката за екологосъобразно бъдеще, да укрепи конкурентоспособността, като същевременно защитава околната среда и предоставя нови права на потребителите. Надграждайки върху свършеното от 2015 г. насам, новият план е насочен към проектирането и производството в кръговата икономика, за да се гарантира, че използваните суровини остават в икономиката на ЕС колкото е възможно по-дълго. Планът за действие за кръговата икономика съдържа мерки за:

– Превръщане на устойчивите продукти в норма в ЕС. Комисията ще предложи законодателство в областта на политиката за устойчиви продукти, за да гарантира, че продуктите на пазара на ЕС са проектирани да издържат по-дълго, по-лесни са за повторна употреба, ремонт и рециклиране, и включват възможно най-много рециклирани материали, а не първични суровини. Еднократната употреба ще бъде ограничена, преждевременното излизане от употреба ще бъде поставено под контрол, а унищожаването на непродадените дълготрайни стоки ще бъде забранено.

– Повече права за потребителите. Потребителите ще имат достъп до надеждна информация по въпроси като възможностите за ремонт и трайността на продуктите, за да могат да взимат устойчиви от екологична гледна точка решения. Те ще могат да се възползват от истинско „право на ремонт“.

– Акцент върху секторите, в които се използват най-много ресурси и където потенциалът за кръгова икономика е голям. Ще се предприемат конкретни действия относно: електроника и ИКТ — инициатива за кръгова електроника за постигане на по-дълъг жизнен цикъл на продуктите и подобряване на събирането и третирането на отпадъците:

✓ акумулаторни батерии и превозни средства — нова регулаторна рамка относно акумулаторните батерии с цел повишаване на устойчивостта и насърчаване на кръговия потенциал на акумулаторните батерии

✓ опаковки — нови задължителни изисквания относно това какво се допуска на пазара на ЕС, включително намаляване на (свръх)опаковането

✓ пластмаси — нови задължителни изисквания за съдържанието на рециклирани материали и специален акцент върху пластмасовите микрочастици, както и пластмасите на биологична основа и биоразградимите пластмаси

✓ текстилни изделия — нова стратегия на ЕС за текстила с цел засилване на конкурентоспособността и иновациите в сектора и насърчаване на пазара на ЕС за повторна употреба на текстилните продукти

✓ строителство и сгради — всеобхватна стратегия за устойчива архитектурна среда, с която се насърчават принципите на кръговата икономика

✓ храни — нова законодателна инициатива относно повторната употреба с цел да бъдат заменени опаковките, съдовете и приборите за еднократна употреба в хранителния сектор с продукти за многократна употреба.

– Гаранция за по-малко отпадъци. Усилията ще бъдат насочени към избягване на производството на отпадъци като цяло и преобразуването им във висококачествени вторични ресурси, за които е необходим добре функциониращ пазар на вторични суровини. Планът за действие съдържа и поредица от действия за свеждане до минимум на износа на отпадъци от ЕС и за справяне с незаконния превоз на отпадъци.

Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха в България 2020-2030 г.

Програмата включва целите, приложимите мерки, които трябва да доведат до намаляване на емисиите, сроковете за прилагането на мерките, необходимите финансови средства и отговорните институции. Предвидените мерки са в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление. В Законодателни приоритети в сектора на отпадъците и управление на отпадъците в програмата е посочена Стратегическата цел 2 за 2030 г., която гласи:

Спазване на законодателството на ЕС и участие и допринасяне за реализирането на законодателните ангажименти и инициативи на ЕС като пакета от мерки за създаване на Кръгова икономика до 2030 г.:

– Минимум 55% от общинските отпадъци да се рециклират до 2025 г., над 60% до 2030 г. и над 65 % до 2035 г.

– Над 50% от отпадъчните пластмасови опаковки да се рециклират до 2025 г.

– Опасните отпадъци от домакинствата да се събират отделно до 2022 г., биологичните отпадъци до 2023 г. и текстилът до 2025 г.

– До 2035 г. количеството депонирани общински отпадъци трябва да се намали до 10% или по-малко от общото количество генерирани общински отпадъци.

Нова стратегическа програма на ЕС за периода 2019—2024 г.

Целта ѝ е да направлява работата на европейските институции през следващите пет години, като предоставя цялостна рамка и насока за тази цел В „Новата стратегическа програма за периода 2019 – 2024 г.“ са начертани приоритетните области, които ще направляват работата на Европейския съвет и ще предоставят насоки за работните програми на останалите институции на ЕС.

Основните приоритети на стратегическата програма са

– защита на гражданите и свободите,

– развиване на здрава и динамична икономическа база,

– изграждане на неутрална по отношение на климата, зелена, справедлива и социална Европа,

– насърчаване на европейските интереси и ценности на световната сцена.

В програмата се посочват насоките и мерките за постигането на тези цели.

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.

С Решение № 621 от 25.10.2019 г. на Министерски съвет беше одобрена Националната стратегия и План за действие за адаптиране към изменението на климата на Република

България. Целта на Стратегията е да служи като референтен документ, определящ рамка за действия за адаптиране към изменението на климата и приоритетни направления до 2030 г. Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие на Република България задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Рамковият документ очертава рисковете и уязвимостите в различните икономически сектори, междусекторните връзки по отношение на тези рискове и уязвимости, както и макроикономическите последици от изменението на климата като цяло. Към Стратегията като приложения са включени девет секторни оценки (сектор земеделие, биоразнообразие и екосистеми, енергетика, гори, човешко здраве, туризъм, транспорт, градска среда и води), анализ на макроикономическите последици от изменението на климата и оценка на сектор „Управление на риска от бедствия“.

Актуализация на Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 година (приета с Решение № 306 на МС от 07.05.2020 г.)

Това е основният документ за регионално и пространствено развитие, който определя дългосрочните перспективи, цели и приоритети на държавната политика за намаляване на дисбаланса в развитието на националната територия и съответствието ѝ с другите секторни и хоризонтални политики. Актуализирането е обвързано и с новата Оперативна програма за развитие на регионите за периода 2021-2027 г., като определя териториалната основа за провеждане на държавната политика за регионално развитие, в т.ч. и със средства от европейските фондове. В актуализираната концепция са отчетени действащите стратегически документи на международно равнище в областта на регионалното и пространственото развитие, Морския пространствен план на Република България и националните стратегически документи за развитие на секторните и хоризонталните политики.

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен регион за планиране на нива 2 за периода 2021-2027 г.

ИТСП за развитие на Североизточен регион за планиране от ниво 2 е средносрочен стратегически планов документ, който определя политическата, икономическата, пространствената и тематична рамка на развитието на региона в годините на новия програмен период 2021-2027 г. Стратегията за развитие на Североизточен регион за планиране от ниво 2 е разработена в съответствие с Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на регионално ниво на секторните стратегии в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда.

ИЗВОДИ:

На европейско ниво е прието ново обширно и много амбициозно законодателство в сектора на управление на отпадъците, основаващо се изцяло на стратегическите и политически документи за „кръгова икономика“ и „нулеви отпадъци“;

Очаква се в следващите пет години ЕК да направи допълнителни проучвания и е възможно въвеждане на нови още по-амбициозни законодателни изисквания, относно хранителните отпадъци, отпадъците от текстил, отпадъците от строителство и др.

Националното законодателство, уреждащо обществените отношения, свързани с управление на отпадъците е хармонизирано с европейското законодателство;

Националните програми с финансиране от ЕС за новия програмен период 2021-2028 г. следва да бъдат в синхрон с европейските политически и стратегически документи, по-конкретно относно „кръговата икономика“, както и националните стратегически документи, определящи визията за развитие на България. Чрез действията на равнище ЕС ще се стимулират инвестициите, ще се задълбочи единният

пазар и ще се създадат благоприятни условия за иновациите и за участието на всички заинтересовани страни;

Законодателните предложения относно отпадъците, съдържат дългосрочни цели за намаляване на депонирането и за по-добра подготвеност за повторното използване и рециклирането на основни потоци от отпадъци, като битовите отпадъци и отпадъците от опаковки. Целите следва да помогнат за постепенно преминаване към най-добри практики по предотвратяване образуването на отпадъците и да насърчат регионалните звена към предприемане на действия за набавяне на необходимите инвестиции в управлението на отпадъците, с цел усъвършенстване и надграждане на съществуващата инфраструктура.

3.4. Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на местно ниво

В анализа е засегната общинската нормативна уредба на Община Шабла. Анализирани са нормативните документи в областта на управление на отпадъците на общинско ниво. Целта на анализа е да се посочат отговори на следните въпроси:

- Приета ли е нормативна уредба на местно ниво, която да детайлизира правата и задълженията на общинската администрация, на гражданите и юридическите лица по отношение на управление на отпадъците;
- Местната нормативна уредба съдържа ли минималните изисквания на ЗУО;
- Разработени ли са общински програмни документи, които да отразяват националните програмни документи за управление на отпадъците и да съдържат съответни мерки.

НОРМАТИВНА УРЕДБА НА ОБЩИНСКО НИВО

Във връзка с изпълнение на изискванията поставените в ЗУО, Община Шабла е разработила следните нормативни документи, в които са регламентирани правата и задълженията както на местните власти, така и на физическите и юридически лица, определени са условията и реда за управление на отпадъците на територията на общината:

- Наредба управление на отпадъците на територията на община Шабла.

Наредбата е по чл. 22 от Закона за управление на отпадъците. Тя е основен нормативен акт на общинско ниво за прилагане на действащото законодателство, програмни документи и политики в сектора „Управление на отпадъците“. Наредбата урежда екологосъобразното управление на отпадъците на територията на община Шабла с цел предотвратяване, намаляване или ограничаване вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и околната среда. Реда и условията за изхвърлянето, събирането включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на твърдите битови (ТБО) и строителни отпадъци (СО), излишни земни маси (ЗМ), биоотпадъците, опасни битови отпадъци (ОБО), производствените отпадъци (ПО) и масово разпространените (МРО) отпадъци и поддържането на чистотата на територията на община Шабла, съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането за предоставянето на съответните услуги съгласно Закона за местните данъци и такси.

Подробно са обхванати условията, реда и начина, по които се извършва управлението на всички видове отпадъци, генерирани на територията на общината. Изпълнението на регламентирани разпоредби е задължение на всички граждани, фирми и други организации, пребиваващи или осъществяващи дейност на териториалните граници на общината, както и за всички лица, които временно пребивават на територията на общината. Действащата в общината наредба отговаря на съществените изисквания за съдържание, произтичащи от ЗУО.

Чл. 2. Наредбата действа на територията на Община Шабла съгласно чл. 20 от Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА) и чл. 22 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и е задължителна за всички постоянно и временно пребиваващи на територията ѝ.

Чл. 3 (1) Кметът на общината:

1. Планира, организира и контролира цялата дейност по управлението на битовите и строителните отпадъци, образувани на територията на Община Шабла, съобразени с изискванията на Закона за управление на отпадъците и настоящата наредба.

2. Организира и контролира изпълнението на Общинската програма за управление на отпадъците.

3. Определя границите на районите, включени в системата на организирано поддържане на чистотата, вида на услугите, които ще се извършват в съответния район и честотата на сметоизвозване.

4. Предлага за одобряване от общински съвет план-сметка за разходите по поддържане на чистотата и размер на таксите за битови отпадъци, в т.ч. преференциални такси за районите, в които се извършва разделно събиране на отпадъци.

5. Осигурява условия, при които всеки притежател на битови отпадъци се обслужва от лица, притежаващи разрешение, издадено по реда на глава пета от Закона за управление на отпадъците, на които е предоставено правото да извършват дейности по тяхното събиране, транспортиране, оползотворяване и/или обезвреждане.

Чл. 4. (1) Общински съвет – Шабла:

1. Приема настоящата наредба.

2. Определя заплащането за предоставяните услуги за дейностите, свързани с битовите и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци и масово разпространените отпадъци, на своята територия.

3. Приема решение за участие в регионално сдружение по чл. 24 на ЗУО, копие, от което се изпраща на Кмета на общината, на чиято територия се предвижда изграждането или са разположени съоръжения за третиране на отпадъците.

4. Приема Общинска програма за управление на отпадъците на територията на Община Шабла и контролира изпълнението ѝ.

Определя годишния размер на таксата за битови отпадъци за всяко населено място и за всяка дейност поотделно (сметосъбиране и сметоизвозване, обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения, чистота на териториите за обществено ползване), въз основа на одобрена план-сметка.

Чл. 5, ал. 2 Физическите и юридическите лица и едноличните търговци са длъжни:

1. Да изхвърлят различните видове отпадъци само в определените за целта специализирани съдове, като ги опазват и не допускат разпиляване на отпадъците извън тях;

2. Да опазват и поддържат чистотата на територията на имотите, на които са собственици, ползватели или наематели;

3. Да почистват, в т.ч. и от сняг, и поддържат чистотата на съответните прилежащи терени към сградите, дворните места и др., в които живеят или стопанисват.

4. Да спазват регламентирания със ЗУО, подзаконовите актове и настоящата наредба ред за третиране на всеки конкретен вид отпадък.

5. Да събират разделно отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метали, образувани от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради.

- **Наредба № 1 за осигуряване на обществения ред, осъществяване и поддържане чистотата в личните дворове и обществените места на територията на община Шабла**, в съответствие с чл. 22 от Закона за местното самоуправление и местната администрация. Наредбата урежда въпроси от местно значение, които не са уредени със закон или друг нормативен акт на по-горе стоящ орган на власт или управление относно опазване на обществения ред; чистотата, осветлението и поддържането на улиците, тротоарите, площадките и дворовете, парковете, зелените площи и насажденията; определяне на реда за ползването на културните, игралните и други общодостъпни заведения и места; опазване на сградния фонд; поведението на непълнолетните на обществени места; борбата с вредителите и болестите по селскостопанските и горски култури, епизоотите и бяса по домашните животни; организацията на стопанската дейност.

- **Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Шабла.** Наредбата урежда отношенията, свързани с определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги предоставяни на физически и юридически лица, реда и срока на тяхното събиране на територията на Общината.

- **Наредба за определяне обема на животновъдната дейност, местата и реда за отглеждане на селскостопански животни на територията на община Шабла.** Наредбата определя обема на животновъдната дейност и местата за отглеждане на селскостопански животни в населените места и селищните образувания на територията на община Шабла, както и ограниченията и забраните за отглеждането им.

- **Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Шабла.**

Наредбата урежда обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на община Шабла. Зелената система на община Шабла е съвкупност от зеленените площи за широко и ограничено обществено ползване и е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места в нея, независимо от формите на собственост. Общинският съвет на община Шабла чрез бюджета на общината осигурява необходимите средства за поддържане на декоративната растителност в общинските зелени площи /паркове, градини, улично озеленяване/.

- **Наредба за принудителното изпълнение на заповеди за поправяне, заздравяване или премахване на строежи или части от тях на територията на община Шабла.**

Наредбите са публикувани и достъпни за гражданите и заинтересованите лица, органи и организации на интернет страницата на общината - <https://shabla.bg/document-category/наредби>.

ИЗВОДИ:

Въведената общинска нормативна уредба на Община Шабла отговаря на програмните документи и политики, посочени в националната правна рамка и съдържа конкретни разпоредби, по отношение правата и задълженията на местната власт в сектор „Управление на отпадъците“. Общината трябва своевременно да отразява законодателните промени в местната нормативна уредба и в нормативните си документи, съобразно местните условия и възникващи потребности;

Наредбата за управление на отпадъците на територията на Община Шабла е разработена съгласно изискванията на действащата в страната национална нормативна уредба. Регламентирани са задължения и забрани, свързани с управлението на отпадъците на територията на общината. За ефикасно управление на дейностите по отпадъците е необходимо периодично изменение и допълване на Наредбата за управление на отпадъците на територията на Община Шабла, съобразно изискванията и задълженията на националното законодателство;

Община Шабла успява успешно да приложи изискванията на нормативната уредба в своята дейност. Провежда се местна политика и се прилагат мерки в областта на управлението на отпадъците на основата на добре разработени, ясни и детайлни стратегически, програмни и нормативни документи, одобрени от Общинския съвет. Изготвят се периодични отчети за изпълнение на програмните документи, които е препоръчително да се публикуват на интернет страницата на общината.

3.5. Анализ на дейността на Регионалното сдружение за управление на отпадъците

Един от подходите за ефективно управление на отпадъците, позволяващо постигане на целите и изпълнение на мерките за кръгова икономика е между-общинско сътрудничество по осигуряване и организация на услугите по отношение на отпадъците на регионален принцип.

Общините, включени във всеки от регионите в Националния план за управление на отпадъците, създават Регионална система за управление на отпадъците, състояща се от регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци. Основната цел на Регионалната система за управление на отпадъците е да постигне ефективно събиране, транспортиране и третиране на отпадъците, съобразно изискванията на чл. 6, ал. 1 и изпълнение на задълженията по чл. 19, чрез участие на общините при минимизирани разходи. Общините - членове на Регионалното сдружение, определят собствеността на Регионалното депо и/или друго съоръжение за третиране на отпадъците, която може да бъде:

1. на общината, която е собственик на терена или има учредено право на строеж върху определения за изграждане терен;
2. съсобственост на общините - членове на сдружението;
3. съсобственост между финансиращия частен партньор и общината - собственик на терена, и/или общините - членове на сдружението;
4. собственост на финансиращия частен партньор за съоръженията за подготовка преди оползотворяване или обезвреждане и оползотворяване на отпадъците.

Цената за третиране на тон отпадък, постъпил в Регионалната система за управление на отпадъците, е еднаква за всички членове на Регионалното сдружение и в нея не може да бъде калкулирана печалба за сдруженията. Община, неучастваща в регионалната система за управление на отпадъците, може да ползва същата или друга такава при условия и цени, определени от съответното регионално сдружение.

Общините, включени във всеки от регионите в Националния план за управление на отпадъците, създават по реда на ЗУО регионално сдружение. Общинският съвет на съответната община приема решение за участие в Регионалното сдружение, копие от което се изпраща на кмета на общината, на чиято територия се предвижда изграждането или са разположени съоръжения за третиране на отпадъците. Общинският съвет на община от регион в Националния план за управление на отпадъците може да приеме решение за присъединяването ѝ към сдружение на общини от друг регион, при условие, че не се осуетява създаването или функционирането на Регионалното сдружение или регионалната система за управление на отпадъците в собствения ѝ регион след представяне на положителни становища на двете регионални сдружения и на РИОСВ.

Членове на Регионалното сдружение могат да бъдат само общини, като една община може да участва само в едно регионално сдружение. Регионалното сдружение възниква от датата на неговото първо Общо събрание, протоколът от което се изпраща на Министъра на околната среда и водите и на съответния Областен управител. Регионалното сдружение е юридическо лице със седалище в общината, която е собственик на терена, върху който е изградено или се предвижда изграждането на съоръжението за третиране на отпадъци, или която има учредено право на строеж. Ключовата цел на регионалното сдружение е да се създаде субект, който да има устойчив институционален капацитет и управление на Регионалната система за управление на отпадъците. Органи на управление на Регионалното сдружение са Общото събрание и Председателят на сдружението. Сдружението няма за цел да формира и не разпределя печалба, не придобива собственост. Неговата дейност се подпомага и осигурява от съответните общински администрации.

Общото събрание на Регионалното сдружение се състои от кметовете на участващите в него общини. Общото събрание на сдружението се свиква от неговия председател веднъж на 6 месеца или по искане на кмета на участващите в сдружението общини или от областния управител. Ако съответният регион в Националния план за управление на отпадъците, попада на територията на две или повече области - техните областни управители, участват в общото събрание на регионалното сдружение без право на глас. Свикването на Общо събрание става чрез писмена покана с дневен ред до кметовете на общините и Областния управител, копие от която се изпраща на Министъра на околната среда и водите. Общото събрание се провежда, ако на него присъстват кметовете на всички общини, членове на регионалното сдружение или

ако присъстват най-малко две трети от кметовете и те представляват най-малко две трети от жителите на всички общини - членове на регионалното сдружение.

За проведените заседания на Общото събрание се съставят протоколи, които се подписват от неговия председател и от присъстващите кметове. Решенията на Общото събрание са неразделна част от протоколите, които се публикуват на страниците в интернет на общините, включени в Регионално сдружение, в срок от една седмица след провеждане на заседанието и се изпращат на Министъра на околната среда и водите и на съответния Областен управител. Решенията на Общото събрание подлежат на обжалване само от заинтересованите общини по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Община, която не изпълни решение на Общото събрание в определения ѝ за това срок, отговаря за нанесените вреди и пропуснатите ползи на членовете на Регионалното сдружение.

Председателят на Регионалното сдружение се избира измежду кметовете на участващите в него общини за срок, съвпадащ с мандата му като кмет. Председателят на сдружението участва в гласуванията на Общото събрание наравно с останалите кметове на общини.

Регионалното сдружение за управление на отпадъците, осъществява дейността си при спазване на:

- ✓ йерархия на управление на отпадъците;
- ✓ принципа за равнопоставеност;
- ✓ принципа на свободно сдружаване и взаимен интерес на общините, като не могат да се запазват привилегии за учредителите;
- ✓ принципа на прозрачност и отговорност.

Общините могат да получат финансиране на проекти в областта на управление на отпадъците от европейските фондове, държавния бюджет, Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДОС) към Министерството на околната среда и водите или други национални публични източници на финансиране само след създаването на Регионално сдружение, като правото на финансиране не се прилага в случаите, когато съответният регион се състои от една община. Община, която откаже да участва, предизвика забавяне, осуети създаването или функционирането на Регионално сдружение и/или на Регионална система за управление на отпадъците, заплаща вредите и пропуснатите ползи на останалите общини от съответния регион.

Община Шабла член на Сдружение „Регионално управление на отпадъците – Добрич” /РСУО/. В сдружението участват още общините: Добрич, Добричка, Никола Козлево, Крушари, Генерал Тошево, Тервел, Каварна и Балчик. Всички членове на РСУО са задължени да постигнат общи цели за рециклиране и общи изисквания по отношение на екологосъобразното обезвреждане на отпадъците, генерирани на тяхната територия.

Деветте общини от региона: Балчик, Генерал Тошево, Добричка, гр. Добрич, Каварна, Крушари, Никола Козлево, Тервел и Шабла са сред първите в страната, които създават сдружение за регионално управление на отпадъците. През 2006 година, на няколко пъти са проведени срещи с голям кръг представители на общините в региона, на които са обсъждани възможностите за постигане на съгласие между тях относно правно-организационната форма за регионално управление на дейностите по управление на отпадъците. След среща, проведена на 17.02.2006 г. в гр. Добрич представители на всички общини постигат съгласие, че за осъществяване на дейностите на първия етап – до изграждане на регионално депо, е най-добре да бъде създадено Сдружение, извършващо дейност в обществена полза.

Сдружението е създадено в момент, когато съществуващата правна система в България не регламентира регионалния подход за управление на отпадъците. Това, както и липсата на опит поради малкия брой действащи сдружения на общини в тази сфера, дава основание на база на наличната информация да заявим, че през първите години на съществуването си Сдружението се справя добре с непосредствено стоящите пред него за изпълнение задачи.

Сдружението на общините от регион Добрич в сегашния му вид, създадено по реда на ЗУО е учредено през месец декември 2014 г.

Регионалното депо за отпадъци при с. Стожер започва да функционира от 01.03.2015 г., т.е. от тази дата започва приемане на отпадъци от територията на общините, включени в обхвата на регион Добрич. Консорциум „РСУО – Добрич“ изпълнява дейностите по експлоатация на „Регионално депо за отпадъци за общини град Добрич, Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари и Никола Козлево“. Депото включва съоръжения, инсталации, площадки за третиране, рециклиране и обезвреждане на неопасни отпадъци. Строителството на регионалното депо при с. Стожер е инфраструктурен обект, изпълняван по Договор за безвъзмездна финансова помощ № DIR – 51112122-C011 за проект № DIR – 5112122-13-81 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Добрич“ по приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци“ по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“. Бенефициент по проекта е Община град Добрич в партньорство с общините: Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари, Никола Козлево и Сдружение „Регионално управление на отпадъците –Добрич“.

Общата стойност на проекта е 38 877 375,67 лева. Сумата на безвъзмездната финансова помощ възлиза на 36 933 506,89 лева, от които 85% в размер на 31 393 480,85 лева от Европейския фонд за регионално развитие и 5 540 026,04 лева национално съфинансиране от Държавния бюджет на Република България. Собственото участие на деветте общини партньори по проекта, които ползват регионалното депо е 1 943 868,78 лева.

За осигуряване на предварителното третиране на битовите отпадъци, депонирани на Регионално депо Стожер е въведена в експлоатация Претоварна станция - Балчик.

Претоварна станция „Балчик“

Претоварната станция за отпадъци е предвидено да обслужва общините Балчик, Каварна и Шабла в рамките на регионалната система за управление на отпадъците в регион Добрич. Теренът на площадката е в близост до местност Момчил, на около 6 км от град Балчик южно от пътя Дуранкулак – Варна, ПИ 02508.544.618, на площ 15 дка. Претоварната станция е с капацитет около 12 351 т. отпадъци на година.

Претоварната станция за отпадъци (ПСО) Балчик е въведена в експлоатация съгласно разрешение за ползване № СТ-05-1917/ 19.12.2014 г. и включва:

- усвояване на площадка за всички предвидени съоръжения;
- изграждане на инсталация за сепариране на материали за рециклиране с капацитет до 11000 т/год. /всички доставени в ПСО отпадъци без зелени/, компактиране и натоварване за транспорт до регионалното депо с претоварващ и транспортен капацитет 1500 тона на месец (приета е по-висока стойност, която се отнася за ваканционните месеци), 7000 тона годишно;
- изграждане на съоръжение за компостиране на зелени отпадъци с капацитет до 1647 т/год.;
- доставка на техника за обслужване на площадката и за транспорт на дълги разстояния,
- изграждане на площадкова инфраструктура и оборудване
- довеждаща инфраструктура до ПСО Балчик (в т.ч. външно кабелно трасе с дължина 70 м, довеждащ водопровод с дължина 197 м и отвеждаща дъждовна канализация с дължина 895 м).

За извършване на дейности с отпадъци за инсталацията е издадено разрешение № 03-ДО-537-00/21.12.2012 г. Разрешени са дейности по оползотворяване – предварително третиране (сортиране, уплътняване) на смесени битови отпадъци и дейности по рециклиране/възстановяване на органични вещества, които не са използвани като разтворители, включително чрез компостиране и други процеси на биологични трансформации на отпадъци от биоразградими отпадъци.

Добрата организация на дейността на РСУО е основен фактор за постигане на целите от общините за оползотворяване и рециклиране на отпадъците, тъй като съгласно ЗУО целите са регионални, изпълняват се съвместно от общините, които разпределят задълженията си за изпълнение на тези цели.

Цялостната система за управление на битовите отпадъци включва ефикасна система за събиране, ефикасна система за сортиране и подходящо проследяване на потоците от отпадъци, активно участие на гражданите и предприятията, инфраструктура, адаптирана към конкретния състав на отпадъците и добре изградена система за финансиране.

С допълненията и измененията на Закона за управление на отпадъците, в сила от 05.03.2021 г., са регламентирани нови цели за подготовката за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци и намаляване количеството на депонираните битови отпадъци, с което българското законодателство отговаря на поставените изисквания в европейските директиви. Във всеки от регионите за управление на отпадъците, системите за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци осигуряват като минимум изпълнението на следните цели, съгласно чл. 31, ал. 1:

– т. 3. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

– т. 4. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

– т. 5. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

– т. 6. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

Целите се постигат поетапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби. Целите по чл. 31, ал. 1, т. 3 за подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци се постигат поетапно, като след 31 декември 2020 г. нарастват всяка година с по 1 на сто, както следва:

1. 31 декември 2021 г. - 51 на сто;
2. 31 декември 2022 г. - 52 на сто;
3. 31 декември 2023 г. - 53 на сто;
4. 31 декември 2024 г. - 54 на сто;
5. 31 декември 2025 г. - 55 на сто.

Министърът на околната среда и водите може да отложи постигането на целта по чл. 31, ал. 1, т. 3 до 2040 г., като минимално допустимото изпълнение се намалява до 50 на сто за 2025 г., 55 на сто за 2030 г. и 60 на сто за 2035 г. В такъв случай министърът на околната среда и водите нотифицира Европейската комисия в следните срокове: съответно до 31 декември 2022 г., до 31 декември 2027 г. и до 31 декември 2032 г., като прилага план за изпълнение.

За постигане на поставените цели е необходимо кметовете на общините, участващи в Регионално сдружение за управление на отпадъците да изпълняват задълженията си по чл. 19, ал. 3, т. 6 от ЗУО за разделното събиране на битови отпадъци на територията на съответната община на най-малко следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло. Системите за разделно събиране на четирите потока отпадъци, могат да бъдат осъществени от общините, чрез:

- сключване на договори с организации по оползотворяване на отпадъци;
- сключване на договори с други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, за извършване на дейности с отпадъци на територията на съответната община, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на Закона за опазване на околната среда.

В хипотезата на „други лица“, притежаващи съответния разрешителен документ, за дейности с отпадъци на територията на общината, с които кметът може да сключи договор, попадат също и общински предприятия или общинско търговско дружество по смисъла на чл. 52, ал. 1 от Закона за общинската собственост.

При определяне обхвата на системата следва да се има предвид, че системите за разделно събиране на битови отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло (чл. 19, ал. 3, т. 6) и за разделно събиране на отпадъци от опаковки задължително включват всички населени места с население по-голямо от 5000 жители и курортните населени места (чл. 33, ал. 1 от ЗУО). Целите за обхванато население се постигат от организациите по оползотворяване в съответствие с представляваните от тях количества опаковки и от кметове на общини в случаите по чл. 26, ал. 1, т. 2 от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки.

Съгласно чл. 31, ал. 3 от ЗУО, във всеки от регионите за управление на отпадъците, целите се изпълняват съвместно от всички общини в региона, в съответствие с решението по чл. 26, ал. 1, т. 6 от ЗУО. Предвид това, като друга мярка за постигане на целите може да се посочи необходимостта от обособяване на площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата.

Препоръчително е през следващия програмен период, усилията на Община Шабла и другите общини в РСУО - Добрич да се насочат към доразвиване на системите за разделно събиране, а именно изграждане на такива площадки за осигуряване на максимална степен на рециклиране на отпадъците и за постигане на целите на регионално ниво. Законът за управление на отпадъците въвежда нови изисквания към управление на битовите отпадъци с цел намаляване количествата на депонираните отпадъци и насърчаване изграждане на съоръжения за предварително третиране. Постигането на целите за рециклиране и подготовка за повторна употреба не биха могли да бъдат постигнати без внедряване на нови елементи в инфраструктурата за управление на отпадъците.

До 10 март всяка година регионалните сдружения трябва да представят на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) годишен отчет за изтеклата календарна година, затова постоянният обмен на информация и близкото сътрудничество между общините в едно сдружение е от особена важност за предоставяне на качествена и достоверна информация относно количествата отпадъци (битови, строителни, биоразградими), предадени за повторна употреба, рециклиране или обезвреждане.

ИЗВОДИ:

Сдружение „Регионално управление на отпадъците – Добрич” /РУО/ е създадено през месец декември 2014 г. В сдружението участват общините: Добрич, Добричка, Никола Козлево, Крушари, Генерал Тошево, Тервел, Каварна, Шабла и Балчик.

Като водеща община, която да възлага обществени поръчки за избор на доставчици и изпълнители по изграждането на елементите на регионалната система за управление на отпадъците, както и представителността на общините в комисиите за провеждане на обществени поръчки е определена Община Добрич, на чиято територия е разположено регионалното депо за неопасни отпадъци при с. Стожер.

Осигурено е организационно и ресурсно обезпечаване на дейностите по управление на отпадъци в обхвата на регионалната система за управление на отпадъците. Регионалното депо за неопасни отпадъци - Стожер е единственото лицензирано съоръжение в региона за третиране на отпадъците с разрешителен документ по реда на чл. 35 от ЗУО – комплексно разрешително. Община Шабла извозва смесените битови отпадъци, генерирани на нейната територия до Претоварна станция за отпадъци, която обслужва общините Балчик, Каварна и Шабла в рамките на регионалната система за управление на отпадъците в регион Добрич. На претоварната станция отпадъците се сепарират и има изградена компостираща инсталация за биоразградимите и зелени отпадъци.

Препоръчително е да бъдат предприети действия за проучване, проектиране и изграждане на инсталация за третиране на строителните отпадъци на регионално ниво.

3.6. Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща”

В България се прилагат успешно няколко основни схеми за управление на отпадъците в съответствие с националното законодателство в т.ч.: отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци при производството на стоки и услуги, разширена отговорност на производителя относно 6 групи масово разпространени отпадъци и схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират подобни на битовите отпадъци.

Същност на принципите „Замърсителят плаща” и „Разширена отговорност на производителя”

Анализът на прилаганите схеми за управление на отпадъците, в т.ч. формите на управление и възлагане на услугите в разглежданата област, е осъществен през призмата на два основополагащи принципа на европейските и националната екологични политики, в т.ч. и политиките по управление на отпадъците.

Принципът *„Замърсителят плаща”* е заложен в Договора за функционирането на Европейския съюз (чл. 191). Този принцип във връзка с отпадъците изисква:

- причинителят и притежателят на отпадъци да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве;
- причинителите на отпадъци да поемат отговорност за отпадъците си;
- разходите за опазване на околната среда и човешко здраве, свързани с образуването и третирането на отпадъците, трябва да бъдат отчитани при определяне цената на продуктите и услугите;
- разходите за третиране и транспортиране на отпадъците са за сметка на причинителите и притежателите на отпадъците.

Принципът *„Разширена отговорност на производителя”* (РОП) е екологичен принцип, който се прилага като съвкупност от мерки с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда от даден продукт и въвежда задължения и отговорности за производителя на продукта по време на целия му жизнен цикъл за: ограничаване на съдържанието на опасни вещества, обратно приемане, предотвратяване на отпадъците и повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, получени в резултат на употребата на продукта.

В съответствие с този принцип, производителите на продукти трябва да поемат отговорност, включително за финансирането на:

- предотвратяване и намаляване на отпадъци, образувани при производството на техните продукти;
- проектиране и разработване на продукти, които подлежат на многократна употреба, технически издръжливи са, не съдържат или имат ограничено съдържание на материали и вещества, представляващи риск за околната среда;
- развиване на пазар за повторната употреба и рециклирането на отпадъците, образувани след крайната употреба на пусканите на пазара продукти.

Организацията за икономическо сътрудничество и развитие определя разширената отговорност на производителя като подход за екологична политика, при който отговорността на производителя за продукта обхваща и етапа след потреблението от целия жизнен цикъл на продукта. Политиката за разширената отговорност на производителя се характеризира с:

- изместването на отговорността (физически и/или икономически, напълно или частично) във възходящ ред към производителя и извън общините;
- осигуряването на стимули на производителите, за да вземат предвид екологичните съображения при създаването на своите продукти. Докато други инструменти на политиката обикновено имат за цел изолирана точка от веригата, разширената отговорност на производителя се стреми да интегрира сигналите, свързани с екологичните характеристики на продуктите и производствените процеси в цялата продуктова верига.

Анализ на схемите за управление на отпадъците

Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират битови и подобни на битовите отпадъци.

Схемата се прилага за битовите отпадъци от домакинствата (с изключение на 6 групи масово разпространени отпадъци) и за отпадъци, подобни на битовите, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, но образувани от други източници. Подобни на битовите отпадъци се образуват най-вече от административни сгради, образователни институции, социални организации, пазари, търговски обекти, хотели и ресторанти, ателиета за услуги. В схемата попадат и строителните отпадъци от ремонтни дейности и от разрушаване на сгради, генерирани от домакинствата и други обекти в малки количества.

При тази схема задължени лица са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Тези лица са отговорни за изхвърлянето, включително разделното събиране и изхвърляне на битовите отпадъци в определените за целта съдове и места и за заплащане на разходите за услугите по временно съхраняване, събиране, транспортиране и третиране на отпадъците в съответствие със Закона за местните данъци и такси, ЗУО и наредбите на общините за управление на отпадъците. Задължените в схемата лица заплащат ежегодна такса за битови отпадъци, в размер определен от Общинския съвет за всяко населено място. В Община Шабла размерът на такса битови отпадъци се определя в левове в зависимост от извършваните дейности, с решение на Общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за извършваните от общината услуги. През 2017 г. бе приет ЗИД на ЗМДТ, с който бяха въведени нови основи за определяне на такса битови отпадъци като препоръчителната основа е на база количество на генерираните отпадъци или други основни различни от данъчната оценка, като напр. на 1 жител. Съгласно НПУО 2021-2028г., поради необходимостта от изграждането на информационна база и административен капацитет на общините, годината на преминаване към прилагането на новите основи за определяне на такса битови отпадъци няколко пъти бе отлагана като към настоящия момент за стартова година е приета 2022 г.

Другите лица, които участват в схемата, са общините, регионалните сдружения на общини за управление на отпадъците (РУСО) и фирмите или общински предприятия, на които общините възлагат една или повече дейности, свързани със събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци.

В тази схема общините имат традиционно големи отговорности, които нарастват особено в последните години, във връзка с новите изисквания за прилагане на йерархията на отпадъците. Основните задължения на общините са:

- разработване на общинска наредба и на общинска програма за управление на отпадъците;
- осигуряването на всички елементи на системата за събиране, транспортиране и последващо третиране в инсталации и съоръжения на битовите отпадъци в съответствие със ЗУО и наредбите към него;
- закриване и рекултивация на депата за битови отпадъци с преустановена експлоатация;
- организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община;
- оказване на съдействие на ОО за МРО, например чрез определяне на местата за разполагане на контейнерите за разделно събиране на отпадъците от опаковки, както и на други елементи от системите за събиране на МРО;
- общинските системи за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, включително отпадъците от опаковки от хартия, метал, пластмаса и стъкло, трябва да обхванат задължително всички населени места с население, по-голямо от 5000 жители, и курортните населени места. За тези населени места законът изисква битовите

отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метал, образувани от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради, да се събират разделно в съответствие с реда и условията, регламентирани с Наредбите на общините за управление на отпадъците

- разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци и биоотпадъци, в т.ч. за определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на тези отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане – от момента на въвеждане в експлоатация на съоръжения или инсталации за третиране на биоотпадъците. Общините са длъжни да осигурят разделно събиране и оползотворяване на цялото количество на образуваните биоотпадъци от поддържането на обществени площи, паркове и градини на територията на съответната община. Кметовете на общините трябва да разработят подробен график за обслужване на съдовете за събиране на биоотпадъци и да го оповестяват на интернет страницата на съответната община и/или информират населението и обхванатите фирми по друг подходящ начин;

- осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата и други отпадъци във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. В населените места с районно деление тези площадки следва да съответстват най-малко на броя на районите, така че предлаганите услуги да бъдат достъпни за жителите на общината. Тези изисквания са нови за общините и целят подобряване на условията за потребителите на услуги за разделно събиране на отпадъците в населените места и подпомагане на общините за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците; определяне на изискванията към площадките за пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло и създаване и поддържане на регистър на пунктовете за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община и на площадките, осигурени от общините за безвъзмездно предаване на битови отпадъци;

- определяне на размера на таксите за услугите, свързани с битовите отпадъци и събирането на приходите от таксите;

- осъществяване на контрол за спазване на изискванията от домакинствата и другите задължени лица в схемата;

- осъществяване на контрол за изпълнението на договорите от лицата, на които общината е възложила различни дейности, свързани с изпълнение на услуги по събиране и третиране на битовите отпадъци, за строителството на съоръжения за третиране на битови отпадъци, доставката на машини и съоръжения и др.

Регионалното сдружение на общините за управление на отпадъците гласуват единна цена за тон депониран отпадък, която е еднаква за всички членове на регионалното сдружение. Общите разходи за услуги за отпадъци се повишават значително във връзка с увеличението на отчисленията за тон депониран отпадък. Независимо от допълнителните дейности, които могат да бъдат въведени с регионалната система, в бъдеще направените в тази връзка разходи ще се компенсират от цялостното намаляне на количеството отпадъци, които се транспортират за крайно обезвреждане на депо, както и от реализацията на разделно събраните оползотворими компоненти.

Схема за Разширена отговорност на производителя (РОП) относно 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО)

Схема за разширена отговорност на производителя, означава набор от мерки, предприети с цел да гарантират, че производителите на продукти носят финансова отговорност или финансова и оперативна отговорност за управлението на отпадъците, като етап от жизнения цикъл на продукта след превръщането му в отпадък. В схемата за Разширена отговорност на производителя (РОП) поетапно са включени следните масово разпространени отпадъци 1:

1 Съгласно ЗУО „Масово разпространени отпадъци“ са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление.

2 Съгласно ЗУО "Пускане на пазара" е първото предоставяне на продукта на разположение на друго лице, безплатно или срещу заплащане, с цел той да бъде разпространен и/или използван на територията на Република България, както и внасянето и въвеждането на територията на Република България на продукта от дадено лице за негова собствена търговска, производствена или професионална дейност.

- Отпадъци от опаковки - от 2004 г.;
- Отпадъци от ИУМПС - от 2005 г.;
- Отпадъци от ИУЕЕО - от 2006 г.;
- Отпадъчни масла и нефтопродукти - от 2006 г.;
- Отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори - от 2006 г.;
- Отпадъци от гуми - от 2011 г.

С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата да бъде включен и този отпадъчен поток. Режимите на разширена отговорност на производителя на национално равнище могат също така да подпомогнат финансирането на действия за намаляване на отпадъците от пластмаси. Целенасочени схеми за депозит може да спомогнат за намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци и да насърчат рециклирането.

При тази схема за „Разширена отговорност на производителя“ (РОП) лицата, пускащи на пазара продукти, които след тяхната употреба се превръщат в МРО, са задължените по схемата лица и носят отговорност за тяхното последващо събиране и рециклиране, в съответствие с изискванията на ЗУО и специфичните наредби за всеки вид МРО.

РОП може да се осъществи по два начина от задължените лица:

1. чрез колективна система, представлявана от организация за оползотворяване (ОО) на съответните МРО.

2. индивидуално от задълженото лице (конкретна фирма), което пуска на пазара МРО.

Законодателството предоставя възможност на задължените в схемата лица да заплатят продуктова екотакса в държавен екологичен фонд – ПУДООС, вместо да реализират отговорността си чрез колективна система или индивидуално изпълнение. Продуктовата екотакса е нарастваща в годините от въвеждането на схемата и много по-висока от реалните разходи за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО. Поради това тази възможност не е предпочитана от задължените по схемата лица. Все пак, тази възможност е оставена за задължените лица, в случай че пусканите на пазара количества от даден продукт са малки, или пък инцидентни и реализирането на РОП чрез колективна система или индивидуално изпълнение би представлявала голямо административно затруднение за задължените лица. Следва да се отбележи, че приходите от продуктите екотакси се изразходват за подобряване на дейностите на общините с отпадъци, национални информационни кампании в областта на отпадъците, но не са пряко свързани с рециклиране и оползотворяване на отпадъците.

В Българското законодателство прилагането на принципа „Разширена отговорност на производителя“ е в компетенциите на националното законодателство. Общините нямат правомощия да поставят ограничения и/или да задължат производителите на продукти, след употребата на които се образуват отпадъци в тази област, като тяхната роля е да съдействат за постигането на задълженията им, в т.ч. осигуряване и определяне на местоположението на контейнерите за разделно събиране на МРО. На местно ниво могат да се извършва контрол за спазване разпоредбите на Общинските наредби за управление на отпадъците и оказване на административна помощ за спазване на законодателството. Чрез принципа „разширена отговорност на производителя“ се цели производителите на продукти след употребата, на които се образуват масово разпространени отпадъци да носят отговорност и за тяхното последващо събиране и рециклиране. Най-често отговорността по събирането на тези

отпадъци и предаването им за третиране/рециклиране е, чрез възлагане на организации по оползотворяване (ОО). Общините от своя страна сключват договори за сътрудничество с организациите по оползотворяване и подпомагане на дейността им за организирано събиране на тези отпадъци от домакинствата. Домакинствата и различните организации, предприятия и институции, които в резултат на употребата на продукти образуват МРО, са длъжни да спазват правилата за разделно събиране и да изхвърлят отпадъците на определените за това места.

При схемата за „Разширена отговорност на производителя“ финансирането на системите за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на МРО се осъществява от фирмите – задължените лица в схемата, които пускат на пазара стоки, които след тяхната употреба се превръщат в МРО. В крайна сметка, това са част от производствените разходи на фирмите – задължени лица в схемата и представляват елемент от цената на съответния продукт.

Изброените по-долу инструменти често се оценяват като успешни в насърчаването на разделното събиране в Европа, в това число разделно събиране от граждани при източника. Чрез разширената отговорност на производителя се прехвърля финансовата и/или оперативна отговорност за управлението на отпадъци от общините към производителите на стоки. С разширената отговорност на производителя се допринася за по-доброто разделяне и рециклиране, като се осигуряват подходяща инфраструктура и необходимата комуникация и чрез финансиране на нетните разходи за извършване на услуга за събиране и допълнително третиране съгласно йерархията на отпадъците, както и чрез повишаване на осведомеността.

Разширената отговорност на производителя е показала своите предимства при рециклиране на много потоци от отпадъци като опаковки, електроника, батерии и превозни средства. В членове 8 и 8а от Рамковата директива за отпадъците, преработена през 2018 г., са посочени общите принципи, които трябва да се следват при изпълнението на схемите за разширената отговорност на производителя. Важна характеристика е модулацията на такси, плащани от производителите в зависимост от критериите за устойчивост, като се взимат предвид например устойчивостта, възможността за поправка, повторна употреба и рециклиране или наличието на опасни вещества на техните продукти. В случая с опасните продукти от домакинствата чрез „екомодулация“ може да се подкрепят подобрения на равнището на проектирането на продукта, за да се намалят опасните му характеристики (качествена превенция), да се увеличи (количествена) превенцията на отпадъци, неговата пригодност за рециклиране и възможност за повторна употреба.

Съгласно схемата „плащаш повече, ако изхвърляш повече“ от домакинствата се изисква да плащат, когато изхвърлят смесен отпадък. Това обикновено се прилага чрез етикетирани торби за отпадъци, които трябва да се набавят предварително, или чрез улични контейнери, които се отключват само след като ползвателят се е идентифицирал със собствена карта. Изключително важно е смесените отпадъци да бъдат сравнително скъпи, а потоците за рециклиране и други потоци от отпадък, който е разделен, да бъдат изхвърляни (почти) безплатно. По този начин се дава ясен стимул за разделяне на отпадъците при източника. По смисъла на силата на финансовите стимули схемата „плащаш повече, ако изхвърляш повече“ се е доказала като ефективен инструмент за увеличаване на разделното събиране при източника. Схемата „плащаш повече, ако изхвърляш повече“ обикновено работи чрез регистрирани торби или кофи за отпадъци, обозначени с баркод. За жилищните сгради и изключително гъсто населените райони могат да бъдат използвани (подземни) обществени контейнери, които се отварят автоматично след заплащане или идентификация с карта.

Данъците и таксите за депониране и изгаряне не засягат пряко гражданите, но чрез тях се насърчават общините и операторите по управление на отпадъци да подобряват ефективността на разделянето, събирането и рециклирането на отпадъци в техния район. С тези данъци и такси се спомага за включването на външните разходи от изхвърляне (емисии на въглероден диоксид и метан, замърсяване на въздуха и подпочвени води) и външните

ползи от рециклиране (икономия на енергия, намаляване на влиянието върху околната среда и здравето от извличането на непокътнати ресурси).

При система за обратно изкупуване, потребителят заплаща депозит, когато купува продукт като бутилирана напитка и му възстановяват сумата, когато връща бутилката. Системата обикновено се прилага за опаковки на напитки, но също така съществува за продукти, които могат да бъдат върнати, като газови бутилки за готвене на открито. Заради финансовия стимул чрез системите за обратно изкупуване се отбелязва почти незабавно увеличение в рециклирането. От гореупоменатите инструменти първите три (разширената отговорност на производителя, схемата „плащаш повече, ако изхвърляш повече“ и данъци за депониране и изгаряне) се считат за ключови икономически инструменти за насърчаване на прилагането на йерархия на отпадъците, както е посочено в приложение IVa от Рамковата директива за отпадъците.

Отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци чрез пряко заплащане на услугите по извозването и третирането им

При тази схема производителят на определени продукти и стоки или доставчикът на дадена услуга е задълженото лице и носи отговорност за съхраняване, транспортиране и третиране на отпадъците, генерирани при производството на съответните стоки и услуги, в съответствие с нормативните изисквания. Отговорността е както за осигуряване на цялостната логистика на дейностите по управление на образуваните отпадъци, така и за финансирането на тези дейности.

Потоците отпадъци, за които се прилага тази схема в страната са: производствени отпадъци, включително производствени опасни отпадъци; болнични отпадъци; ПСБ/ПСТ; утайки от ПСОВ, отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради (с изключение на строителните отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата и разрушаване на сгради в малки количества по критерии, определени в ЗУО).

Производителите и доставчиците на стоки и услуги могат да организират отговорността си относно образуваните при дейността им отпадъци:

- в собствени инсталации и съоръжения, за което трябва да притежават разрешително или регистрационен документ по ЗУО или комплексно разрешително по ЗООС, и/или
- да сключват писмен договор с лица, които имат право да извършват тези дейности с отпадъци в съответствие със ЗУО и ЗООС (т.е. да притежават разрешително или регистрационен документ по ЗУО или комплексно разрешително по ЗООС).

Схемата не предполага ситуация, при която се създава монополното положение. Всяко лице, което желае и/или е длъжно и отговаря на изискванията на законите, получава от компетентните национални органи разрешително или регистрационен документ по ЗУО или комплексно разрешително по ЗООС за дейности с отпадъци, съответно за инсталации за отпадъци. Произнасянето на компетентните административни органи подлежи на обжалване чрез съдебната система по общия правов ред, установен на национално ниво. Производителите на стоки и услуги, които образуват отпадъци при тяхното производство имат свободата да избират на кое лице, притежаващо право по ЗУО или ЗООС да възложат третирането на отпадъците си, когато не ги третират в собствени инсталации.

Всички лица в схемата са включени в публични регистри:

- Във всяка РИОСВ е създаден регистър на лицата, които подлежат на инспекции и контрол по всяка от наредбите към ЗУО;
- ИАОС поддържа регистри на лицата, притежаващи разрешителни и регистрационни документи за извършване на дейности с отпадъци; регистър на търговците и брокерите на отпадъци; регистър на депата за отпадъци и регистър на инсталациите за преработка на отпадъци;
- МОСВ поддържа регистри на лицата с комплексно разрешително по ЗООС и регистър на лицата с рециклиращи съоръжения по потоци отпадъци.

Лицата, с които фирмите производители на стоки и услуги са сключили договори за транспортиране и/или третиране на отпадъците им, които са следващи притежатели на

отпадъците, имат същите отговорности, както лицата, които с писмен договор са им предали отпадъците.

Тази схема е типичен пример за пълно прилагане на принципа „замърсителят плаща“. Цените на услугите, свързани със съхранение, транспортиране и третиране на отпадъци се формират изцяло на пазарен принцип при наличната конкуренция на национално ниво, в рамките на ЕС и Световната търговска организация (СТО).

Генераторите на ОСР на територията на общината също организират сами и финансират съхранението, извозването и последващото оползотворяване и/или обезвреждане на строителните отпадъци. Генераторите на ОСР организират сами транспортирането на строителните отпадъци до депо или инсталация за третиране (с изключение на строителните отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата и разрушаване на сгради в малки количества по критерии, определени в ЗУО, които попадат в задълженията на органите на местното самоуправление и местната администрация).

Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират утайки от ПСОВ, в резултат на отвеждането и пречистването на битови отпадъчни води

Схемата се прилага за отпадъците – утайки от ПСОВ, генерирани в резултат от отвеждането и пречистването на битови отпадъчни води от домакинствата и от други източници – юридически лица.

При тази схема лицата, които ползват услугите по отвеждане и пречистване на отпадъчните води, в т.ч. и третиране на утайките от ПСОВ, в съответствие с принципа „Замърсителят плаща“ заплащат пълните разходи за тези услуги. Задължените в схемата лица заплащат услугите чрез такса за отвеждане и пречистване на отпадъчните им води, в т.ч. и за третиране на утайките, която се изчислява на основата на количеството доведени и отведени отпадъчни води и разходите за дейността. Таксите се определят от оператора на ВиК системите на територията на общината и се регулират и утвърждават от независим национален регулатор – Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР), поради естествения монопол на тази услуга. Гражданите имат право на участие при обсъждането от ДКЕВР на цените на ВиК услугите. Освен това при ползване на външни услуги, свързани с третиране на утайките от ПСОВ на населени места, ВиК операторите са длъжни да избират изпълнители по реда на европейското и съответното национално законодателство за обществени поръчки.

ИЗВОДИ:

Прилагането на принципа „Разширена отговорност на производителя“ е в компетенциите на националното законодателство. Общините нямат правомощия да поставят ограничения и/или да задължат производителите на продукти, след употребата на които се образуват отпадъци в тази област, като тяхната роля е да съдействат за постигането на задълженията им, в т.ч. осигуряване и определяне на местоположението на контейнерите за разделно събиране на МРО. Към схемата за 6-те групи МРО, с оглед новите европейски цели и изисквания по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г. е необходимо да бъде включен и този отпадъчен поток;

Различна е ситуацията при Схемата за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират битови и подобни на битовите отпадъци. В тази схема общините имат традиционно големи отговорности, които нарастват особено в последните години, във връзка с новите изисквания за прилагане на йерархията на отпадъците. Другите лица, които участват в схемата са регионалните сдружения на общини за управление на отпадъците (РУСО) и фирмите или общински предприятия, на които общините възлагат една или повече дейности, свързани със събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци. Задължени лица по схемата са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Задължените лица заплащат такса битови отпадъци, с приходите, от която се финансира функционирането на схемата;

На територията на Община Шабла функционира и се доразвиват дейностите, подпомагани от общината на принципа „разширена отговорност на производителя“. Необходимо е да се прилага напълно и принципът „замърсителят плаща“ за строителните отпадъци от домакинствата.

3.7. Анализ на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците, с акцент върху контролните функции

Анализът на институционалния капацитет има за цел да установи евентуални недостатъци и несъответствия в капацитета на Общинска администрация - Шабла в сферата на управлението на отпадъците.

Отговорните лица по управлението на дейностите с отпадъците са: Общински съвет, Кмет на общината, Кметове на населени места и Кметски наместници, както и специалистите по екология и опазване на околната среда от Общинската администрация.

Планирането, регулирането и налагането на законодателството по управление на отпадъците зависи от наличните човешки ресурси в общината. За да се подпомогне изпълнението на законодателството, компетентните органи на национално, регионално и общинско ниво се нуждаят от достатъчен и добре обучен персонал, ангажиран със:

- разработване и прилагане на законодателството, технически стандарти и ръководства за дейностите по управление на отпадъците;
- разработване на политиката за управление на отпадъците, планиране и прилагане на местно ниво;
- съгласуване на разрешения за дейности с отпадъци и за изграждане и експлоатация на инсталации за оползотворяване и обезвреждане;
- упражняване на контрол, извършване на проверки и мониторинг на дейностите и инсталациите, образуващи и/или третиращи отпадъци;
- инициране и налагане на мерките по прилагане на законодателството;
- събиране, обработка, анализиране и докладване на данни;
- подготовка, разработване, оценка, прилагане и надзор на проекти за изграждане на общинската инфраструктура за отпадъци.

Изпълнението на настоящата Програма за управление на отпадъците в община Шабла за периода 2021- 2028 г., изисква подобряване на институционалния капацитет и засилване на контролните функции на местно ниво.

Планирането и установяването на финансово обезпечени и поносими за населението системи за събиране (включително разделно) и транспортиране на отпадъците, изграждането и експлоатацията на съоръжения и инсталации, е предизвикателство за голяма част от по-малките общини. Това налага приемането на мерки за насърчаване на кооперирането между общините, с цел изпълнение на техните отговорности и ще подпомогне усъвършенстването на системите за управление на отпадъците в общините и чрез регионалните инициативи ще бъде осигурен достъп до необходимото ноу-хау и техническа инфраструктура за обезвреждане на приемлива за населението цена.

В дейностите по управление на отпадъците са ангажирани следните институции: Община Шабла; Общински съвет – Шабла; Регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Добрич, което обхваща общините: Добрич, Добричка, Никола Козлево, Крушари, Генерал Тошево, Тервел, Каварна, Шабла и Балчик; оператор на Регионално депо за неопасни битови отпадъци – с. Стожер и сметосъбиращата и сметоизвозваща организация – Общинско предприятие „БКСТРО“ - гр. Шабла.

Дейностите по управление на отпадъците на местно ниво в община Шабла се осъществяват чрез:

- изпълнение на Общинската програмата за управление на отпадъците и
- спазване на Наредбите, приети от Общински съвет - Шабла, имащи отношение към темата с отпадъците.

Отговорните лица по управлението на дейностите с отпадъците са:

- Общински съвет – Шабла;
- Кмет на община Шабла;
- Зам. Кмет „Икономическо развитие“;
- Кметове на населени места;
- Главен експерт „Екология“.

За дейностите по управление на отпадъците в администрацията отговаря гл. експерт „Екология“. Длъжността е подчинена на Началник отдел „Европейски програми и икономическо развитие“, Директор на Дирекция „Устройство на територията, строителство и икономическо развитие“, зам. кмет „Икономическо развитие“ и Кмет.

Пряко ангажирани с контрола, работата и проблемите свързани с управлението на отпадъците са и служителите на Общинско предприятие „БКСТРО“.

Отговорните служители организират и контролират дейностите, свързани с опазването на околната среда, поддържането на чистотата на населените места, сметосъбирането и сметоизвозването, състоянието на депата, поддържането на зелените площи, изпълнението на предписания и указания от РИОСВ, МОСВ, БДЧР и други. Те участват активно в разработването, кандидатстването и изпълнението на общински проекти в областта на околната среда, финансирани от различни източници.

Служителите, назначени да отговарят за проблемите по управление на отпадъците, притежават необходимото образование, професионална компетентност и опит за заемане на съответните длъжности.

Прегледът на функциите за управление на отпадъците в общината показва, че:

- По отношение на политиката за отпадъците, в Общината са изготвени планови и нормативни документи в областта на управлението на отпадъците;
- Дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на отпадъци са организирани;
- Ежегодно се разработва и приема годишна план - сметка за дейности с отпадъците, като те се обезпечават финансово, чрез определяне на годишните такси за свързаните с отпадъци услуги и други;
- Дейности по наблюдение и контрол - извършване на контрол, в т.ч. превантивен, текущ и последващ контрол и координация с други органи, налагане на санкции са недостатъчни;
- Необходимо е да се подобрят дейностите за информиране и привличане на обществеността - обществени консултации и привличане на обществеността, информационно-разяснителни дейности и кампании.

По отношение на състоянието на човешките ресурси с възложени функции за отпадъци, прегледът показва, че:

- Персоналът, натоварен с функции за управление на отпадъците притежава необходимите качествени характеристики и професионална квалификация, но следва да се предвидят мерки за повишаване на квалификацията, тяхното задържане и професионално развитие във връзка с повишаване на експертизата в сферата на управление на отпадъците;
- Общината разполага с необходимата материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала за изпълнение на функциите - осигурени помещения, офис оборудване.

За повишаване на професионалната квалификация и качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците, се препоръчва включването им в дейности за повишаване на професионалната квалификация и осигуряване на посещения на семинари, специализирани курсове и обучения.

Материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала, пряко ангажиран с изпълнение на функциите, е достатъчна и не е необходимо да се предвиждат мерки в тази насока.

Във връзка с чл. 22, ал. 1 от ЗУО има разработена Наредба за управление на отпадъците на територията на община Шабла. Наредбата урежда правата и задълженията по отношение на дейностите за управление на отпадъците на територията на общината, на физически лица, които живеят или временно пребивават в общината, както и на юридическите лица, които осъществяват стопанска дейност на нейната територия. Наредбата регламентира реда и условията за изхвърлянето, събирането, транспортирането, оползотворяването, обезвреждането и контрола върху дейностите с отпадъците.

Прилагането на нормативната уредба, свързана с управлението на отпадъците се извършва от Началник отдел „Европейски програми и икономическо развитие” и Главен експерт „Екология“, които имат необходимото образование и квалификация. По населени места контролни правомощия имат и кметовете на населени места.

За извършване на контролна дейност в общината са упълномощени еколога на общината и кметовете на кметствата. Актовете се съставят от служители на Общинската администрация и от представители на РИОСВ – Варна, за замърсени терени и неправомерно изхвърляне на отпадъци и за нарушения на наредбите, приети от Общински съвет - Шабла.

В областта на дейностите с отпадъци общината има разработени програмни и нормативни документи, актуални спрямо приетите документи на национално ниво.

Контролната дейност, свързана с налагането на санкции се извършва от длъжностни лица в общинска администрация и инспекторите от РИОСВ.

Контролната дейност може да бъде подобрена чрез:

- Подобряване на координацията между контролните органи на различно подчинение;
- Провеждане на обучения по Закона за управление на отпадъците за контролната дейност на общината;
- Провеждане на обучение по изискванията за съставяне на констативни протоколи и наказателни постановления;
- Максимално използване на възможностите на НПО да участват и да подпомагат контролната дейност на инспекторите за подобряване на уменията и подходите за налагане на глоби и санкции, както и за популяризиране на непрекъснато променящото се законодателство.

Задълженията на Кмета на общината по отношение управление на отпадъците са разписани в Глава I на ЗУО, Раздел III Задължения на органите на местното самоуправление и местната администрация. Кметът на община е отговорен за:

- осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения;
- организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата;
- разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
- организирането на разделно събиране на опасните и биоразградими битови отпадъци.

Анализът на институционалния капацитет показва, че в Община Шабла се изпълняват в пълен обхват правомощията и отговорностите на кмета и общинската администрация, съгласно законовите разпоредби за управление на отпадъците.

Ръководството на Община Шабла отделя голямо внимание към процесите, дейностите, материалите и продуктите, които се използват. Поддържането на стандарта за управление на околната среда осигурява сигурност, че организацията знае и спазва законовите изисквания,

относно околната среда. Ангажирани са всички нива в организацията чрез поставяне на цели и очаквани резултати и делегиране на отговорности.

С въвеждането на нови изисквания в европейското, съответно и националното законодателство, непрекъснато се увеличава необходимостта от наличие на повече ангажирани с управлението на отпадъците служители в Общинската администрация.

За повишаване на професионалната квалификация и качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците, се препоръчва ежегодното им включване в дейност за повишаване на професионалната квалификация и осигуряване на посещения на семинари и специализирани курсове.

Обявен е зелен телефон и имейл за сигнали на сайта на общината: <https://shabla.bg/%d0%b5%d0%ba%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b3%d0%b8%d1%8f/>

ИЗВОДИ:

Община Шабла има добре изграден институционален капацитет и натрупан опит в разработване на нормативни актове и стратегически документи в областта на управление на отпадъците.

Препоръчително е отговорните служители да преминават обучения във връзка с нормативните промени в изискванията на ЗУО и подзаконовите нормативни актове, свързани с управлението на отпадъците за повишаване на експертизата.

Необходимо е създаване на регистри на обекти, които подлежат на контрол, изготвяне на годишни планове и отчети за контролната дейност и други, които да се одобряват от Кмета на общината, като резултатите от контролната дейност по управление на отпадъците и наложените санкции се публикуват на сайта на Общината.

3.8. Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване

На територията на община Шабла старите замърсявания са в резултат от локални /изоставени незаконни/ неорганизирани сметища (струпуване на всякакъв вид отпадъци, най-вече битови и строителни) около населените места. Образуват се периодично и своевременно се почистват. Една от причините за тяхното образуване е недостатъчната екокултура и липсата на отговорно отношение на недобросъвестни жители от общината.

Общинско депо за неопасни отпадъци, гр. Шабла, находящо се на територията на община Шабла, местност „Кованлъюк“, ПИ № 83017.88.65, с площ 20 дка е с преустановена експлоатация от м. юли 2016 година.

Депото е с приключила и приета от компетентните органи техническа рекултивация. Към момента Община Шабла изпълнява проект за биологичната му рекултивация, който е 3-годишен и следва да приключи през 2023 година.

Всички нерегламентирани сметища на територията на община Шабла са почистени и закрити, в изпълнение на задълженията на кметовете на общини, съгласно чл. 19, ал. 3, т. 15 от ЗУО за организиране почистването на нерегламентирани сметища.

Съществуващите проблеми, свързани със системите за събиране и транспортиране на отпадъците, слабостите в контролната дейност и не на последно място ниското екологично възпитание на гражданите, спомагат за неконтролираното изхвърляне на отпадъци и за възникването на локални замърсявания и нерегламентирани сметища около дерета, реки, покрайнини на населени места, зони за отдих, селскостопански пътища и др. Най-често на неразрешени места се изхвърлят смесени битови отпадъци (покъщнина, отпадъци от различен характер, вкл. и опасни), като и отпадъци от строителни и ремонтни дейности, животински отпадъци, разкомплектовани моторни превозни средства и др.

В съответствие с Програмата за прилагане на Директива 1999/31/ЕС за депониране на отпадъците и НПУО, след въвеждане в експлоатация на Регионалното депо за неопасни отпадъци в с. Стожер, Община Шабла е извършила почистване и закриване на всички

съществуващи незаконни сметища за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания. Терените са запърстени. На местата на бившите нерегламентирани сметища, са поставени табели, предупреждаващи лицата изхвърлящи отпадъци за съответните санкции, съгласно ЗУО и местната наредба.

Добре организираната система за сметосъбиране и сметоизвозване и ефективния контрол от страна на Общинска администрация водят до значително намаляване на броя на инцидентните локални замърсявания с отпадъци. Общината ежегодно почиства замърсени зони с нерегламентирано изхвърлени отпадъци.

На кметовете на населени места и кметските наместници са възложени функции по наблюдение и контрол за предотвратяване възникването на такива замърсявания.

Необходимо е въвеждане на превантивни мерки, постоянен мониторинг и ефективни санкции, за да се ограничи нерегламентираното изхвърляне на отпадъци.

ИЗВОДИ:

Община Шабла е ликвидирала всички нерегламентирани локални сметища и стари площадки за обезвреждане на отпадъци и предприема мерки за тяхното възстановяване;

Съществува проблем с въвеждането на ефективен контрол за предотвратяване на повторното използване от населението на вече закритите локални замърсявания, както и възникването на нови;

Необходимо е осигуряване на финансиране и осъществяване на следексплоатационните грижи и мониторинг на рекултивирани депа и ликвидирани локални замърсявания, съгласно нормативните изисквания.

3.9. Анализ на организационните схеми и финансови потоци за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси за услугите

При вземането на решение за определяне размера на такса „Битови отпадъци” ръководството на Общинска администрация и Общински съвет - Шабла се съобразяват и със социалната поносимост на предлаганата услуга.

Отчитайки конкретните условия на Община Шабла, постъпващите средства при правилно и целенасочено управление на отпадъците могат да осигурят една нормална организация за задоволяване нуждите на населението от качествени комунално-битови услуги.

Прилагането на принципа „замърсителят плаща” изисква възстановяване на всички разходи за извършваните в момента дейности, както и за бъдещото въвеждане на нови съоръжения и услуги като включва: събиране, транспорт и депониране на отпадъците. Цената за депониране на отпадъци трябва да възстановява разходите за изграждане на депото и да покрива разходите за експлоатация, мониторинг, закриване и следексплоатационни грижи за площадката на депото за период не по-кратък от 30 години, съгласно изискванията на Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г.) за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

Възприетият подход за финансиране на дейностите по управление на отпадъците се основава на принципа „замърсителят плаща”, който се въвежда с такса „Битови отпадъци” за населението, на основание чл. 62 и чл. 63 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Общинският съвет определя размера на такса „Битови отпадъци” за дейностите, предвидени със ЗМДТ. Общинският съвет приема наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, в т.ч. и таксата „Битови отпадъци”.

През последните години Приходите от такса „Битови отпадъци” (ТБО) не покриват изцяло разходите за управление на битовите отпадъци, като разликата се покрива и дофинансира от други собствени приходи на Община Шабла.

Съгласно Закона за местните данъци и такси в такса „Битови отпадъци“ следва да се предвидят разходи за: закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци; почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Практиката показва, че начинът по който се изчислява такса „Битови отпадъци“ далеч не стимулира населението да участва в системите за разделно събиране на рециклируемите отпадъци, както и не води до пълно финансово покритие на нуждите и разходите за управление на битовите отпадъци. Това обуславя значителния финансов ресурс, който е непосилен за общинския бюджет, не се осигурява от такса „Битови отпадъци“ и за изпълнението на част от дейностите по управление на отпадъците Общината търси алтернативни решения за финансиране от други финансови организации – ПУДООС, Оперативните програми, програмата за развитие на селските райони и др. външни донорски програми.

По силата на националното законодателство, Общинската администрация е изцяло отговорна за организиране на дейностите по управление на битови отпадъци и поддържане чистотата на населените места. Финансирането на услугите и дейностите се осигурява със средствата, предвидени в общинския бюджет, осигурени чрез такса „битови отпадъци“, заплащани от домакинствата и промишлеността. Размерът на таксата се приема от Общинския съвет ежегодно.

Редът за определяне и плащане на такса „Битови отпадъци“ в Община Шабла е регламентиран с Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цените на услугите на територията на община Шабла, приета от Общински съвет. Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка, включваща необходимите разходи за:

1. осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци – контейнери и кофи;
2. събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
3. проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;
4. почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Съгласно чл. 66, ал. 1 от Закона за местните данъци и такси, таксата за „Битови отпадъци“ се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общински съвет въз основа на одобрена план – сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за: осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други; събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им; проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците и почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване. Размерът на такса битови отпадъци се определя за всяка услуга поотделно.

В изпълнение на изискванията на националното законодателство в областта на управление на отпадъците Община Шабла събира, извозва и предава за сепариране и компостиране генерираните и/или разделно събрани битови и зелени отпадъци на Претоварна станция – Балчик, а негодните за рециклиране и повторна употреба след сепариране се предават за депониране на Регионално депо за неопасни отпадъци – с. Стожер.

Програмата за управление на отпадъците се реализира чрез средства от общинския бюджет и европейски оперативни програми за финансиране. Средствата от общинския бюджет се събират ежегодно от такса битови отпадъци и се разходва, съгласно приета План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа за битовите отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Шабла.

Таблица 34: План-сметка за дейностите по поддържане на чистотата в община Шабла за 2020 г.

		ПЛАН	ОТЧЕТ
I.	Приходи:		
1.	Такса за битови отпадъци	571 573	453656
2	Възстановени отчисления по чл. 64 от ЗУО	71 874	0
3	Целеви трансфер от ПУДООС	1 568 239	1568240
4	Приходи от наем на морски плажове	6 850	3247
5	Преходен остатък	2 851	2851
6	Целева субсидия за капиталови разходи	35 880	35880
7	Други общински приходи с характер целеви за дейността		3207
Общо:		2 257 267	2 067 081
II.	Разходи, разпределени по видове дейности, както следва:		
1.	Разходи по чл. 66, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗМДТ - Събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им и осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци, в т. ч.:	187 366	179 216
1.1.	Разходи за персонал	87 700	73839
1.2.	Издръжка	86 815	92570
1.3.	Осигуряване на съдове за съхранение на битови отпадъци	12 851	12807
2.	Разходи по чл. 66, ал. 1, т. 3 от ЗМДТ - Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците, в т.ч.:	1 917 828	1 675 247
2.1.	Издръжка	121 375	107 545
2.1.1	- в т. ч. разходи за невъзстановим ДДС по чл. 163а. ал. 2 от ЗДДС	10 240	11 308
2.2.	Отчисления по чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците	114 260	67 073
2.3.	Капиталови разходи:	1 682 193	1 500 629
2.3.1	- Закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за БО, гр. Шабла, общ. Шабла, обл. Добрич " - СМР. СН и АН	1 646 313	1 464 749
2.3.2	-Доставка на 1 бр. многофункционална машина за почистване на териториите за обществено ползване в границите на Община Шабла	35 880	35 880
3.	Разходи по чл. 66, ал. 1, т. 4 от ЗМДТ - Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване, в т.ч.:	152 073	101 398
3.1.	Разходи за персонал	110 900	85 698
3.2.	Издръжка	41 173	15 700
Общо:		2 257 267	1 955 861

Източник: Община Шабла

Анализът на данните в Таблица №34 показва, че приходите от такса „битови отпадъци” за 2020 г. са в размер на 453 656 лева, разходите за дейностите по чистота, включително

управление на отпадъците възлизат на 1 955 861 лева. Това налага дофинансиране от други източници в размер на 1 502 205 лева.

Таблица 35: Справка за приходите от ТБО и разходите за управление на отпадъци 2016– 2020 г. (хил. лева)

Година	Разходи за управление на отпадъците по План-сметка	Реализиран приход от такса „Битови отпадъци“	Дофинансиране
2016 г.	262	263	0
2017 г.	449	450	0
2018 г.	383	388	0
2019 г.	1084	441	643
2020 г.	1956	454	1502

Източник: Община Шабла

Разходите за управление на отпадъците през последните години превишават приходите от такса „Битови отпадъци“ и се налага ежегодно дофинансиране от други приходи на Община Шабла. За периода 2016-2020 г. разходите за управление на битови отпадъци по план-сметката са се увеличили значително с 1694 хил. лева. Това се дължи отчасти на проектът за рекултивация на старото общинско депо за ТБО, за което през 2020 г. е получен трансфер от ПУДООС в размер на 1 568 240 лева и са похарчени 1 464 749 лева.

Ако се приспаднат тези извънредни разходи приходите от ТБО за 2020 г. са с 37 456 лева или с 8% по-малко от разходите за дейностите по чистота и управление на отпадъците.

Общо за периода 2016-2020 г. са дофинансирани дейности по управление на отпадъците, включително за рекултивация на старото общинско депо в размер на 2 145 хил. лева. Разглеждан обобщено за пет годишния период балансът е отрицателен. Изграждането на нови системи, съоръжения и инсталации за управление и третиране на отпадъците ще постави въпроса за тяхното финансиране и предвид чувствителността на населението към увеличаването на размера на такса „битови отпадъци“ трябва да се търсят алтернативни източници на финансиране.

Таксата за битови отпадъци се определя като промил върху данъчната оценка на недвижимите имоти на физическите лица и промил върху по-високата стойност между данъчната оценка и отчетната стойност на недвижимите имоти на юридическите лица по смисъла на чл.21 от ЗМДТ. Разпределението на промила е 5,5 за физически лица и 10 за юридически лица.

Други източници на приходи за управление на отпадъците

Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на управление на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда“, ПУДООС, ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации.

Организирането на системи за разделно събиране на отпадъците, оползотворяване и обезвреждане, които са в съответствие с по-високите изисквания, установени от законодателството, води до повишаване на разходите за управление на отпадъците и едновременно до намаляване на количеството, което се депонира. За да бъде постигнато съответствие с тези изисквания се предвижда проучване и приемане на механизми за определяне на такса „битови отпадъци“ в зависимост от количеството отпадъци въз основа на:

Оптимизиране на размера и разходването на такса „битови отпадъци” и заделяне на адекватни средства за покриване на разходите за събиране и транспортиране на отпадъците; проектиране, изграждане, експлоатация, мониторинг, закриване и след експлоатационни грижи за депата за отпадъци; прилагане на разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата и масово разпространени отпадъци. Приемане на икономически стимули и данъчни облекчения за домакинствата и фирмите, прилагащи компостиране и разделно събиране на отпадъците.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ОРГАНИЗАЦИОННИТЕ СХЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

- В община Шабла са изградени добри организационни схеми за управление на различните потоци отпадъци.
- Предприети са необходимите действия и предстои изграждане на система за разделно събиране и оползотворяване на растителни, хранителни и други биоотпадъци;
- Необходимо е разработване и внедряване на информационна система за докладване на информацията за управление на битовите отпадъци в общината;
- Анализът на данните показва, че приходите от такса „Битови отпадъци” в Община Шабла за 2020 г. са с около 8% по-малко от разходите за управлението им. За периода 2016-2020 г., са дофинансирани дейности по управление на отпадъците средно с около 2 145 хил. лева лева.
- Необходимо е разработване на алтернативни методи за определяне на такса „Битови отпадъци” на база изхвърляно количество отпадъци и стимули за гражданите, които участват активно в системите за разделно събиране;
- Публикуване на интернет страницата на общината на детайлните план-сметки за разходите, на основата, на които се определя такса „Битови отпадъци”, по елементи на разходите и видове дейности и услуги.

3.10. Анализ за информиране на обществеността по въпросите за управление на отпадъците

Участието на обществеността в цялостния процес на промени в сектора за управление на отпадъците има много голямо значение. Населението е основен участник в процеса на управление на отпадъците, защото то е постоянен техен генератор и поради това трябва да бъде информирано за въздействието върху околната среда, причинено от обезвреждането на отпадъци, както и за възможностите и отговорностите относно предотвратяването и оползотворяването на отпадъците.

Информирането на населението цели повишаване на културата на населението и по-конкретно намаляване на количеството на отпадъците и тяхното екологосъобразно събиране и обезвреждане. Необходима е по-широка гласност както за възникнали проблеми пред общината, така и за търсене на решението им и привличане на общественост в изпълнение на предприетите мерки.

Достъпът до информация, повишаването на съзнанието и еко-културата на обществото, участието му при вземане на решения и привличането му като партньор в процеса на управление на отпадъците е ключов момент, предопределящ до голяма степен успешната реализация на настоящата програма. Действията на Общинската администрация в областта на опазването на околната среда и управлението на отпадъците достигат до гражданите на Община Шабла чрез сесиите на Общинския съвет, регионални печатни и електронни медии, помества се на електронната страница на Община Шабла, провеждат се информационни кампании и публични събития.

Община Шабла поддържа редовна връзка със заинтересованите лица към дейностите за управление на отпадъците на нейна територия, като:

- Населението и производствените предприятия, генератори на отпадъци;
- Доставчиците на услугите по сметосъбиране и сметоизвозване, подготовка за рециклиране и обезвреждане на отпадъците;

Общината участва неизменно и активно с позиция в заседанията на Регионалното сдружение за управление на отпадъците на регион Добрич. Провежда се периодична комуникация за компетентните органи по дейността – МОСВ, РИОСВ и др.

Действията на Общинска администрация - Шабла в областта на управление на отпадъците достигат до гражданите на общината чрез публикации в медиите (радиостанции, вестници, он-лайн издания и др.), чрез сесиите на Общински съвет, чрез публични прояви и събития, публикации в сайта на общината, брошури, рекламни материали и др. Информирането на населението цели повишаване на екологичната култура за намаляване на количеството на отпадъците и тяхното екологосъобразно събиране и обезвреждане. Необходима е по-широка гласност както за възникнали проблеми пред Общината, така и за търсене на решението им и привличане на обществеността в изпълнение на предприетите мерки.

Общината полага усилия за работа с обществеността и бизнеса по въпросите, свързани с образуване и управление на отпадъците. Информирането на обществеността и бизнеса за необходимостта и ползите от намаляване на количеството генерирани отпадъци и оползотворяване на отпадъците има ключово значение за успеха и добрите резултати на системите за управление на отпадъците съобразно йерархията за тяхното управление.

Разяснителни и образователни дейности и привличане на обществеността

Като най-широко рекламирана и с най-голям брой участници (деца и възрастни), през последните години е националната инициатива „Да изчистим България”. В дните на кампанията редица институции, организации, училища, детски градини, хора от града и селата се включват в почистване на районите, около които живеят или работят. Други се грижат за чистотата на градския парк. Организира се и ежегодно пролетно почистване на замърсени терени – общински пътища, крайпътни обекти, туристически обекти и маршрути.

Община Шабла участва активно и във финансираната от ПУДООС Национална кампания „За чиста околна среда”.

Проведените кампании дават своя резултат сред целевите групи, които се включват в тях, като включените в тях информационни и разяснителни дейности спомагат за възприемането на йерархията за управление на отпадъците:

- Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци;
- Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци;
- Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъци;
- Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци.

Необходимо е обаче, информационно - разяснителната политика на Общината в областта на управление на отпадъците да обхваща всички основни потоци отпадъци и да се реализира системно, чрез подходящи методи и средства, съобразно целевите групи.

Начини за предоставяне на информация, относно общинските услуги в областта на управление на отпадъците

В изпълнение на своите задължения Общината осигурява на населението достатъчно информация за услугите за отпадъци, които предоставя и за съответните задължения на гражданите и фирмите. На сайта на Общината се публикуват:

- стратегии, програми, общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците и други местни документи, свързани с управлението на отпадъците;
- услугите по събиране и извозване на отпадъците, вкл. граници на обслужвани райони;

- график и места за разделно събиране на МРО;
- списък на местата, в които гражданите могат да предават излезли от употреба гуми;
- реда и начина за изхвърляне на строителни отпадъци, образувани в резултат от ремонтни дейности в жилища, офиси, търговски обекти, административни сгради и др.;
- списък на организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки, с които общината е сключила договори;
- постъпили уведомления за инвестиционни предложения, решения на директора на РИОСВ за преценки необходимостта от извършване на ОВОС и други.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ИНФОРМИРАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА

- От направените проучвания се установи, че Общината ежегодно прилага различни мерки във връзка с провеждането на разяснителни кампании сред населението относно дейностите по управление на отпадъците, включително разделното им събиране.
- В Общината са налични стратегически документи, в които да са указани и/или включени мерки за водене на информационно-разяснителна политика.
- Община Шабла провежда ежегодни доброволчески акции за почистване на околната среда от отпадъци. Общината участва активно и в кампанията „За чиста околна среда” за малки екологични проекти, финансирани от ПУДООС.
- За информиране на обществеността се провеждат регулярни информационни кампании, организирани и финансирани от организациите по оползотворяване, които работят на територията на общината.
- За подобряване на резултатите при управление на отпадъците са необходими мерки за повишаване на информираността и мотивацията на различните социални групи граждани и на бизнеса.
- Препоръчва се отделяне на бюджет за провеждане на общинската информационно-разяснителна политика за опазване на околната среда, в частност управлението на отпадъците. Възможните действия включват:
 - Системно информиране на обществеността чрез местните медии за всички предстоящи действия, програми и проекти, касаещи управлението на отпадъците.
 - Издаване и разпространение на информационни материали за популяризиране на предприетите действия.
 - Обучение на ученици, служители и членове на НПО.
 - Организиране на посещения на обекти, съоръжения и инсталации, свързани с третирането на отпадъците от ученици и членове на младежки клубове.
 - Подготовка и разпространение на материали, насърчаващи минимизирането, рециклирането и оползотворяването на отпадъците и повторната употреба на опаковките.
 - Организиране на акции за пролетно и есенно почистване и озеленяване на районите в и около училищата и детските градини.
 - Провеждане на обществено обсъждане на програмата за управление на отпадъците.
 - Създаване на обстановка на партньорство между бизнеса, обществеността и общинската администрация за по-ефективно решаване на проблемите.
 - Подобряване на работата между общинската администрация и неправителствените организации в областта на управление на отпадъците.

3.11. Анализ на информационното обезпечаване на дейностите с отпадъците

Основните национални документи, регламентиращи събирането на информация за отпадъците са ЗУО и Наредба №1 от 4 юни 2014 г. (изм. и доп. ДВ. бр.30 от 31 Март 2020 г.) за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на

информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.

Общините като задължени лица по Наредбата следва да предоставят информация чрез документите, определени в нея, както и в наредбите по чл. 43, ал.3, 4, 5 и 6 от ЗУО. Общините също така имат задължения за събиране на информация от организациите, извършващи дейности с отпадъци.

За всички извършвани дейности по отпадъците в община Шабла се води редовна регистрация и контрол. Общинската администрация получава достоверна информация относно постъпващите за депониране на регионалното депо битови отпадъци чрез претеглянето им с електронна везна, както и подробна информация от оператора на сепариращата инсталация за количествата на приетите и сепарирани отпадъци по кодове. Наблюдава се компетентност и оперативност при осигуряване на информацията за дейността.

По отношение на създадената в общината организация за събиране, обработване и предоставяне на информация за дейностите с отпадъци, информационното обезпечаване покрива основните направления на дейностите по управление на отпадъците, които могат да се групират по следния начин:

- Предварително планиране;
- Последващо планиране;
- Договори и управление на договорите;
- Събиране и транспортиране на отпадъци;
- Поддържане на чистотата на територията на общината;
- Третиране и обезвреждане на отпадъци;
- Разделно събиране на масово разпространени отпадъци;
- Контрол по изпълнение на дейности;
- Проучване, проектиране и изграждане на нови съоръжения;
- Рекултивация на депа.

В Общинска администрация – Шабла информационното обезпечаване на управлението на отпадъците се извършва чрез изготвяне и представяне на годишни доклади по Програмата за опазване на околната среда и Програмата за управление на отпадъците, както и изготвяне на задължителните отчети по Закона за статистиката.

Основни функции за Общината са:

- Събиране, систематизиране и анализ на информация, свързана с дейности по отпадъци;
- Обработка и обобщаване на данните, свързани с изпълнението на договорите с фирми, извършващи дейности с отпадъци;
- Събиране и отчитане на данни от контролната и санкционната дейност;
- Изготвяне на информационни справки, доклади, становища и др., свързани с финансовото изпълнение на проектите в областта на управлението на отпадъците.

В общината няма единна информационна система за управление на отпадъците, но ежегодно се събира и анализира информацията по управлението на отпадъците, с която се обхваща и стандартизира целия процес по управление на отпадъците и на база на първичната информация се осигурява контрол и отчетност на всички етапи от процесите, служи за изготвяне на качествени анализи въз основа на достоверна информация, за планиране и вземане на управленски решения.

Отговорните служители, които изпълняват функции, свързани с управление на отпадъците, поддържат самостоятелно различни информационни бази данни. Наличната информация позволява да се прави сравнителен анализ на данните в различни разбивки. Обменът на информацията се осъществява на базата на документооборота, на хартиен носител или по електронен път. В общината няма разработена система за набиране на качествена информация за управление на отпадъците чрез мониторинг на процесите - например с ежегодни проучвания на мненията.

В общината има създадена добра организация за съхраняване, обмен и достъп до основни групи документи, като например:

- Програмни и планови документи - Програма за опазване на околната среда, Програма за управление на отпадъците, оперативни планове, план-сметки и др.;
- Документи във връзка с определяне цена на услугата и заплащане на ТБО;
- Заповеди на кмета на общината;
- Решения на общинския съвет;
- Отчети, съгласно разпоредбите на ЗУО и ЗООС, годишен отчет на общината за управление на отпадъците във връзка с докладване на целите, съгласно Наредба № 1 от 4 юни 2014 г. Протоколи - констативни протоколи за контрол на дейностите по управление на отпадъците, протоколи от проверки, за почистване на речни корита, др.;
- Регистри - на обекти, договори, фирми оператори, лица с разрешителни и т.н.;
- Заявки - за възлагане и извършване на дейности;
- Кантарни бележки за количествата постъпили отпадъци по съоръжения за третиране;
- Справки - за постъпили, преработени и предадени количества отпадъци, за изплатени средства.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ

- На национално ниво много на брой институции събират информация, касаеща управлението на отпадъците, като все още няма изградена единна интегрирана информационна система;
- Наредбата по чл. 48, ал 1 от ЗУО относно реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публичните регистри определя Общините като задължени лица, които следва да предоставят информация, свързана с управление на отпадъците. Общината изготвя годишен отчет по изпълнението на Общинската програма по управление на дейностите по отпадъците през първото тримесечие на следващата година, като екземпляр от отчета се изпраща в РИОСВ - Варна;
- Информацията, събрана от една институция, не винаги е достъпна за ползване от звена от друга институция, което възпрепятства ефективното управление на отпадъците и осъществяването на контрол на протичащите процеси;
- Част от събираната информация, която е публична по своя характер, не е налична онлайн или в друг подходящ за аналитични цели вид;
- Необходимо е да се увеличи обемът на информацията, която се събира, например в общината да бъде събирана информация за обектите, които генерират големи количества хранителни биоотпадъци, както и за зелените площи в населените места и кварталите, от които се генерират зелени отпадъци и т.н.;
- Получаваната информация в отговорните институции не е достъпна за лицата, които впоследствие ще я използват за изпълняване на възложените им функции.

IV. ПРОГНОЗИ

Нормата на натрупване на отпадъците, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението е сред най-важните показатели за управление на отпадъците.

По данни на НСИ образуваните битови отпадъци на човек от населението в България намаляват значително до 407 кг/човек/година за 2018 г., което е под средните нива за ЕС от 492 кг/човек за същата година. Със своите 766 кг на глава от населението Дания се нарежда на първо място сред страните членки. Други страни, генерирали над 600 кг боклук, са Малта (640 кг), Кипър (637 кг за 2017 г.), Германия (615 кг) и Люксембург (610 кг).

На обратния полюс с най-малко генерирани отпадъци е Румъния - 272 кг на глава от населението. Близко до нея се нареждат Полша (329 кг), Чехия (351 кг) и Унгария (381 кг).

Ако не бъдат предприети целенасочени мерки за предотвратяване на образуването и оползотворяване на битовите отпадъци, може да се очаква, че количеството им ще нараства в резултат на икономически растеж, повишаване на доходите и потреблението в домакинствата. В резултат на разработването Национален план и общински Програми за управление на отпадъците и прилагане на мерките, предвидени в тях, може да бъде прогнозирано стабилизиране на количеството образувани битови отпадъци, като България продължи да е с един от най-благоприятните показатели „образувани битови отпадъци на жител/година”.

Тенденциите в този показател са точен измерител за предотвратяването на образуването на отпадъци като най-високо ниво в йерархията на управление на отпадъците. Много по-неблагоприятен е показателят депонирани битови отпадъци на жител за България спрямо средното ниво на показателя за ЕС. В България количеството на депонирани отпадъци намалява с по-бързи темпове от средното за ЕС.

Населението на община Шабла намалява с около 9% или с 428 души през 2020 г. спрямо 2014 г. Естественят и механичен прираст през последните 7 години са отрицателни. Бъдещите тенденции за броя на населението в общината ще зависят силно от механичното движение на населението и задълбочаващата се демографска криза в резултат на влошената възрастова структура.

Таблица 36: Норма на натрупване на отпадъците (кг./жител/год.)

Групи населени места	над 150 хил.	50-150 хил.	25-50 хил.	3-25 хил.	под 3 хил.
Норма на натрупване	410.3	349.6	334.9	295.5	241.7

Източник: МОСВ, НПВО 2014-2020г.

Община Шабла има изготвен морфологичен анализ на битовите си отпадъци, който е извършен в периода март-октомври 2019 г.

В методиката за определяне на морфологичния състав на БО за норма на натрупване се извеждат 5 групи населени места като за община Шабла референтните стойности са 295,5 кг/чов./година, а реалната норма на натрупване на отпадъци в общината за 2019 г. е **358.18 кг/човек/година**.

На базата на проведените анализи и с помощта на наличните методики на МОСВ и примерни норми за натрупване на битови отпадъци е направена прогноза за количеството на отпадъците до 2028 г.

Таблица 37: Прогноза за количеството на отпадъците в община Шабла 2019-2028 г.

Прогноза за количеството на отпадъците		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Общо количество отпадъци											
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване на отпадъците	%		-0,99	-1,99	-2,5	-3,3	-4,1	-4,9	-5,7	-6,5	-7,3
Прогнозна норма на натрупване на отпадъци	кг/чов/год	358,18	349,40	349,46	347,67	343,04	335,72	325,78	313,45	299,07	282,87
Прогнозен брой на населението	брой	4273	4337	4250	4165	4082	4000	3920	3842	3765	3690
Прогнозно количество на отпадъците - общо	тон/год	1530,50	1515,35	1485,19	1448,06	1400,28	1342,87	1277,06	1204,27	1125,99	1043,80
в т.ч.:											
Хранителни	тон/год	81,29	80,49	78,88	76,91	74,37	71,32	67,83	63,96	59,81	55,44
Хартия и картон	тон/год	102,72	101,70	99,68	97,19	93,98	90,13	85,71	80,83	75,57	70,05
Пластмаса	тон/год	149,02	147,54	144,61	140,99	136,34	130,75	124,34	117,26	109,63	101,63
Текстил	тон/год	48,57	48,09	47,13	45,95	44,44	42,62	40,53	38,22	35,73	33,12
Гума	тон/год	0,95	0,94	0,92	0,90	0,87	0,83	0,79	0,75	0,70	0,65
Кожа	тон/год	21,91	21,69	21,26	20,73	20,05	19,22	18,28	17,24	16,12	14,94
Градински	тон/год	195,88	193,94	190,08	185,33	179,21	171,87	163,44	154,13	144,11	133,59

Дървесни	тон/год	15,26	15,11	14,81	14,44	13,96	13,39	12,73	12,01	11,23	10,41
Стъкло	тон/год	37,53	37,16	36,42	35,51	34,34	32,93	31,32	29,53	27,61	25,60
Метали	тон/год	11,34	11,23	11,00	10,73	10,38	9,95	9,46	8,92	8,34	7,73
Инертни (над 4 см.)	тон/год	43,40	42,97	42,12	41,06	39,71	38,08	36,21	34,15	31,93	29,60
Ситна фракция (до 4 см.)	тон/год	785,98	778,20	762,71	743,64	719,10	689,62	655,83	618,45	578,25	536,04
Опасни	тон/год	10,03	9,93	9,73	9,49	9,18	8,80	8,37	7,89	7,38	6,84
Други	тон/год	26,62	26,36	25,83	25,19	24,36	23,36	22,21	20,95	19,58	18,15
Количества разделно събрани отпадъци от системи за разделно събиране (полезна фракция)											
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване - Хартия	%	0	0	0	1	2	3	3	5	5	5
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване - Пластмаса	%	0	0	0	1	2	3	3	5	5	5
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване – Метал	%	0	0	0	1	2	3	3	5	5	5
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване – Стъкло	%	0	0	0	1	2	3	3	5	5	5
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване - Градински	%	0	0	0	50	50	25	10	10	10	10
Норма на натрупване - Хартия	кг/1 жит./год	0,47	0,54	0,54	0,57	0,60	0,63	0,66	0,70	0,76	0,81
Норма на натрупване - Пластмаса	кг/1 жит./год	0,14	0,13	0,14	0,14	0,15	0,15	0,16	0,17	0,19	0,20
Норма на натрупване - Метал	кг/1 жит./год	0,00	0,00	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Норма на натрупване - Стъкло	кг/1 жит./год	0,26	0,13	0,13	0,39	0,41	0,44	0,48	0,53	0,60	0,68
Норма на натрупване - Градински	кг/1 жит./год	0,00	15,31	5,96	9,12	13,96	17,80	19,98	22,43	25,17	28,26
Хартия и картон	тонове/год	2,01	2,36	2,36	2,38	2,43	2,50	2,58	2,71	2,84	2,99
Пластмаса	тонове/год	0,595	0,58	0,58	0,59	0,60	0,62	0,63	0,67	0,70	0,73
Метал	тонове/год	0,015	0	0,1	0,10	0,10	0,11	0,11	0,11	0,12	0,13
Стъкло	тонове/год	1,1	0,56	0,56	0,57	0,58	0,59	0,61	0,64	0,67	0,71
Градински	тонове/год	0	66,38	25,32	37,98	56,97	71,21	78,33	86,17	94,78	104,26

V. SWOT АНАЛИЗ

SWOT анализът е метод за стратегически анализ при подготовка на документи на публичната политика, зад чиято абривиатура стоят следните думи:

- **S** (Strenghts) – Силни страни
- **W** (Weaknesses) – Слаби страни
- **O** (Opportunities) – Възможности
- **T** (Threats) – Заплахи

Методът цели да установи:

- Кой са най-важните силни и слаби страни в дадена организация, политика, сектор, т.е. характеристиките на вътрешната структура;
- Кой са най-важните възможности и най-сериозните заплахи пред развитието на дадена организация, политика, сектор, т.е. характеристиките на външната среда;
- Какво е съотношението между силните и слабите страни, от една страна, и възможностите и заплахите, от друга страна;
- Кой са лостовите на развитие и каква е основата на стратегиите за бъдещо развитие.

SWOT анализът е обективно следствие от извършените ситуационни анализи на съществуващото състояние и практики и изхожда от идеята за разделянето на обекта на анализ – управлението на отпадъците, от средата, в която той функционира.

Обектът на анализ се разглежда откъм неговите „силни страни” и „слаби страни”. Средата, в която функционира управлението на отпадъците в общината, се диференцира на „възможности” и „заплахи”.

Силни страни.

Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни.

Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности.

Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи.

Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние.

Матрица на SWOT анализа, представлява таблица, която се състои от четири квадранта, в които се подреждат и визуално представят основните характеристики на управлението на отпадъците. Попълването на четирите квадранта обобщава резултатите от аналитичната част на стратегическия документ и изводите и препоръките, направени в края на всеки анализ. При извършване на SWOT анализа могат да се разкрият множество силни и слаби страни, възможности и заплахи. За предпочитане е обаче да се подберат само най-важните от тях, които да попаднат в съответните квадранти на матрицата.

Силни страни		Слаби страни	
1	Изградено Регионално депо за неопасни отпадъци, отговарящо на съвременните екологични изисквания и обслужваща претоварна станция.	1	Увеличаване на количествата генерирани отпадъци и ниско ниво на рециклиране и оползотворяване.
2	Добре изградена система за организирано сметосъбиране във всички населени места на общината.	2	Липса на ефективна система за разделно събиране и оползотворяване на строителните отпадъци.
3	Предоставяне на всички услуги по управление на отпадъците – сметосъбиране, сметоизвозване, обезвреждане и разделно събиране.	3	Недостатъчна ангажираност на жителите за спазване на изискванията за регламентирано изхвърляне на отпадъци.
4	Осигуреност с транспортни средства и съдове за събиране на битови отпадъци.	4	Отрицателен баланс между приходите и разходите за управление на отпадъците.
5	Приета нормативна уредба за управление на отпадъците на местно ниво.	5	Ниска социална поносимост към увеличаване размера на таксите за битови отпадъци.
6	Разработен четирисезонен морфологичен анализ на отпадъци.	6	Периодично образуване на нерегламентирани замърсявания.
7	Разработени програми и планове за решаване на съществуващите проблеми по управление на отпадъците.	7	Неефективна система за контрол и санкциониране на нарушители.
8	Ежегодни информационни кампании за управлението на отпадъците.		
Възможности		Заплахи	

1	Въвеждане, усъвършенстване и разширяване на системите за разделно събиране на различни потоци отпадъци.	1	Увеличаващи се разходи за дейностите за сметосъбиране, сепариране и депониране на отпадъците.
2	Въвеждане на нови ефективни технологии за рециклиране и оползотворяване на отпадъците.	2	Нарастващи законови задължения на местната власт и честа промяна на нормативната уредба, в сферата на управление на отпадъците.
3	Създаване на система за мониторинг и контрол на отпадъците.	3	Налагане на санкции на местната власт при неспазване изискванията на нормативната уредба в сферата на управление на отпадъците.
4	Промяна на обществените нагласи за намаляване образуването и ефективно управление на отпадъците.	4	Ниска събрияемост и/или повишаване на такса битови отпадъци за населението.
5	Засилен институционален и граждански контрол за предотвратяване нерегламентираното изхвърляне на отпадъци.	5	Невъзможност на нискодоходните групи от населението да отделят допълнителни средства за услуги и дейности, свързани с управлението на отпадъците.
6	Пълноценно използване на различни финансови инструменти, фондове и програми в областта на управлението на отпадъците.	6	Изхвърляне на отпадъци от населението на нерегламентирани сметища.
7	Механизми за включване на обществеността при вземане на решения, свързани с управление на отпадъците – публични обсъждания, информация чрез медии и интернет.	7	Неизпълнение на целите по ЗУО и налагане на санкции от страна на контролните органи.

VI. ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Генералната цел на Програмата за управление на отпадъците на територията на община Шабла е:

Изграждане на ефективна и устойчива система за прилагане на йерархията за управление на отпадъците в община Шабла за ограничаване на вредното им въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

Общинската програма се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г. (НПУО), съобразена е с Европейската стратегия за устойчиво развитие и подхода „нулеви „отпадъци“ и включва следните стратегически цели:

- Стратегическа цел 1:** Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване.
- Стратегическа цел 2:** Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци.
- Стратегическа цел 3:** Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.

За всяка от стратегическите цели са разработени оперативни цели, които са пряко съотносими към съответната стратегическа цел, т.е. допринасят за нейното постигане. За разлика от стратегическите цели, оперативните могат да бъдат краткосрочни и средносрочни.

Общинската програма поставя следните оперативни/специфични цели за управлението на отпадъците в община Шабла за периода 2021-2028 г.:

ОЦ 1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци;

ОЦ 2: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците;

ОЦ 3: Предотвратяване и намаляване на риска от замърсявания с отпадъци;

ОЦ 4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общинската администрация за управление на отпадъците;

ОЦ 5: Участие на обществеността при прилагане на йерархията на управление на отпадъците.

За да се изпълнят оперативните цели и да се достигнат стратегическите цели на програмата, е заложено да се изпълни определен набор от дейности, които са обособени в подпрограми. Достигането на всяка стратегическа цел може да се осъществи, чрез изпълнението на една или няколко подпрограми.

ЗУО изисква общинските програми за управление на отпадъците да се разработват в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците. Като се имат предвид стратегическите цели и програмите с мерки за тяхното достигане от Националния план за управление на отпадъците, общинската програма за управление на отпадъците на Община Шабла, включва следните стратегически цели и подпрограми за достигане на всяка от тези цели:

Таблица 38: Стратегически, оперативни цели и подпрограми в Програмата за управление на отпадъците на община Шабла 2021 - 2028 г.

Стратегически цели	Оперативни цели	Подпрограма
Стратегическа цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване	ОЦ 1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци ОЦ 5: Участие на обществеността при прилагане на йерархията на управление на отпадъците.	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Подпрограма</u> за предотвратяване образуването на отпадъци • <u>Подпрограма</u> за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци
Стратегическа цел 2: Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци	ОЦ 2: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците ОЦ 5: Участие на обществеността при прилагане на йерархията на управление на отпадъците.	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Подпрограма</u> за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци в т.ч. отпадъци от опаковки и биоотпадъци • <u>Подпрограма</u> за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради • <u>Подпрограма</u> за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци /МРО/
Стратегическа цел 3: Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци	ОЦ 3: Предотвратяване и намаляване на риска от замърсявания с отпадъци; ОЦ 4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общинската администрация за управление на отпадъците	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Подпрограма</u> за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци • <u>Подпрограма</u> за подобряване на административния капацитет за управление на отпадъците

В началото на всяка подпрограма, преди представянето в табличен формат на мерките/дейностите, резултатите от тях и т.н., е направено кратко представяне на подпрограмата, в което са изложени: какви са националните цели и посока на развитие в разглежданата област;

най-важните резултати, които общината е постигнала до момента и които ще надгражда; най-важните изводи и препоръки от анализите, съотносими към подпрограмата; ключовите резултати, които се очакват от изпълнението на подпрограмата и ще спомогнат за достигането на съответната стратегическа цел на програмата за управление на отпадъците; наличието на други дейности и мерки, включени в други подпрограми на общинската програма за управление на отпадъците, които допълват и подпомагат изпълнението на оперативната цел на подпрограмата.

Подпрограмите съдържат както инвестиционни мерки, така и неинвестиционни мерки.

Инвестиционните мерки включват основно изграждането на инфраструктура в т.ч.:

инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове; инсталации за компостиране/анаеробно разграждане; закупуване и инсталиране на компостери за домашно компостиране; закупуване на съдове и транспортни средства за разделно събиране и транспортиране на биоотпадъци и др. Инвестиционните проекти и възможностите на финансиране на определените стратегически цели в програмата и мерките в плана за действие са представени в тази глава. За изготвяне на *Инвестиционната програма* се вземат в предвид възможностите на общината за финансиране на дейностите по управление на отпадъците.

Финансирането на дейностите по събиране, транспортиране и депониране на битовите отпадъци, почистване на обществени места, почистване на незаконни сметища се поема от общинския бюджет чрез приходите от такса „битови отпадъци”. Осигуряването на финансови средства за големи инвестиционни проекти в областта на управлението на отпадъците ще се търсят чрез външно финансиране от структурните и кохезионни фондове на ЕС, чрез Оперативните програми или други финансиращи организации. Инвестиции, свързани с проекти, като например за въвеждане на фамилно компостиране и други малки проекти с образователна цел биха могли да се финансират от ПУДООС. През плановия период ще се търсят възможности за привличане на инвестиции от частния сектор под формата на Публично-частно партньорство по отношение изграждане на инфраструктура за събиране и оползотворяване на строителни и биоразградими отпадъци, както и за изграждане на инсталации за сепариране. Инвестициите, които попадат в меката част на програмата, за разпространение на информационни материали, провеждане на кампании, обучения или инструктиране на притежателите на отпадъци се финансират от общинския бюджет или могат да бъдат финансирани от организациите по оползотворяване на отпадъците и други външни донори от частният сектор. Някои от дейностите в плана за действие не изискват наличен финансов ресурс, като въвеждане на нормативни изисквания чрез изменения и допълнения на местната нормативна уредба, което ще се осъществи чрез наличния административен капацитет. Неинвестиционните мерки включват дейности в т.ч.: нормативни промени; назначаване на служители; обучение на служители; подготовка на проекти; разработване на методики, инструкции и други административни актове; изпълнение на контролни дейности; провеждане на информационни кампании; разработване и внедряване на информационни системи и др.

VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ С ПОДПРОГРАМИ, МЕРКИ, ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ

Планът за действие съдържа мерките, които трябва да се предприемат за постигане на поставените цели в сферата на управление на отпадъците. С приемането и прилагането на плана се цели да бъде постигнат оптимален баланс между различните законодателни, институционални, икономически и технически мерки и прилагане на интегриран подход за управление на отпадъците. Планът определя и отговорностите на различните институции и организации в областта на управление на отпадъците, свързани с реализацията на предвидените мерки и дейности, очакваните разходи и вероятните източници за тяхното финансиране.

В НПУО 2021-2028 г. са разработени три сценария на инвестиционните мерки в сферата на управление на отпадъците, а именно:

- Вариант 1. „Инвестиране в изграждането на съоръжения за третиране“
- Вариант 2. „Развитие на мерки, свързани с предотвратяване образуването на отпадъци и стимулиране повторната употреба“
- Вариант 3. „Рязко ускоряване на процесите по разделно събиране на рециклируемите отпадъци“.

За постигане на набелязаните цели с фокус върху краткосрочните такива е избран сценарият „Рязко ускоряване на процесите по разделно събиране на рециклируемите отпадъци“. Този сценарий е оценен чрез инструментариума на анализа разходи-ползи (АРП) съгласно Указанията за подготовка на Анализ на разходите и ползите за инвестиционни проекти – инструмент за икономическа оценка на Кохезионната политика на ЕС.

Политиката на община Шабла също следва да бъде насочена към ускоряване на разделното събиране на рециклируемите отпадъци, но успоредно с това следва да се инвестира в изграждането на съоръжения за третиране (претоварна станция със сепариране, компостираща инсталация и площадка за временно съхранение и/или оползотворяване на строителните отпадъци). Следва да се отбележи, че финансовите ресурси, с които разполага Община Шабла са ограничени, подкрепата от националните институции е недостатъчна и в случай на недостиг на средства може да се ревизира изпълнението на някои от представените по-долу мерки, включени в подпрограмите за изпълнение на настоящата Програма за управление на отпадъците.

7.1. Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци /ПОО/

Целта на тази подпрограма е насърчаване на населението, фирмите и институциите от страна на Общината към различни мерки и методи, които да доведат до предотвратяване образуването на отпадъците (ПОО), т.е. предприемане на конкретни действия, от които би могло да се намали образуването на отпадъците, там където е възможно.

Мярката е необходима поради все по-голямото нарастване на образуването на отпадъците, както на национално, така и на световно ниво. Образуването на отпадъци е все по-голям нарастващ проблем, който оказва значително негативно влияние към околната среда и към здравословното състояние на хората, за който следва да се предприемат конкретни мерки за ограничаването му.

Управлението на отпадъците трябва да се усъвършенства непрекъснато и да се превърне в устойчиво управление на материалите с цел да се опазва, съхранява и подобрява качеството на околната среда, да се опазва човешкото здраве, да се гарантира разумното и ефективно използване на природните ресурси, да се насърчават принципите на кръговата икономика, и да се намалява зависимостта на ЕС и на страните-членки от вносни ресурси, като по този начин се осигуряват нови икономически възможности и дългосрочна конкурентоспособност. За постигането на този екологичен приоритет Директива (ЕС) 2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците отделя специално приоритетно място на политиките по предотвратяване на отпадъците.

Предотвратяването на отпадъци е най-ефикасният начин за подобряване на ресурсната ефективност и за намаляване на въздействието на отпадъците върху околната среда. Поради това е важно държавите-членки на ЕС да предприемат подходящи мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, да наблюдават и оценяват напредъка в прилагането на такива мерки. Като част от тези мерки държавите-членки следва да подпомагат иновативни модели на производство, търговия и потребление, които намаляват наличието на опасни вещества в материалите и продуктите, които насърчават увеличаването на продължителността на живота на продуктите и повторната им употреба, включително чрез създаване и подкрепа на мрежи за повторна употреба и за ремонт и схемите за обратно изкупуване и връщане за повторно пълнене, както и като стимулират повторното производство, обновяването и, по целесъобразност, повторната употреба на продуктите и платформите за споделяне.

Предотвратяването на образуването на отпадъците цели да допринесе за намаляване на негативното влияние върху компонентите на околната среда, върху които влияе депонираният отпадък, чрез отделянето на газове и инфилтрат при протичащите процеси на гниене, както и върху намаляване използването на природни ресурси, неминуемо свързани с третирането и обезвреждането на отпадъци.

Ресурсите на Земята са ограничени, а това ограничава и възможностите за развитие на постоянно нарастващото световно население. Отпадъците от една страна се образуват от използването на ресурси или продукти, а от друга - те имат негативни ефекти върху околната среда в резултат от тяхното преработване или обезвреждане. Прекъсването на връзката между икономическия растеж и нарастващото използване на ресурсите, което води до негативно влияние върху човека и природата е основна цел в областта на политиката по околна среда. Този ръководен принцип за устойчиво развитие представлява не само ориентир за държавни действия, но е и мерило за решенията на икономиката и обществото.

Европейското и националното законодателство по управление на отпадъците (Директива 75/442/ЕЕС и ЗУО) поставят като първи приоритет предприемането на мерки за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, които да водят до намаляване на количеството на образуваните отпадъци и намаляване на вредното въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

Според РДО (чл. 3, т. 1), както и според българския ЗУО (§1, т. 17 от ДР), „Отпадък“ е всяко вещество или предмет, от който притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи“. Особено важно е да се подчертае, че предотвратяването на отпадъци (ПО) има най-висок приоритет в йерархията на управление на отпадъците. Най-големите натоварвания на околната среда възникват при производството на един продукт и именно поради това тези натоварвания се намаляват, чрез мерки за ПО.

Съгласно чл. 29 т. 1 на РДО всяка страна членка на ЕС трябва да разработи Програма за предотвратяване на образуването на отпадъци. Предвидените в нея цели и мерки трябва да доведат до прекъсване на споменатата връзка между икономическия растеж и въздействието върху околната среда.

„Предотвратяване на образуването на отпадъци“ означава да не възникват отпадъци, да не се произвеждат продукти, които после да трябва да бъдат рециклирани или обезвреждани. Различните възможности за третиране на отпадъците винаги са свързани с трудности и натоварвания за околната среда. Отпадъкът не изчезва просто така, а чрез депонирането и изгарянето, дори чрез рециклирането, само се променя като вещество. Всяко депониране е намеса в природата, като при това не могат на 100% да се изключат вредни въздействия върху околната среда. В най-добрия случай отпадъците се оползотворяват, но дори и в този случай възникват натоварвания поради употребата на енергия и вода. Поради това, най-адекватното противодействие на проблемите с отпадъците са действията преди образуването на отпадъци, а именно предотвратяването на образуването на отпадъци.

Необходимо е също да има доброволни и самоограничителни мерки от страна на всички участници в обществения живот, като тези мерки трябва да се разясняват, да се помага за тяхното създаване и провеждане, да се дават съвети на бизнеса и домакинствата.

Участници в дейностите по предотвратяване на образуването на отпадъци

Основни участници в разработването и реализацията на политиките по ПО са:

Държава. Тя създава ефективни предпоставки и регулации за подпомагане на участниците в дейностите по предотвратяване образуването на отпадъци, за да изпълни задължението си, съгласно РДО и ЗУО. За целта държавата може да предвиди в съответните нормативни актове, например, различни данъци и/или такси, които стимулират производства или потребление с по-малко отпадъци. Държавата може също така да регламентира, чрез нормативен акт дори забрани за дадени продукти, ако това не противоречи на европейските норми, както и определянето на задължения, като например задължително обратно изкупуване, ограничения в разпространението, регламентиране на транспортирането, складирането и третирането на отпадъците и др. Освен това по силата на чл. 49 и чл. 50 от

ЗУО държавата е длъжна да прилага мерки за планиране като изготвя и план за управление на отпадъците, както и програма за предотвратяване на образуването на отпадъци. Въвеждането на разрешителни и регистрационни режими също е задължение на държавата, регламентирано в ЗУО.

Общини. Общините са отговорни за събирането на отпадъците на тяхната територия, като извършват тази дейност самостоятелно или чрез регионални сдружения. По силата на чл. 52 от ЗУО те са длъжни да изготвят програма за управление на отпадъците, чиято структура, цели и предвиждания отговарят на НПУО, включително на ПОО, която по силата на ЗУО е неразделна част от НПУО. В общинските програми и наредби за управление на отпадъците могат да се включат и съвсем конкретни мерки за ПОО, като например ограничаване на ползването на прибори за еднократна употреба при обществени мероприятия.

Икономически и научни субекти, неправителствени организации. За предотвратяване на образуването на отпадъци икономическите субекти, подпомагани от научните среди, могат да разработят продукти и производствени процеси, които са екологосъобразни и бедни на отпадъци и да оптимизират съществуващи процеси и продукти. Предлаганите на пазара продукти трябва да бъдат с по-дълъг живот, да са лесни за поправка и да са произведени и търгувани без излишни опаковки. Тоест икономическите субекти, подпомагани от научни организации, могат да предприемат мерки, с които се отказват от производството на неекологосъобразни продукти. Засега този отказ е по-скоро доброволен и продиктуван от маркетингови или други съображения, но той може да стане и задължителен при разработване и влизане в сила на съответни закони, наредби и стандарти. Неправителствени организации, които подкрепят идеите за общество, стремящо се към нулеви отпадъци, могат да създадат платформи и доброволни мрежи за всички субекти, които имат желание да допринесат за реализация на тези политики.

Домакинства. Въпреки, че основните количества отпадъци не се генерират от домакинствата, респективно от крайните купувачи, мерките за предотвратяване на отпадъци са насочени в най-голямата си част към тях. Всеки потребител може да ограничи купуването на стоки, които водят до образуване на много отпадъци и по този начин да принуди производителите да спрат или поне да намалят производството на такива стоки. На сегашния етап това означава потребителят да има такова съзнание, че дори да е готов да понесе ограничения в своите „удобства”, респективно да вложи повече усилия и време. Поради това реално и действащо предотвратяване на отпадъци сред потребителите може да се очаква, когато на пазара се предлагат достатъчно стоки и услуги, които са ефективни от екологична гледна точка.

Предотвратяването на образуването на отпадъци е задача на генераторите на отпадъци. Генераторите на отпадъци, решават чрез своите дейности дали ще произвеждат отпадъци или не. Предотвратяването на образуването на отпадъци се състои от следните елементи:

- Стриктно избягване на отпадъците;
- Намаляване на генерирането на отпадъци при източника;
- Насърчаване на повторната употреба;
- Рециклиране при източника.

Стриктното предотвратяване включва пълното избягване на генерирането на отпадъци, чрез реално премахване на вредните вещества или чрез намаляване на материалния и енергийния интензитет в производството, потреблението и разпространението. Примерите за точно прилагане на *предотвратяването* включват такива, които се отнасят до:

- Опасните свойства на определени съставки/ компоненти в продуктите, като се налага тяхното избягване и/или заместване с материали, които не са опасни за човека или за околната среда (например, чрез забрани на използването/ влагането на полихлорирани бифенили или озоноразрушаващите вещества, или премахване на тежките метали от батериите на мобилните телефони).

- Количество, като избягване употребата на материали или на етапи в

производството/потреблението (например, чрез купуване на плодове и зеленчуци от открити пазари или от секцията за плодове и зеленчуци в супермаркета, вместо купуването на пакетирани плодове или чрез премахване на междинното опаковане на козметични продукти и паста за зъби).

Намаляването при източника включва минимизиране употребата на токсични или вредни вещества и/или минимизиране консумацията на материали или енергия. Примерите за намаляване при източника включват такива, които се отнасят до:

- Опасните свойства на определени съставки/ компоненти в продуктите, като намаляване употребата на вредни вещества в продуктите, в системите за производство и продажба, както и в системите за консумация и депониране и намаляване употребата на вещества, които пречат на повторната употреба или рециклирането (например, пластмасови етикети върху хартия, използване на хлорирани разтвори като почистващи средства).

- Количество, като използване на по-малки количества ресурси за осигуряване на същия продукт или услуга (например намаляване дебелината на покритието, въвеждане на системи за повторна употреба или пълнене, миниатюризация, ресурсно ориентирани покупки и потребление) и използване на по-ресурсно независими строителни подходи и материали.

Повторната употреба на продуктите включва многократната употреба на продукта в оригиналната му форма, по оригиналното му предназначение или като алтернатива, с или без допълнителна обработка. Примерите за повторна употреба на продуктите включват такива, които се отнасят до:

- Повторна употреба след допълнителна обработка, като измиване и повторно пълнене на стъклени или пластмасови бутилки, и обработка и използване на празни варели от лепила за варели за петрол.

- Повторна употреба без допълнителна обработка, като използване на торбички за пазар повече от един път.

Рециклирането при източника включва дейности, които позволяват използването на даден материал след обработка на територията на производителя на отпадък. Примери са:

- Използване след биологично третиране, като домашно компостиране.
- Използване след пречистване, като повторна употреба на вода след пречистване, на разтвори след дестилация и т.н.

Предотвратяването и намаляването на образуването на отпадъците се осъществява през целия жизнен цикъл на продуктите от проектирането им до превръщането им в отпадъци и включва следните основни елементи:

- влагане на по-малко количество материали за производството на даден продукт
- удължаване полезния живот на продуктите – произвеждане на по-трайни продукти и осигуряване възможности за ремонтване и поправка на продуктите
- намаляване на опасните свойства на отпадъците, образувани след употреба на продуктите

- произвеждане на продукти, които могат да се използват повторно и влагане на материали, които могат да се рециклират

- ограничаване на ненужната употреба на продукти (напр. продукти за еднократна употреба, замяна на стари с нови модели продукти и т.н.) и по-ефективното използване на продуктите.

Мерките за постигане на националната цел за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, които могат да се предприемат на местно ниво са:

- Икономически стимули за намаляване образуването на отпадъци;
- Популяризиране на схемите за „еко-маркировка” и повишаване на екологичното съзнание на купувачите;

- Контрол върху спазването на изискванията, въведени в наредбите за масово разпространени отпадъци по отношение на заплащането на продуктови такси и относно повторното използване на съответния вид масово разпространен отпадък;

- Контрол върху спазването на забраните за изхвърляне в общия отпадъчен поток на опасни домакински отпадъци.

Общинските власти могат да насърчат предотвратяването и намаляването на образуването на отпадъци чрез провеждане на мероприятия за повишаване на екологичното съзнание на населението.

Мероприятията следва да бъдат насочени към разясняване на ролята на купувачите в намаляване на образуването на отпадъци и предизвикване на промяна в поведението им по време на покупката на продукти. Цели се вземат на решението за покупка да се влияе не само от качествата и цената на продукта, но и от възможните вредни въздействия върху околната среда, като се вземат под внимание следните фактори:

- трайност на продукта, възможност за повторно използване и поправка;
- материалите от които е направен – възобновими или невъзобновими;
- съдържа ли излишни опаковки.

Специфичен инструмент за насърчаване на предотвратяването на образуването на отпадъци са еко-маркировките на продуктите.

Националната програма за предотвратяване образуването на отпадъците за периода 2021-2028 г. е втората за страната програма. Предвид високия приоритет на предотвратяването на хранителните отпадъци на глобално ниво и изискванията на Директива (ЕС) 2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците, към настоящата програма се разработи отделна подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителните отпадъци.

Мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци

В Приложение № 4 към чл. 50, ал. 3, т. 2 на ЗУО са изброени 16 примерни мерки за ПО, обособени в три групи:

- мерки, които могат да засегнат рамковите условия, свързани с образуването на отпадъци;
- мерки, които могат да засегнат фазата на проектиране, производство и разпространение;
- мерки, които могат да засегнат фазата на потребление и употреба.

Анализът на приложимостта на примерните мерки показва, че относими към компетенциите на местните власти и подходящи за прилагане в община Шабла са посочените по-долу мерки. За всяка мярка са представени нейната същност, досегашно прилагане и планирани действия в настоящата подпрограма по всяка мярка.

Мярка: Използване на мерки за планиране или други икономически инструменти за насърчаване на ефикасното използване на ресурсите

Съдържанието на тази мярка може да се раздели на две групи дейности:

- Разработване на общински програми за предотвратяване образуването на отпадъци - съгласно българското законодателство, кметът на общината разработва *Програма за управление на отпадъците* и *Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци*, която е част от нея. Кметовете на няколко общини, ако те са включени в регионално сдружение, могат да разработят и Програма за съответния регион.

- Прилагане на икономически мерки

Компостирането е най-практичният и удобен начин да се третират органичните отпадъци в райони с еднофамилни къщи. Компостирането, което е собствения начин на природата за рециклиране, представлява контролирано разграждане на органични материали като листа, клонки, окосена трева и растителни хранителни отпадъци. Компостът е продукт за подобряване на почвата, който е резултат от правилното компостиране. Компостирането може да бъде по-лесно и по-евтино, отколкото поставянето на тези отпадъци в чували, или транспортирането им до претоварни станции или до контейнерите на централизираната система за събиране на отпадъци. Компостът също така подобрява почвата и отглежданите на нея растения. В селата обикновено има градини, ливади, дървета, храсти, или дори саксии за

засаждане на растения и домашно приготвеният компост е много полезен. Всички органични отпадъци могат да се компостират. От всички „зелени“ отпадъци - отпадъци от дворове, като паднали листа, окосена трева, плевели и останки от градински растения, също и хранителни отпадъци, може да се получи отличен компост. Дървесните отпадъци от дворове могат да бъдат насечени и нарязани до размера на дърва за горене в печка или камина или да бъдат раздробени чрез шредер до дървесни стърготини или малки парченца. Когато се поставят около засадени растения или за настилка на пътеки, те накрая ще бъдат биоразградени и ще се превърнат в компост. Компостирането може да се практикува в повечето дворове в изработени в домашни условия или фабрично произведени съдове за компостиране или просто на открити купове (в някои населени места има изискване за затворени съдове). Фирми, училища и други предприятия може също лесно да компостират отпадъците си. Изработените в домашни условия съдове могат да бъдат направени от дървесни отпадъци, тел, снегозадържащи съоръжения или дори стари кофи за боклук (с дупки, пробити в страни и отдолу). Фабрично произведените съдове включват такива със система за обръщане, рамки, конусообразни и съдове с голям обем.

В изготвените сценарии е включено населението, което прилага домашно компостиране. Броят на необходимите компостери е определен при допускане, че един компостер обслужва едно домакинство в съответния регион. Средното количество компостирани биотпадъци от един компостер е от 150 кг/г.

С въвеждането на допълнителни плащания (екотакси, данъци, концесионни възнаграждения и пр.) за ползване на природни ресурси се цели намаляване на количеството на използваните ресурси в производството и по този начин и намаляване на количеството на отпадъците, които биха възникнали.

Въпреки, че вече са разработвани и приети различни програми, както в областта на околната среда като цяло, така и специално в областта на управление на отпадъците, не са предвиждани конкретни взаимнообвързани мерки за предотвратяване на отпадъците. Настоящата подпрограма е първата такава програма и в нея за първи път се предвиждат конкретни мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци в общината. Сама по себе си изготвената програма е мярка за планиране на ефективното използване на ресурсите. Въвеждането на „електронна община“, освен преките положителни ефекти за гражданите и бизнеса, има съществен принос към политиката за ПОО и ефективно използване на ресурсите. Реализирането на мерки в това направление ще доведе до намаляване на употребата на офис хартия и консумативи, което е равнозначно на предотвратени тонове отпадъци в общината. Подобряването на обслужването на граждани в периода на програмата ще се фокусира и върху разширяване на предлаганите електронни услуги и тяхното популяризиране сред гражданите и фирмите.

Наред с това, общината може да насърчава екологосъобразно поведение на гражданите и юридическите лица, чрез подходящи икономически стимули. Например въвеждане на пониски ставки на годишния патентен данък по ЗМДТ за еднолични търговци и предприемачи, чиято дейност води до повторна употреба на дадени продукти (услуги за ремонт на дрехи, обувки, мебели, велосипеди, електрическо и електронно оборудване).

Тъй като трудно може да се измери точния ефект на количественото и качествено предотвратяване на отпадъци, постигнато в резултат на прилагането на тази мярка, **подходящ индикатор за нейния успех може да бъдат стойностни показатели като например:** брой разработени програми за ПОО, брой изпълнени мерки от общинската програма за ПОО, брой и/или стойност на въведените допълнителни екоплащания или икономически стимули, брой семейства въвели компостиране на място и др.

Мярка: Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители

Тази мярка може условно да бъде разделена на информационни кампании и на мероприятия за обучение. Популяризирането на различни практически действия, водещи до

предотвратяване на отпадъци, може да се извършва чрез съответни кампании в средствата за масова информация, рекламни брошури и пр. Целта на тези кампании е потребителят да е в състояние да взема информирано решение, относно предотвратяване на отпадъци при пазаруване или при извършване на ежедневните дейности в домакинството с оглед ПОО и намаляване на тяхното количество.

Съществуват много добри примери за проведени информационни кампании относно ПО от местните власти. Например, за намаляване на количеството отпадъчна хартия, образувано от разпространението на рекламни материали в това число и на безплатни вестници, в редица европейски страни съществува практика за поставяне на стикери „против нежелана поща“ на разположение на всеки, който желае да участва. От друга страна растящото място на информационните и комуникационни технологии в дома отваря пътя за нови подходи, позволяващи „всички хартии“ да бъдат избегнати, като се дава приоритет на електронния носител, независимо дали става въпрос за битови сметки или за друга информация, предоставена на хартиен носител. Организирането на обучение на преподаватели може да бъде засилено, като съвместно с Министерството на образованието и науката се намери и подходящ начин (например в часовете на класния ръководител) за включване на преподаването на придобитите знания в учебната програма.

Информационното осигуряване на дейностите по управлението на отпадъците е с важно значение при процесите на техния контрол. Необходимо е Общината да разполага с достатъчно и надеждни данни за различните видове и потоци отпадъци, с които борави или които се образуват на територията ѝ, но се управляват от други лица. Обобщението на информацията за генерираните отпадъци на територията на общината влияе и върху годишното изчисляване на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, както и за намаляване количествата на отпадъците, депонирани на Регионалното депо.

Кампаниите за повишаване на общественото съзнание и консултации с участниците в процеса на управление на отпадъците, ще допринесат за разбиране на потенциалните възможности и ползи за околната среда, произтичащи от оползотворяването и рециклирането на отпадъците. Информирането и участието на обществеността е основен компонент на всяка Програма за управление на отпадъците. Отпадъците са резултат от човешката дейност и без участието на населението, основен генератор на битови отпадъци, дори и най - добре разработената програма не може да постигне своите цели. От изключителна важност е населението и бизнесът да бъде запознато с йерархията при управление на отпадъците, да са запознати с приоритетността в реда на справянето с отпадъците, както и за отговорностите на всеки, който образува или допринася за образуването на отпадъци, включително и отговорността да покрива пълните разходи за своите действия.

Вземането на правилни решения и осъществяването на мерките, заложили в Програмата за управление на отпадъците и Плана за действие към нея, ще се постигнат при оптимален баланс на интересите на различните участници в управлението на отпадъците. Необходимо е да се поддържа непрекъснат диалог с участниците в дейностите по управление на отпадъците и организирането на кампании за повишаване на общественото разбиране.

Основният резултат на тази мярка е повишаване на общественото съзнание. Специална целева група ще са децата и учениците в детските и учебни заведения, които много бързо се приобщават към „зелените“ идеи. Информационните кампании ще се фокусират приоритетно към намаляването на образуването на отпадъци от опаковки от хартия, картон, стъкло и пластмаса и биоразградими отпадъци.

Индикатори: Брой проведени информационни кампании и обучения.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 1	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване
Оперативна/и цел/и:	Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци
Текущи индикатори	Количество образувани битови отпадъци в тон за година - 1515 тона за 2020 година; Норма на натрупване на битови отпадъци в община Шабла през 2020 г. – 349 кг/ж/год.
Целеви индикатори	Количество образувани битови отпадъци в тон за година – 1044 тона за година; Норма на натрупване на битови отпадъци в община Шабла през 2028 г. – 283 кг/ж/год.

Мярка	Дейности /мерки/	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Използване на мерки за планиране или други икономически инструменти за насърчаване на ефикасното използване на ресурсите	1.1. Разработване на Програма за управление на отпадъците с включени цели и мерки за предотвратяване образуването на отпадъци /ПОО/	3000	Общински бюджет	2022	Одобрена от Общински съвет Програма за управление на отпадъците на община	Подготовка и съгласуване на 1 брой Програма за управление на отпадъците с включени мерки за ПОО	Разработена и приета 1 брой Програма за управление на отпадъците с включени мерки за ПОО	Община	Обществеността и всички заинтересовани страни, които участват в консултациите при разработването на програмата
	1.2. Извършване на актуален Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2022 г.	10000	Отчисления по чл. 64 от ЗУО, Общински бюджет, ПУДООС, ОПОС 2021-2028 г.	2022	Изготвен актуален Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2022 г.	-	Изготвен 1 брой Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2022 г.	Община	РСУО
	1.3. Извършване на мониторинг за изпълнение на мерките за ПОО заложен в програмата, включително недопускане	-	-	-	2021-2028	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците	Ежегодно - брой изпълнени/ в процес на изпълнение мерки	Брой изпълнени мерки, включени в ППОО до края на 2028 г.	Община

Програма за управление на отпадъците на територията на община Шабла 2021-2028 г.

	образуването на локални замърсявания								
	1.4. Изпълнение на мерките и контрол във връзка със забраната от юли 2021 г. за пускането на пазара и употребата на определени пластмасови продукти за еднократна употреба	5000	Общински бюджет	2022-2028	Създадени предпоставки за предотвратяване образуването на отпадъци от някои продукти за еднократна употреба	Ежегодно - брой изпълнени/ в процес на изпълнение мерки	Брой изпълнени мерки, включени в ППОО до края на 2028 г.	Община	РИОСВ
	1.5. Намаляване на отпадъците от хартия и офис консумативи, чрез въвеждане на „електронно управление“	3000	Общински бюджет	2022-2028	Предотвратени отпадъци от офис хартия и съпътстващи консумативи, материали и услуги	Ежегодно - брой въведени електронни услуги	Общ брой електронни услуги до края на 2028 г.	Община	-
2. Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители	2.1. Изготвяне на годишен план за действие, относно разяснителни кампании за предотвратяване на отпадъците	-	-	2022-2028	Гражданите и фирмите са запознати с ползите от ПОО	Изготвени годишни планове	До 2028 г. изготвени 7 годишни планове за действие	Община/ Еколог	-
	2.2. Провеждане на кампании за разясняване и предоставяне на информация за политиките по ПОО	3500	Общински бюджет ПУДООС и др.	2022-2028	Гражданите и фирмите са запознати с ползите от ПОО	Брой реализирани дейности от годишния план за действие	До 2028 г. проведени минимум 7 информационни кампании	Община/ Еколог	-

7.2. Подпрограма за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци

Програмата за устойчиво развитие до 2030 г., приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 25 септември 2015 г., поставя цел за намаляване наполовина на хранителните отпадъци на глава от населението в световен мащаб при търговията на дребно и потребителите, както и за намаляване на загубите на храни по веригите на производство и доставки до 2030 г. Тези мерки следва да са насочени към предотвратяването и намаляването на хранителните отпадъци в първичното производство, преработването и промишленото производство, при търговията на дребно и разпространението по друг начин на храни, в ресторантите и заведенията за хранене, както и в домакинствата.

Проучване на ЕК на данни от страните членки на ЕС показва, че около 20% от общо произведените храни се превръщат в отпадъци.

Предвид поставените цели на глобално ниво и значителното разхищение на храни в европейските страни, в Директива 2018/851 от 2018 г. за изменение на Рамковата директива за отпадъците от 2008 г., се призовава държавите от ЕС да намалят хранителните отпадъци на всеки етап от веригата на доставки на храни, да наблюдават нивата на хранителните отпадъци и да докладват за постигнатия напредък с цел постигане на целта за намаляване на хранителните отпадъци на територията на целия ЕС с 30% до 2025 г. и с 50 % до 2030 г.

Независимо, че посочените количествени цели не са задължителни, като се вземат предвид екологичните, социалните и икономическите ползи от предотвратяването на хранителните отпадъци, се изисква държавите членки да въведат в своите програми за предотвратяване на отпадъците конкретни мерки за предотвратяване на хранителните отпадъци, включително информационни и образователни кампании, които показват начините за предотвратяване на хранителните отпадъци. Освен това държавите членки трябва да измерват напредъка в намаляването на хранителните отпадъци. За предотвратяване на хранителните отпадъци държавите членки следва да предвидят стимули за събиране на непродадените хранителни продукти на всички етапи от веригата на доставка на храни, както и за тяхното безопасно преразпределяне, включително на благотворителни организации. С цел намаляване на хранителните отпадъци от особено значение е да се повиши информираността на потребителите относно значението на датата на трайност („годно до“ и „най-добър до“).

През 2017 г., Комисията подготви Насоки на ЕС за улесняване даряването на храни. В тези насоки са определени ролята и задълженията на участниците при преразпределянето на храни; дейности на организациите за преразпределяне и благотворителност; сортиране на хранителни излишъци за преразпределяне; възможност за проследяване; определяне на основната и юридическата отговорност при възникване на проблеми с безопасността на храните; последици за преразпределянето на хранителни излишъци, изисквания за информация за предварително опаковани храни и пр.

Създадената Платформа на ЕС относно загубите и разхищението на храни разработи и в края на 2019 г. издаде „Препоръки за действие за предотвратяване на разхищението на храни“. Препоръките са ориентирани към бъдещето и включват набор от хоризонтални или „междусекторни“ препоръки, които са общи за различните етапи на веригата на стойността на храните, често включват множество участници и са необходими за постигане на глобалните цели по отношение на загубите и разхищението на храни. Някои от тях са насочени към специфични горещи точки, като разхищение на храни на равнище потребители, което изисква допълнително разглеждане, проучване и целенасочени действия от страна на всички заинтересовани страни. Препоръките са отправени както към публични, така и към частни организации, като предлагат подходящи действия за конкретни участници и, което е важно, призовават за сътрудничество между различните заинтересовани участници. Въпреки че препоръките не са изчерпателен списък на всичко, което може и трябва да се направи, за да се

предотвратят загубите и разхищението на храни, те предоставят важна насока за всички участници, включително самите граждани на ЕС.

На национално ниво в България темата за хранителните отпадъци е отразена в следните стратегически и нормативни документи:

- Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г. , който включва мерки както за третиране на хранителни отпадъци, така и мерки за предотвратяване на тяхното образуване, напр. мярка към общинските администрации за включване в общинските програми по управление на отпадъците на конкретни мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци (в т.ч. и хранителни отпадъци).

- Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., който предвижда мерки, насочени към намаляване на депонираните биоразградими, в т.ч. хранителни отпадъци и конкретно за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци, като например домашното компостиране.

- Закон за храните. Глава шеста "в" от закона определя дейностите по хранителното банкиране, изискванията към производители и търговци на храни към начина на маркиране на храни, предназначени за даряване, както и изисквания за наличие на система за отчетност на операторите на хранителни банки.

Законът за управление на отпадъците не включва определение за „хранителни отпадъци“, а хранителните отпадъци са включени в определението за „биоотпадъци“. Съгласно това определение хранителните отпадъци обхващат: „хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.“

Директива ЕС 2018/851 дава следното определение: „хранителни отпадъци“ са всички храни, които са се превърнали в отпадъци“ и препраща към определението за „храни“ в член 2 от Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета: „По смисъла на настоящия регламент „храни“ (или „хранителни продукти“) означава всяко вещество или продукт, независимо дали е преработен или не, частично преработен или непреработен, който е предназначен за или основателно се очаква да бъде приеман от хора. Понятието „храни“ включва напитки, дъвки и всякакви вещества, включително вода, които са умишлено вложени в храните по време на тяхното производство, приготвяне или обработка. То включва водата след точката на съответствие, съгласно определението в член 6 от Директива 98/83/ЕО и без да се засягат изискванията на Директиви 80/778/ЕИО и 98/83/ЕО.

Понятието „храни“ не включва:

- а) фуражи
- б) живи животни, освен ако не са подготвени за пускане на пазара за консумация от човека
- в) растения преди прибиране на реколтата
- г) медицински продукти по смисъла на Директиви 65/65/ЕИО (21) и 92/73/ЕИО (22) на Съвета
- д) козметични средства по смисъла на Директива 76/768/ЕИО на Съвета (23)
- е) тютюн и тютюневи изделия по смисъла на Директива 89/622/ЕИО на Съвета (24)
- ж) наркотични или психотропни вещества по смисъла на Единната конвенция на Обединените нации за наркотичните вещества от 1961 г. и Конвенцията на Обединените нации за психотропните вещества от 1971 г.
- з) остатъчни вещества и замърсители.“

Законът за изменение и допълнение на ЗУО привежда в съответствие определението за хранителни отпадъци в съответствие с Директива 2018/851.

В България (както и в останалите страни-членки) все още не са налични прецизни данни относно генерирането на хранителни отпадъци по сектори, съгласно общоевропейската методика, приета през 2019 г. Въпреки това на основата на данни от ИАОС и предвид Наредба № 2 за класификация на отпадъците са направени оценки за количествата на хранителните отпадъци в страната.

В изпълнение на глобалните цели и европейските политики по отношение разхищението на храни МЗХГ е започнало разработването на всеобхватна Национална програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни, която ще включи мерки за загубата и разхищението на храни от „фермата“ до „трапезата“.

Домакинствата са основният източник на образуване на хранителни отпадъци и в страната и в ЕС, следвани от сектора на преработка и производство на храни.

Съгласно Доклада от извършения четирисезонен морфологичен анализ на отпадъците, на територията на община Шабла се образуват около 89 тона хранителни отпадъци на година, което представлява 4% от общото количество генерирани смесени битови отпадъци. Нормата на образуване на хранителни отпадъци на човек от населението в общината е около 20,83 кг/чов./год., което е под изчислените средни норми за България и ЕС. Причината е в спецификата на населените места, битовите и хранителни навици на населението в община Шабла и факта, че голяма част от хранителните отпадъци в селата се използват за храна на домашните животни.

Независимо от това са необходими целенасочени политики и мерки за предотвратяване и намаляване на хранителните отпадъци.

Основната цел на тази подпрограма е намаляване на количеството на образуваните хранителни отпадъци.

В Подпрограмата за предотвратяване образуването на хранителните отпадъци са предвидени основно меки мерки. В преобладаващата си част те имат информационно-образователен и административно-регулаторен характер. Мерките са насочени към различни целеви групи, в т.ч. публични институции, домакинства и бизнес.

Изпълнението на мерките ще допринесе за:

- подобряване на качеството на информацията и проследяването по отношение на количествата образувани, повторно използвани, рециклирани и оползотворени хранителни отпадъци;
- повишаване на осведомеността на обществото за проблема със загуба и разхищението на храни;
- повишаване на информираността на различни целеви групи (общини, НПО, бизнес, домакинства и др.) по отношение предотвратяване образуването на хранителни отпадъци;
- стимулиране на даряването на храни.

Мярка: Прилагане на Националната програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни

Община Шабла може да предприеме допълнителни действия в следните направления:

- събиране на информация за количествата образувани хранителни отпадъци от бита, заведенията за обществено хранене и туристическия сектор;
- идентифициране на заинтересованите страни на територията на общината от всички етапи на хранителната верига;
- повишаване информираността на населението за предприетите мерки за намаляване количеството на хранителните отпадъци и др.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ХРАНИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 1	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване
Оперативна/и цел/и:	<i>Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци</i>
Текущи индикатори	Количество образувани хранителни отпадъци в тон за година - 89 тона за 2019 година; Норма на натрупване на хранителни отпадъци в община Шабла през 2019 г. – 21 кг/ж/год.
Целеви индикатори	Количество образувани хранителни отпадъци в тон за година – 55 тона за 2028 година; Норма на натрупване на хранителни отпадъци в община Шабла през 2028 г. – 12 кг/ж/год.

Мярка	Дейности /мерки/	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Прилагане на Националната програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни	1.1. Изпълнение на мерките за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци	-	-	2022-2028	Създадени предпоставки за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци	Ежегодно - брой изпълнени/ в процес на изпълнение мерки	Брой изпълнени мерки за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци до края на 2028 г.	Община	-
	1.2. Изпълнение на демонстрационни проекти за предотвратяване на хранителните отпадъци	1000	ПООС	2022-2028	Намаляване образуването на хранителни отпадъците от бита, ресторантьорство и туризъм, и реализирани и разпространени добри практики	Брой подадени проекти за ПО на хранителни отпадъци	Брой изпълнени до края на 2028 г. проекти за ПО на хранителни отпадъци	Община	-
	1.3. Разяснителни кампании и предоставяне на информация за ПО на хранителни отпадъци, в т.ч. относно значението на "Най-добър до" и	2000	Общински бюджет	2022-2028	Създадени предпоставки за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци	Ежегодно - брой разяснителни кампании и брой участници	Брой разяснителни кампании и брой участници до края на 2028 г.	Община	РИОСВ

	"Годен до" на търговските хранителни продукти								
	1.4. Прилагане в пълен обхват на възможностите за даряването на храни, с оглед преодоляване на бариерите и популяризиране даряването на храни	-	-	2022-2028	Увеличаване даряването на храни преди изтичането на срока на годност и намаляване на хранителните отпадъци	Ежегодно – Брой организирни кампании/акции за даряване на храни Количество дарени храни	Общ Брой организирни кампании/акции за даряване на храни Количество дарени храни към края на 2028 г.	Община	Домакинства, Търговски обекти, Производители на храни и др.

7.3. Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци в т.ч. отпадъци от опаковки и биоотпадъци

В йерархията за управление на отпадъците подготовката за повторна употреба се нарежда на второ място след предотвратяване на образуването им. Целта на тази подредба е именно максималното използване на отпадъците в колкото се може повече направления. На следващо място е рециклирането, което цели превръщането на отпадъците в други суровини и материали, но разликата с подготовката за повторна употреба е, че тук за извършването на дейността е необходимо използване на много повече суровини. Следва оползотворяването, което цели използването на отпадъците за превръщане в енергия, биогорива и др.

Съгласно нормативната уредба, отделянето на рециклируеми и оползотворими отпадъци от потока битови отпадъци се осъществява посредством сътрудничество с организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки и чрез извършване на дейности по предварително третиране на отпадъците, преди тяхното депониране.

Увеличаването на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци води до минимизиране на количествата на рециклируемите отпадъци **в общия поток на отпадъците, постъпващи на депо.**

Формулирането на количествени цели за рециклиране и оползотворяване, засягащи определени приоритетни потоци отпадъци е практическа мярка за налагане на рециклирането/оползотворяването.

Целите за рециклиране на битовите отпадъци, които страната си е поставила да постигне поетапно до 2035 г., са както следва:

до 1 януари 2020 - най-малко 50 на сто от общото им тегло

до 1 януари 2025 - най-малко 55 на сто от общото им тегло

до 1 януари 2030 - най-малко 60 на сто от общото им тегло

до 1 януари 2035 - най-малко 65 на сто от общото им тегло

За разлика от останалите масово разпространени отпадъци /МРО/, в управлението на отпадъците от опаковки Общините имат значително по-активно участие и задължения като една от основните заинтересовани страни, което изисква много по-добра координация между всички участници в процеса на управление на отпадъците от опаковки. В случай че нямат сключен договор с организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки, общините са длъжни да разработват и изпълняват сами програми за разделно събиране на отпадъци от опаковки и да предоставят ежегодно информация на МОСВ в тази връзка.

Всички МРО, с изключение на отпадъците от опаковки, се образуват в резултат на употребата на самия продукт, пуснат на пазара, който след употребата се превръща в отпадък. Отпадъците от опаковки са резултатът от употребата на продукти, които са опаковани и именно опаковките, а не самите продукти са предмет на изискванията за рециклиране и оползотворяване. В допълнение при опаковките става въпрос за изключително широк диапазон от опаковани продукти – десетки хиляди вида, от които се генерират отпадъците от опаковки, което допълнително усложнява организирането на системите за разделното им събиране.

Количествените цели, които страната ни си поставя по отношение на рециклирането и оползотворяването на отпадъците от опаковки през следващите години, са, както следва:

- 2025 г.: 65% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклира, в т.ч.: Пластмаси: 50%; Дърво: 25%; Черни метали: 70%; Алуминий: 50%; Стъкло: 70%; Хартия и картон: 75%;

- 2030 г.: 70% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклират, в т.ч.: Пластмаси: 55%; Дърво: 30%; Черни метали: 80%; Алуминий: 60%; Стъкло: 75%; Хартия и картон: 85%.

В допълнение към тези цели наскоро приетото европейско законодателство¹¹ от пакета „Кръгова икономика“ поставя по-специални изисквания към едни от най-широко разпространените пластмасови опаковки, а именно пластмасовите бутилки за напитки за еднократна употреба. По-конкретно се поставя изискването всяка държава членка да гарантира, че:

- от 2025 г. някои бутилки за напитки трябва да съдържат най-малко 25% рециклирана пластмаса, а от 2030 г. - най-малко 30%.
- държавите-членки да осигурят разделното събиране с цел рециклиране на пластмасови бутилки за еднократна употреба до 3 литра на ниво най-малко 77% до 2025 г. , а до 2029 г. - 90%.

На европейско ниво се приеха и нови разпоредби за докладване на данни за отпадъците от опаковки¹², които страната ни трябва да прилага.

Голяма част от битовите отпадъци от домакинствата и други организации са **биоразградими отпадъци**. Ето защо българското законодателство въведе конкретни количествени цели за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на битови биоотпадъци, както и цели за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата.

Съгласно §1, т.2 от ДР на ЗУО „Биоотпадъци“ са биоразградими отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Съгласно §1, т.3 от ДР на ЗУО „Биоразградими отпадъци“ са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

Член 8, ал. 1 от Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г. задължава кметовете на общини във всеки от регионите за управление на отпадъци по чл. 49, ал. 9 от ЗУО да постигат следните **регионални цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци**:

1. до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;
2. до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;
3. до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.

Изпълнението на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци се осигурява чрез прилагане на домашно компостиране и разделно събиране.

Разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци

При изготвяне на предвижданията за разделно събиране на битови био-отпадъци са възприети допусканията, определени в *Модел и поетапен план за действие за управление на биоотпадъците в България*, разработен в рамките на проект „Разработване на нормативна уредба за управление на биоотпадъците и създаване на система за осигуряване качеството на компоста и Национална организация за осигуряване на качеството на компоста”. Направените допускания по отношение на фракциите „хранителни отпадъци” и „растителни отпадъци”.

Прието бе, че системата за разделно събиране на битови био-отпадъци ще бъде въведена до 2019 г. и участието на населението в разделното събиране ще е съобразено с изграждането на

¹¹ ДИРЕКТИВА (ЕС) 2019/904 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда

¹² РЕШЕНИЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2019/665 НА КОМИСИЯТА за докладване на данни за отпадъците от опаковки

съответните инсталации. Тази цел не беше постигната и предстои изграждане на регионални и общински компостиращи инсталации през периода до 2028 г. От системата за разделно събиране са изключени домакинствата, които прилагат домашно компостиране.

Целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци в т.ч. за биоотпадъците се изпълняват от общините самостоятелно или заедно с други общини, в зависимост от решението на Общото събрание на РСУО и наличната инфраструктура за третиране на отпадъците в общината и региона. Системите за разделно събиране и рециклиране на отпадъците от опаковки от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, НУБА и ИУЕЕО, които се осъществяват и финансират основно от организациите по оползотворяване, чрез схемите за „разширена отговорност на производителя” се отчитат и допринасят в голяма степен за постигане от общините на целите за рециклиране на битовите отпадъци.

Важна предпоставка за постигане на целите за намаляване количествата на депонираните отпадъци и увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци са и част от действията, предприети през последните години в това направление, а именно:

- ясно определената отговорност на общините за управление на битовите отпадъци, включително поставените цели за рециклиране
- определянето на задължителни количествени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло
- въведеното законово изискване към административните, стопанските, образователните, търговските и други подобни обекти, които генерират битови отпадъци, да събират разделно отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метал и да сключват договори за предаването им на оторизирани за такава дейност фирми и организации
- въвеждането на икономически инструменти, стимулиращи общините да подобрят показателите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци (отчисления за депониране на всеки тон битови отпадъци), като тези от тях, които изпълняват посочените цели за рециклиране на битовите отпадъци се освобождават от 50% от дължимите отчисления за депониране
- друг икономически стимул по отношение на осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от гражданите и фирми е освобождаването на общините от допълнително заплащане с 15% завишение на дължимите отчисления за депониране, за общини, които не изпълняват задължението си за осигуряване на посочената инфраструктура
- нормативно осигурената възможност общините да използват натрупаните суми от заплатените от тях отчисления за депониране за финансиране на инвестиционни разходи за рециклиране и друго оползотворяване на битовите отпадъци.

Приемането и прилагането на Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., изигра съществена роля за прилагане на нов подход към биоразградимите отпадъци, увеличаване на количествата на рециклираните биоразградими отпадъци чрез създаване и постепенно разширяване на системите за разделно събиране и изграждане на инфраструктура за рециклиране на зелени, а в последните години - и за рециклиране на хранителни отпадъци, които до приемането на Плана почти изцяло се депонираха. Планът анализира и адресира и мерки за намаляване на депонирането на други потоци биоразградими отпадъци – основно хартия и картон, като количествата депонирани отпадъци от този вид също се намалиха чрез развитие на системите за разделно събиране и инфраструктурата за рециклиране и особено на отпадъците от опаковки от хартия и картон.

В Подпрограмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци са предвидени мерки, които условно могат да бъдат класифицирани като инвестиционни мерки и неинвестиционни (меки) мерки.

Инвестиционните мерки са насочени основно към реализация на проекти за изграждане на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци, инсталации за рециклиране, инсталации за компостиране, създаване на центрове за подготовка за повторна употреба и др.

„Меките” мерки са насочени към осъществяването на различни тематични проверки, провеждане на информационни и разяснителни кампании и обучения, различни нормативни промени и др.

В резултат от изпълнението на мерките от тази подпрограма е необходимо до 2030 г. минимум 55% от общото тегло на битовите отпадъци, образувани на територията на община Шабла да бъдат подготвени за повторна употреба и рециклиране.

Въвеждането на разделно събиране, при източника на генериране на отпадъци, ще доведе до увеличаване количествата на събираните фракции. Прилагането на схеми за разделно събиране от една страна ще бъде организирано на база на принципа **„отговорност на производителите”**, като задължение на производителите и вносителите на стоки, след крайната употреба, на които се образуват масово разпространени отпадъци, и плащащи продуктови такси на фирми по оползотворяване. От друга страна стои като задължение на общините да организират системи за разделно събиране на различните потоци отпадъци.

Приоритет ще има въвеждането на схеми за разделно събиране и рециклиране за следните групи отпадъци:

- отпадъци от опаковки и други битови отпадъци, подходящи за рециклиране (отпадъци от хартии и картони, пластмаси, метали и др.);
- отпадъци от офиси, административни сгради и учреждения;
- биоразградими отпадъци от домакинствата, заведенията за обществено хранене и от поддръжка на обществени зелени площи;
- едрогабаритни отпадъци;
- отпадъци от строителство и разрушаване на сгради;
- негодни за употреба автомобилни гуми;
- излезли от употреба моторни превозни средства;
- масово разпространени опасни отпадъци, като отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, луминесцентни лампи и др.

Изпълнението на целите за рециклиране ще бъде осъществено чрез:

- Количества, събрани от системите за разделно събиране с контейнери, поставени от организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки и общините;
- Количества разделно събрани отпадъци от пунктове за вторични суровини и търговски обекти;
- Отпадъци, отделени в инсталации за сепариране на смесени битови отпадъци;
- Количества разделно събрани и компостирани зелени и биоразградими отпадъци в домашни, общински и регионални инсталации и др.

Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки е първата от всички системи за разделно събиране на отпадъците, създадена след приемането на Закона за управление на отпадъците през 2003 г. На територията на страната работят няколко организации за оползотворяване на отпадъците от опаковки, които имат ангажимента да изпълняват целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки от името на лицата, които пускат на пазара опаковани стоки. Системата е с широко покритие на територията на цялата страна. Специфичен показател, измерващ ефективността на работа на системата за управление на отпадъците от опаковки, е процентът на рециклираните отпадъци от опаковки спрямо

генерираните. Средно за страните от ЕС стойността на този показател е 60,4% за 2008 г. и 67,5% 2017 г. За страната ни този процент нараства от 50,3% през 2008 г. на 65,6% през 2017 г., като от 2010 до 2017 г. стойността на показателя се движи около средната стойност за ЕС. През десетгодишния период 2008-2018 г. Република България изпълнява, дори преизпълнява, целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки.

В община Шабла е въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, посредством договор за съвместно сътрудничество с „Булекопак“ АД. Тя се състои от 24 броя жълти контейнери, тип „Ракла“, 1100 л., за отпадъци от хартия, картон, пластмаса и метал и 12 броя зелени контейнери тип „Иглу“, 1180 л., за стъклени отпадъци. Осигуреният общ обем съдове в община Шабла, е 40560 л., при минимално изискуем такъв 31623 л., определен според броя на населението, съобразно разпоредбата на чл. 24, ал. 1, т. 1, буква „а“ от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки. Съдовете са разположени в гр. Шабла, с. Дуранкулак, с. Езерец и с. Горун и се обслужват при следния годишен график: жълти контейнери – два пъти месечно, зелени контейнери – веднъж на шест месеца или по-рано, след заявка, при запълването им. През летния сезон кратността на извозване на жълтите контейнери се увеличава на три пъти месечно. Данните от ежемесечните и годишните отчети на за разделно събраните отпадъци от опаковки през последните три години сочат нарастване на съдържанието на рециклируемите отпадъци в цветните контейнери от 10 % на 13 - 14 %, което е показател за повишаване нивото на обществена осъзнатост по отношение на екологосъобразното управление на отпадъците.

Рециклируемите отпадъци са около 15,23%, в това число - хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмаса – 7,48 %, следвано от хартия – 3,89%, стъкло – 1,96%, метали – 0,57%, и картон – 1,33%.

Относителният дял на „биоразградимите отпадъци“¹³ за община Шабла е значителен – 42,6% от образуваните битови отпадъци, в това число - хранителни – 4,07%, градински – 32,55%, дървесни отпадъци – 0,76%, хартия – 3,89% и картон – 1,33%.

Съгласно целите на национално ниво за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци до 2020 г. допустимите минимални стандарти на този вид отпадък за жител на година са 109 кг/ж./г. Според данните от извършения през 2019 г. морфологичен анализ на отпадъците в община Шабла са депонирани 100 кг/ж./г. биоразградими отпадъци. Следователно стойностите са по-ниски от допустимите минимални стандарти.

От 2020 година в гр. Шабла започна поетапно въвеждане на система за разделно събиране на зелените отпадъци посредством мрежа от 27 кафяви пластмасови водоустойчиви контейнери с обем 1,1 куб. м., разположени на обществено достъпни места и 152 кафяви пластмасови кофи с обем 120 л. за индивидуално ползване от домакинствата. През 2021 година, със средства от възстановени отчисления, в размер на 24000 лв. с ДДС, са закупени и предоставени за индивидуално ползване още 535 кафяви пластмасови кофи с обем 120 л. за индивидуално ползване от домакинствата. Съдовете се обслужват от общинската система за сметосъбиране и сметоизвозване, в изпълнение на разпоредбите за поетапно въвеждане на разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците. Графикът за обслужването им се определя ежегодно със заповед, публикувана до 31 октомври на предходната година, за следващата календарна, на официалната Интернет страница на община Шабла. Обслужването на кафявите кофи и контейнери се осъществява с налична сметосъбираща техника за ТБО. През 2020 г. са събрани и предадени за компостиране 66,380 т. зелени отпадъци.

¹³ Съгласно ДР на ЗУО § 1. т.3. „Биоразградими отпадъци“ са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

По този показател общината е далече от целевата стойност от 50-55 на сто и следва да се предприемат мерки за разширяване на системата за разделно събиране и оползотворяване на много по-големи количества биоотпадъци.

В тази връзка Община Шабла следва да предприеме допълнителни действия в следните направления:

- Оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки и редовно спазване графика за извозването им при строг контрол на разделно събрания отпадък;
- Въвеждане на системи за разделно събиране и оползотворяване на биоразградимите отпадъци, чрез изграждане и въвеждане в експлоатация на общинска компостираща инсталация и въвеждане на домашно компостиране;
- Предоставяне на информация за количествата разделно събрани и предадени за рециклиране битови отпадъци от всички юридически лица на територията на общината;
- Мерки, свързани с осъществяване на контрол за изпълнение на изискванията за разделно събиране и предаване на рециклируемите битови и биоразградими отпадъци;
- Въвеждане на стимули за гражданите и юридическите лица за активно участие в организираните от общината системи за разделно събиране на битовите и биоразградими отпадъци.

Пряко отношение към постигане на набелязаните цели на настоящата подпрограма са мерките от другите подпрограми, свързани със:

- осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за битовите отпадъци;
- продължаване прилагането на икономически инструменти, които чрез стимули и санкции да доведат до постигане на набелязаните цели /отчисленията за депониране, редукция на такса „битови отпадъци“ за участващите в системите за разделно събиране/;
- включването в общинската наредба на специални разпоредби и изисквания за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на битовите, в т.ч. на биоотпадъците;
- периодично извършване от общината на проучвания за морфологичния състав на битовите отпадъци;
- определяне на такса „битови отпадъци“, възможно най-пряко, свързано с количествата изхвърлени отпадъци;
- обучение и подобряване административния капацитет за управление на отпадъците на общинско ниво;
- внедряване на електронна информационна система за управление на отпадъците в общината, чрез която ще се събират данни за битовите отпадъци, вкл. модул за разделно събираните и предадени за рециклиране и оползотворяване, за проследяване на степента на постигане на целите и вземане на съответните управленски решения;
- обучителни програми за поддържане и подобряване капацитета на администрацията и контролиращите служители на общината;
- участие в Общите събрания на РСУО, обвързани с вземане на решения за подхода за изпълнение на целите на общините в РСУО и решения по други въпроси.

Реализацията на мерките от настоящата подпрограма гарантира поэтапното намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци и за насърчаване на разделното събиране на биоотпадъците с цел компостиране и анаеробно разграждане, както и за третиране на биоотпадъците по начин, който осигурява висока степен на защита на околната среда.

Осъществяването на програмата има значителен принос за изпълнение и на целите за намаляване на парниковите газове в съответствие с Интегрирания план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г., тъй като изпълнението на мерките

за биоразградимите отпадъци са едновременно и мерки за намаляване и предотвратяване на емисиите на метан от депата за битови отпадъци.

Като се вземат предвид тенденциите в страната по отношение на опаковките и отпадъците от опаковки, европейските политики относно кръговата икономика и ефективното използване на ресурсите, както и новоприетото европейско законодателство в разглежданата област е целесъобразно достиженията на създадената система за разделно събиране на отпадъците от опаковки, не само да се запазят, но и да се надграждат и развиват в следващите години. Общините следва да фокусират вниманието си върху прилагашите и контролните механизми за спазване на изискванията от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради да събират разделно отпадъците си от опаковки и да ги предават на оторизирани за целта лица за последващо рециклиране и оползотворяване. Това ще доведе не само до екологични ползи (нараснали количества разделно събрани отпадъци от опаковки), но и до намаляване на разходите на общините за третиране на битовите отпадъци поради намалени количества битови отпадъци, извозването и третирането на които общините трябва да финансират.

Бизнесът за производство на пластмасови бутилки за еднократна употреба трябва да пренастрои производството си с оглед достигане на целите за влагане на рециклирана пластмаса при производството на пластмасови бутилки за еднократна употреба. Следва да се определи компетентният държавен орган за контрол спазването на това изискване, като на този орган се осигури обучение, методически ръководства за контрол и други необходими ресурси – човешки, финансови, технически и др.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
ПОДПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ПОВТОРНА УПОТРЕБА И ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ НА
БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ В Т.Ч. ОТПАДЪЦИ ОТ ОПАКОВКИ И БИООТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 2	Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци
Оперативна/и цел/и:	Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците
Текущи индикатори	2019 г. - 20% от общото тегло на битовите отпадъци са подготвени за повторна употреба и рециклиране 2019 г. – 10% от количеството на битовите биоотпадъци са разделно събрани и оползотворени
Целеви индикатори	2028 г. - минимум 55% от общото тегло на битовите отпадъци са подготвени за повторна употреба и рециклиране 2028 г. - минимум 50% от битовите биоотпадъци образувани в общината са разделно събрани и оползотворени

Мярка	Дейности /мерки/	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци	1.1. Разширяване и оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки и проучване на възможностите за въвеждане на депозитна система за отпадъци от опаковки	100 000	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	2022-2028	Въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки	Брой населени места, брой жители обхванати в системата за разделно събиране на отпадъци и брой съдове	Брой населени места, брой жители обхванати в системата за разделно събиране на отпадъци и брой съдове	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки	Община
	1.2. Редовно спазване на графика за извозване на разделно събраните отпадъци от опаковки при строг контрол и отсортиране	-	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	2021-2028	Оптимизирана система за разделно събиране на отпадъци от опаковки	Количество разделно събрани отпадъци по видове в кг	Количество разделно събрани отпадъци по видове в кг	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки	Община
	1.3. Закупуване на индивидуални съдове за разделно събиране на отпадъци от хартия,	50 000	Общински бюджет, Републикански бюджет,	2021-2025	Разширяване ефективността и обхвата на системата за	Брой домакинства с разделно събиране на	Брой домакинства с разделно събиране на	Община	Домакинства и Организация

	пластмаса, метал – около 1300 броя за домакинствата в община Шабла		ПУДООС и др.		разделно събиране на отпадъци от опаковки	отпадъци Количество разделно събрани отпадъци по видове в кг	отпадъци Количество разделно събрани отпадъци по видове в кг		по оползотворя ване на отпадъци от опаковки
	1.4. Въвеждане на разделно събиране от административни, стопанските, търговските и др. обекти най-малко на отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса, стъкло и зелени биоотпадъци	-	Организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп) Общински бюджет, Държавен бюджет, Частни инвестиции	2022-2028	Разширена система за разделно събиране на битовите отпадъци	-	Брой обекти, обхванати в системата за разделно събиране на отпадъци	Община Организации по оползотворяване на отпадъци	Администрации Собственици и на стопански, търговски и др. обекти
	1.5. Ежегодно планиране и осъществяване на тематични проверки за изпълнение на изискванията за разделно събиране и изхвърляне на отпадъците в организираната от общината система за разделно събиране на отпадъците	-	-	ежегодно	Изготвен доклад до кмета за резултатите от осъществения контрол	Брой извършени ематични проверки	Брой извършени тематични проверки	Еколог	Община
	1.6. Ежегодно събиране и обработка на информация от ООп / фирми и др. юридически лица/ за количествата и видовете разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци	-	-	ежегодно	Общината да разполага с информация за количествата разделно събрани отпадъци на нейната територията	Количества разделно събрани отпадъци в кг/тон	Количества разделно събрани отпадъци в кг/тон	Еколог	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки
	1.7. Провеждане на информационни кампании	2 000	Общински бюджет	постоянен до 2028 г.	Гражданите и фирмите са	Ежегодно - брой	Проведени минимум 7	Община	Медии

	за разделно събиране, подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци, включително отпадъци от опаковки като ценен ресурс				запознати с ползите от разделното събиране и оползотворяване на битовите отпадъци	разяснителни кампании и брой участници	информационни кампании		
	1.8. Ежегодно провеждане на поне две кампании за разделно събиране на отпадъци от стара хартия и други материали (напр. в края и в началото на учебната година)	1 000	Общински бюджет	постоянен до 2028 г.	Допълнителни количества събрани отпадъци	Ежегодно - брой акции, Брой участници/учебни заведения Количество събрани отпадъци	Общ брой проведени акции до края на 2028 г. Общо количество събрани отпадъци до края на 2028 г.	Община	Училища
	1.9. Въвеждане в Наредбата по чл.22 от ЗУО на изисквания за търговските и други подобни обекти за разделно събиране на отпадъците от опаковки и увеличаване размера на санкциите, при смесването на отпадъци и изхвърляне на рециклируеми и оползотворими отпадъци в контейнерите за битови отпадъци	-	-	постоянен до 2028 г.	Намаляване количеството на рециклируемите отпадъци в смесения битов отпадък	Брой наложение санкции за нерегламентирано изхвърляне на отпадъци	Брой наложение санкции за нерегламентирано изхвърляне на отпадъци	Общински съвет	Община
2. Достигане на националните цели и изискванията за биоразградимите отпадъци	2.1. Доставка на специализирана техника и оборудване за разделно събиране на биоразградимите отпадъци	300 000	ОПОС, МОСВ, ПУДООС и др.	2 22-2028	Доставена специализирана техника и оборудване за разделно събиране на отпадъци	Брой и вид закупена техника и оборудване	Осигурена техника и оборудване за управление на различни потоци отпадъци	Община	Организации по оползотворяване на отпадъци и други

Програма за управление на отпадъците на територията на община Шабла 2021-2028 г.

	2.2. Въвеждане на компостираща инсталация за биоразградими и зелени отпадъци	500 000	ОПОС 2021-2028 ПУДООС, Държавен бюджет	2022-2028	Разделно събиране на биоразградими и зелени отпадъци, постигане на целите за разделно събиране на биоразградимите отпадъци	-	Въведена в експлоатация площадка за компостиране на биоразградими и зелени отпадъци	Община	
	2.3. Закупуване на съдове за разделно събиране на растителни и биоотпадъци	20 000	ОПОС 2021-2028 ПУДООС Отчисления по чл.64 от ЗУО Общински бюджет	2022-2028	Закупени контейнери	Ежегодно - Брой закупени контейнери	Общ брой закупени контейнери за зелени и биоразградими отпадъци.	Община	PCYO
	2.4. Включване в общинската наредба за управление на отпадъците на изисквания за разделно събиране на зелените отпадъци, след осигуряване на системата за събирането им.	-	-	2025	Достигнати нормативно определените изисквания за разделно събиране на биоразградимите отпадъци	Подготвени изменения в Наредбата за управление на отпадъците	Приети изменения в Наредбата за управление на отпадъците	Общински съвет	Община

7.4. Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради

Строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради се характеризират с висок потенциал за рециклиране и повторна употреба, като някои от техните компоненти имат висока ресурсна стойност. Правилното управление на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради допринася за постигането на устойчивост и подобряване качеството на живот. Поради тази причина отпадъците от строителство и разрушаване са определени като ключов аспект в пакета за кръгова икономика, представен от ЕК през 2015 г. Според РДО до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване следва да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло, като се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние. Целите не са променени с приетата Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците. В националното законодателство заложената крайна цел за рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване до 1 януари 2020 г. от най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците също не е променяна и се запазва и за периода на НПУО 2021-2028 г.

Отпадъците от строителството и разрушаването във висока степен подлежат на рециклиране и повторна употреба. Така от проблем за околната среда, те могат да се превърнат в ценен ресурс. Това е основен подход в устойчивото управление на отпадъците, наложен от активната политика на ЕС в това направление.

Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ.. бр.98 от 8 Декември 2017 г., определя някои допълнителни изисквания за управлението на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали в строителството. Съгласно сроковете, определени в ЗУО в тази наредба се регламентират конкретни цели за оползотворяване на определени видове строителни отпадъци и етапите за тяхното изпълнение.

С наредбата се регламентират:

1. създаването на система за управление и контрол на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци (СО);
2. изискванията за влагане на рециклирани строителни материали в строителството;
3. изискванията за управление на СО в процеса на строителство и премахване на строежи.

Целта на наредбата е:

1. да се предотврати и ограничи замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и да се ограничи рискът за човешкото здраве и околната среда в резултат на събирането, третирането и транспортирането на СО;
2. да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

Важна предпоставка за постигане на целите са част от действията, предприети на национално ниво до момента, а именно:

- за първи път е разработен и одобрен Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България за периода 2011-2020 г.;
- одобрени са нормативни разпоредби в ЗУО и в Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали. В тях са разграничени ясно отговорностите на общинските, регионалните и централните институции.

Условията и редът за събиране, транспортиране, оползотворяване и обезвреждане на СО на територията на съответната община се определят с наредбата по чл. 22 ЗУО.

Община Шабла, както и другите общини в страната имат следните отговорности, произтичащи от ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влягане на рециклирани строителни материали:

- Организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата;
- Когато общината е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи е длъжна:
 - Да разработи План за управление на строителните отпадъци, като задължителна част от строителната документация за издаване на разрешение за строеж;
 - Да изпълни реално Плана за управление на строителните отпадъци;
 - Да влага в строежите определен процент материали от рециклирани строителни отпадъци или материално оползотворяване в обратни насипи;
 - Да осигури селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества.

Анализите на строителните отпадъци и на инфраструктурата за строителните отпадъци ни показват, че община Шабла, както преобладаващата част от общините в България депонира строителните си отпадъци, а част от фирмите често ги изхвърлят нерегламентирано. На територията на общината, както и в региона все още няма инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. За това е необходимо Общината да направи проучване за възможностите за рециклиране на строителните отпадъци в териториално близки райони или изграждане на собствена инсталация, както и за оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи, рекултивация на нарушени терени и стари депа и други подобни и информирание на гражданите и организациите, чрез публикации на интернет страницата си.

В Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Шабла и Наредбата за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях, подробно са описани дейностите по управление на строителните отпадъци в общината.

Извършването на дейностите по третиране и транспортиране на строителните отпадъци (вкл. строителните отпадъци от вътрешни преустройства и текущи ремонти на сгради и съоръжения) и излишните земни маси е задължение на собственика, инвеститора или изпълнителя на дейността, от която са формирани. Когато дейностите по третиране и транспортиране на строителните отпадъци и излишните земни маси касаят обекти, за които се издава разрешение за строеж и се открива строителна линия, и/или обекти от които общото количество на строителните отпадъци и излишните земни маси надвишава 1 куб. м., отговорните лица подават в община Шабла заявление по образец с приложен към него документ за платена такса за депониране, въз основа на които Кметът на общината издава разрешение за третиране и транспортиране. Транспортирането на отпадъците се осъществява въз основа на договор с лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО) за съответната дейност. Всички строителни отпадъци, образувани на територията на общината, се предават на регионално депо – Добрич.

В законодателството е регламентирано, че разходите за управление на отпадъците от строителство и разрушаване, следва да се поемат от притежателите на отпадъците. В тази връзка доставянето на отпадъците до съоръженията за третиране и заплащането на цената за приемането им е задължение на съответния притежател. В условията на общината е възможно приемането на отпадъци да става срещу заплащане на услуги по разполагане на контейнери на мястото на образуването и извозването им до площадка за временно съхранение или директно до съоръжения. Размерът на заплащането ще зависи от транспортните разстояния и ще бъде по-висок за малките населени места. Следователно необходимо е да бъдат предприети мерки за предотвратяване възникването на нерегламентирани сметища. Препоръчва се тези мерки да са

насочени към предотвратяване на тези практики във възможно най-ранен етап, например чрез изискване на договор за предаване на отпадъци преди издаване на разрешението за строеж или с плана за управление на отпадъците при разрушаване на сгради.

В подпрограмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради са предвидени мерки, които условно могат да бъдат разграничени като инвестиционни мерки и „меки“ мерки.

Инвестиционните мерки са свързани главно с изпълнението на съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали. Необходимостта от изграждането на такива съоръжения, местоположението и капацитета им са дефинирани в Националния стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България.

Пряко отношение към постигане на набеязаната цел на настоящата програма са мерките от другите програми на плана, свързани с:

- Програми за обучение на служители за целите на изпълнение на изискванията за селективно разрушаване на сгради и за разделяне на строителните отпадъци в процеса на строителството;
- Осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението и бизнеса да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за отпадъците;
- Разработване и внедряване на интегрирана общинска информационна система за отчитане на отпадъците, включително изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъци с подсистема за строителните отпадъци.

България има много малко практически опит в разглежданата област, поради което са необходими постоянни и координирани усилия на централните, регионалните и местни власти както и на бизнеса от строителния бранш и на неговите браншови организации. При планиране на осъществяване на мерките, отнасящи се до строителните отпадъци е взето под внимание, че за депонирането на тези отпадъци се заплащат отчисления за депониране за всеки тон депониран отпадък, аналогично на отчисленията за депониране на битови отпадъци.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ И ОТПАДЪЦИ ОТ РАЗРУШАВАНЕ НА СГРАДИ

Стратегическа цел: 2	Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци
Оперативна/и цел/и:	Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците
Текущи индикатори	Ежегодно отчитане на количествата рециклирани строителни материали, вложени в строежите с възложител Община Шабла, съгласно изискванията на Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали. Брой одобрени от Община Шабла инвестиционни проекти с включен План за управление на строителните отпадъци
Целеви индикатори	Достигане на 70% рециклиране на образуваните строителни отпадъци в общината до 2028 г. Брой- одобрени от Община Шабла инвестиционни проекти с включен План за управление на строителните отпадъци

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци от строителни дейности и от разрушаване на сгради	1.1. Създаване на площадка за временно съхранение на строителни отпадъци в общината	100 000	ОПОС Отчисления по чл.64 от ЗУО/ Общински бюджет	2022-2023	Селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и производство на рециклирани строителни материали	-	Въведена в експлоатация 1 брой общинска инсталация за третиране на строителни отпадъци	Община	-
	1.2. Прилагане на контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните	-	-	2022-2028	Осъществен контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните	брой извършени проверки; брой наложени санкции; брой съставени	Количества рециклирани строителни материали	Община	Възложители на инвестиционни проекти

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали				отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали	предписания			
	1.3. Закупуване на контейнери, които ще се използват по заявка за извозване на строителни отпадъци	20 000	Общински бюджет Отчисления по чл.64 от ЗУО	2022 - 2028	Гражданите не изхвърлят строителните отпадъци в контейнерите за битови отпадъци.	-	Осигурена площадка за строителни отпадъци	Община	Граждани
	1.4. Включване в тръжните документи за строителство на сгради, пътища и други елементи на техническата инфраструктура на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали	-	-	2022-2028	Оползотворяване на строителните отпадъци	2022-2023 - 8%	2024-2028 -10%	Община	

7.5. Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци /МРО/

Съгласно ЗУО „Масово разпространени отпадъци“ са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. Съгласно националното законодателство са поставени годишни количествени цели за рециклиране и оползотворяване на шест групи масово разпространени отпадъци.

- Отпадъци от опаковки
- ИУМПС
- ИУЕЕО
- Отпадъчни масла и нефтопродукти
- Отпадъци от гуми
- Отпадъци от батерии и акумулатори

Целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, ИУМПС /излези от употреба МПС/, ИУЕЕО /излязло от употреба електрическо и електронно оборудване/ и от батерии и акумулатори са заложи на общоевропейско ниво, а в България са поставени и се изпълняват национални количествени цели и за отпадъци от гуми и за отпадъчни масла и нефтопродукти. Целите за оползотворяване и рециклиране на шестте групи МРО на територията на цялата страна се изпълняват успешно чрез въведените схеми за разширена отговорност на производителя. Поставени са изисквания за ясно определяне на ролята на отделните заинтересовани страни, ефективността на разходите, определянето на вноските, които производителите заплащат, изисквания за прозрачност, както и системи за отчитане и ефективен контрол на дейността на схемите.

Заложените в НПУО 2021-2028 г. цели за МРО по години са следните:

Таблица 39: Цели за масово разпространени отпадъци по години

Група МРО	Цели
<u>Отпадъци от опаковки</u>	<p>До 2025 г.: 65% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклира, в т.ч. Пластмаси: 50% Дърво: 25% Черни метали: 70% Алуминий: 50% Стъкло: 70% Хартия и картон: 75%</p> <p>До 2030 г.: 70% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклират, в т.ч.: Пластмаси: 55% Дърво: 30% Черни метали: 80% Алуминий: 60% Стъкло: 75% Хартия и картон: 85%</p>
<u>ИУМПС</u>	<p>Ежегодно: ниво на повторна употреба и оползотворяване, не по-ниско от 95% от теглото на всяко ИУМПС</p> <p>Ежегодно: ниво на повторна употреба и рециклиране, не по-ниско от 85% от теглото на всяко ИУМПС</p>
<u>ИУЕЕО</u>	<p>Ежегодно: разделно е събрано мин. 65% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години</p>
<u>Отпадъци от отработени масла</u>	<p>Ежегодно: мин. 40% от количеството масла, пуснати на пазара през съответната година</p>
<u>Отпадъци от гуми</u>	<p>Ежегодно: не по-малко от 50% от количеството гуми, пуснати на</p>

Група МРО	Цели
	пазара на РБ през текущата година се регенерират и/или рециклират
<u>Отпадъци от портативни батерии и акумулатори (ПБА)</u>	Ежегодно: разделно са събрани мин. 45% от пуснатите на пазара ПБА с изключение на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната
<u>Отпадъци от индустриални батерии и акумулатори</u>	Ежегодно: разделно са събрани мин. 25% от пуснатите на пазара индустриални батерии и акумулатори
<u>Отпадъци от автомобилни батерии и акумулатори</u>	Ежегодно са събрани разделно 100% от пуснатите на пазара автомобилни батерии и акумулатори
<u>Отпадъци от текстил</u>	До 2025 г.: 20% от теглото на образуваните отпадъци от текстил се събират разделно

С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци до 2025 г., е необходимо в схемата да бъдат включени и тези отпадъчни потоци.

Подпрограмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО включва основно „меки“ мерки, които имат организационен, административно-регулаторен и информационно-образователен характер.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА МАСОВО РАЗПРОСТРАНЕНИ ОТПАДЪЦИ /МРО/

Стратегическа цел: 4	Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци
Оперативна цел:	Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците
Текущи индикатори	Брой домакинства, търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради, които участват в системите за разделно събиране и подготовка за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци
Целеви индикатори	През 2028 г. : Над 70% от населението участва в системи за разделно събиране на масово разпространени отпадъци Минимум 65% от теглото на образуваните масово разпространени отпадъци се рециклира и оползотворява

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Подобряване информираността и участието на населението и бизнеса, относно дейностите по управление на отпадъците	1.1. Развитие на системите за събиране на масово разпространени и опасни отпадъци, т.ч. /текстил, луминисцентни лампи, батерии, акумулатори и отработени масла, електрически и електронни уреди, излезли от употреба МПС и др./	100 000	Организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки и МРО Общински бюджет	2022-2028	Разделно събиране и оползотворяване на МРО	Брой сключени договор с организации по оползотворяване	Количества събрани разделно масово разпространени и опасни отпадъци	Община	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки и МРО

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	1.2. Провеждане на информационни и разяснителни кампании и издаване на информационни материали за разделно събиране и подобряване на управлението на МРО	3 000	Общински бюджет	Ежегодно	Гражданите и фирмите са информирани за реда, начина и ползите от разделното събиране и оползотворяване на битовите отпадъци	Брой проведени информационни кампании за разделно събиране и подобряване управлението на битовите отпадъци	Минимум 7 броя проведени информационни кампании за разделно събиране на МРО	Община	
	1.3. Публикуване на годишните отчети по изпълнение на ПУО до 2028 г.	-	-	Ежегодно до 31 март	Осигурена прозрачност при изпълнение на общинските политики за отпадъците	Брой публикувани годишни отчети	Публикувани 7 годишни отчети за ПУО	Еколог	
	1.4. Провеждане на местни кампании по почистване на обществени зелени площи, паркове, градинки, площади и др.	3000	Общински бюджет	Ежегодно 2021-2028	Повишено участие на населението и бизнеса, почистени нерегласментирани замърсявания и обществени площи	Брой проведени кампании; Брой участници; Количества събрани и извозени отпадъци	Проведени минимум 7 кампании; Минимум 50 участници на година; Количества събрани и извозени отпадъци	Община	

Програма за управление на отпадъците на община Шабла 2021-2028 г.

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	1.5. Организиране на творчески конкурси за деца и ученици на тема „Намаляване и оползотворяване на отпадъците“	3000	Общински бюджет	Ежегодно	Развиване на екологично мислене и отношение към опазването на природата сред подрастващите	Брой конкурси; Брой участници	Проведени минимум 7 конкурси с минимум 100 участници на година	Община	Училища, детски градини
	1.6. Участие в национални кампании на ПУДООС	50 000	ПУДООС	Ежегодно	Реализирани 5 екологични проекта	Брой реализирани проекти	Реализирани минимум 5 екологични проекта	Община	Училища, детски градини и кметства

7.6. Подпрограма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци

Депонирането на отпадъците стои на най-ниското ниво в йерархията на управление на отпадъците, въведена с европейското и с националното законодателство.

Основна част от усилията на национално и местно ниво за подобряване управлението на отпадъците са насочени към управление и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци, което може да се постигне чрез няколко групи мерки:

- ползване на депа, отговарящи на екологичните нормативни изисквания, които минимизират рисковете за околната среда;
- чрез намаляване на количествата депонирани отпадъци посредством увеличава дела на рециклираните и оползотворени отпадъци;
- закриване и рекултивация на старите депа за отпадъци с преустановена експлоатация;
- последващи следексплоатационни грижи и мониторинг на закритите депа;
- предотвратяване на депонирането доколкото е възможно на опасни битови отпадъци чрез разделното им събиране и предаване за обезвреждане.

Част от мерките, свързани с подобряване на йерархията на управление на битовите отпадъци (рециклиране и оползотворяване на биоразградимите и рециклируемите от хартия, метал, пластмаса и стъкло и др.), както и на строителните отпадъци, включени в предходните подпрограми, имат съществен принос и за предотвратяването и намаляването на депонираните отпадъци.

В резултат на изпълнението на Програмата за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци в НПУО 2021-2028 г. се очаква до 2040 г. количеството на депонираните битови отпадъци в България да се намали до 10% или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци.

В настоящата подпрограма са включени допълнителни мерки от компетенциите на Община Шабла, свързани с:

- осигуряване на екологосъобразно депониране на остатъчните битови отпадъци на депо, отговарящо на всички нормативни изисквания;
- подобряване управлението на други потоци битови отпадъци извън обхванатите битови отпадъци от предходните подпрограми, целящи подобряване на тяхното разделно събиране и отклоняването им от депониране, най-вече на опасните отпадъци от бита;
- следексплоатационни грижи и мониторинг за рекултивирани участъци от старото депо за ТБО.

Следексплоатационните грижи включват дейностите по поддръжка на площадката на депото след неговото закриване, осъществяване на контрол и наблюдение на параметрите на околната среда (мониторинг) и отстраняване на евентуални отрицателни последици от въздействието на депото върху околната среда и човешкото здраве за определения от компетентните органи следексплоатационен период.

Експлоатацията на старото общинско депо за ТБО до гр. Шабла е прекратена и е извършена техническа и предстояща биологична рекултивация по проект, финансиран от ПУДООС.

Всички нерегламентирани сметища на територията на община Шабла са почистени и закрити, в изпълнение на задълженията на кметовете на общини, съгласно чл. 19, ал. 3, т. 15 от ЗУО за организиране почистването на нерегламентирани сметища.

Като част от РСУО – Добрич, остатъчните битови отпадъци от община Шабла се депонират на Регионално депо – с. Стожер, което отговаря на европейските и националните изисквания за екологосъобразно обезвреждане на отпадъци.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА

ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА КОЛИЧЕСТВАТА И НА РИСКА ОТ ДЕПОНИРАНИТЕ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 3	Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци
Оперативна цел:	<i>Предотвратяване и намаляване на риска от замърсявания с отпадъци</i>
Текущи индикатори	Количества битови отпадъци, генерирани на територията на община Шабла, депонирани в депа, отговарящи на нормативните изисквания
Целеви индикатори	100% от битовите отпадъци, генерирани на територията на община Шабла, предназначени за депониране се обезвреждат в депа, отговарящи на нормативните изисквания

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеца	Партньор
1. Остатъчните количества битови отпадъци се обезвреждат, съгласно нормативните изисквания през целия период на програмата	1.1. Подновяване на амортизираните съдове за смет /закупуване на нови/, обновяване и техническа поддръжка на транспортните средства за извозване на отпадъци	100 000	Държавен бюджет Общински бюджет Отчисления по ЗУО	2022 - 2028	Ефективна и обезпечена с необходимия брой съдове система за събиране и извозване на смесените битови отпадъци	Ежегодно - Брой съдове за смет; Брой транспортни средства за извозване на отпадъци	Брой подновени контейнери и кофи за смет; Брой закупени нови транспортни средства за извозване на отпадъци	Община	
	1.2. Устойчиво управление на излезлите от употреба препарати за растителна защита, временно съхранявани в общински складове	50 000	ПУДООС Държавен бюджет	2022 - 2028	Отпадъците от препарати за растителна защита, които се съхраняват временно в общински складове са изнесени за обезвреждане в оторизирани	-	Количество на обезвредените отпадъци от препарати за растителна защита	Община	

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеца	Партньор
					съоръжения извън страната				
	1.3. Създаване на система за разделно събиране на опасните отпадъци от бита	10 000	Общински бюджет	2022 - 2028	Намален риск за околната среда от депонирани опасни отпадъци	-	Количество събрани опасни отпадъци от бита и домакинствата	Община	Оползотворяваща организация и Домакинства
	1.4. Поставяне на видеонаблюдение и контрол на критичните точки за образуване на нерегламентирани сметища	10 000	Общински бюджет, Държавен бюджет	2021 - 2028	Предотврането образуване на нерегламентирани замърсявания на територията на общината	Брой изградени системи за видеонаблюдение	В края на периода на Програмата няма допуснати замърсявания	Община	

7.7. Подпрограма за подобряване на административния капацитет за управление на отпадъците

Административно, Община Шабла е добре организирана и осигурена с подходящи кадри, които имат ресурс и подготовка за бъдещо развитие. Формирани са отдел и комисии, които пряко или косвено са свързани с опазване на околната среда и управлението на отпадъците.

За ефективното управление на отпадъците от ключово значение е наличието на административен капацитет в общината за изпълнение на функциите, произтичащи от нормативната уредба и поставените общински цели във връзка с общинската политика за управление на отпадъците. Новите и все по-растящи изисквания на националното законодателство за отпадъците налагат непрекъснато развитие и повишаване на административния капацитет на общините, което да гарантира, че те разполагат с ключови служители за компетентно управление на отпадъците на територията си. Дейностите по управление на отпадъците представляват комплекс от решения, действия и дейности, свързани с образуването на отпадъците, екологосъобразното им третиране на база определена информация, както и различните форми на контрол.

Ключовите характеристики на административния капацитет, определят и оперативните цели на настоящата подпрограма, около които са обединени включените в подпрограмата мерки, както следва:

- *Мерки за нормативна и програмна осигуреност на дейностите по управление на отпадъците*

За изпълнение на тази мярка е предвидено непрекъснато следене и развитието на националната правна рамка в сектор отпадъци, с цел навременно отразяване на нормативните промени в местната нормативна уредба, както и промени в нормативните документи на общината, съобразно местните условия и възникващи потребности. Разработването на ясни вътрешни правила за наблюдение, отчет и оценка на изпълнението на Програмата също е от основно значение за проследяване на напредъка в изпълнението и предприемане на коригиращи действия в случай на възникнали проблеми.

- *Постоянно повишаване на квалификацията на служителите*

За запазване и повишаване на квалификацията на служителите, които имат отговорности по управление на отпадъците, са предвидени редица обучителни дейности.

- *Подобряване на информационното осигуряване на дейностите за управление на отпадъците*

Основните мерки са насочени към подобряване на информационната база за управление на отпадъците. Необходимо е всички дейности и процеси в областта на отпадъците да бъдат информационно обезпечени, чрез изграждане на единна информационна система, която да осигурява възможност за събиране, съхранение и обработка на данните в интегриран вид. Единната информационна система ще гарантира изготвянето на качествени анализи и отчети и проследяване на напредъка по заложените в Програмата за управление на отпадъците на Община Шабла цели до 2028 г.

В съответствие с развитието на националното законодателство в сектор отпадъци и с националните политики за непрекъснато повишаване на квалификацията и за учене през целия живот, в подпрограмата са предвидени дейности за развитие на компетентността, знанията и уменията на служителите от администрацията с функции свързани с отпадъците и за тяхното ресурсно обезпечаване.

Включените в подпрограмата мерки имат хоризонтален характер и тяхното изпълнение ще подпомогне постигането на всички стратегически цели на Програмата за управление на отпадъците на община Шабла 2021-2028 г.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Стратегическа цел: 3	Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо чиста и безопасна околна среда
Оперативна цел:	Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общинската администрация за управление на отпадъците
Текущи индикатори	Брой изпълнени мерки от плана
Целеви индикатори	Подобрена нормативна и програмна осигуреност и повишен капацитет на служителите в Община Шабла

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Нормативна и програмна осигуреност на дейностите по управление на отпадъците	1.1. Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на европейското, националното законодателство и местните политики за отпадъци	-	-	постоянен	Нормативна осигуреност	Брой приети/ допълнени документи в областта на управление на отпадъците	Брой приети промени в общински нормативни документи при установена необходимост	Кмет	Общински съвет
	1.2. Изготвяне на годишен отчет пред ОбС Шабла и РИОСВ – Варна за изпълнение на Програмата за управление на отпадъците	-	-	ежегодно	Наблюдение, отчетност и контрол на изпълнението на Програмата	Ежегодно – Изготвен 1 брой отчет	Общ брой изготвени отчети за изпълнение на Програмата за управление на отпадъците 2021-2028 г.	Еколог	

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
2. Постоянно повишаване на квалификацията на служителите	2.1. Обучения на служители в общинската администрация и други общински звена по теми за управление на отпадъците	10 000	Общински бюджет НСОРБ МОСВ	постоянен	Повишена квалификация и умения на служителите	Брой проведени обучения	Брой обучени служители	Община	АСЕКОБ МОСВ РИОСВ НСОРБ
3. Подобряване на информационното осигуряване на дейностите за управление на отпадъците	3.1. Изграждане на единна информационна система за управление на отпадъците, която да осигурява възможност за събиране, съхранение и обработка на данните	20 000	Общински бюджет	2022-2028	Общината разполага с достоверна информация в реално време за генерираните отпадъци	-	Внедрена и функционираща 1 брой информационна система за управление на отпадъците	Община	АСЕКОБ РИОСВ ИАОС

VIII. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

Програмата за управление на отпадъците на община Шабла за периода 2021-2028 г. е елемент от една цялостна система за планиране, поради което в този раздел е представена връзката между настоящата програма и други национални, регионални и общински програмни и стратегически документи. От своя страна изпълнението на Програмата за управление на отпадъците ще допринесе в по-малка или по-голяма степен за постигането на целите на редица европейски, национални, регионални и местни планови документи:

1 „Нова стратегическа програма на ЕС за периода 2019—2024 г.“

На заседанието си в Брюксел на 20 юни 2019 г. Европейският съвет постигна съгласие по програма на ЕС за следващите пет години. В документа „Нова стратегическа програма за периода 2019—2024 г.“ се определят приоритетните области, които ще направляват работата на Европейския съвет и ще дават насоки за работните програми на други институции на ЕС.

Четири са основните приоритети на стратегическата програма:

- защита на гражданите и свободите
- развиване на силна и жизнеспособна икономическа база
- изграждане на неутрална по отношение на климата, екологична, справедлива и социална Европа
- защита на европейските интереси и ценности в световен план.

Стратегическата програма очертава и пътищата за постигане на тези цели.

2 България 2030: Национална програма за развитие (НПР 2030)

Една от петте оси на развитие, заложи в НПР 2030 е „Зелена и устойчива България“, в рамките на която са определени три национални приоритета, първият от които е: „Кръгова и нисковъглеродна икономика“.

3 Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие на Република България задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна тема.

4 Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г.

Спазване на законодателството на ЕС и участие и допринасяне за реализирането на законодателните ангажименти и инициативи на ЕС като пакета от мерки за създаване на Кръгова икономика до 2030 г.:

- Минимум 55% от общинските отпадъци да се рециклират до 2025 г., над 60% до 2030 г. и над 65 % до 2035 г.
- Над 50% от отпадъчните пластмасови опаковки да се рециклират до 2025 г.
- Опасните отпадъци от домакинствата да се събират отделно до 2022 г., биологичните отпадъци до 2023 г. и текстилът до 2025 г.
- До 2035 г. количеството депозирани общински отпадъци трябва да се намали до 10% или по-малко от общото количество генерирани общински отпадъци.

5 Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.)

6 Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

В рамките на стратегическия приоритет на документа: „Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда” е определена специфична цел за „ефективно използване на ресурсите в регионите чрез оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, рециклиране и екологично обезвреждане в изпълнение на Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа в периода до 2020 г.”.

7 Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) има ключова роля за ефективното и ефикасно управление на отпадъците в Р България. С плана се цели намаляване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и здравето на населението, както и постигане на максимално ефективно използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места. Важна част от Плана е създаването на максимални условия за предотвратяване образуването на отпадъци.

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) има ключова роля за постигане на ефективно използване на ресурсите и устойчиво управление на отпадъците, тъй като анализите на съществуващата ситуация показват, че в България съществува значителен потенциал за подобряване на предотвратяването и управлението на отпадъците, по-добро използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места, като същевременно бъдат намалени вредните въздействия на отпадъците върху околната среда. НПУО е план на прехода от управление на отпадъците към ефективно използване на отпадъците като ресурс и устойчиво развитие чрез предотвратяване на образуването им.

Планът подпомага централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране.

Програмата за управление на отпадъците на община Шабла е изцяло съгласувана и подчинена на принципите, целите, програмите, мерките и дейностите, заложи в НПУО 2021-2028 г.

8 Стратегията и плана за действие за преход към кръговата икономика на Република България за периода 2021 –2027 г.

9 Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО)

Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО) е в съответствие с изискванията на РДО и на чл.50 от ЗУО и е неразделна част от НПУО. Тя определя мерки за прилагане на най-високото ниво в йерархията на управление на отпадъците.

10 Стратегия на ЕО относно бъдещото управление на битовите отпадъци;

11 Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа

12 Зелена книга за Европейска стратегия за пластмасовите отпадъци в околната среда

13 Интегриран план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г.

14 Интегрирана териториална стратегия за развитие на СИР 2021-2027 г.

15 План за интегрирано развитие на община Шабла 2021-2027 г.

16 Програма за опазване на околната среда на община Шабла 2021-2028 г.

IX. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Наблюдението и оценката на изпълнението на програмата са ключови етапи от цялостния процес на планиране, с оглед проследяване на изпълнението на предварително поставените цели, срокове и ресурси и навременно предприемане на действия за преодоляване на възникващи проблеми при реализацията на мерките, а при необходимост - извършване на актуализация.

Член 52 от ЗУО поставя рамкови изисквания към разработването на програми за управление на отпадъците от общините, като поставя и следните най-общи изисквания по отношение на наблюдението, отчета и контрола на програмата:

- Програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия;
- Кметът на общината информира ежегодно в срок до 31 март общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година.

Наблюдението на изпълнението на Програма за управление на отпадъците на община Шабла 2021-2028 г. е процес на системно събиране и анализ на информация, относно хода на изпълнение на включените в програмата мерки. За всяка мярка или група от мерки в отделните подпрограми към програмата са посочени очаквани резултати от изпълнението ѝ, както и индикатори за текущо изпълнение и целеви индикатори. Именно за посочените резултати и конкретно определени индикатори ще се събира необходимата информация в рамките на системата за наблюдение, отчет и контрол. В допълнение към изпълнението на текущите и целевите индикатори, за всяка мярка се наблюдава и спазването на предвидения график и степента на изразходване на ресурсите.

Наблюдението на изпълнението на програмата за управление на отпадъците включва няколко важни аспекта.

Кметът на общината *организира наблюдението на изпълнението* на общинската програма за управление на отпадъците. Той определя звеното в структурата на общинската администрация, което ще отговаря за събиране и обобщаване на информацията за изпълнение на включените в програмата мерки, както и за изготвяне на годишния отчет за изпълнение на програмата.

Вторият аспект се отнася до *събиране на информация* за проследяване на напредъка на изпълнението на програмните цели. Осигуряването на достатъчно и надеждни данни в единен формат за образуване, състав, събиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците е от съществено значение за проследяване на напредъка към постигане на целите и осъществяване на контрол по изпълнение на мерките. Изключително важно е общината да разработи и прилага единна информационна система за отпадъците. С оглед на това, че за някои мерки ще се налага измерване на информираността, развитието на социалните нагласи и участието на населението и бизнеса при изпълнение на мерките за отпадъците, целесъобразно е общината да проведе проучвания или анкетни допитвания. Сроковете за събиране и систематизиране на данните трябва да са съобразени с нормативно изискваните срокове за отчети и доклади, с цел постигане на ефективност и ефикасност на процеса. ЗУО изисква кметът на общината да представя годишен отчет за изпълнение на програмата за управление на отпадъците за предходната година до 31 март, а регионалните сдружения за управление на отпадъците да представят годишни отчети за изпълнение на целите по чл. 31 от ЗУО до 10 март на следващата година.

На трето място, системата за наблюдение, отчет и контрол на изпълнението на програмата включва действия, които осигуряват необходимата информация за *междинни оценки и окончателна оценка* на степента на изпълнение на целите, както и механизъм за

анализ на причините за евентуални проблеми при изпълнението им и за актуализация при необходимост. Като административен подход следва кметът на общината да издаде заповед, в която подробно да са описани отговорностите на всички структурни звена в общината за набиране на съответната информация със съответните срокове, както и за обобщаването ѝ и подготовката на Отчет пред общинския съвет за изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците.

Орган за контрол по изпълнение на програмата е общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. За целта той изготвя *Отчет за изпълнение на Програмата за управление на отпадъците* през съответната година, който се представя в срок до 31 март, като копие от отчета се изпраща на РИОСВ. Целта на отчета за изпълнение на програмата през предходната календарна година е да се проследи напредъкът при изпълнението и да се идентифицират необходимите промени или адаптиране на програмата за текущата година. Отчетът се изготвя на достъпен език и стил и включва графики, фигури, таблици, които да илюстрират напредъка по изпълнение на мерките и целите. Това е необходимо за по-добро разбиране на съдържанието от страна на неспециалисти в областта на отпадъците - както общински съветници, така и широката общественост.

Член 52, ал. 3, т. 2 от ЗУО поставя най-общи изисквания по отношение на *актуализацията* на разработените от общините програми за управление на отпадъците - програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия.

Необходимост от актуализация на общинската програма за управление на отпадъците може да възникне по различни причини:

- в резултат от въздействието на „външни“ фактори - например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в поставените в програмата стратегически и специфични цели и в съответните програмни мерки;
- в резултат на фактори, свързани с изпълнението - значително изоставане в изпълнението на програмните мерки и/или липса на напредък за постигане на целевите индикатори въпреки изпълнението на програмните мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или замяна на някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

С оглед значението на изпълнението на целите в общинските програми за управление на отпадъците за изпълнение на националните цели, които страната докладва на ЕК, общината следва да предвиди междинна оценка на програмата след тригодишен срок на изпълнение, която ще посочи тенденциите и степента на изпълнение на програмните цели. В съответствие с изводите от оценката следва да се извърши актуализация на програмата, ако се налага. Ако обаче в резултат на промени в обстоятелствата се налага да се направи актуализация в друг времеви период, то тя може да се извърши по всяко време от изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците.

Процедурата за актуализация на общинската програма за управление на отпадъците следва процедурата за разработване и одобрение на програмата. Актуализацията на програмата също трябва да премине през обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на планове и програми, след което да се одобри от общинския съвет и да се публикува за информация на обществеността.

Х. ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АСЕКОБ	Асоциация на еколозите на общините в Република България
ББО	Биоразградими битови отпадъци
БО	Битови отпадъци (ТБО - твърди битови отпадъци)
ДБ/РБ/ОБ	Държавен бюджет/Ребупликански бюджет/Общински бюджет
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗМСМА	Закон за местната администрация и местното самоуправление
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройството на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
МС	Министерски съвет
НПО	Неправителствени организации
НППОО	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда"
ОСР	Отпадъци от строителство и разрушаване
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПО	Производствени отпадъци
ПОО	Предотвратяване на образуването на отпадъци
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РД	Регионално депо
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РИОСВ	Регионални инспекции по опазване на околната среда и водите
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
СО	Строителни отпадъци
ТБО	Такса битови отпадъци
УО	Управление на отпадъците

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ И ФИГУРИ

- Таблица 1: Баланс на територията на община Шабла (дка)
Таблица 2: Разстояния в км. от гр. Шабла до всички населени места в общината
Таблица 3: Население в община Шабла 2015 – 2020 г.
Таблица 4: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2018 - 2020 г.
Таблица 5: Население по възрастови групи в община Шабла 2016-2020 г.
Таблица 6: Естествен прираст на населението на община Шабла 2014-2020 г.
Таблица 7: Заселени, изселени и механичен прираст в община Шабла 2014-2020 г.
Таблица 8: Население по постоянен и настоящ адрес към 31.12.2014 и 2020 г.
Таблица 9: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности 2014-2019
Таблица 10: Основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия в община Шабла 2014-2019 г.
Таблица 11: Групи предприятия в община Шабла, според заетите в тях лица
Таблица 12: Средна брутна годишна работна заплата в Шабла 2017-2019 г.
Таблица 13: Земеделски стопани в община Шабла 2015-2020 г.
Таблица 14: Брой отглеждани животни в община Шабла 2016 – 2020 г.
Таблица 15: Разпределение на горските площи на община Шабла по вид собственост
Таблица 16: Леглова база спрямо вида на категоризираните места за настаняване към 31.12.2020 г.
Таблица 17: Категоризирани заведения за хранене и развлечения по вид и капацитет
Таблица 18: Преминали туристи и регистрирани нощувки в община Шабла 2016-2020 г.
Таблица 19: Повърхностни водни тела на територията на община Шабла
Таблица 20: Състояние на повърхностни водни тела в община Шабла към 2019 г.
Таблица 21: Подземни водни тела на територията на община Шабла
Таблица 22: Цели за опазване на околната среда на подземните водни тела
Таблица 23: Състояние на водата за питейно-битови цели в община Шабла 2016-2020 г.
Таблица 24: Количества генерирани смесени битови отпадъци 2017-2020 г. в тона
Таблица 25: Справка за количествата отпадъци от община Шабла през 2020 г. в тона
Таблица 26: Морфологичен състав на смесените битови отпадъци към 2019 г.
Таблица 27: Референтни стойности на морфологичния състав на отпадъците
Таблица 28: Изводи от проведеното проучване на морфологичния състав на смесено събраните битови отпадъци от община Шабла
Таблица 29: Количествата разделно събрани отпадъци от опаковки 2017-2020 г.
Таблица 30: Материали, попадащи в обхвата на определението за био-отпадъци
Таблица 31: Основни методи за третиране на зелени и биоразградими отпадъци
Таблица 32: Оползотворени продукти, избягвани продукти и остатъчни отпадъчни потоци
Таблица 33: Размер на отчисленията за всеки тон депониран отпадък до 2022 г. и всяка следваща година
Таблица 34: План-сметка за дейностите по поддържане на чистотата за 2020 г.
Таблица 35: Справка за приходите от ТБО и разходите за управление на отпадъци 2016–2020 г. (хил. лева)
Таблица 36: Норма на натрупване на отпадъците (кг./жител/год.)
Таблица 37: Прогноза за количеството на отпадъците в община Шабла 2019-2028 г.
Таблица 38: Стратегически, оперативни цели и подпрограми в Програмата за управление на отпадъците на община Шабла 2021 - 2028 г.
Таблица 39: Цели за масово разпространени отпадъци по години

- Фиг. 1: Йерархия на отпадъците
- Фиг. 2: Географско положение на община Шабла
- Фиг. 3: Карта на община Шабла
- Фиг. 4: Средни годишни температури и валежи в община Шабла
- Фиг. 5: Количество на валежите в община Шабла
- Фиг. 6: Роза на ветровете в община Шабла
- Фиг. 7: Селищна мрежа на община Шабла
- Фиг. 8: Карта на РДГ – Добрич
- Фиг. 9: Морска интрузия на ПВТ с код BG2G000000N044
- Фиг. 10: Структурна схема на третирането в ПСО - Балчик
- Фиг. 11: Регионално депо Стожер – Ситуация

- Графика 1: Разпределение на площта на община Шабла по видове територии
- Графика 2: Динамика на населението в община Шабла 2014-2020 г.
- Графика 3: Морфологичен състав на отпадъците на община Шабла в %